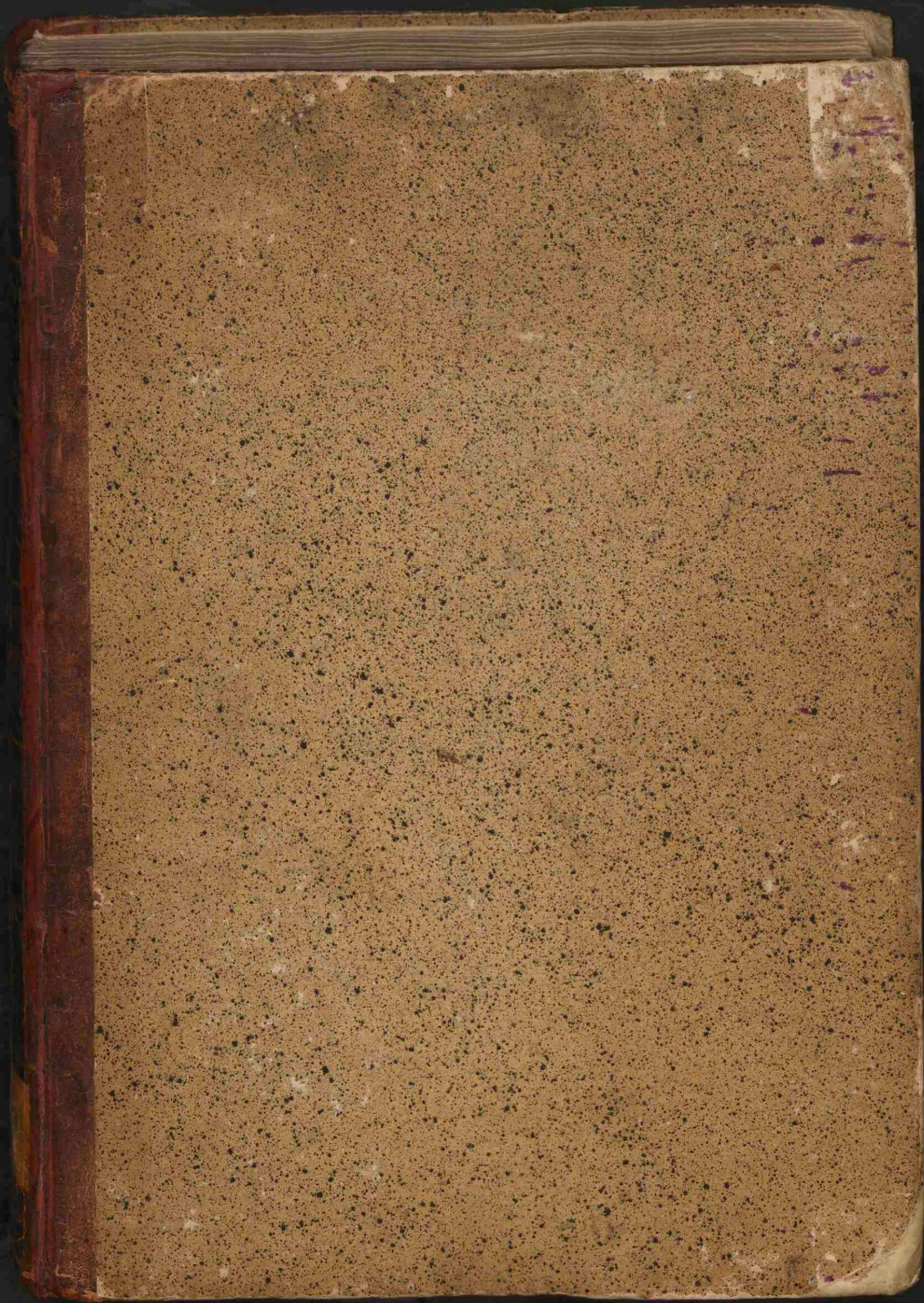

Historien van Hollant tot 1437.

<https://hdl.handle.net/1874/340657>

T. 1179

Gerestaureerd 2007
zie Restauratie rapport

Beyersche kroniekje (handboekje)

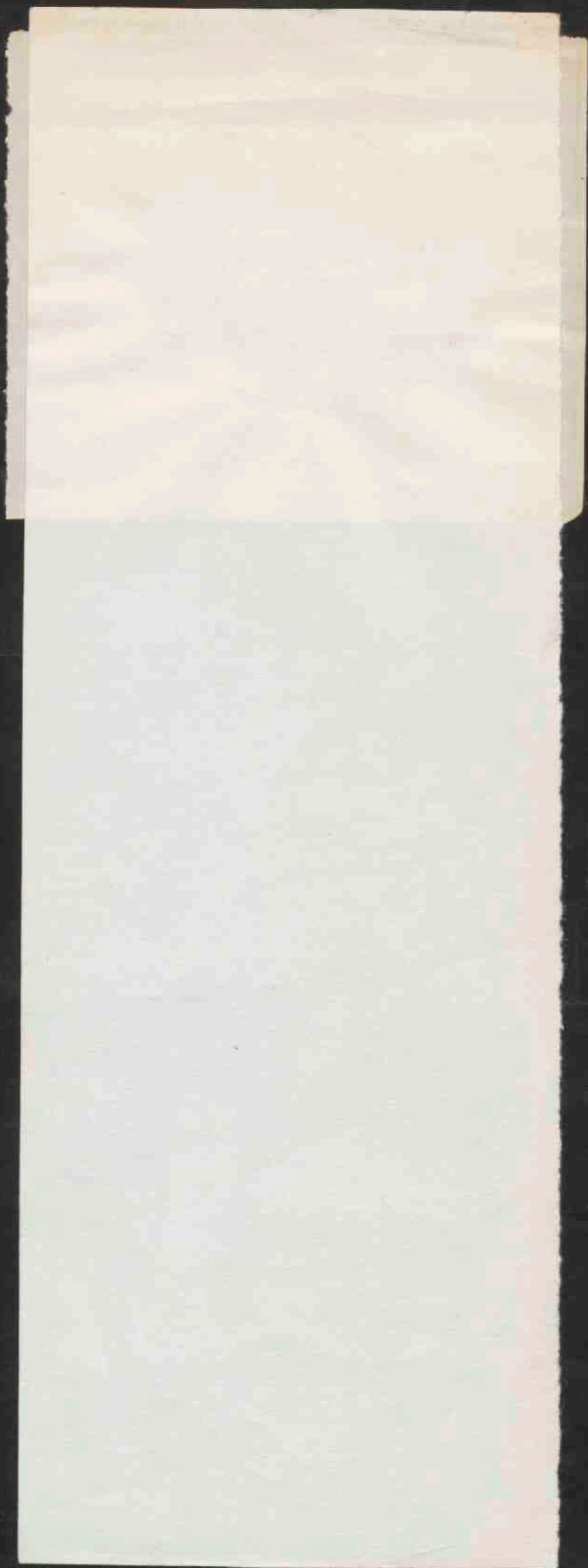
Universiteitsbibliotheek, Utrecht.

geschreeven door meester Clais
Goeters zone, tot Kaemstedts 1457

in opdracht van

Jacob Simon danckaerts zone.

Schipper van Westerseouwe.

21.

Het onderstaande is vande hand van Mr. Nic. Carbajing, wie dit het heeft
toekend. 1721.

Het eerste H. S. in dezen bundel voorkomende is niet van Mr. Claes
Goeten, maar van een onbekend schryver. Het is een der afschriften
van het Kronyke, dat gewoonlyk genaemd wordt het Goudsche
Kronyke, omdat de oudste druk er van is geweest, te Gouda
by Gerard Leend in 1478, daarna is ook een druk te Leyden
uitgekomen in 1483, en eindelijk heeft Petrus Scriverius met een
byvoegsel, en doorlopenden Commentarius, toetsteem genaemd,
diesen Kronyke uitgegeven in 1663. Amst. met het jaar 1664 vordagen
de meeste afschriften, gelijck ook dat H. S. alsmede de oudste
druk. Het schijnt dat toen de schryver heeft geleest. Het geen
wel in het Goudsche Kronyke van Scriverius volgt tot op
het jaar 1477 is van eene andere hand en later bygevoegd, en wel
van Jan van Nalduyck, zie J. de Wint, bibl. der Ned. geschiedsch. 11deel. Pl. 80. schoon huidige
manier van den Nalduyck was afkomstig. Van het getijl. hinnen
Het tweede H. S. van desen bindel is eene algemeene Kronyke
de algemeene geschiedenis bevattende en loopende tot het jaar 1748.
Daerachter vindmede bevat de navolgende woorden:

„ Dit boeck was gheent by my meester Claes
„ Goeten sone tot Marenste. Int jaer ons Heere
„ 1464 op den 13ten dach van maerte en heeft doen
„ scrijven Jacob Simon Danckaerts sone Scyoper
„ van Westendorpe.

Naar vandeleiding van dese woorden schijnt men de naem Claes Goeten
sone wel voor de afschryver maar geenszins stor de opsteller
van dat H. S. te kunnen houden. De naem dat vanden opstel-
ler is onbekend.

Het blykt dat van Leen en op het gerag van desen wayenal, waarschijnlijk door
het opschrift aan het hoofd van dit desden afschryf metleyt, het eerste H. S. dat
niet anders dan het Goudsche Kronyke is, mede voor de Kronyke van Claes Goeten hebben
gehouden. Althans in de naamlyst der aangehaalde schryvers voor de alder Holland-
sche historie van Van Leen vind ik vermeld: Mr. Claes Goeten, Chroniicke van Holland,
H. S. by my; tenyde daerige aangehaalde plaats van dien aiteer my is voorgekomen
1deel. bl. 236, waer pag. 4. wordt aangehaald; tenyde pist op bl. 4 van dit H. S. van
het Goudsche Kronyke diezelfde woorden worden gevonden, die als in de Chronyke
van Claes Goeten voorkomende. Vermeld worden tenyde Wagen. 1de. hist. P. 1. s. 290 en 292
op het getijl van van Leen diezelfde plaats uit het Goudsche Kronyke. als van
Claes Goeten aankomt.

RARE CHRONIÏCKE VAN HOLLANT.

Geschreuen van M^r. Claes Goeten.

int iaer des Heerly 1467.

Hier beginnen die Croniken van Hollant, westfrieslant. etc.

in Duetschen. ms.

Wange soe is my gebeden dat ic doch woude ma-
ken en bescriuen die hystorien van hollant hoe
dat die lant eerst begrepen wart. en wien sy
waren die die steden begrepen en tijmerden
En hoe sy haer namen crieghen En hoe dat
lant na beheert wort van graef dyere die

in bo. 2. v. and. 4. ff. 10.
ende bewoort int ander

eerste graue van hollant, tot dat die machtighe graue phy-
lips van hollant en hartoech van burgongen zegnaerde in hol-
lant. In den eersten dan soe wil ic beginnen vande gene daer
dat lant eerst of begrepen wart. In vader geboorte abra-
ham ix^e iaer en xvi. soe wort die schoone groete stad van
Trojen gescreuet vanden grieken daer menich groet wond
geschiede want dat lelech van Trojen duede x. iaer. vi. maen-
den en xii. daghen eer dutet die grieken wome Nochtans
soe moesten sy wimen m^r. verrademisse als daries die philo-
sophus bestrieff. En binne desen tyden als men wer Trojen lach
soe toghen daer vut menighe groete heeren. onder welche haer
waren. als franschio hector sone Anchises met enas sijn sone,
en die hartoech athenor m^r. xliii. groeter sepen en quamen
geselt daer nu veneggen staet daer sy een groet deel van
haren volcke lieten die daer bleuen woenen En die andere
toghen in die marasche van meothides, welche marasch staet
an hoghe ongeren daer sy een stad maecten die sitambren
hiet En eerst soe hieten sy Trojeenen, daer na athenorene
daer na sitambrene En dit was xv. iaer te voren eer sy
vranche lant besaten En enas voech m^r. sijn volcke die landan
italien daer hy staet legens die co. latin en legens den co. tuzus
van tuscane En daer na hadde hy te wue de co. latins docht
En van achayus sijn sone soe wart die stad van rome begonne Dese
achayus hadde een sone die iulus hiet. En dese iulus hadde eenen
sone die silius postmus hiet. En dese silius postmus hadde

And. d'inghe tyndes, ff. 10.
Philips van Burg. v. h. Hollant.

omittit aliud ms.

gewoont is int mela.

f. 2

Trop yene int ander
f. 1. Troiuzena

Aesanius int ander
1. Aesanius

Postumus

Postumus

Andreo Scobio Harl.
ex dono Jacobi
GeHarriot in sum
ex dono And. Scobio
sum p. 20. v. 1. p. 1. v. 1.

eenen sone die brutus hiet. Dese brutus doen hy xv. jaer out was
 die reed hy tot eenē int jaghen mē synen vader na een wilt daer
 hy na schood, mer hy ^{mist} mistet en stoot syne brueder doot en doe
 en dorste hy mē int lant bliue en toech werch daer hy vel auctie
 ren leet. Daer na qua hy In grieken daer hy vint een gte saxe
 troeyene die daer saten onder eenē cō. die pindrosius hiet en
 saten In groeten eyghendome en In groeter packe onder desen
 cō. mer doe die troeyene saghen dat desen brutus van soe groete
 opstet was. soe coeren sy brutus tot eenē heere. Doe riet hem brutus
 dat sy mē wille en mē kinderren lopen soude In die gte woestine
 En als dit die cō. vernā, soe vgnadide hy sin wile en strecte
 gen desen brutus. soe dat brutus hem vint en sloch alle die andere
 Daer na toech dese brutus met alle sin wile en met cornelius sin
 geselle met vel sopen en quamē an een eylant dat abion hiet
 dat al behoent was mē gten rosen en coosinne daer brutus hiege
 strect, en hiet darin alle dat wile ind beene houdē soude. Doe dz
 brutus mē sinen wile alle die andere v sloch en v dreef en van
 dit lant altemael. en lietet na hem selue huten brutacengen en
 na cornelius waent ghehuten cornelwaelgen. En van desen groete
 wile die brutus v dreef soe quamē sy mē sopen ouer die zee
 mē vel groeter giganen, en landen ind volder sassen lant.
 Darin mē v vreeslant hiet en settende hem te styden tegen dat wece
 de wile, mer die sassen hebben se daer v slaghen en v dreef des
 soe toeghen sy weder ouer stier en sin gecome daer mē v laer
 dinghen stact en stelden hem seluen daer nider om daer te woce
 nen ouermide dat maesten watere was. En marcten daer een gte
 castel en huten slauē burch want die wile huten die slauē. En
 an dat slauē burch soe stont een groot kostly dat daer na ouer
 menich jaer hiet dat wilde wout sonder genaden. End dit
 was dat alre eerste begrip van hollant, als ghy noch hier
 na hoeren sult.

trigene int and

trigene

A omē swaer en dem bruew
int ander.

Corineus

Albion

Corineus

Worpen sijn dact mē
al. et dit. goud.

aventures

in den velt
wichtig

corwael
int mē

setten
alre
grote
wel
al.

begin
gauen
al.

Handwritten flourish

Der die geboorte ons heren ihu xpi .m. .c. en lxxi. soe staken hem te samen die scitabruelle diemmen hiet vrancken en quame m3 veel scapen ouer die zee en wouden in brutaengen om dat lant te winnen soe dat si verstacken metten winde en quame geuaren tot an die zeeusche cüst. En als dit die slauē vname soe hadden si sōmige scapen en togghen opter zee tot die scitabruelle en wōmen hem alte groeten roef of en vstogghen alte veele volx en behilden alle hoer scapen en quame alsoe weder tot slauēburck daer nu vlaerdingen staet. ^{verre in die mase} En dese slauē genereid hem opter zee en in dien woude en si reghen alte veel kindre samen soe dat si hem stoyde en togghen en gēt deel woerē ouer die mase, dat nu suurbellant is ende ander togghen in zeclant dat doe een eylant was en plaghe hem te genizen ter zee die ander die ouer die mase woende die genereid hem m3 scapen conyē en pariden. Item soer die geboorte te ihu xpi .ccc. en xxxi. jaer doe wiet geloze die machtyghede alexand die alle die werelt van mitten swarde. Mer die wilde slauē liet hy wesen want hy daer m3 of en wiste en oer en wiste te hy oer m3 datter moer lants was dat belwoent was dan brutaengen en dat wilde sassen lant dat nu ten tyden vrislat hiet. Mer si togghen alom op die zee En wiet dat si daer wonden dat namen sijn hem en werdēt thuis en en mochte m3 gedogghen datter ergens yemet woende en dden alte gten stade.

Alid m3. tot slavenburck daer nu vlaerding staet, mer dat oude vlaerding dat staet vone in die mase en consentit ed. goud.

Ziet al. Ms.

[Orvot onbewoent] et. g. Dief Duob. Ms.

mer al. et ed. goud.

Der die geboorte ons heren ihu xpi .lviij. jaer soe zeg merde julius cesar dese was vut gesent van die vārome dat hy alle die landen soude bringhen an die van rome Des soe qua hy den rijn meder met gten herzeracht en qua tot nymagen dat hy selue sichte en van daer toech hy meder en qua tot die slauē daer hy hiegnē streec m3 gter soghēn want hy daer veel volx vloos en ten lesten

in der al.

ten s3 Islavē al.

ed. 4. craft. Ms. al. hae. craft

Soe quamt dat sy speer hilden **E**n die slauen die vracche Jul
 ius cesar. Wien hy ware of waen hy quamt. **D**oe seyde Julius ce
 sar hy quam van romē die thoest van alder werelt is. **E**nde
 hy woude alle die landen vander werelt onder die van romen
 bringhen. **D**ie thoest van alder werelt is. **D**oe dit die slauē boor
 den dat sy lehaert soude wesen soe sloeghen sy rechtuocit. **I**n
 Julius cesars en doen wort daer een van Julius heer en van sy
 men maghen alte vromen man doot geslaghen mer die slauē
 vloze haer castelen die rablon hiet en was een alre groete ro
 se. **E**n die ghynge die ander in genade en ondancich te we
 sene die van romē. **E**n vander toech Julius cesar in vlandē. **D**oe al
En hadde mē hem sijn neue die gynnē hiet. **D**ese hietf vromē
 daer mē ghyent staet dat hy selue stichtē. **E**n alle Julius van dien
 toech soe en liden dese ward slauē. **M**er mē vreden en ward
 altoec studeude op der zee en op den lande. **W**aer dat sy yemont
 belegghen mochte. **M**er doe die keiser octauaen regnerde soe
 was een gemeen vrede ouer alle die werelt en doe rustede die
 werelt slauen in de. **E**n doe dit die wilde sassen vnamen dat
 die slauen in ruste waren en en mochten mē gedoghe en quame
 en bestreden die slauē dat sijn mē en wisten. **M**er nochtans hy
 hilden die slauē die ouerhamt en vdrue die wilde sassen vut
 horen lande en behilde daer gten roef of. **E**n dit gestiede
 voer die geboorte ons heren xpi. **A**l. Jaer. **E**n onder octauaen den
 keiser in sijn xli. Jaer doe wort die gode sene geboere tot beth
 leem vander zender maghet marien. **H**ier na qua een keiser die
 claudius hiet. **D**ese toech in Ingelat daer hy sijnont staet en be
 dwangē tot ondancich. die van romen. **E**n als hy vut Ingelat
 qua soe lande hy an slauē brich daer mē vlandingen staet. **D**
 staden dese ward slauē tegen den keiser mē groeter pine den
 stant van. **D**aer ghinc desen keiser in dat groete busch daer
 hoorde hy dat vreeselike geluūt vande wilden bristen vā leu

A heer
 al. ms.
 rabon al. ms.
 Braken Arhij
 in vistor.

roefly

N. Claudius so dat die keiser
 al. ms.
 Amē sijn volke d.

rolls m
 Jan v
 tikon
 qm
 al. ms.
 roefly
 D. 40

doe al

ruffen al
 157

roefly

ven van herten van beeren van euer slome en van volue **Die**
 soe vreeselike tierde dat een mensche grulben mochte **Der** vich
 de die keyser of daer niemēt in en woende sy seyden hure
 ment want daer sin in soe veel wilder beesten dat ghy mit
 al dit volc dat ghy hebt nzen souden dueren doer gaen **Doe**
 vrecht die keyser oft groet was en wint **Sy** seyden weder
 datter ix milen lanc was en iij. milen breed **Die** keyser vech
 de hem weder of daer niemēt en woende opt dander syde
 vande busche **Sy** seyden laet here **Daer** woen die wilde ne
 der sassen die om niemēt en geue die daer heft opter wuzelt
En waer dat ghy die auenture hadt dat ghy nzen volcke
 doer dit busch come mocht ghy soue ter stont hystreden worden
 van dat volc **Doe** seyde die keyser die wout dat mach wel hie
 ren dat wilde wout sonder genaden **En** die was na ons hach
 gelwoete xlii. iac **En** na desen keyser claudius soe qua mezo
 en alsoe bleef die wout wort an te hieten dat wout sonder gena
 den want daer en mocht niemēt wel dat hie ont draghe **Mēn**
 sal oec weten dat dese slauen sēer zuich waren ouer al hoer hie
 gelue wilde luden **En** doen mezo keyser was doe was hy sēer boos
 en quaet want hy dede sinte pieter en sinte paulwels pinen de
 heyligher kercken **En** hi dede die stad van rome omste
 ken tot vier hoeken ix. daghe lanc **En** hy vdroef. ij. sena
 toren vut roeme **Daer** die een of hiet gramus en die ander
 anthonius **Dese** gramus qua eens trecken nzen sijn zudder stap
 doer hant van gallen en doer ardme daer hy want in een
 busch den zwaelic water dat zeer heet was daer maecte hy
 een woeninge en hiet se aquina gram dat nu ten tiden ahen hiet
Anthonius toech nzen veel volc doer germanien en doer diutslat
 en qua hie neder hider wilder sassen lanc dat nu vru slant es
 daer hy hyden stroem vanden zinn maecte een veste en een toren
 nzen dden hieten na hem anthonna na hem seluen dat nu tot rit

gemant al. m.
 soudys m.
 al.

m. d. s. al. m.

Antonia al.
 h. p. m.

Al. Ms.
 Die wilde woudt semle o
 nades want sijn dathor
 gach dach en mach nzen
 want wout dat hie ont
 drag. Men sal oec w
 hie sēer dese slauen gar
 ning wint doer al hie
 hie sēer wilde luden
 Ende aldus pleeg die sijn
 wout te sichten dat wout
 wout sonder genaden
 Ende die was na ons sēer
 gelocht xlii. iac. Ende
 na desen keyser claudius
 sijnem xlii. iac. I. wout
 sijnem i. wout sēer boos
 o. d. quare was want si

sic ed. goud.

Vtrecht hiet en dit was na ons heden geboorte **lxv** Jaer En als XLV
 dit vname die slawe en die witten dat was dat volc dat in suet ms.
 hollant woende Dese stalc hem te samen en quamen m^z gter
 macht en wome hem af desen groeten toren anthonia en vlo
 ghen die ander En sy vnaemde desen toren die te wic anthonia vade a
 hiet en dadi hieten witenburch en bleue daer langhe woenen ms. m
 en bigherden anders m^z dan stant en onbrade en hieten nyemt wider.
 m^z vreden **Doe** dat sy dier na ouer menich ier te same stalc
 die wild slawe die wild miderfassen die witten die doe slawe
 hieten dat sijn m^z hollandes. Die miderfassen dat sijn m^z vreesen
 En die witten dat sijn m^z stichse die m^z ter tirt alsoe hieten Dese
 staken hem te same m^z valscapen en vorzen den zinn op en dadi
 alte groete stade in hoch almaengen. sy herden sy branden en
 sy sloghen wel vele En doe dit die kaiser valentynmarn vnam
 hee dat dit onbroede volc soe herde en brande. soe stachyt sa
 men een groot moghende heer en haesbed hem faze miderwaet
 om dit vrad volc te weder stane **Doe** dat hy die auonture zeech
 dat hysse vltan en bedwame se an die roemseche wet En hy nam al m
 hem al sijn scapen en qua den zinn mider. en hy woestad witten van w
 burch en toghen wert mider wilder fassen lant daer sy staden van w
 segens die wild miderfassen en bedwongese onder den roemseche van w
 zike En om dattet lant soe cour was soe hietet die roemseche vries H
 lant nochtans were dit noch al herden en hadden herdensche lant
 here daer nae wel **ccc** Jaer tot dat die edel htoech puppin
 van lande regnerde die die eerste htoech van brabant was dese
 dwarese tot den heylighen kersten geloue **Hier** na laghe tirt soe
 staken hem mider te same die slawe dat m^z hollandes sijn en die wil
 ten dat sijn die stichse m^z die vreesen en toghen in brabant in hene
 goulde en in vlaenderen en wert in vinez en vwoestent altemael
 en vloeghe alte groeten volc en brochte alte gten roef m^z he w
 thuis en en waren m^z te vreden als sy m^z vrede moeste leuert al m
moflam

Dat wame der stichse van
vreesen. Dese staken al ms.

soe dat dit onbroede volc
omachte 150 jaer 89

XLV

vade a
ms. m
wider.

al m

van w
van w
van w
H

al m
moflam

Dader geboorten ons heren ihu xpi. **cccc** en **xvi** soe
 staken hem te samen die vriesen m3 haren co. egistus
 en hozsus sin broeder en m3 die wilde vrad sla
 uen en toghen ouer in Ingelant en dreue daer vut
 die Ingelische bzuoenen en beherde Ingelant selue en setten
 daer in conigen na heer selfs sin En daer na herde die som
 minge Wedz ome en die andre bleue daer En van desen co.
 egistus geslachte soe was sinte Willibert geboed. en sinte geroen
 en sinte arbarht die tot egmonde leit En in desen yden als die
 vriesen en slauw Wedr vut Ingelant quame en si m3 en wisten
 wat sy doen souden for toghen si m3 malcandze te samen in dz
 wild vout sonder genaden om die wild basten daer vut te dri
 uen als sy deden En doe maecten sy een burch daer nu leyde staet
 en sette daer in een castelijn soe datter qua een soue vande selue
 castelijn die lem huet en was alte vrome man soe dat die Wilten
 hem oren tot horen heer te wesen En desen heer lem vray
 een soue die dubbout huet desen dubbout wort daerna dr
 vriesen co. en hadde een wif die een zoosinne was Daer hy veel
 kindere by hem en een soue die heer lem huet dese heer lem die
 stichte die stad dat nu haerlam is en gaffse die naem na hom
 selue herlam En van desen heer lem soe wart geboed die mach
 tige co. ezeloer dese co huet ezeloer om dat sin oere soe lant
 ware al hadde ezeloere geturft Per for vus hy ster gt Ende
 hadde een wif die oer een zoosinne was Daer hy veel kinderen
 by hem en een dochter die na een coniginne van vrieslant was
 dese co. ezeloer was co. vande slauw dat nu hollandze sin ende si
 dede maken een ghegten castel daer nu wer burch staet soe dat
 men sinte gheir m3 en wiste van grooth en van hoodt dese co.
 ezeloer lefde langhe en hiet na hem een soue die valche huet
 om dat sin oghe soe zont Ware en soe daer al oft een valche
 hadde geturft En dese valche stichte en gt slot daer nu nu

Engelant
af. ms.

ms. al.

al. ms.

mit veele volck om dat
te bewaren. Ende van
desse castelinge so quame
een soen die Lem giet

Herlem
H. L. om

Zijner naem van vloeyt.

Al. ms. Desse Con. Esleue
was aldus geslachte en dat
o. f. l. w. of dat of l. g. d. f.

Edwin al. m.

al. ms
desse was
aldus geslachte

al.
see onst

al. ms. kenluidt staet en hietet alsoe na hem selue **En** in deser manie-
wort dit linc ren soe **Wozet** slant van hollant beboent Mer noch was du velc
al heyden meer dan anderhalf hondert jaer daer na tot dat sine
En slant Meillboerd vut scotland qua m; veel goeder puesteren die dit
ms. ab. 48. lant bekeerden tot den heylighen heyligen geloue

Dader geboorte ons heylighen xpi. **CCCC** en xlii soe wort
geboeren die machtich co. artur een van die .x. die bes-
te Dese co. artur die bechtichde spaengen. almaghen
vinez. deenmarck. sweden. noerwighen. scotland ende
vriestlant soe dat si hem onderdanich waren **En** als men van hem
heft soe vloch hi selue m; sine swaerde. **CCCC** en lxx. man **Op**
een tuit soude dese co. artur studen hghen die wilde slanc diem
no hollanders hiet Mer si en ronden daer m; an wime soe dat
hyse m; vreden liet Mer si soude onder hem staen tot sine gelo-
de Mer si en woude he gheen tribuut gheue Van desen co. ar-
tur en wietme noch m; of hy leeft of doot is of hoe dattet
daer mede staet Mer die ingelschen segghen dat hi is in dat
geluckich eiland en dat hy noch leeft en vad come sal en regie-
ren ingelant **A** jaer na langhe tuit soe was een co. in vranze
die lotharius hiet en regnerde int jaer ons heylighen vi. en xxxv.
Dese lotharius was ^{al. ms.} gort bersten en een bestermer der heylighen
gher kerche Dese co. lotharius toech m; ghr macht in vriestlant
en staet hgen hem daer hem die vriesten siet stouclike weer
den en wopen den stint Daer na soe vsmude vader een al-
te gten heer van volche en qua vader in vriestlant m; soe
gten macher dat hy al vriestlant nam **En** wat man die lager
was dan de co. ritswart die die hy onthofen **En** als die
die slanc vnam soe ghingen si in genaden mer si en bleue
m; langer in dem doer die co. lotharius wach was.

Dader na qua ven van vinez die dagombacet hiet en
was coe lotharius sone werst Dese dagombacet was

al. ms. gaud

Ly on Engle boerast

al. ms.

al. ms. d. s. en Co. l. r. y. s. al. l. mit groter gromen

Dagombacet
kl. ms.
in Et.

Die eerste co. die die slaven en die vriesen in sin bedwanc creech
 en hietse daer in al sin leue en sin nacomelingen mede al sin
 na wel hoere sal **D**ese co. dagombaezt die belach wiltenburch
 En in dien tye dat hy voer Wiltenburch lach soe ware wel
 Gader luden vdwue vut tricht en dit volc die aldus vdwue
 ware die quame mede in de coy dagaburzt hiet en belaght
 met hem Wiltenburch Daer na wart Wiltenburch opgegeue
 als dat die daer in ware en bersten woode woerde dat sy haer
 luf en goet behoude souden en dat die ballinge van tricht m^z
 hem in woem souden en hier mede was alle onlid gesoel en
 doe gaf hem die co. een meulle naem en dat huten vut tricht
 en int latin trawetid. En daer moestme vtollien allengaden
 dat den zyn meder quam **D**ese co. dagombaezt stichtede daer
 die eerste kersten kerche in die oec sint thomas den apostelen
 die waer int iac onse heren vi. en xlviii.

al. ms. dat in Hollanders sjs

al. ms. B lagens mede votr W.

Alf souls indoy

al. ms. desin

al. ms. boguulz

al. ms. comt.

Daer na int iac onse heren vi. en lxxiii. soe qua sinte
 Williboerd vut Ingelap m^z xii discipule en quame
 in een eylant dat wulchere hiet dat doe noch onge
 louch volc was daer ghint sinte Williboerd m^z sin discipule
 in een dorp dat westrippellen hiet daer vonden sy ind tepel
 een afgod die mercurius hiet **D**esen afgod brae sinte Willi
 boerd an stude en betwede dat volc tot den heyligh geloue
 Daer na qua sinte Williboerd tot vericht daer hy dat heyligh
 ewagelie predicte en belwede daer vel volc En hiet na
 qua die vel hioerch pappin van harsfel die een hioerch va bra
 lant was **D**ese oerlarche ster Jogens die vriesen en zabbout
 hoeren hioerch van vrieslant. Doe dat pappin vsmude een ge
 moghende heer van volche en streec Jogens desen zabbout v
 vrieslant soe dat zabbout met den vriesen vder stont dese pup
 pin crachtelike mer int ende soe bleef die hioerch zabbout
 vslaghe m^z menich. az. vriesen **D**ese hioerch pappin dde

lygen den thomas zabbout van vrieslant. al. ms.

Dygen

^{sic ms. al.}
dant laur dat eerst hiet slaugmen hieren oeffiner dat nu hollant
hiet Dese hooch puppin ^{sande sinte} Willibord in vrieslant om
die vriesen te bekeer mer luttel profits dede hy daer En die hooch
toech ridsaet die dede en van ^{singe} Willibord geselle dood En
doe sinte Willibord van daen qua soe toech hy weder om in oest
vries dat nu hollant en zeclant ee en brachese mede an dat laer
stengeloue En doe hy die al gedaen hadde soe toech desen heij
lighen sinte Willibord tot rome en wort daer vande paus se
sint gesaccert tot eene heylighe aerd biscep En binde de
sen tide doe sinte Willibord tot rome was soe wayden in eene
groeten winde alle die bome te neder die in dat wilde wout
sonder genade stonde dat te wterene die wilde wout die hif
cheyn vlaerdingen en leyden staet En doe sinte Willibord was
van rome quad en hy sach dat alle die gte bome te neder laghe
soe dochte hy dat god die sonderlinge bekeer woude En die hy
quad tot vrecht soe sichte hy daer een kerche van canonike en
dier getoet hy stude lize te staen des bishops stael Dese sinte
Willibord sichte eerste die eerste kisten kerche tot vlaerding

Dese edel kersten hawoech puppin die hadde en sone
die kerche markt hiet En dese was die vierde hooch ^{manille}
toech van brabant Dese kerche markt was sint
draghe de toe vdriner en hy was vol oerloghe
en hy begaefde die heylighe kerche vdracht en daer na soe
stret hy hylens die ongelougen hooch ridsaet vdr vrieslap
dien hy vint en vstoch menich vdrusen vriesen Doe dat kerche
te markt brochte desen hooch ridsaet daer toe dat hy kersten
soud worden Des soe quad hy tot vrecht en sinte Willibord sou
den doepen En doen hy die voet inder vorten soud sitten doe
vechde hy wat hy dan ~~was~~ later soud wesen als hy gedoopt ware
als of hy in gedoopt en ware Doe seyde sinte Willibord wuert dz
ghy sijnft ongedoopt soe soud ter hellen vare d'ulke werluds

[Con. vng vrieslant]
Cogn. suud.

ms. al.

al. ms.
A hooch wint
vinder hooch

Org. vrieslant
p. 111
al. ms.

al. ms.
al. ms.

al. ms.

manille

al. ms.
v. e. soud

illic.

sin En also want als ghy gedoept sint al waer dat ghy ter
 stout staent ghy voerdt sonder pijn ten ewighe leue Doe sy
 die hooch zidfacit ved vruelst soe hoer ic wel datter mie
 met van mijn maghen inden ewighe leue en is dan een
 eken menichte dinnu kersten ic hebbe lieuer mz min vrued
 iuder hellen te wesen dan mz die arme kersten die mynzenbe
 staen in hemelric te wesen en toech sin wort vnder na hem
 en hy reer vnder thuis wart mer inden ewighe stoue hy med
 ved sine paerde en brac den hals daer menich vruese med beker

Dese eel hooch puppin die dem hadd eene De
 sone die haerle die gte hiet want als tulpin die
 aerdhstop hyscrift ved aene soe was dese haerle
 die groete een lanc groer man En hy was viii roe
 ten dicke in sin gordel sin aensicht dat was anderhalp roe
 lanc en eene wort haer. sin nose was een half roe lanc sin
 vimbraue een halue palme lanc. sin oghen spreken hiden als
 een carbunkel en oer en mocht hy mz wel eten Mer hy at wel
 een vierendel van eene weer of ij. capone of ij. gansen of ij.
 paulle Der en draue hy mz meer dan iij. weef ouer tafel Mer
 elke toghe die hilt een boerse quarte. hy was seer star vud
 inden stude soe plach hy mz sine swaerde eene gewapede man
 te clouen van boue tot bouen Nochtent cloefde hy die vud paert
 en man beyde mz eene slaghe En als hy toezicht was soe en
 was gheen soe stouen man die hem aensicht hy en waer vruer
 Dese eel so haerle was heyster van rome en so. ved vruer
 en hooch ved brabat En hy starf int laer one heij viii. en
 xiiii. en leit beguen tot ahe in onser lieues vultke kiche die hy

Turpinus aerdhstop
Dons Ricms

Sperry als ms. Pyn.

Bongh al ms.

diek al ms.

Dese eel so. haerle die grote // schue sichten
 die her na hem eene sone die lod. vruer hiet Dese lo
 de wit die was oer heyster van rome so. ved vruer
 en hooch van brabat en men hiet hem die goe

al ms.
Dese sichten
al ms.
[E de gauderij]

of id...
mann...
...

25 Keyser Lud. guld
den wif, al. ms.

al. ms.

25 Keyser Lud. guld
naemlike nuyt
dat gite tot en wif
namme Emme die
vander Bisjop van
Vlaender gheschied
want des gumm d'oste
Keyser Ludowijck
mit sijn wijf
vander Palm
die d'oste
liof gadd
niet niet tot
Dese gite souden wijf

derieren lodwinc hy hadde een wif die ermgacert hiet daer
hy twee sone by hadde daer die een of hiet lotharius en dind
hiet barile die caluwe En doe dese velle ermgacert doot
was doe nam dese heiser lodwinc een ander wif en was
des hoghen dochter van byeren en was sijn na michte noch
tans nam hysse tot een wue die welle vatte den goeden en
verban bisop fredericus die achtste bisop van vrecht dede do
den en vmoorden ouermids dat sy anxt hadde van den keyser
ste scheidene ~~al. ms.~~ want den bisop lach altoes den keyser an
dat hy soude scheidan van haer ouermids die gte sone daer
sy In laghen want sijnre vleysche lize nichte was alst woer
is inde keyser boec hier ~~na~~ welcke lodwinc dat e
dalant van hollant soe ster vdrst wart ouermids die sone
die die keyserinne hadde bedreue m3 horen man en om des bis
cops doot die sy hadde doen slach soe quam na die heyde den
en vdrsten dat lant van hollant en oer soe luten sy haer paerde
drincke vut die heylighe vouten en stalden haer paerde mder
kercken en sy doot veel wle man en wif en kindt Onder
wile die heylighe martelaer sijn gezoen gedoot wart tot noer
tich en dat gte slot by voerburch datme hiet co. ezclorze lof
dat wart gruelt en geslucht messens der aerde Dese keyser
lodwinc liet na hem een sone die barile die caluwe hiet en
wort na keyser van romē en hy was co. vdr vncz en hiet
van brabant Dese keyser hadde een suster sone die duerze hiet
en was een alte vme man te wapen En hy en hadde gheen
lant of stat daer hy stact op vdr mochte Daer vaerth hy
m3 veldoen en om bidt des paus dat hem sijn oem gaf dat lant
van oest vncz dat nu hollant is En daer toech desen edle
karcle die caluwe keyser m3 duerze sijn nau en soude doe
hullen In oest vncz dat hem ster suer wort wat dat wle en
woudens m3 ontfangen ouer een heere vdr hollat mer sy wun
du blauw onder den keyser soe dat hy dat mette suerde moe

Graef Diederik

Nota
In Key
boec
ap
v. p. 73

Keyser
ms. 11
was alst
romē man
wafte: mer
nuyt want
soe vdr
gou gte
paus sone
dat lant
vdr
alst vdr
in lauan
des con
hij was
vdr
des gte
alst
sijn
vdr
sone
des
goud. qud

ste dwinghen en hy vran in een stin die burch graue van
 huyen en den haren van vullkenburch en hy wort m3 groeter
 macht graue tot oest vncz dat v m hollant En om dattet
 vele sae sar wart en hant ware soe dede hy dat lant dat te
 vor' hiet oest vncz dat dede hy hollat hieten Daer na als hy
 hollant aldus Ingelwonen hadde soe toech desen graue dueder
~~in d' h' vncz~~ m3 den heysen in vrie slant en m3 die burch graue
 van huyen en van alle dat lant van vrie slant tot die land verste
 Aldus wort g'ue dueder haren van vrie slant en gehuld in allen
 steden En doe toech desen heysen weder in vncz En graef die
 d'ue bleef in hollant en lasar dat lant m3 efter oerloghen
 en hy en conde m3 wel houde' waer die vrie sen plighen te heb
 ben enne' co. en en woude m3 behoeft wess sonder co. en stoer
 ten dat vele van hollant toe en maerten en opstal tegen den
 Graue dueder En vriede' des Graue dueder weder vut hol
 lant Daer toech hy weder in vncz tot den heysen en claerhe
 hem sijn insual Daer scaef die heysen enne' brief and' paus
 van zome hoe men met desen volcke soude aen sette Daer nam
 den paus die boede die den brief brochte en leden des nachts in en
 coelhof daer vele langhe groete coelen stonde en nam en siet
 en sloch somige vande' besen en vande' meeren coelen de' iop
 boue' of Des andere d'uechts nachts ghinc die paus weder in een
 ander hof en dede des gelue' en opten d'iden nacht soe dede hy
 or dier gelue' Dit sach die boede En het gaf hem alre groete' won
 der dat dit die paus dede Doe seyde die paus toten boede gaet
 en stet den heysen dat ghy gesien hebt En als die boede d'iden
 heysen seyde doe v'stont hy die antworde wel en seyde vorzli
 dit is en recht oezel en alsoe sal ic doen Daer toech die heysen
 m3 graef dueder in hollant en nam die m'iste en die m'as
 te des nachts van haren boede en sonder v'at word' sy onthoest
 En na dat die heysen aldus g'iden hadde soe leden die gemid
 te groete genade en woude graue d'ue graue outfanghe

Discre-
tarian.

Ende dus

moghet

graef d'ue

o'ndel

d'ue

die

en vrie'ig & g'ue
 fons' hollant v'ie
 fons' hollant
 g'ue' & v'ie' g'ue
 v'ie' & v'ie' v'ie
 v'ie' v'ie' v'ie

G'ue' d'ue' h'ie' v'ie
 v'ie' h'ie' v'ie' m' p.
 d'ue'

v'ie' lant v'ie' h'

leg' d'ue'

al' m' w'ale'

m' d'ue' d'it' f'ie'

h' f'ue' v'ie'

en

voer hnen heere En dit gesticde hnt laer ons heen viin en

Aldus soe wort graef dinc wadz gehult / 1. hnt.
 In hollant in zeclat en in vrie slat En nam een
 wiif die gena hiet en was gebore vut vraney
 daer hy een sone by van die oer dieur hiet En
 als dse graue dinc hollant besat in vreden soe dde hy malic
 dat doester van egmonde en dde daer moncy in woem En
 als hy hollant langhe geuegiet hadde soe toch hy vren land
 en hiet dinc sone sone blau In hollant Aldus en wert men
 in hoe langhe dat hylke of vuer dat hy sars Mer gena
 sin wiif die leit begrawe tot egmonde hnt doester En als d
 se eerste graue dinc aldus buren land Was soe wort die ion
 ge dinc gehult in alle sde van hollat Ende van zeclat mer
 die vriesen en wouds in ontfanghe en en woud in meer
 onder die hollant sde heen staen Hnt bymachyn wel segge
 als dat hollant gesent is als lamer onder die volue want
 eerst soe hebben sy menighen austoet gehadt vnde vriesen
 daer sy menighen strit hghen hadden en daer na vnde
 bsdon van vrecht die dat laut van hollat menich last ge
 dinc hebben D na vande vlamigen die oer hollat menich gte
 stadt hebben gedaen als men hier na wel hoer sal mer om die
 materie te volghen soe wil ic boert gaen en sigen hoer wort
 vgaen is met dat laut van hollant en van zeclant

See ena ms. P.

A hnt soen

Dezic die ander besat dat graefscap van hollant
 en wort in alle sden gehult sonder alleme in
 vrie slant die en woud in ontfanghe Dce toch
 hy met gter macht en destruceerde al vrie slat
 En v sloch daer al groeten volc en dierfer alre groet roep
 vut soe dat sy in ghen bedwam moesten onderdancich wesen
 den graue dinc van hollant dat sy onlanghe hiden wut
 binde een jaer daer na soe quame sy in hollant in groet

in gno. qu

als dus d
uhen l.

al. m

al. sonde
in en w
mit on
daer to
mit g

ms.

machy en vbrandy almar en haerlem En den die nōm
 tot egmonde alte groeten stande, en stabe dar cloester an
 En van daen toghē sū tot leyden en daer wederstontse die
 burchgēue van leyden en onboot graue duric, dat hy hē te
 hulpe quame of hy moeste die stad verliefen Daer quam
 graef duric mzan clem moniche van volcke tot leyde ende
 leyde den vriesen conē dach om te steyden Mer die vriesen
 en woude graef duric gherm dach setten mer sū woude ter
 stont tegens hem striden En als graue duric dat hoorde soe
 stac hy ter stont sū trompetten op en toech tot den vriesen in
 die die hylfmoer wē hadden dan graef duric En wē hylf-
 ten soe van graef duric den strūt En dēn strūt gesiede
 int jaer ons heren x. en lxxii. En als die cloester tot wēn-
 burch gertimmeret was soe dē graef duric die nonen vā of
 mont come tot wēnsburch en tot egmonde dē hy moniche
 come. Woude om dat sū hem bet mochte beschynen sigen die vrie-
 sū Dese graue duric hadde een wiif die hulgont hiet des
 coninx dochter van dēn daer hy by van aenout die na-
 hem wart graue tot hollant. enghelbrecht aerdbishop van
 turen en ioncfrou arlude. En bin sūne tyden soe wart tot
 noertich geuonde dat lichaem van sūne kroen en dat lichaem
 wart geuoert tot egmonde En doe dse graef duric lan-
 ge gwegmerit hadde doe starf hy int jaer ons heren x.
 en lxxviii. Dese ij. eerste graue die vader en die sone wē
 merden **I** jaer en. xx. en die sone mzan dē wue leijgen byde
 Anoud wort gūe tot hollant // tot egmot int cloest'
 en ghelyc in allen sūden van hollant en van
 zeland Mer die vriesen en woude mzan ontfan-
 ghen voer om hē soe dat dse graue aenout
 toech mzan conē gūen hēze in vrieslant en brachten hem alsoe
 na dat sū hem hulden voer redye laus hēze Dese gūe aenout

"Harlem nu agn...
 quinea vulgaria...
 10. gorb. carm...

Avms Holland ms. al.

progoorjans ms. al.

veld, al. ms.

in dēn...
 19 dē nu dar cloester
 van Rynsburg...
 dat dse graef die die
 dēle makē die jaer
 na dat die sūnt...
 sūnt was...

11 den aen...

tot m...

leg, binn, vel bi. quemodo

Om. 3m.

1 die dē gudoor was ab...
 voor... 15. Om. al.

1015/13 wijf al. ms.

de chom Ms. P...
 en G...
 al. ms. scade

V...

de chom...
 1015/13

al. ms.

1015/13

hadde te wive lutzwert des keijseris dochter van grieke En
 huer by nam hy ene sone die dicke hiet die na hem wort gē
 ue tot hollant Int Jaer ons heren x. en xiii. soe hadde die
 vriesen een opstal gemacht en meende graef arnout te vda
 uen en huer toe hadde hem die bispop van vrecht belofft
 te helpen en als dit graef arnout kwam soe toech hy met
 groeter macht in vrieslant en daer quam die vriesen en
 belopen hem tot wimbeldema en daer was een allegien strit
 soe dat die vriesen den strit wone en die gēf arnout wart d'
 vslaghen mē vel goede heren en manen en hy wort gebracht
 tot egmont int closter en daer hie sijn vultre mede en dese
 graue arnout regerde hollant en zelant vint Jaer

Dicke wart gēc tot hollant hy hadde te wive
 ottilt des hertoghe dochter van sassen daer hy an bi
 wan dicke die na hem wart gēc tot hollant
 en flous gēc van oest vrieslant Dese graef
 dicke wart gēhult in allen steden van hollant en van zelant
 mer in vrieslant en woudeus sies mē ontfanghe des soe liet
 hysse wesen en toech weder om in hollant Int Jaer ons heren
 en xviii. soe qua die oude vort op tuschen graef dicke
 van hollant en die bispop van vrecht om dat hy die vrie
 sen te hulpe quam dor graef arnout sijn vord vslaghe wt
 En daer quamt also verre dat die gēc vā hollant en die
 bispop van vrecht malcanden plaetse en velt ordinerden
 om te student En als si vgaerden soe wortt en also gē
 stit mer die bispop vloos den strit en al sijn velt wart ver
 slaghen en hy qua hermeliken wach In dat selue jaer bin
 ner der maent van auguste soe vsmede desu bispop een meū
 heer en meende graef dicke vut hollant te vdrucen en qua
 mē sijn heer in velt Daer tegen qua graef dicke vā hollant
 mē een elen meichte van veltre en den bispop vloos

al. belien tot Wimbeldema
 v. m.
 lye sijn wijf al.

al. m.
 bi Bograv. J. J.

al. m.
 de graef
 vrieslant
 mede 7
 vint.

al. m.
 vslaghe
 al. m.
 6. 5. 2. 2.

1. D. a. r.

noch den strit en al sijn volc want daer vslaghen en die bis
 cop was geuagen en in genade gnomme En als graef die
 re te hollant wart toech m3 den b1stop so seyde die g1ue en
 vrachde die b1stop om wat sahen dat hy hem soe sterc ver
 hief h1gens hollant Doe seyde die b1stop Edel g1ue om dat
 dit laut in w3 tydy van hollant gestach haft onder die
 b1stop so had ic dat g1eue weder gehad en traechde daer
 die vriesen toe dat sy v vry lande soude hebben verdreuen
 Aldus soe had ic dat laut weder machnich geuast mer nu
 ic onrecht gelaecht hebbe soe ic mi onrecht geschiet En
 oec soe sey ic v te w3e dattet n3 mer meer g1ade g1ont w3e
 en sal tusche hollant en die sticht Doe seyde graef die re
 dat moet god ontferme dat die ecclesie v1 v1recht soe
 v1e v1dwacht sijn Doe sprac die g1ue h1gen den b1stop ad
 boldus en seyde trat tot huus en gheeft z1ghel en brief
 die ghy die vriesen m3 meer st1rchey en selt h1gens m3 of
 v1n1 nacomeligen te w3en en doet v1 h1ste h1gens m3
 Na dien dattet doch w3en moet ic sal v quite seiden v1 d
 ser v1gem1sen Doe sprac die b1stop dat sal ic doen al coem
 ic daer werde an Doe seyde graef die re coemdy daer nae
 de toe ic sal v die cost g1eue also langhe als ghy leeft En
 aldus bleef geuagen d1en b1stop op dat stor van ystmode
 die 1aer laut Daer toech d1e g1ue m3 veel g1e h1en toe
 v1z1n ten heylighen graue en als hy weder d1ne qua soe
 clachde die g1ue die h1yser heinzic hoe dat hy mette v1e
 sen waer Daer qua die h1yser weder en bracht met he h1oach
 goduuer van ar d1ne en sy v1samde een machnich h1er
 van volche en die b1stop lach noch geuagen tot ystmode
 en graef die re d1e den b1stop mede v1ren m3 s1ne volche
 en m3 die h1yser heinzic en m3 h1oach goduuer v1 arden
 nen en sy v1samden een machnich h1er en d1oogh d1e

al. w3e

c. trofse

al. ms.
dat sijn van
v1n1

al. ms.

Op den 30en dach m3
 bed1 en d1e d1e
 Doe seyde d1e b1stop
 Edel g1ue om dat
 in v1oogh d1e laut
 van hollant gestach
 haft onder die
 b1stop soe had ic
 dat g1eue weder
 gehad en traechde
 daer die vriesen
 toe dat sy v vry
 lande soude heb
 ben verdreuen
 Aldus soe had ic
 dat laut weder
 machnich geuast
 mer nu ic onrecht
 gelaecht hebbe
 soe ic mi onrecht
 geschiet En oec
 soe sey ic v te
 w3e dattet n3 mer
 meer g1ade g1ont
 w3e en sal tusche
 hollant en die
 sticht Doe seyde
 graef die re dat
 moet god ontferme
 dat die ecclesie
 v1 v1recht soe
 v1e v1dwacht
 sijn Doe sprac
 die g1ue h1gen
 den b1stop ad
 boldus en seyde
 trat tot huus
 en gheeft z1ghel
 en brief die ghy
 die vriesen m3
 meer st1rchey
 en selt h1gens
 m3 of v1n1
 nacomeligen te
 w3en en doet
 v1 h1ste h1gens
 m3 Na dien
 dattet doch
 w3en moet ic
 sal v quite
 seiden v1 d
 ser v1gem1sen
 Doe sprac die
 b1stop dat sal
 ic doen al
 coem ic daer
 werde an Doe
 seyde graef die
 re coemdy daer
 nae de toe ic
 sal v die cost
 g1eue also langhe
 als ghy leeft
 En aldus bleef
 geuagen d1en
 b1stop op dat
 stor van ystmode
 die 1aer laut
 Daer toech d1e
 g1ue m3 veel
 g1e h1en toe
 v1z1n ten
 heylighen graue
 en als hy weder
 d1ne qua soe
 clachde die
 g1ue die h1yser
 heinzic hoe dat
 hy mette v1e
 sen waer Daer
 qua die h1yser
 weder en bracht
 met he h1oach
 goduuer van
 ar d1ne en sy
 v1samde een
 machnich h1er
 van volche en
 die b1stop lach
 noch geuagen
 tot ystmode
 en graef die re
 d1e den b1stop
 mede v1ren m3
 s1ne volche en
 m3 die h1yser
 heinzic en m3
 h1oach goduuer
 v1 arden nen
 en sy v1samden
 een machnich
 h1er en d1oogh
 d1e

Dit is soe v1er m3 die
 Ecclesie g1eue is
 dat sy ymmer g1eue
 will1 dat s1en m3
 toe en gode m3
 die 1aer laut
 van hollant
 gestach haft
 onder die
 b1stop soe had
 ic dat g1eue
 weder gehad
 en traechde
 daer die
 vriesen toe
 dat sy v vry
 lande soude
 hebben
 verdreuen
 Aldus soe had
 ic dat laut
 weder
 machnich
 geuast
 mer nu
 ic onrecht
 gelaecht
 hebbe
 soe ic
 mi onrecht
 geschiet
 En oec
 soe sey
 ic v te
 w3e
 dattet
 n3 mer
 meer
 g1ade
 g1ont
 w3e
 en sal
 tusche
 hollant
 en die
 sticht
 Doe seyde
 graef
 die re
 dat
 moet
 god
 ontferme
 dat
 die
 ecclesie
 v1
 v1recht
 soe
 v1e
 v1dwacht
 sijn
 Doe
 sprac
 die
 g1ue
 h1gen
 den
 b1stop
 ad
 boldus
 en
 seyde
 trat
 tot
 huus
 en
 gheeft
 z1ghel
 en
 brief
 die
 ghy
 die
 vriesen
 m3
 meer
 st1rchey
 en
 selt
 h1gens
 m3
 of
 v1n1
 nacomeligen
 te
 w3en
 en
 doet
 v1
 h1ste
 h1gens
 m3
 Na
 dien
 dattet
 doch
 w3en
 moet
 ic
 sal
 v
 quite
 seiden
 v1
 d
 ser
 v1gem1sen
 Doe
 sprac
 die
 b1stop
 dat
 sal
 ic
 doen
 al
 coem
 ic
 daer
 werde
 an
 Doe
 seyde
 graef
 die
 re
 coemdy
 daer
 nae
 de
 toe
 ic
 sal
 v
 die
 cost
 g1eue
 also
 langhe
 als
 ghy
 leeft
 En
 aldus
 bleef
 geuagen
 d1en
 b1stop
 op
 dat
 stor
 van
 ystmode
 die
 1aer
 laut
 Daer
 toech
 d1e
 g1ue
 m3
 veel
 g1e
 h1en
 toe
 v1z1n
 ten
 heylighen
 graue
 en
 als
 hy
 weder
 d1ne
 qua
 soe
 clachde
 die
 g1ue
 die
 h1yser
 heinzic
 hoe
 dat
 hy
 mette
 v1e
 sen
 waer
 Daer
 qua
 die
 h1yser
 weder
 en
 bracht
 met
 he
 h1oach
 goduuer
 van
 ar
 d1ne
 en
 sy
 v1samde
 een
 machnich
 h1er
 van
 volche
 en
 die
 b1stop
 lach
 noch
 geuagen
 tot
 ystmode
 en
 graef
 die
 re
 d1e
 den
 b1stop
 mede
 v1ren
 m3
 s1ne
 volche
 en
 m3
 die
 h1yser
 heinzic
 en
 m3
 h1oach
 goduuer
 v1
 arden
 nen
 en
 sy
 v1samden
 een
 machnich
 h1er
 en
 d1oogh
 d1e

1/100 blyft by m3
al. ms.

al. ms.
f. g1en
m3 g1eue h1en, B. trofse

1 groot al. ms

S. ms.

graaf Diene

bispop dat hy mede moeste wren En die graue toech hi vrieslae
om sine vader arnout te wreken daer quame die vriesen stou-
telin an als sy hoord dat die bispop daer mede was En als dese
heere vgrader om te striden soe wort daer gehoert een vrees-
like stemme inder lucht oft een domme slach hadde getweest En sei-
de, vliet ghy heen vliet en van dat vreeselike geluut soe wor-
den die hollanders vbaert soe dat sy opten bispop n3 en achte en
die bispop toech hi dat vriesche heer daer hy verduze ontfan-
ghen wort En hy staert metten vriesen en v'sloech dat hollan-
sche heer soe dat die hollanders den striit vlozen En die bis-
cop vme inleste vande striit den hwoech goduacert van ardenne
en corte naden striit soe lach dese graue dieze tot haerlem met
die heyster hemric en ontbede al dat lant van hollan door datme
hem soude sijn vde was hy woude weder op die vriesen daer
v'samde graef dieze een ontallie vde en toech tot heyle daer
qua die bispop adeldous n3 die vriesen en quame stoutlic an
en mernden daer die heyster hemric en den graue dieze int
heer te v'slaen En doen sy v'samde soe wort daer en alrege
striit En die vriesen hadden h'toech goduacert daer toe bedro-
gen dat hy metten vriesche heer moeste striden segen graue die-
ze en heghen den heyster mer die vriesen vloze den striit en
die bispop wort daer soe zere getwont dat hy stans corde
na En h'toech goduacert wart oer zere getwont mer hy bleef
te linc En als die striit ghyent was soe teghen heyster hem-
ric n3 graef dieze en n3 h'toech goduacert al vrieslae over
en d'struce al dat lant en dieuer also g'ten roep vde dat
die vriesen lange mochte d'onten En aldus linc dese g'ue dieze
al sijn tuit n3 orloghe ontet xxxiii jaer en hy linc begue tot
egmode mit cloeten en stans hi iacrono h'v'n a3 en
geze wat g'ue tot hollan mer dese // xxxix
g'ue en hadde noch v'vif noch lincar Item hi iac-
rono h'v'n n3 en xlvj soe toech dese g'ue dieze tot li

al. ms.
haerlem

al. ms.
dat was cort

al. ms.
mit die
keijzer

al. ms.
mit h'v'n

al. ms.
g'edenken
alle

Dire
meel

xxxix

5 m

Die In eenē toernoye En star daer doot de bishopp broeder van
 ludic en van coelen soe dat die ouerlansche heere hē ouer
 den halle wilden en woude graef dazic daer door geslaghen
 hebben mer daer worch hy var stad en quid worch sochp hest
 mocht Mer daer na int jaer ons heren ay en xlviii soe dede
 dese graue dazic alle die ouerlansche strepen vbrande en alle
 die roepmanne wordē tot dordrecht genagen Des soe stoer
 ten die bishop van coelen en die bishop van ludic een groot
 heer van veltre toe en sonde se tot dordrecht om te wicken
 dat hem misdach was Daer qua dit groet heer binne dor
 drecht by vrademisse en dān alte groeten stad binne dor
 drecht En als dit graef dazic vnam soe qua hy tot dordrecht
 en meende dat her bur dordrecht te verdrue en qua in
 die stat en daer was een gte strūt op die strate en die g
 ue dazic van die strūt en v sloch veel gte heren en daer ble
 ue in edelle manne van wapen En als die strūt gēde
 was soe soude die graef dazic gach op die stad loom om hē
 te vlichen daer wort hy ghe scoten in een vwinde vyle doer
 sin die by vrademisse in een dem strachin darne noch hiet
 de gūen strachin soe dat hy daer of staef binne ij daghen
 daer na int jaer ons heren ay en xlviii Dese gūe dazic re
 gende hollad ix jaer en her ligue tot egunde int closter

Hlorens graue dazic broeder was eerst gūe in oest
 vrie slant en wort graue tot hollant en hadde te
 wue gherzund des bishoppen dochter van sas
 sen daer hy by van dazic graef van hollat en
 floris machte die des comē sone van vinez hadde tot eenē
 man na huzes vaders daer In int jaer ons heren ay en lvi
 soe gūe weder die bishop van coelen die bishop van ludic die b
 toch van brabant die bishop van gelre die gūe van vlaenderen
 die gūe van cleue die gūe van henegoude die man gūe van

ms. al.
villen

al. ms.
die van ludic of
van Colen quamen

al. ms
Abi

al. ms
diebout

Floris

pyle
strachin

al. ms
A. For

MLVI

brandenburch en brochte m̄ hem alsoe veel volx dat ontalle
 was en woude in hollat om graef florens vut hollat te ver
 driue En als die graef florens vnam soe toech hy m̄ een me
 m̄hr van volche tot dordrecht en hy dde al dat lant v̄ suut
 hollat d' lue vol groeter gracht en daer dde hy loofse bring
 ghen op lant en meende alsoe dat gte heer te senden daer
 bleef graef florens ligghe binne dordrecht en hadde ontled
 die vriesen dat sy hem te hulpe quam En dat ander heer
 quid in zuut hollant en sy en wisten m̄ vandie grachte die
 daer gemact ware soe dat sy daer in luyen en smocden
 En als die graef florens sach soe toech hy in dat heer soe dat
 hy al dat grachte heer v̄ van en v̄mse en slochse En daer ble
 ue daer die bischop van ludic die ḡue v̄ h̄nogenulle m̄ v̄
 en **cc** man en daer v̄drancher ontrent **xxviij** die in die ḡf
 ten v̄smocde die ḡf florens hadde doemake En het stont
 nauwte dat graef florens selue daer m̄ en dromte En die h̄tich
 v̄d brabat want geuagen m̄ die h̄toech van gheue die de m̄
 mare graue daer sy mede gelost word en d̄fen strit gesce
 de op sinte adolphus dach des moeghene v̄roe Daer na int
 jaer ont heren **xxij** en **lxij** soe was d̄st graef florens w̄dr ont
 seit vande bischop van coelen en die mare graue v̄ brandenburch
 en senden in suut hollat een ḡt heer van volche die daer stich
 te roef en brant Daer na graef florens van hollat een deel
 volx m̄ hem en toech ierens sin viand die hy altemake
 v̄sloch en die gescede op sinte marctins dach translacio En
 als graef florens aldus sin viand v̄slochten hadde soe soude
 hy hem rusten onder een ḡten wullighen boom En daer
 qua d̄ h̄toechen bruder van brabant m̄ een heer v̄ v̄le
 he en sloch in graef florens v̄moede heer en daer wort een
 ḡt strit soe dat groete stede gestude an byde syden mer int
 west vloos graef florens d̄ strit daer En wort daer v̄slage

al. ms.
1 over

L al. ms.

al. ms.
Aceda

al. ms.
Ende als
Eusep. pp. 2
dat ḡt
quam
v̄l
wib. 19

100 dat
h̄tich

al. ms.
"Sidd
awon
Gr. 50

ms. al.
Sijde

met ontrent ¹⁰xvi man En als die van doordrecht vinnam
dat graef flovis door was soe toghen sy ^{al. ms.} en vtoemich hare
en steden en stert hughens joncher allant des hieghen broe
der van brabant En daer vloos die joncher den stuit en
wort daer vslaghen inz al sin volc En graef flovis wort
gubrecht tot eymonde en daer beginc int jaer ont heren
en lxi en hy regnerde in oestvriestlant by des broeders vanden
xxii. jaer en na des broeders door soe regnerde hy in hollat ^{al. ms.} xiiii. jaer land.

al. ms.
"onvermoydel, et sic. qm
dat is, met verfl volc

RObrecht van blaender graef lodovic some herst
gherzt want graef flovis wredulke genomē tot ee
ne wue En hy hadde die kinden in verchdien
by raed den gemene steden van hollat, zeland en
vriestlant En hy wort in allen steden gehult ouer recht wercht in
den blunder En hy besat hollat zeland en vriestlant x. jaer lant
inz vreden mer daer na soe zex die oude pronc op En die bes
cop willen van vercht en die buulriggedē goduaret van lochzie
en sin te samē toe geuallen hoe sy zobrecht vten lande mochte
+ vdrue en sin gesamender hant getome inz eenē alre gten
swaren heer van volche Daer hughen qua graef zobrecht die vrie
st. wercht van hollant inz een groot heer, en sin vfaemt by ley
+ den en daer wort een alre groeten stuit En ten laesren soe v
loos graef zobrecht den stuit en wort vdrue vut hollant
inz sin wue en hinder en die buulriggedē goduaret besat
inz craft dat lant van hollant en wort in allen stede gehult
ouer recht hant van hollant by groot bedwanc en dese buul
riggedē gouaert vberende ster die stede van alst en dar en
gt sloe in make en hult daer sin wue inge langhe tin ^{al. ms.}
int jaer ont heren lxi en lxiij. soe toech dese hieghen gouaert op
die westvriesten en want hem af en brachtē gten zaef en ver
gouden vinnē alenaar En als die oestvriesten dat vinnē
soe quē sy inz gten macht en belaghen alenaar ix. weken

al. ms.
"vriestlant
"vriestlant
+ jense vande vrecht

al. ms. male
"der vriesen voert
van H.
Soe dat ten al. ms.

= buyricde

= buyricde
= vstamg
= voor

al. ms.
LXXII

ms. al. vphene
"en. d. d. g. en g. g. g.
"stij. h. g. d. v. n. s. s.

11347

lanc soe dat hwoech goduacit screef ande' bishop van vtrecht dz
 hy quam en dede hem ontfet soe dat die bishop qua' m3 en al
 te groeten heer van welche en staet m3 bishop goduacit hies
 die oestvriesen en want hem af. Daer word' de vriesen ver
 sleghen by vnn' 9' en alle die geuaghen word' gadoot Ende
 aldus soe wort dese goduacit gewellich hiez vnd oestvrieslat
 In laer ons hech 17' en lxxvi. soe qua' joncker dinc graf
 flous sone van hollant m3 en ontallich heer en hadde m3 he
 wel goede manen vut vlaender' en vut picardien vut
 henegoull' en vut brabant en qua' in hollat om sijn vade
 crue te besiten Daer qua' die bishop van vtrecht en bishop
 goduacit van lozint m3 en gt' har van welche en maer
 te en alte gien stut wer die lette Daer dinc desen jon
 ker dinc van hollat den bishop vnd vrecht en die buidrigge
 de goduacit soe dat si welen op dat castel tot yselmonde
 Daer volche joncker dinc na en blysch dat castel xvi di
 ghen lanc dat hy van en slecht messens der arden Ende
 dese goduacit wort dinc soe sare geluont dat hy cort dinc
 na storf en die bishop want geuagen Mer joncker dinc
 die stou hem vry en quit van alle misdact en dede die bishop
 top eue en reuerencie al en hadde hy des m3 vdiert Aldus wt
 joncker dinc m3 gter persen her' vande lande vnd hollat
Dieric die vnfte wt graue tot hollat en wort in
 alle sted' gehult van hollat zeclat en vrieslant
 En hadde te wue ottult des htoeghen docht' vnd
 fassen daer hy an van flous die na hem wort
 gne tot hollant en jonsson machtel die na de bishop vnd
 derlicus tot eue man hadde En als dese graf dinc hollat
 langhe b'sten hadde m3 vreden Doe vnder seiden die westvrie
 sen hem sijn herstaple en woude heysen vry sitten en en wou
 den m3 meer onder die hollantsche hiez staen Doe toech

al. m3
Hollat

al. m3
gadd

100

10

F
P

dese graef dieric m̄ een ontallich h̄er en stert h̄gens de
 se vaesen in een hard winter en van hem i. staende stude
 af op een dach opten yse Daer ward v̄slaghen iud̄ een
 ten strijd meer dan xl. v̄vesen en iud̄ anderz strijd meer
 dan lxi. en het stont in twifel het en soude den laeste dach
 van v̄rie slant hebben gelwaest. Wat graef dieric woude alv̄rie
 laut gedestruect hebben en hy dede alle die bulben v̄ange
 en alle die kintre beude xii. iare en wat ouder was dan xii. ms. al.
 iare dat dede hy doode Doen toech hy wort v̄re staere dier
 hy in w̄tken v̄re lach En als hy sach dat sy hem noch m̄ onder
 danck en wilden wesen soe dede hy alle die gruaegen w̄ste
 en kintre doode En dede dat vele dat kintre was ontbe
 den dat sy in genade quame of waere dat hy die stede wone
 hy soude se flechten neffens der aerden en hy soude al doe han
 ghen dat hy daer kintre v̄nde En als sy hoerde die gr̄astap 1570
 van graef dieric soe gaue sy hem op in des heren graue dieric
 haer behoude haer lijf en goet en sy moesten geue voer
 hoer misdact xiiii. duysent roene Mer alle die v̄re mede
 gisten bleue buiten der soen en woude alle ontborst En daer
 na soe toech dese graue dieric weder in hollant en brocht
 m̄ hem xl. goeder maden van staerezen die hy ge uagen
 hilt totter t̄it dat hy v̄daen was van xiiii. duysent roene
 en dese ḡue dieric reynorde xxx. iare en hy wt beque tot
 eymonde en sijn wiif mede

in al. ms.
 wonder al.
 al. ms.
 XIIIe eeuw
 1470

Floris die ander wort ḡue tot hollad en hadde een
 wiif die petronilla h̄er des heyske lothaus s̄st
 ter daer hy by van dieric die na hem wart
 ḡue tot hollant. floris. symon. en haden dese
 floris h̄etme by name floris die vette Dese graue floris ḡue
 alle andere ḡuen te boue in dorchden en in z̄ichden Hem
 iud̄ iare ons heren 17. En en xlviii. soe hadde die v̄riesen een

FLORIS
DIE VETTE.

al.
"Een van hem was Petronella"

*Nuda, nuda, pithinor
hac ad Florentium
111. 4 vicium qua
ibi attribuitur
Principi, scito melli
Cada de Florentia
de Crasso, quibus
38 facit florentia.*

opstal gemaakt en ingheset als dat sy graef floris ont syden
en en woud van hem nimmer lehorit wesen dat welke hem
graef floris minlike vordich doe syde die vriesen en struē he
ouer dat hy nimmer soe wene wesen en soude dat hy quame daer sijn
vader gewest hadden En als die graef floris vnam soe ver
samde hy en groot wale en toech ouer in vrieslant in een bar
den winter dattet al beuosen was soe datme ouer dat yis moch
te reysen en graef floris qua legger in een dorp dat floz hiet
en graef floris longelmgthen wilden immer int lant sijn en
namen een del wale nimmer han en toghen int lant en quame
mader vriesen yetlaghen die sy geleit hadden en worden
alle vslaghen inden cristen heer simon van andorpe heer
willem van wechout heer brandaen van haerlem heer floris
roescher heer gheerart die droffan heer allart van egmon
de heer bruyen van castrum heer eucit van noerich gheerart
van monster En dese dode word alle gebrocht tot egmont
int claesker En als die geschiet was dat dese hoch dore wene
soe qua graef floris vnder tot haerlem en vsmede en nyen
heer en toech vnder in vrieslant en ontboet die vriesen dat
sy hem onderdanich soude wesen of hy soude vrieslant destru
eren en te nyte doen en hy en soude nyemet sparen man no
wif no lant En als die vriesen dat hoerden soe lud sy ge
nade en gauw seghel en brief dat sy tot ghorne daghe hem
wapen soude seghen die ginc van hollar dat sy onlange bil
den en graef floris toech vnder in hollar en was vort sijn int
in vreden en vgnorde by xxxi jaren En hy starf int jaar os
heer 1200 en lxi en wort begrau tot egmont en sijn wif
tot zwinburch int claesker En in dat selue jaar word ge
sien in man en in die middelste een schoen curre En des
anderen daghe sach men ij sommen en daer wene abbe
pausen georen

F. Andorpe

*al. m.
condemngent soude bewijzen*

*Florentia. obit
XXII. T. 111.*

Dieric die seste

Dreut die sefte wort graue tot hollant en hadde te wi
 ue sophya de hroghen dochter van zyneghen Daer hy
 by van flous die na hem wart gēue tot hollant Otte
 gēue van kenchē. boude Wim bishop van vrecht. Die
 ric domproest tot vrecht. pellegryn die pnce. Sophia abdiffe
 had wy nōne en ioncfrou petronilla **T**ien int laer ons heren
 .c. en lxxix. soe stierc dese graef die ric leghen graef otte
 van gelre van buerze strit en sloch die gēue van gelre op hy
 menberchjen graef die ric van den strit. Dese graef die ric die
 had die stat van vrecht soe belegghen dat sy vut jme met rui
 en m3 vane al bloets hoest en buuoet en bigherde groete ge
 nade ande graef die ric van hollat En als graue die ric sach d
 se giv oetmodich? soe behende hy hem selue en bigherde af
 laet van sine sōnd anden bishop Mar her die saet tot qua dat
 vrecht belegghen was dat en com ic m3 serue En als dese gēf
 die ric weder in hollant qua soe toech hy ten heylighe graue
 tot iherm m3 wel groeter heere En iherm wart gewonen
 by vrecht de soudaens heer hughe van saladin en alle die
 heyden ward alle geuaghen en vslaghen En als dese graef
 die ric weder qua soe was hy langhe byden paus van rome die
 hem m3 gēue waerdich? ontfin **T**ien int laer ons heren
 .c. en xxi. soe word viane die hartoch van brabat die
 hartoch van lumburch die bishop van ludic die bishop van coe
 len die gēue van cleue legens graue die ric van hollat om der
 onder vete wille die graef die ric die vrede die bishop van coe
 len en die bishop van ludic gedaen hadde doe hy hem here broe
 der of sloch alst vorst is En die htoech van brabat die ontfi
 de graef die ric van hollant om dat die bumburgere goduurt
 sine muur in hollant vslaghen was als vorst is En als die gēf
 die ric viane soe toech hy m3 en elen heer van volche tot haef
 + dom daer onder reden hem die gracte heere en bename he dz

Confusa omnia
 hoc p[er]m
 ad Th[om]as. vii.

MCLXXXIII
 C[on]tin. goud.

H[ic] qu[er]e
 p[er]m
 Th[om]as. vii.

Wim bishop strit of h[er]men
 b[er]t; v[er]de g[er]t die ric was
 die strit C[on]tin. goud. vii.
 Kalle g[er]en volc of

Om dat des g[er]en s[er]u
 der v[er]de g[er]t die ric was
 v[er]de g[er]t die ric was

[Alexander. g[er]en. goud.]

= buijbrug

H[er]slen al.

Wederkeere tot hollant En doe graef dieric die sich soe daer
 hy but groter hoghemoet sin troepetten op blasen en sin lem
 mien ontwinden en staet kichten die moghende pnten soe dz
 hy hoer luden Inden aenganc menich man of sloch mer graef
 dieric vloos den striit en wort geuaghen En in dat selue ier
 wort hy quit en vry gelaten vande hee van brabant En hy gaf
 den hooch van brabant ij. marc voer den stede die hy he had
 de gedaen En des anden daghes wort hy weder geuaghen van
 ioncker willem des hoochgen vrueder mer hy moeste hem we
 der quite schelden Dese graef dieric regnerde xxxvi. jaer en
 leit beguen tot eymont in cloester **I**am in sine tyden soe
 was en liepster die vrueder hiet die tacht in parfen en bihte m
 hem die heylighe in coningen en brochtse tot constantinopelle
 en daer na brochtse en bishop van daer hy myracle in my
 laen in laberdien En daer na dat mylaen geadstruuet was
 soe brochtse een heyligh aerdhishop tot coelen daer synoch lig
 ghen. Dese graef dieric wif sophia die was sijn goods vrich
 tich en milde d' regens den arme En sy was in werf ten he
 lighen ginc en tot sint iacobs en god dede veel myracle om
 haren wille want wanner rouet of moerdnacie quam om
 hoer te kroenen of te doode soe bleue sy staend in omachte
 En dese grefinne leit tot iherim in der duitschen hospitaal

Florus die dide wort ginc tot hollant en hadde te wi
 ue ade des coy. docht van stoclant Daer hy by wd
 dieric daer na ginc tot hollant. wille ginc in oest
 vruflant. florus proest van vtracht florus pnter v
 carmerlant. beatus. elizab. en margriet graefinne vid cleue
 Dese gref florus besat hollant zeclat en vruflant in groot vre
 den soe dat hy nix striit en hadde noch omuste **I**n ier ons
 herre ij. c. en xlviii soe p dute die paus gregorius die nixde
 dat cruce te nemē Als liepster vrueder die eerste die co. phs vid

al. ms.
 tot iherusalem
 was die aem in
 iacobs in gelyffe
 14. gelyffe

Al. n. n. n. p. d. n. n.
 hie d' florentium
 n. n. n. n. n. n. n.
 Ino MELXXXVIII

al. ms.
 H. H. H.
 al. ms.
 d. e. e. e.
 p. o. o. o.
 d. e. e. e.
 m. i. i. i.
 m. i. i. i.

Englans

Vincz die co. ridsart van Ingelad. die htoech van swaue. die
 htoech van oestremie. die htoech van boungonge. die gne vnd bloys
 die graef flous van hollant. die gne vnd vlaendie. die gne
 van bur en loncher Willem van hollat en and gte heyn vele
 toghen door armenen Daer soude hem die keyser weynighen
 In en lopende water en die strom settende vande lande en hy
 dienste daer als een clusemar daer te word geprefestert had
 & En dese keyser wort beghuen tot antiochien in sinte pie
 ters herche en die gne flous van hollat die starf daer mede
 en wort beghuen hyden keyser En die co. van Vincz en die
 gne van bloys die htoech van boungon bleue wort abeis door.
 Dese gne flous regnerde xxiii jaer En ada sin wif leit te
 graue tot middelburgh int closter **I**n desen graef flous
 hyden soe wort sint thomas van catberch vslaghe in sin kiche

al. ms. Jettin 1. c. Jettin 2. m

starf ooc te Antiochien

tot Condelburg in Englant.

Dye die seude wort gne tot hollant en hadde te
 wue alit graef ducis dochter van cleue Daer hy
 by wun alit die tot een man hadde heimic ds g
 uen soue van ghehe Mer sy sturue byde in een tuit
 Die ander docht hiet ada die na des vaders doot graef lod wint
 van loon nam hyder moedys rade en buue hoer oeme wille **I**n
 MCXIII int jaer ont heen ay. CC. en vi. soe qua Willem heer van hollat
 vut heydenisse en graef ducis sin broder van hollat ont fme he
 erst m3 gter waerdich? Daer na sinen quact sprechere ende
 miders en maecten distoot tuschen die brueders soe dat hier wil
 lem toech in oestvri slant en wort daer hoer vande lande en
 hy qua m3 gter macht van telche meder en woude graef ducis
 sin brueder vut hollat vdrum en bouddin graue van vlaedien
 vstaude een gte stanc van vlaenigen en meende graef ducis
 zeclant of te wunne En dit was die eerste reyse dat die vlamie
 alleen begen hollant wapenden Aldus was hollant tot ij. sha
 angreuochten vande vriesen en vande vlaenigen Graef ducis v

inc MCXIII

Summed al. ms.

In Casio Calvo codex
P... ..
... ..
... ..
... ..

HAERLEM.

were begrijps.

hollant die in groeten last was vspande een gte machtyd heer
vd volche en deldt dat in ij. staren En hy sende sin wijs metter
vender helst kghen den vriesen En hy tocht m3 die ander helst in
zeelant kghen die vlamigen En graef dieze en sin wijs had
den berx victorie op wne dach En daer word vslaghen xv. ay.
en ee vlamigen En graef dieze tweede weder in hollat met
groter eer En graef dieze wijs die street een strit kghen
heer willem van oestvrieslant buiten haerlem En daer word
by xx. ay. vriesen vslaghen mer heer willem hadde die stede vd
alemaer gelvonen stuzmender hant en hy vbrander mer dan
die helst Daer na quam buldwijn v die bispop vd vrecht
Otte graue van bentheim en dieze domproest dse were oem
vund ij. graue als dieze van hollat en willem vd oestvrieslant
en daer word een ding gemacet Als willem soude bliue hee
van oestvrieslant mer hy soude ontfanghe te leue vanden
graue van hollat sin broeder En daer toe soude hy hebbe vier to-
len van herediet. CCC. hollantsche ponden En daer was alle
ontede mede gesent En heer wille tocht in oest vrieslant en tim
merde een castel by oesterzee daer hy te wone plach Dese gte
dieze was want ds htoeghen van brabant En hy tocht m3 een gte
heer van volche wer die stede vand kophse die hy van stum
dr hant En hy vnr ds htoeghe broeder van brabant daer bin-
nen Daer na vbrrende hy die stede en hy slachte missens
der arden en al dat daer binne was dat wart merst al doot
gheslachte soe dat niemet were en begruy en lieen he van
ghen en slaen sonder were En als graef dieze dsen gte ho-
ghemmoet bedreue hadde soe na hy m3 hem vel geuaghen
en ds htoeghen broeder van brabant mede en brochte binne dor
diecht en daer woude hys alle outhoefden soe dat die htoech
van brabant streef ande graue van hollat dat hy sine broeder
quite soude m3 die ander geuaghen hy soude hem wider

h.
buiten

vrijste bijtuis

+

+

van vbrrende
vabrunder

Abi

met
tollen
geve

ruulle

honor

quite schelden en vgreue dat hy tegen hem misdach hadde En
 en woude hy dat n3 doen hy sach wel toe die hertich van bra-
 vant soude come In hollat come Al hadde graef duric een stede
 vbraut en geslecht In brabant Die hertich van brabant soude me-
 der al hollant te nyete doen en sterben En als graef duric
 die hoerde so dat hy alle die geuaghen onthoefden sonder die
 hertich van brabant Die sende weder gesont en sonder staten
 In brabant En ontloet den hertich van brabant dat hy sin beste
 sou doen Hy soude sine wuer name En en quaem hy oer n3
 In hollant so soude graef duric In brabant come en sou-
 de doen als hy In hollant doen woude En als die die hertich
 van brabant hoerde so was hy sver tondreden En streef an die
 bispop van vrecht die oem was van graef duric van hollat
 dat hy doch recht wou In hollant En laffueren sinne
 In hollant en maken een soen tusthen hem beiden om dat
 die graue van hollant n3 meer stede soude doen In brabant
 En als die bispop van vrecht qua tot graef duric sine wue
 so hadde graef duric vfaemt een alre goeten hertich van
 leu en woude daer mede weder In brabant Mer die bispop die
 produce hem also wel dat hy sin volt weder liet thuus
 van En die bispop soendet tusthen graef duric van hollat
 en den hertich van brabant Mer eer die vut sprake gredad was
 so starf die graef duric vut hollat tot dordrecht En hy reg-
 nerde xiii. jaer en leit begruen tot egmonde In dachter

Ende
 al. ms.
 alle hollant sluyt
 te niete doen.
 = best. d. d.
 = en dat in B.

I O d'winc graue van leon is n3 gter macht In hollat
 grom en woude an van voor recht na graef
 duric doot van hollat En syde dat hy dat lch
 liet hadde n3 sine wue ada Graef duric doch
 ter van hollat na des vaders doot En hy was In alle steden
 van hollat en hadde gacme ontfanghen en werst mer die
 hollantische hech en woude n3 en woude n3 gzegeert

ontfangen

^{en in vanden jaer al. m.}
wesen van enghen vromde heere die hollant m. en bestont dat
sy oec altoes wel gehoude hebben In vrie tyden Mer het es nu ve
ze van daen soe dat hollant stont ij Jaer In gten stude en oerloghen

Willem heer van oestvriesland is getome by raet van
heere van zveland m. een gr machtych heer van vol
ke in noet hollant en is daer inder geslechten tot
enstwic en graef lodewic van loon lach m. sine
vsmaden heer tot wezstoten En als sy aldus een wil te prom
geleghe hadde. soe toech heer willem van oestvriesland m. sine
van loon m. sine heer En daer wes alte groeten strom Mer
graef lodewic wort vvaert doe hy die zecusthe volue her
wile sach en wort vven veld en quad tot vrecht en sin wile
ontvare altermael en word altermael vliende geslechte en
sin van gten haer geualle inden zinn en ind sin by liden
en sy stont haer haer nae en wapen vut en vwerpen haer schil
den van hem om dat sy te bat wely mochte come mer die hol
landers veldde hem na alden nacht en hebbe daer vele vez
mact en brochten alte groet roef m. hem En aldus is heer
willem van oestvriesland graue dieze broeder gebeldich heer
van hollant te lerne vande heyster van rome.

Willem die eerste graue van oestvriesland wort gwe
in hollant en hadde te wile drit de gwe dache
van gelre Daer hy by van floris die na hem
wart gwe te hollant Oec biscop van vrecht wil
lem pnce ada abdiffe van wimburch richard nome Dese gwe
was vel seue jaer ouertmer in dat heyligh laut En hadde vel
striden tegens die herden En die stude van danyaten wort ge
wonen vande heistene by sine rade Dese gwe was oec tot
staucien in oestvriesland Daer vint hy den biscop van vrecht
int closter om dat die biscop geluuet hadde op dat vele van

Seahombuffe
in al. m.

al. m.
heer

suppl. d. f. d. s. al. c.
Agewordig. Ende gy ont
fient hollant

mit 172
Euffel

willen
Holl

Sellam yest
Adawof

hollant Daer belofde hem die biscop dat hy hem quite liete
hy soude graef willem om vghiffenisse bidden En hadde hy
ve hollat te cort gedaen hy soude hem wdar alsoe voldoen dat
shem bedanchen soude en aldus liet hem graef wille wesen
En dese graef willem die hadde noch een wif en was des
hartoghen dochter van lancaster wut engelat en sy ligge
bride begrave tot reynsburch Dese graef willem regnerde
xix jaar en starf int jaer ons heren **12. CC. en xxii.**

III

flous die vuzde wort gwe tot hollat en hy hadde
te wive machelt des hertoghe dochter vd brakt
Daer hy by van willem die na hem wort gwe
tot hollat Alir graef sinre vd hertoghe burch ende

3 Lest begraving
tot 2 onsburg mit
clooster. al. ms.

Stur the m...
3 Ma...
al. cod.

flous mombact **III** int jaer ons heren **12. CC. en xxiii.** soe
toch dese graef flous van hollat m3 htoech hemmit va bra
lant en m3 graef duru van cleue En toghen hy brud des
paus gregorius die wende m3 alte sture heer vd volche
in die seydinge der vriesen by brene en vslodge daer alte
graeten volc man wif en kinder om dat sy hette re bedreue
soe dat m3 allen die broeder byder suster sliep m3 oer die som
bider moeder en wure getwert tot afgoden en dit wle en
hilt van paus van tryster noch van myme Die paus hadde
daer in vore tyd gestur een legact m3 vel goeder priesten
om dat volc te prediken van hore ongeloue Den welche legact
en priestere sy doode m3 menigherande pme ind selue ja
re soe toch dese graef flous vd hollat en graef duru van
cleue sine neue tot cleermont In een touroye dat die gwe vd
cleermont hadde doen bezopen by sime wifse rade wut sy m3
de du graue vd hollant zore dat die graue m3 en wifse om
dat sy soe vele hadde hore segghen van sime graeter malichy
die hy in allen touroye plach te begaen En daer omme de
de die gwe vd cleermont hoer man dat hof bezopen om dat

al. seydinge der vriesen
l. Stalinger vriesen

3 Jodely...
al. cod.

minder
wh...
al. cod.

si wel hoefte den graue van hollant te ziene **En** doe die heer
inder banen vergaderet Muzer daer si stalen **Doe** vrecht die graef
vinn van clermont dieke en mencheverf wie die gne van hollant
was **Doe** syde daer en die daer alsoe manclide slaet metter
gulder bamerre en m3 die rode leedve **En** die vnd die graue
van clermont en syde tot sym wuue in gramme moede die ghe
ne die ghy alsoe gaecme siet hende die suldy noch wer vspit
door sien **En** als die gaefinne dat hoerde sse was sse droef
in haren sinne en hadde die gaecme den gne van hollant doen
weru Mer syen moche m3 doen want die graef van clermont
reer haestelike in die banen m3 wel getrapender luden en sloch
die gne van hollant daer onuersien doot **Daer** die gne van clermont
den gne van hollant op die stede waer en sloch den gne van clermont
an stuctien selue metter hant sloch hy alle die wale van
cite en slochse al doot die hem m3 en onuelken **En** hy dede ghe
flous bussene en brochte tot remsburch daer wort hy begue
En die graue van clermont vuerstede en vbrande al dat gaef
sijp van clermont **En** hy vdroef den her van myghel vut
sime lande die namaele den vruende en groot sden moeste
doen **En** aldus schiet dat touwoy myde dat m3 genochte
was begonne **En** die gne van clermont crach en gte
slette soe dat sy certe daer na starf van rouwe om dat sy sacc
was van graef flous en hoies mans door **Dese** graue flous
regerde xii. iacr **En** marthote sijn wuf starf daer na in
iacr ont hede m. cc. en lxvii. en leit begrawe tot lousdum
in closter daer sy selue stichtede en sonderen dede
Willen die ander want gne tot hollant Mer hyllus
noch ionc doe sijn vader vslaghen wort **Also** dat
otte bisop van vrecht sijn oem hem in waer die
nam **En** regerde hollant totter tyt dat dat hinc
sijn iaren hadde **En** doe hy xviii. iacr our was **Doe** want ge

al. ms.
Dat die graef van clermont
den vruende van hollant
sloch die graef van clermont
doot op die stede van
vrecht daer flous
van hollant sloch metter hant
sloch alle die wale van
cite.

al. ms.
bannet
sloch
dat is de
graef van
hollant
Cath
voet
nyc
sol
d
s
w

mind

geue elizabet des hioghen dochter van brünswic Daer hy
 by van floriz die na hem wart ginc tot hollat Dese graef
 Willem ⁱⁿ meer die wapene dan hy dede gout of siluer
 En in syue tyden soe coere die stue coerbozsten tot eenen
 heyster een lantgraue van duringen mer hy en leefde n3
 langhe soe dat dese graef Willem van hollat toech n3 veel
 graet had en lach van alen welche stede hy stue met
 hant van En hy wort daer groet n3 vrendachtich vanden
 stue coerbozsten tot ⁱⁿ eenen roemfchen heyster En hy wort daer
 groent vande cardmael van rome op alle heylighe dach
 En doe was hy xx. jaer out En als dese graef wille tot
 eenen heyster groen was soe toech hy n3 den bishop van coele
 tot ludich daer hy n3 gheuerdich n3 zure en n3 vande in
 ghehaelt wort en daer bleef hy viij. daghen En van daer
 soe toghen die bishop van coelen en die bishop van ludich n3
 desen edelen co. Willem heyster van rome tot coelen daer sijn
 groeter varendicheit ontfanghen woerde en worden ingehaelt
 n3 zuren n3 vande en n3 al die gheuel ecclesie van coele Daer
 dede desen bishop den heyster Willem menighe eere en zure
 en gaf hem veel heylighe dome En als dit die ginc van
 henegoulde verna dat graef Willem van hollant tot eenen
 heyster groen was en dat hy tot coelen lach soe quam hy
 vande stue met syue vande die co. wille's suster was en qua
 me tot coelen daer sy vande ontfanghen vande vande hey
 ster Willem en vanden bishop van coelen en sijn te same ge
 toghen in hollant En die vande dat die graef van henegou
 wen n3 heyster Willem sijn swagher in hollant vande soe
 toech graue gheue in henegoulde en van al dat lant van
 henegoulde en die alle die stouen En als dit die ginc van
 henegoulde verna soe clachte hy dit heyster Willem sijn
 swagher in hollat Daer vande heyster wille en ghe henevde

al. ms. 1 van Vlaenderen

volche en toech daer mede in hennegoude en heester graef ghye
 van vlaendre vut verdreue, en brochte sin swagher en suster
 weder in. ^{verbornd} wast die vlamingen lief of lof. die haer swarte mar
 gracie seer terende, en meende co. willem zarlant of te lopene
 daer co. wille chery sichte wie hadde. En als die ghe vad he
 mgoultte under ^{omme} in sin lant was soe toech co. wille tot
 andverpen tot den hertoch van brabant sine oem **Item** in jaer
 ons heren 1272. en lxx. soe qua graef ghye van vlaendre m
 die ghe van ghyken en m^z andre heren en gaf hem lude sau
 die om dat sy wulcheru winne soude. En als die co. wille ver
 nam daer hy in brabant lach m^z floris inbaer die drossate
 soe sende hy desen floris sine brueder in hollat dat hy haeste
 te vole m^z hem name en toech tot w^z strappelle en bliue daer
 liggende inde dune tot dat die andre op scripten en opt lai
 ware. daer trac dese floris die drossate m^z eenen stoude moede
 lighen die vlamingen in **En** daer wes en alle gien strit soe
 dat die vlamingen in w^z lste vloze. Daer liepen sy also onse
 like t^z sype datter by vichnich. ^{in alio} **En** daer wazter ^{lm}
 vichnich. [?] v^z slaghen. En graef ghye vad vlaendre wort daer
 gestoten daer sin wort daer hy nye of en genas. En hy wort
 at geu^z ghen m^z al sin heren en m^z vichnich. [?] man. En de
 st word^z alle gebrucht in noorhollat en daer word^z sy alle
 moedernaert ontcheit en word^z by coppelde te same^z gebond^z
 en word^z al dat lant ouer gelacht m^z g^z **En** staerpe roede
 alsme^z stapan doet. Daer plorten die vlamingen groen arbe
 ten v^z v^z v^z dien sy aten en daer sy haer stam^z mede
 diten. **En** aldus word^z dese vlamingen alle daghe xiiii daghe
 lant geiaicht in noer^z hollant. En als dit die edel heester wil
 lem hoorde soe quid hy vut brabant daer hy getwast hadde
 by^z sine oem den hertoch vad brabant en hy qua in hollat en
 hy sach die g^z armoede die die vlamingen gedaen wort. Daer

p^z Tuler fut iurionis
 Florenij nepotis sui.

l^z ligen in d^z d^z

l^z ligen

dede hy die vlamingen al naegt ouer sende in vlaenderen mer
van die 1. en quamer nz x. leuēdē in vlaenderen Mer gēf
ghe bleef geuāghen en laer lanc en vi. veten **D**esen heren
moedighe striit geleidē op sinte maertins dach traslacio de
se cō. Willem die gaf die stede van delst hoer hantvesten ende
oer stobtride hy gōre die stede vā delst **J**hem Im-lacrous
hōdy 7. CC en lv. opter octaue van sinte agniet soe tochte
sen edle roemsthe cō. Willem nz en gt heer van veltre tot
hoerh woude Daer hy staet hegens die westruēsen eenē gēn
striit opten yse Daer dese edle roemsthe cō. ten arde gefle
ghen wort soe dat hy vsmorde in sin helm en die hollan
dre wordē daer soe velt vslaghen dat die vā alenmaer ende
die vā delst mer dan vinf leuēde mānen thuusquamen
nochtans brochten sy haer bāmech nz hem thuis **E**n die vā
dordrecht en brochten nz haer bāmech nz mer dan nī mā
nē thuis **E**n dese edle cō. Willem wort al heymelic bēgāud
in eens vriesens hūis **E**n hy regnerde in hollād xxi. laer
en in dat roemsthe zīt vīm. laer **E**n rīnhard sijn suster stich
te in dat selue laer een cloester buer delst dat comē velt
hiet **E**n sijn wīf staeft daer na Im-lacrous hōdy 7. CC en
lv. en leit begrāue tot middelburgh Im cloester.

Florus die vijfste wort gēwē tot hollant mer hy was
een ionckint doe sijn vader vslaghen wart soedē
florus mo bae regerde hollād nī. laer lanc met
rustē Daer na staeft desen florus vā quetsinge
die hy tot audwerpe ontfanghen hadde in eens cornore **E**nde
hy wort begrāue tot middelburgh Im cloester. **H**ier na quā
die hēdy van brabant en nā die vordie vandē hinde
mer hy wort vdruc vut hollād om dat sijn gēsin den veltre
van hollād soe hart ware **H**ier na soe gheingen die heren
van hollād en coren graef otte van gelre dat hy wārt vāde

al. ms.
 Alms want dat gē lac
 gōv angē dat wēdē
 ic. mīst.
 (opt. hinc te wāthringē
 in Koozīgellānē (dā al.
 dē gēge) mī Westlāndē
 @ dāne flāndē.)

al. ms.
 oof gēhuoudē
 Martyrol. Rom.
 emā p. 5. s. 11.
 de vīgē 2. l. 1.
 mūrē 1. l. 1.
 amarij 1. l. 1.
 oetē 2. l. 1.
 hōdy 7. CC.
 en lv. opter
 octaue van
 sinte agniet
 soe tochte
 sen edle
 roemsthe cō.
 Willem nz
 en gt heer
 van veltre
 tot hoerh
 woude.

al. ms.
 sic sta. al. cōd.
 dōd. 1. sijn vāder
 suster. oft mōgē

al. ms.
 Soe dat Florus mon-
 bānt sijn oore zēn in
 vordie nāy 1. l. dē
 Florus mombānt nē.

Nota. Voorzee
al. ms. Voornēke

^{al. ms. over de kinder. Ende die heer van Lothum}
kinder soude wesen. En die zevensche herte toren die graefinne van
hengoube tot een werche. En ase ij. voertden wchten een
stuit tot voringer. En die graef van gelre van den stent met die
hollantse herte en wort dichte m. cracht. Daer na als dit kint
sin haren hadde wort hem te wue gegeue beatus des guen doch
ter van vlaender. Daer hy by van Jan die na hem wort graue tot hol
lant. dieus. flous. Willem. en Willem. otto. flous. beatus. machale
elizabeth en marguete. Dese graef flous hadde noch een bastaert so
me die witte hert. En was die eerste herte van huemsted. Alme
noech sien mach. Ande wapen van huemsted. Item int Jaer ons
heren 17. 11. en 1711. op sinte fillibericus dach soe tocht dese graef
flous m. een groot heer van volche en stiet tot andorpen herte
die westbrusen. Om sin vader co. Willem te wreken. Mer hem
wordt af geslaghen by v. gader madmen van wapen. Inde eerste
heer warmbout vut. hichte. heer aelbricht sin sone. heer dinc
van rapist. heer gheraert sin broder. heer gheraert wd haer
lam. heer Jacop van wassen. heer wouter die vuest. gheraert
van hichte. gheraert van haerlam. En als die hollands soe
wte vut. herte. lempere verlor. hadden soe wte s. achtet
waert tot hylor by alenac. En doen s. wte den herte gheraert
onder haer. dore soe wte s. hem stouche ter wte en vsto
ghen by v. vuesten. Item inde schue lare soe stiet dese gref
flous weder een groten stuit tot hoortwoud. hichte die
westbrusen. en graef flous van den stuit en vstoch daer alte
groten wte onrent 11. man. En daer wort en out vueste ge
vungken die wort sin luf gegeue om dat hy des cox. Willem
grast soude wsten. Daer des graef flous sine vader op gne
en dat gebente. Dese schoen wustken en in een schoen brist leg
ghen en wort geuort tot middelburgh int closter. Dese gref
flous dede mabe dat huus tot momenthir. dat huus tot
wydenis. dat huus dat meuburch hiet en dat huus tot man
doren. Dese stouen liet hy maben. Joghens die westbruse. hy

† Alms. Andorp

1. Oudorp.

5. forassis pro simon
van Andorp al. Andorp
(vulge Andorp)
Oudorp.

Hooft outwoud al. ms.

1711

1711

1711

1711

1711

dat make der wighen sone in haerker hout end die ho
 ghe salc inden huyche en die capelle Int jaer ons heren m.
 CC. en lxxvij. soe wort dese graef flous inder geslaghe vande
 hertoch van brabant ten busche in a m^o tomoye Item int jaer ons
 heren m.^o CC. en xcv. de dincendach na dertigendach soe stier
 dese graef flous hertoch die vlamigen in boisele En daz wor
 den vslaghen xlvij vlamigen en die qua toe om dat w. wil
 lem die vlamigen soe zere gescoffert hadde als vach is soe
 woude si haer stad vhalen en hadden in zeeusche sepen
 genomen en hadde al dat volc ouer boert geworpe dat sy in
 stavelike hertochte En her Jan van zensse die toech in castel
 daer hy vint en vslach wel m.^o vlamigen m. z. in hondert
 zee landers Item int jaer ons heren m.^o CC. en xcvj. soe wort
 dese graef flous vraden te camere van haer gherant vad vel
 sen die bod daer of was En daer was een bispoc vut ingelant
 en ij. raden wighen van de graue wighen vad vlandren
 en die greue van buyr van de hertoch van brabant wighen
 daer sy ouer en droeghen dat die her van aemstel en die hu
 van woude soude graef flous leude vngthen en sende ouer
 in ingelant Mer het w. andre geuallen vram gherant van
 wlsen die diende m. z. graef flous en hy en hadde ghen wijf
 Daer verhd. hem graef flous of hy en wijf hebbe wilde
 die hy hem greue soude hy soude hem daer mede greue alsoe vel
 goets als hy wenschen woude En soude hem maken die ouerste
 van sijn^{hoff} houe Dar nam haer gherant van wlsen vorz arch. Al. 2
 en seyde dat hy dat tot ghem^o dichte doen en soude dat hy
 graef flous ammen soude nemme Doe seyde graef flous ic Al. haer cod. al.
 lalaf v. dat ghy nemet meer wils hebben en sulc ten sal min
 ammen wlsen En als die langhe was gelude soe nam gherant haer al. cod.
 van wlsen een wijf en hy toech wone op dat huus tot roe
 menburch Daer na sende dese graef flous haer gherant vad Al. d. sey al. cod.
 wlsen een boerscap en graef flous toech tot haer gherant Al. d. sey al. ms. om

" Ridder ms. al.
 al. ms.
 Des dincendach
 na xlvij. daz

al. ms.
 " iii vlamigen

i. e. senden 2 en
 " malen sic: wls gherant
 flous die deude m. z.
 gherant van wlsen, daz
 sy en gader ouer wijf m.

al. ms.
 of

loue
 al. ms.

Wijf en brachrese. End doen hy sin wille hadde gedaen, soe toech
hy ⁱⁿ ^{den} ^{thuyt} en doe heer ghezaet van wilsen in der thuyt gijn
soe en qua. sin wijf hem n3 te gemoete als sy plachte doene doe
brachde hy waer om dat sy dat n3 en dede. Doe seide sy all waer-
nende, hee doe ghy vut weite doe had ghy een goet wijf mi-
ne hebde een huere, elckere my graef floze haest gwaer. ^{Doer}
swor ghezaet van wilsen dat hy nedermeer capoen op sin hoest
draghen soude, hy en hadde dat gebrochen. ^{Doer} Was die pincpaal
sake van graef floze doot. En ghezaet van wilsen vint graef
floze van hollat by middelburch in goylant. En vorde op dat ^{voerde}
huus te croeneburch en van daen vorde hy hem op dat huus te muiden
den. ^{Doer} hy hem doede. En als die die graue van cleue vint soe gijn
hy met gter macht in hollat en toech voor dat huus te muiden
en ghezaet van wilsen en die hee van amstel wordde byde gwaer
ghen, en hem wordde die alre swaerste doeden op gedaen. ^{Doer} diem
enich mensche aen doen mochte, en al dat hem byde ten inghen-
den grade bestont, dat wort al gredoet. Dese graef floze re-
gierde hollant xlii. jaer lang. En hy wort begraven tot reyns-
burch mit closter, en sin wijf starf oec vint den selue jaer
en leit oec int closter van reynsburch. En als die gheschiet
was en die gwe van cleue alle die vraders gredoet hadde, soe
qua die woem. In die haghe. En regierde hollat totter tuit dz. ^{At}

In die eerste graef floze sone wit gwe in hollat
Mer hy was noch sijn sone doe sin vader vint
wart. En als hy eerst yntlant qua doe was hy
langhe byden hee vander vize. Die daer langhe
mede regierde. En dese hee vand vize wit daer na in hollat
doot geslaghen. Dese graef Jan hadde te wive elizab3 des
oer docht van Ingelae. Dese graef Jan belach yselstem dat hy
van en studeer na sinder hem. Item int jaer ons hech

sic etiam aliud mss.
Mudenbures

17. ¹⁶ **CC** en **xcix**. soe staet graef Jan tegen die Westvriesen op waer
 te ghaest en hy want hem af. Daer hem heer Jan van renisse
 mitten seelanders alte vromelic in tierde ind' stuit. Duer
 word' v'slaghe by vuz duse' vriesen. Mer daer bleef v'd ^{ginst} her
 Jan s'yd een heer van aertel doot en Jan v'ind doortoghe
 m'z noch ij. gader madne van wapen die om haer malike
 durt te prufen ware inden wort ganc. **It' binn'** den sluw
 Jare soe was een b'isop tot v'recht die wille' v'd machete hier
Esse b'isop die wer in oestvrieslant en p'ducte daer aflact a
 pena et a culpa alden gene die den g'ue van hollat verdreue
 En als die die heren van hollant v'zname soe v'samde st
 een graet her v'd volcke en toghen by v'recht op die wyde
 daer hem die b'isop inder g'vlaghen hadde m'z sinre temd
 m'z wel udder en tuerthyn die w'el die helft mer v'ly had
 de dan die hollantse heren. **Als** her d'uzer v'd wassenar
 heer herin castlein v'd heren. heer philips v'd diu'noert
 heer Jacop vander woude. Die desen b'isop seze h'atred' soe d'z
 den b'isop ind' eerste aenganc een deel sinre v'and' v'luch
 tich maecte. **Enne** desen soe qua' her s'war v'd montforde
 m'z en onv'moyden her en qua' die hollanders te baten daer
 wort die b'isop van s'yn' parde g'estreken en doot g'eslage
 en hy wort b'ig'ue tot sinte katherin' kercke binn' v'recht
En d'se graef Jan van hollat en was m'z mer dan m'z Jaer
 graue tot hollat, en starf int Jaer ons heren **17. CCC.** te haer
 hem sonder udder' nam' en sonder kinder op sinre maecting
 dach in die winter en hy wart b'ig'ue tot w'ynstuech int d'af
 ter **Jef** ind' selue Jare soe op'baerde he' een man te parde
 en ge'wapent m'z een s'wart in die hant **dat** dat s'waert an
 t'we st'elien was en v'maende dat volc en die heren van hollat
 dat sy lopen souden opt' soe en w'ere die v'and' v'ut hollat
 En desen man wet aldus al hollant doer. En doe dat volc dat

al. ms. "Andon selven"

al. ms.
 D'ez g'umme
 Hollandse heren
 Heer Jymon v'ns
 Bouty
 T' d' s' d' h' g' d' s' g'
 B'isop
 v'oor' l'ag' h' g'

te vierde zelf

"dat m"

hoerden soe wpende sy hem en lupen alle ter zee wart En
als sy quame op die zee soe saghen sy die zee vuult m3 ontal
lilien sepen en hoerde soe groot geruchte onder dat volc dat he
dochte dat in die sepen was dat sy maende hollant te vlysen En
doe hem die hollandis ter werre setteden en spande haer boghen
en leyden dat vier op haer lossen om te schieten soe bleue die se
pen en al dardier in was vloie en vighingen oft een mist ge
weest hadde En die man metten pacide die wortme oer quite
dat nye mische en wiste waer hy qua of waer hy wer En dit
visioen beduede na een heyligh man en seide Also dat dat suuert
gebrote was in des mans hant op dat part sitande Also soude
noch hollat en zeelant dat dat een stur vande swaerde beduede
En die sticht van vrucht beduede beduede dat ander stur vande swaerde
en dese soude gebrote en gelboren werde vande vlamingen en
also die hollanders saghen die zee vuult m3 steyen en die vige ^{alfo}
oft een droem gelwest hadde Also soude noch die hollanders haer
vande sien vige opter zee alst daz na gesiede Anno m^o CC en m^o

In graue van hengouwen wort ginc in hollant
en hy was con. wylles suster sone en hollat was hem
besturue van graef Jan van hollat vorst Also dat
ghen kinden van hem bleue En dese graef Jan
van hengouwe hadde een wif die phylippa hiet des ginc docht
ter wy lutsenwiche daer hy by wan Jan sonder genade die tot
cotzic vslaghen wort Willem graue van hollat. har Jan van
beumont. hemre canonic van camezit. Walraue pinc. Johana
abdiffe. marguete graefinne van ariaben Alit graefinne van
dezmont. marie graefinne van boueton En machtrlt vudoe
van vicle En als haer Jan van renisse vnam dat die graef
ia van hollat doot was en die graue van hengouwe ghult
was in hollant soe toech hy anden tyxter en seide Also als ginc
Jan gesturue was sonder kinden en men dat graefstap hilde

Rexesse
al. no. 1004

al.
1004
1005
1006
1007
1008
1009
1010
1011
1012
1013
1014
1015
1016
1017
1018
1019
1020

vand' heyser te leen dattet wān an dat heyserre bestimē wāc
 En als die heyser dat haerde soe toech hy mē gter macht en met
 vel pnen tot nymagen Daer legē qua graef Jan vā hōm gou
 wē en vā hollat tot būs waerde benēd nymagen daer hy sijn
 tenen op sloch mē gter heereacht opte ouer waer vand' wael en
 dede besche die riuere tot vel stiden daer hy bist ouer mochte
 comē om des heysers heer te bestuden Mer die heyser die opten
 toren was die opte buich stact tot nymaghen sach vā bouē ne
 der die vellyt. Ar bānyer en dat gte heer inder nacht alle
 die vier pānen, Doe waende hy dat han heer Jan vā remisse be
 droghen hadde. En hy toech des andē daghe vior vut nyma
 gen en vor tot cranburch Doe qua die bistop vā ruelen om des
 heysers wze te beuenē en maecte een dāng tufche den heyser en
 den gūe. Also dat graef Jan soude bluu graue vā hollat en hy
 soude ontfanghen vand' heyser te leene En hy soude den hey
 ser manstap of dān na oude custumē En aldus toech desen hey
 ser wāder in ostermē vā daer hy geloue was En des graue
 Jan heft wille m sijn ouste soue gemact b. Wāer vā hollant
 en vā zeelat en vūslat en deden in alle stiden hullen ouer
 zultuēt dē lāns En doe heer Jan vā remisse sach dat hy ghe
 hulpe en hadde andē heyser om hollant te winnē soe toech hy
 andē graue vā vlar nēdē en heften mē en gte heer vā volc
 he in zeelant gebrōcht Daer legē qua joncker wille m gēf
 Jan soue mē en gte heer vā volche en v dāef die gūe vā
 vlaender vut zeelant en toech in caysant Daer hy vel vā
 mingen vūc en sloch En hy heerde wāder in zeelat Daer volch
 de graue ghye hem na mē enē nyculde heze en qua in wāche
 den en vā mē middelburch daer heghen quam joncker wille vā
 hollat mē sijn heer en vloos tūc stiden op eenē dāch Die een
 vor die keze die andē vor ar mēde En joncker wille die
 qua vā stide binne zeyere Daer volchde hem graef ghye

al. ms.
 A gwid.

al. ms.
 Jan vā hōm
 graue

al. ms.
 mit groter mēge vā volc
 mit sijn cōmāng
 mit viel pnen
 quā mē N.
 bus waerde

al. ms.
 die vānls tonē die
 ophen Burg
 Nimmāys vā bouē
 wāder Jāg

dat grote viorē dat
 grote gebrōcht

f. g. r. m. g.

v. e. d. e. l. e. g. e. m.

v. e. l. e. g. e. m.

Cadefant al. ms.

na en beleide zeyvee by waken lanc dat hy zeer quede m3 stut
en m3 smgheze en m3 andere instuimeten Ten lesten dde joncker
Willem dz staden poorten op en dde gte stade in die vlaensche han
soe dat hy vflotly xv^e vlaemigen En die gesaede int jaer ons heren
47. CCC en m. Daer na int selue jaer in die maent van maye soe
toech joncker willem vut zeyvee in hollat en v'samede vengte
heer om zeyvee mede te ontfetten en quade m3 bishop ghye vut
ticht syn oem en quame tot humingen in duuelant En meende
de andere dwerche voort te trecken wer zeyvee Mer die nachts
wordt sy ouerualle van heer Jan vut remisse die in dat slapende
heer qua dat hy onschielike m3 gte geuzte dr slaghe dat die
hollanders en bishoppers soe seze vuarz ware En die nachte vut
soe onschielike doncker dat sy malcander slochten wer heer
vande want sy die een den andren m3 en kende En daer waren
die hollanders en bishoppers alle geslaghen en geuaghen dwer
bleue doot heer willem domproest tot vracht. Claus perzin vil
lem vut zuylen swerz van burenwert m3 wel ande here En die
bistop ghye van vracht wit m3 veel ridderschap geuaghen en m3
vasten hoeden in vlaender gesent En joncker willem qua m3
een strip in hollat en en is nauwelic met den huc ontgaen En hy
toech voort vut hollat tot graef Jan sine vader in hengouwen
en claethe hem sin misual En als graue ghye vut dat jonck
wille in hengouwen was soe toech hy in noerthollat en vande
te die stede sonder huzelen alleen Die broech van brabant die
van al suuthollat sonder dordrecht alleen daer belach hy dordrecht
x daghe en ten lasten schoot hy dat vier in die stede soe dat die een
helst brande En als die vut dordrecht saghen dat die stede seker
gescheut was soe toghen sy vut m3 al hore macht en m3 heer claus
van putte en voreue den hartoch vut brabant vut suuthollat ende
v'slochten alle sin volc En sy herde en brande in brabant tot tsherto
ghe busche toe en slagen wer die stede vut tshertoghe busche die

al. ms.
wreete

al. ms.
ontschielike

Dirck van suyls

scut

al. ms.
Hutring

words

al. ms.
heren vut
voel
van vut

En
die
f
d

^{al. ms.}
^{duer en}
 sy by na altemaet vbrand en vrochten als gien roef vut trabad
 datet omoghelic te stuygen ware En conu daer na soe straden
 die heeren van dordrecht eenen strijt tot vslmonde daer vel vla
 mingen vslaghe wordē ontrent n? En graef ghye hadde daer
 quāt gemaect dat hy mē den linc ontghinc Heer Jan van zomst
 se tocht mē een gēt heer en van die stad van berecht by vradmisse
 en streefē na sinne hant En als die heer witte van haemstede ver
 nam soe vor hy mē een hoerboet vut zurruxer en seple bue omme
 toet saurboet en is gecome tot haerlem daer hy sin bānere ontthē
 metten roede wulle en metten blaue lastroen Daer vielen hem
 die carmelandis, waterlandis, oestvriesen en westvriesen alle
 by En riepen god lof die ons dit bliet van hollad toe gesent heest
 Daer wloefden hem die vriesen Wulwart dat hy woude si woude ter
 stent mē hem treden en vduē die vlamingen van zurruxer En als
 die heer witte vernad dat sy soe wullich woude soe tocht hy zuykwaert
 mē hem vut om die vlamme te vslaen En doe sy quame tot lyffe
 bewide haerlem daer gemochte hem een gēt heer vū vlaminge
 die sy altemaet vslaghen En die vriesen toghen hem lude haer
 haznasels vut en alle hoer drede en worpe alle die doode op een
 hoop en syde dit sel die vlamingen den wach wisten op een ander
 tūt als sy nader come En als dese mare door elant ghinc en
 men tot delst vnam soe was daer een binne die ochtenbaert hiet
 die nam een bānere in sin hant en riep togherij vū hollant
 Daer lachden sy die vlamingen vier stede Daer qua heer witte
 metten vriesen en onderlep die vlamingen tot delst toe opter
 staer En aldus vstocher meer vū dan v? en het hiet noch
 die vlamme state En aldus van heer witte had haestde al
 noort hollant weder in mē die vriesen En van alen groen roef
 op die vlamingen En als die joncker willem hoorde die in hore
 goullē lach by sine vader soe streef hy ande co. pte vū vū
 die vū sine swagher dat hy hem te hulpe quame in sinne

sette

al. ms. 1 tel. stude. vū

al. ms. Kamerlandes,

al. ms. wauer

al. ms. beuden. Janus Lagaria, beuden
lisse binn Hartem.

Ockenberij al. ms.

al. ms.
"Die van Dordt"
15 sloegende veert door
doe quame heer witte vū
Hartemstede tot Leyden,
daer sy veel vlaminge
sloeg. En die ander w
hiet vū Leyden, O qua
me te Dordt. dat men
de sy vū te wist. Dat
quam heer witte

al. ms.
Ender som
wende vū
die vū te
wist. Dat
quam heer witte

noet segghen die vlammingen elvelche die co. gaerne dede Ende
 sende in joncker Willem's hulpe **CC** en **I** groeter scepen met
 maetsen en v. galen vol vol m. master trompese wel toe ge
 maect te verken **En** die co. amerael was maectste van die heer
 Daer streef hem die co. op wat tuit dat hy die scepen wacher soude
 Daer qua joncker Willem in hollant en v. samde alle die scepen
 die hy mochte **En** heer witte qua m. sijn vriesen en lezmerlan
 der m. een groeten heer van hollad m. horen scepen en sijn gro
 me in noertgoulde daer saghen sy dat fransche heer come daer
 sy hem zore in v. liden **En** doe heer witte den graue van vlaen
 die van hollant v. dreef soe toth hy w. stont weder vorz g. r. y.
 zee Daer hy een groet catte vore die stollen daer hy die stede
 zore mede v. dreef **En** hy hadde oet op geslagghen in g. t. blien
En hy sturnde dagelux in die stede sonder ophoud in die selue
 ure op sinte laureys dach soe v. samde die amerael v. v. r. z.
 m. sijn heer en joncker willem v. hollad en heer witte van
 baomstede m. dat hollantste heer en quame geuare doe
 noertgoulde en sy maende die vlammingen van g. r. y. z. te ver
 deue of sy woude daer alle gelijc doot vore bliue **En** als die
 vlammingen saghen dat joncker willem qua m. soe groet heer
 Daer wast die wint sterz zuur wast doe maecten die vlammi
 gen een groot scip toe m. p. o. l. y. en salpeter en onstaker en
 maende also joncker Willem's heer te stende en te brin send
 vore **En** alst volzee was en die stroom weder ome ghinc doe
 ghinc die wint weder ome als god wilde int noert west **En** al
 dus qua joncker Willem vore v. v. m. d. en vore stroom **En** dat scip
 dat die vlammingen ge maect hadden dat qua te halue onder dz
 vlaemsthe heer daer sy alte g. i. en stede by name soe dat sijn
 ghent den g. i. en brant ont v. l. i. en en conden en s. r. o. g. h. e. ouer
 boort en d. v. n. t. e. n. by du send in die goude **En** van deser wo
 derluter auenture soe segghen die hollanders en die fransoyen

† top capelen al. ms.

†

al. ms.
 do. was
 al. ms.
 dat si spraken

Met godt die alle g. r. y. z. z. z.
 want en last dat segg
 int eynde niet verborgh

mo. p.

bliden

al. ms.
 strou

al. ms.
 die d. d.
 die d. d.
 die d. d.
 die d. d.

al. ms.
 die d. d.
 die d. d.

alho
 alsoe groeten moer te verhten en toghen tot die vlamingen In
 En daer was een alreghen stent daer hem die vlamingen alte
 vromelic berde een halve dach en een nacht soe dar men
 + dat buke der glauien dat geclant der stuerde dat werpe v
 + strom dat clepen van armborsten en dat geruchte der verht
 + was alsoe gft darmet te schydelic hoorde ouer in mylen Ten
 leken worde die vlamingen soe zore vmoet dat sy an stent v
 lozen En ionctier Willem vint hie te st vande stude graueghre
 v d' Vlaendru en hy gaf hem den amerael v d' vint voer d' sta
 de die hy ghad hadde Mer den amerael gaf hem weder ome
 den eerfaem vader bishop ghye die in Vlaendru geuadgh
 lach En dit was den een ghye voer den and' ghye Ten in
 d' sen stude soe bleue doot hondert duse en xliii vlamingen en
 vief duse geuadgen daer die hollanders mede vlost vint die
 in Vlaendru geuadgen laghe gelie Iyens gelie En heer v
 v d' remisse die vloech vren stude en toech tot vrecht Dacz volch
 de hem die hollanders na en vbrande die molen wer vrecht
 En doe heer Jan vnaem dar hem die hollanders volche soe ont
 + sach hy vrademisse en toech al heymelike vter stad en hy sou
 d' vint ouer die leche Daer ghye die ponte ind' gront en
 daer d'ronde hy En van d' sen groeten sighe die ionctier Willem
 + hadde soe vblid hem graue Jan v d' hene goule sin vader alre zee
 en d'ant god seie En d' se graef Jan staef hien maent daer
 na hie iac' ons hach 12. CCC. en iiii. ind' maent van d' rebri en
 wort beghe tot valenssin in een schep vutbaert en regnerd. v.

lh. ms. al.
 m. Golij m
 doot.
 v m
 vlamingen

al. ms.
 B loofde S danck
 God d' d' sent wort

tambliker ms. al.

Willem die dride was graue in hene goule. Naer in Holland.
 en hy wort ghe tot holland en men hiet hem ghe
 meentlic die goede graef Willem Dese graef wille
 hadde te wue Johanna des cox p'he suster v d' vint
 daer hy hy van graef Willem van hollat margarete keyszerinne
 van Rome Johana graefinne v d' gulic philippa coneginne v d'

In gelant. loedwinc en elizabz Dese Willem als hy eerst graue was wor-
 den. In hollat soe hilt hy een hof in haerlam achr daghe lanc van
 graue. E lincmoedsen en ay. ridders. In haer ons heer ay. **cc** en xi
 stichtde hy een canonic te middelburch tot sinte pieters. Daer na int
 jaer ons heer ay. **ccc** en xviii soe bedwanc dese Willem die vriesen
 in strepen die hy ter zee hilt leggen dat sy quame tot haerlem en
 betorfen sin zehers en sin dienas te ontsaugh. In dese seluen
 jaer soe was een groet oorloghe tusche den co. phs. van vriez en
 die gwe ghye van vlaenden om die stad en den hinder die den co.
 van vriez gedaet hadde voer zurzee. En graef ghye toech in
 groeter macht in vriez en heerde en brande en dede gte stad d'
 vsmede die co. van vriez en grate stene vdwolte. En in sin
 hulpe qua die goede graef Willem van hollat in joncker Willem
 sine. In som en ander vele groete heren van hollat. En hebbe
 met den co. van vriez den gwe van vlaenden ouer stier gedreue
 tot cassel toe. En daer woerde hem die vlamingen stontelike te
 were. In ghen haer viande en hadde alre gten striit. En daer wort
 dese goede graef Willem van sin pacide geslaghen daer hem sin
 heer stontelike by stonde en bescudde nauwelike sin lijf. Die heer
 van ortel. heer phs van wassenaer. heer allart van egmonde. heer
 duc van barioen. heer arent van crumigen. heer Jan van haer-
 stede. heer Jan van palam. heer Willem van duuenord. Te les-
 ten vloer die vlamingen den striit. En daer wort vslaghen
 xl. en vi. Daer wort joncker Willem graef Willems sonne ad-
 der geslaghe. En daer na sende graef Willem van hollat her-
 Willem sin sonne in priuiffen tot den duustiche heren. Daer hy
 langhe bleef en hadde veel strid mit die heren. En graef Wil-
 lem van hollat en van henegoulle die starf int jaer ons heer
 ay. **ccc** en xxxvi. en regnerde xxxiii. jaer en leu bijue tot in-
 lensin in henegoulle. In sin tyde was die camp tot came-
 rine van een spint en va een iode die welcke iode dat hield van

al. ms.
 Adie si wele d' wili-
 gte grude vanden
 sijn

al. ms.
 om die scade die g. g. g.
 had g. g. g. voor z.

al. trouwelicheit
 al. mannelic

viii

A. Meester
 mss.

als

maruen wel verfmadisse ghedaen hadde. ¶

Willem die vierde graef Willemis sone wort gheuo
 hengoult van hollar zeelat en vuslant En
 hadde te woue Johana des htochten dochter van
 brabant. mer hy en coech gheen kinder. Dese gief
 Willem heeft alle sin daghe die wapen santeert en is weder ge
 toghen in den co. v. d. spaengen en metten co. v. d. garnate. In
 heydenisse En hadden menighen striit segken die heyden die si
 wel vsloghe en sin soe verheerzhamt come tot iltin te holi
 ghen ghe. Daer si haer offerhande deden en sin gesont weder
 thuis gecome En als dese graef Willem vut heydenisse qua
 soe dede hy en hof bezopen in d' haghe vut menighen haren
 vele dat dat schoon hof was datme se in een gessiep sach En
 daer na is dese graef Willem gered tot bruy in noezmadie
 tot een tournoye Daer wort gesit onder die hech van brued
 en oer van brande dat hy die beste ghe was van al hesterhede
 Deide waf is dese graef Willem getoghen in ghe macht in hey
 denisse en heerde en brande en van wel staden en dorpe in die
 duitsche heen En trochten hylighe graue daer hy sin offer
 hande dede En als hy vnder tot cochen qua Daer leyden he die
 coerborsten te woe en hadde hem garnate tot een heyfer ge
 ren Nochtan dat die heyfer lodewic van beyden sin suster ma
 noch liefde. Mer hy was in d' ban gedaen van paus Jan die
 ghe. Mer graef Willem en woude gheen heyfer wesen en haef
 te hem tot hollar. Wat die biscop vut vrecht stichtde in hollar
 en brant Daer graef Wille zeer om vloet was en besiet den
 biscop plaecte en wlt om legen hem te stude. Daer gief Wille se
 ghen hem te wle qua en wchten een often striit. Mer die bis
 cop vloet Daer na in d' selue jare soe woude die biscop met d'
 thomeerue sticht hoer stade vhalte. En leyden den ghe vut hollar
 dach en wlt tuschen montfoerde en vrecht En daer vsmade

Atot Jerusalem

al. ms.
Dat graef Willem jaer leet
wid.

op beyde syden alte groeten heer En daer wort omreche geuochten
an beyde syden mer dat sicut ghinc tonder En die bishop wort daer
vslaghen en doe die striit gedaen was soe toech graef willem in
sine v'samenid' heer voer v'recht daer hy by. wete word lach
+ En hadde daer wa' geselt vij groete blyen daer hy die sted me
de bestuende En als die burgheze saghen dat hy die stede v'zue
woud soe word s' te zede dat sy alle vut q'm' man in w'nf l'nde
+ ren t'nacp en ionelwif en quame in een paer l'ne' cl'vdr'z' bloas
hoest en baruoct en baden groete genade an graef willem in hol
lant en si soude hem sin nacomelingen diene in ~~die~~ gel'pen
de opter stad cost w'anc' hy te w'ld' laghe binn' der mast end
sy soude tot sine v'mam' xx. roen muze in die graff w'zpen end
dien tot g'hoen' daghe weder op maken en her m'ide word si goe
de v'uende. en als die stede h'gens hem g'edant hadde soe toech
die g'ue in sine v'sameniden h'ac moest v'zic'lat daer sloch
hy opt laut by sine odulphus closter buk' stauer' daer baden
hem sin h'ac dat hy doch v'edan' woude tot dat dat g'ie her an
qua dat noech wat achter was daer wort d' se graef willem toe
m'ly en stide. Ic sal v'w' g'ach die min' v'uende sin die volghe
my daer quame die v'zic'ly en v'lepen en sloghen di. ad'e
p'ne daer door dat s'it in en h'enden en v'el meer v'lye v'lepf'd
v'dronche dan v'slaghen. hy hadde in hem vij. baemoed'ly en
xl. ridd'z' name h'ic die heer van antongen die heer vander
maelw'z' heer wolfart van z'omer swael. Willem van naldric. sy
mon van rybinc. heer ghye van aspe'z'. heer lan van montfar
de. ducur van st'vorst. barman van sang'ly. ducur van sancte
flous vander marke. ogier van spangij. Willem van dougen
en v'el ander ridd'z' en k'nd'lyen want g'ue reynout v'd gel
re m'itry brum' h'ac f'x' v'v'z'ic' dat graef willem vande v'ze
sen v'slaghen soude w' s'ly. doe hy hem h'uf' s'ot' v'v'nc' d' h'z
st'voma en graef willem die regnerde vij. jaer en d'sen striit

al. ms.
Dirc van Tugl'ny

Lijst van op sine

geschied op sinte costant en damianus dach int jaer ons heren 1427
en 1428 En aldus is die wapen van hollant anderwerf te nyere ge
gacn en sin gecome an die borch van haren. In dese graf wille
bray als int jaer 1427 en 1428 so gescreve dat inatuel indz stad
van haemsterdamme vande heylighe sacmte En ind selue lare
laren end marchelen 1427 in een jaer

Margariete heyszinne van zome hoochzinnre vad byen
wozt vullre vad hennegoulle vad hollat zoolat end
vueslat En dese margariete was die ouste suster
vad graf wille van zome Dese margariete hadde
te manne loe wint hooch vad byen heysz van zome Daer sy by
van inden eersten wille van beren, aelbreche vad byen, loe wint
co. vad hacoollen. otte margieue vad brand burch, en elz abz co
mynne van ongherien Dese margariete regurde hennegoulle
hollat zoolat en vueslat m3 gter wissht. outrent vif jaer lare
Daer na maecte sy by zact den gememen staden wille hore some
zubbart vad hollant zoolat en vueslat en soude sin moeder
hure vore geue alle jaer 1427 sthuden En waer dat sake dat
wille dat ghele alle jare m3 en bracke soe soude alle wozllare
de door en vengharme waerde wesen. en hier was hant mont
sighel en bruf toe gedaen En aldus toth die heyszinnre in
hennegoulle en wille toth in hennegoulle een jaer daer na end
stout sin moeder quit van alle zubbart stap vad hollat en hy
en gaf hoer or dat ghele m3 als hy hoer geloeft hadde En als
hy aldus geschied was van sinre moeder soe toth hy in beren
En als wille aldus vren lande was en die heyszinnre thref
in hennegoulle soe wesen int jaer ons heren 1427 en 1428
partien in hollant die een partie hietn die cabellaus ende
die ander partie hietn die hox Daer die ouste vanden
cabellaus wane die hox van regment. die hox van orctel en
noch veel hox dach u man en nome vande hox wane die

al. ms.
harcouw

al. ms.
in Amstelredam
al. ms.
swat den grove aendbe-
vinge in hollant op s. Pm.
wint die ene v. s. d. h. t.
soe dat dit land oec is
soe groot was dat die v. s.
vande hox v. d. v. d. v.
w. d. g. s. h. t. m. d. n.
Ende in dese stede van
soe v. d. v. d. v. d. v.
hennegoulle in een jaer

al. ms.

ms. al.
al. ms.
onder der hollantse
die een partij hietn die Ca-
bellaus, die die de g. s. of
w. d. g. s. h. t. m. d. n.
de, die heer van Arkel
heer gant van hien shere
en w. d. g. s. h. t. m. d. n.
hy die ic niet noem en
can. Die ander partie
g. s. h. t. m. d. n. die die
v. d. v. d. v. d. v. d. v.
van d. v. d. v. d. v. d. v.
der hollantse, die die
partij hietn in holl.

al. ms.
 Dat d'art te vouts in holl
 land was gesien en was
 wale an: al gud zift
 moeder quyt g'clouwen
 sy souden hem niet mag
 wale gelyc zoudy.

ouerste die hee vander lecke Die heere van breezoen en noch veel
 andere heere Dese parteyen stichtden in hollatreef en brantende
 vngthen en slochte die een den andere Die cabelliaus ombodt an
 Grootwillem dat hy quame en name hollat In sy soudet hem m
 crachte helpen honden Also dat sy soe menighen boden souden dat
 hy al heymele tot gorichen en getome Daer toghen die vādēst
 m die cabelliaus vut en haelde Groot Willem In Daer sy vele haer
 wille mede dieue En daer wort hy ontfanghe en gehult in
 alle stede van hollat zedat en vreslar En als die hoer partie
 dit saghen soe toghen sy totor heyszime In henegoulde ende
 clarche heere noot Doe ouerdroghe die cabelliaus m die ge
 meene steden en besette der hoer castelle en wonde in dat sel
 ue jaar xviij. Des haer die heyszime seer torende En ontboot
 Groot Willem hoer sone in hoer euelen moer waer om hylhem
 onderwā van hoer heezhlyt Die sone ontboot hoer weder dat
 se sijn wā en dat syse hem had ouergegeue m hande m monde
 m stede en met brueue Daer quat soe vre dat die moeder en
 thint leyden malcander dat te stude Daer qua die heysz
 ime m een groet haer van veleue En die coninginne vad in
 gelat sende die heyszime hoer suster gte hulpe En sijn ge
 comen ter vze in walchere Daer heghens qua Groot Willem
 hoer sone m een gt haer van volcke en daer wort een alte
 groete stuit En te hant beseyde Groot Willem sijn moeder der
 heyszime weder en dach tusche den brude en sraue sande mit
 seepen opter masten Daer die heyszime m hoer brodyre veel goe
 der maduen vut henegoulde en vut Ingelat En haer costen vādē
 nisse was marzscalk vūdt heyszime haer Die sone brocht mer
 hem al noer hollat en die lūmderlandis wāerlandere en die wist
 vreesen en een gt haer vut zedat vū machelt van wocum m hoer
 hulper En haer ghazant vū haerlem haer lū vādē culēburch
 m vel rudder en lūchten vut gehelant Daer wort die stuit

Soe datre veel wale an
 hollat steden bleef mer mit
 ende soe vloep Groot Wil
 lem den stuit

10

Cap
 Reg

vre

alsoe groet en soe buter dattet langhe stoet om die overham te
 rughen soe dat me dat mze gte slaghen moeste wimpe soe dat hi
 leste die heersinne vloes En daer bleef soe veel voly vslaghen en
 versonde dattet in ij geyden laer sctoon bliet vloer En die he
 seerinne ontbloet vten stude Daer bleef door heer costen vdaens
 se heer floer van haemstede mze veel zelanders Daer wort ge
 uadghen die hee van bruce van mze veel gorder maden desen blie
 dighen stuit gestude tustel die moeder en dat tint op sinte
 marcus dach en slaco Daer na wort dat oedoghe gesoet en
 die heersinne behilt hengoube tot hon lue en velle die blaf
 graue vdhollat vdzelap en van vruelap Mer alle die heren
 die mze die heersinne toe ware bleue lue der soone En wor
 d' vut hollat vdeue En die gestude hi laer ons heren 12 at
 en li Daer na staz die heersinne en wort begiud tot valensin
 En sy wnerde 10 laer In mden selue vden soe sach broder si
 mon en lan andwey die pelsmatiers kmrht te d' lft Daer sy
 quam gema ouer die placise een sctoon kerche dzuid inder
 luyt en bleef hanghen opter seluer stude daer te hant die
 muelle kerche staet En die sachte alle lare ontet onser velle
 dach te luytmisse durende by xxi laeren tot d' mze streef 12 at
 en lxxi En doe wort een houte kerche geset en die nootgods
 daer in die by myracule geuonden wort

al. ms. inder wagen gine om

al. ms. in the... als in de... par...

Willem die vifste was btoech in byere en vte gne
 in hengoube van hollat zelap en vruelap de
 se graef Willem was stor onsen van sine vrad
 En hy hadde te wue machter des hroghe dochter
 van laerster vut ingelap die en gade velle was en hollat
 zere mnde Mer sy en hadden ghen kinder efame In laer
 ons heren 12 at en li soe quam die hee van gmoet en har
 thasbucht van melle toe mitten hollanders op sine kathzi
 ne auent en stude tot binstjoten daer die hollanders wome

al. ms. in groot...

"Nijl... al.

ms. al. tijden

Daer bleud van binnschoten lxx man. **I**n Jaer ons heren
 1477. at en lxxx. soe wort dese graef willem sime sime binsten
En doe hy lach in deser armoede soe deden si hem in sicker boede
 daer hy xxxiii. Jaer in lach en hy regnerde v. Jaer eer hy sijn
 sime binsten wart **E**n doe hy lach in deser armoede soe ontboed
 die hoer partie litorch aelbrecht sime brueder dat hy vut lxx
 zyn quid en berechte sime brueders hoerluch. **E**n doe hy qua
 soe wort ouergedraghe in die gemene stad dat hy zult waer
 soude wesen van hem goula hollat zoolat en vrieslat **E**nde
 hy soude sijn brueders lufft geue alle Jare tot hant lxxxvii.
 franche schulden en daer soude die ij. partien mede te vreden
 sijn dat sy onlanghe hilden wat die abeligen lxxxviii. een laghe
 op castridiner sant op heer wijnou van brezoen en Jartha
 daer in die kerche daer hem die gebure te hulpe quam ende
 bescutende sijn lufft en die hem aldus geueft hadden toghe
 tot emstere op huius **E**n als litorch aelbrecht dit vna soe wach
 hy in een hoer vad volche voer eenstere **E**n heer dier vad
 palam die daer na her van aspect wart die weg maer stae
 van den hoer en litorch aelbrecht lach daer vna xi. vna ende
 dat huius wort op geue en heer vouter vad eenstere tary
 teghysel in zoolat **E**n in desen tyden alsme voer eenstere
 lach soe quam binne d'ist heer Jan van berthemaem en heer
 ghysbrecht van mullero in d'ist lxxxvii. man **E**n toghe
 in die poortere van d'ist ind' laghe en slogh die h'toghe
 vagemissen op en name daer vut die geueghen en brochte
 binne d'ist. **M**er wiet om dat dese luden geueghen ware dat
 en ran ic in lustrue **E**n dor die volc geueghen was soe ouer
 droghen die gheme staden van hollat darsy die van d'ist by
 standich soude doen en wat die een ouerghinge dat soude
 ander ouer gaen **E**n hier of hadde die stad van d'ist een
 brief vande gemene stad vut hollat en oer sommige baer

vande lande
 al. ms.
 oude

G. d. laughe
 heer regnou
 al. ms.

Ende de heer
 van Polman
 die d'ist me hie
 vey Affen
 die wils Maer
 scale van d'ist
 hie. vna l.
 Albinz lufft
 vna xi.

al. ms.
 100
 in
 100

al. ms.
 vna
 al. ms.
 vna

ic
 vna
 vna

zeghelen Mer alle die seghele van die gemen stede en
 Ware an dien brief m om coth: des tme vad doe bloech
 aelbrecht vnam dat die van d'ist ind' hagh' hadde gellveft
 soe outboet hy ter stont by hem zidd' en kint' end' vel volx
 en somighe steden vut hollad en vut zvelad En belach daer
 mede die stede van d'ist In haer ons hach' ay. ut. en h' de
 manedaechte na miduasten ter midd'znacht Daer hemze
 vander wort en ghisbracht wiffen som' alle daghe menighe
 gte quellinge deden in haer want an die oest syde en mocht
 me die stede m beliggh' En daer liep' die poortre alle
 daghe vter stede en d' d' grate stede In dat haer En oer
 hadde die van d'ist alle vel goede bumboghen daer sy gte
 stede mede d' d' in haer Mer als h' oerly aelbrecht langhe
 die stede beligghen hadde en h' was tusthe' pausthe' en pinge
 tere en die meuge en brouweze vghint vout die steyen
 en mochten vut noch In vure soe wouden die ghemeente lieuen
 in een d'ing of in genade gaen dan sy langhe beligghen
 waren En seiden tot haer Jan van kerennaem en tot haer
 ghisbracht van meuleroen dat syse hulpen tot een' d'ing
 Daer ghinghen die haer In die kerche en die gemente
 wort ontboden die altoes om een d'ing zeyen Daer syden
 die haer en baden der ^{meent} d' d' dat sy dorly noch beyde wouden
 en noch m d'ingen sy woude' oest m haer velt terte In dat
 haer en studen seghele h' oerly aelbrecht en sien wat sy doe mocht
 In doe syde die meent wy h' h' lieue te d'inge' sond' stude
 dan wy nade' stuit souden moeten d'ingen Doe syde die haer
 siet lieue kinder God helpe v tot een' goede d'ing siet hier
 is seghele en brief die ghy ons hebt geyue' als vimmer ghy
 daengen about bu' ons dat wy dan bu' v'z stede stelle moghe
 varen acht' daghe' er ghy in genade' vult En aldus is haer
 ghisbracht van meuleroen en haer Jan van caemnac m al hoer

Wouds al. ms.
 "quet al. ms.

+ bumboghen

al. ms.
 A B d' d' nu nog in
 v' d' d' d' d'

volc vut die stede gerooghe. En toghen opt huus tot hoefdom ^{ic} D. 9. v.
 sy na belegghen waer van hooch arbrecht een jaer lang. **M**er hoe
 sy metten hooch dinneden en weet ic n. **E**n als dese hooch vut delst
 waer soe quaer waer van vollenburch en maecte een doring
 tusschen den hooch arbrecht en der steden vut delst. In deser maniere
 den, als dat sy die stede op soude geue behoude hoer hief en goet
 en voer hoer misdact souden se geue. **H**er schulden des quam
 hooch arbrecht binn der stede des doringdactes. In die pinx
 ter heyligh daghe als hy daer vut geleght hadde. **X** weken
 en ij daghen. **M**er alle die vut mede gassen bleue boken dier
 voerleide. **E**n quam biter stede daer sy best mochte. **E**nde
 behouden alle hoer hief sonder hemut vand. **W**ort die was ge
 lopen opten kercktoeren daer hy stumder hant of op wome vut
 en wort onthoest en alle die vesten vander steden word ghe
 velt en die van dordrecht was geyue dat sluitende mit
 ten vut poer. **D**ie sy vut vout of vut vut nenen der arden
 en nam die vut n. hooch huus dat ouer haer selst seghel
 en brief was. **E**n andere steden die vut vut geyue wa
 ren dat sy te stont of vut vut nenen dar arde souden die
 graue van vloer die vut vut hadde. **I**nt osterende dat hy liet
 stey ongheschem. **I**nt jaer ons heren. **M**.cc. lxx. **I**nt
 soe dede hooch arbrecht die hooch van nangen onthoest tot
 hennout in hengouwen om dat hy seide dat hy instuumen bin
 nen sijn huus hadde. **D**aer hy hooch arbrecht sijn sloten
 mede of soude vut. **D**aer vut onrusten of quaer in hengou
 wen. **W**ant die hooch van nangen liet na hem vi. vut dact
 hooch arbrecht also na brocht dat hy daer soen vut dede.
Int jaer ons heren. **M**.cc. lxxviii. starf graef Wille
 vad hollat der treystumme sone tot capnot in hengouwen
 opten vut vut dact van april. **E**nde hy wort begrauen tot
 vut vut in hengouwen.

al. ms.
Canout

al.
Canout

al. ms.
Wald

al. ms.
reg

al.
nangen
vut
vut

al. ms.
vut
vut

Aelbrecht die eerste was hartoch in boyzen. De
se was langhe zultacht in hemgoullē van
hollant zultant en vrieslat. En na sin brue
dzes doot wort hy gehult ouer recht lamp hee

En dit was int jaer .m. cc. en .xc. De se htoech aelbrecht
hadde te wue. De htoeghe dochter van lothzint daer hy hy
hadde ind' arsten graef wille vdoestruat. aelbrecht van
boyzen en Jan van boyzen die vuller van gehe. Die vuller
van puzer die vuller vdoestruat en die romaginne van
bome. Int jaer ons heren .m. cc. en .lxxv. soe was wille
gwe vdoestruat in vintz en daer soude hy eten mette co.
vdoestruat. En als die co. was gesten daer graef wille mede
en die tafel sat. quam die vrant en smet dat lake voer
Graef Willem onthuen en stude dat hy m' goet genorthen wa-
re an de coe. tafel te siten hy en hadde arst sin oem vut
vrieslat gehacht die daer vslaghe was. alst wozh is. En als
dit graef wille hoorde soe was hy besant en toech in hem gou-
llē. Wat hy en dorste m' wut hy sine vader come. Wat hy had
de ionstz alerieu doen doot slaen daer htoech aelbrecht ser-
toornich om was en vloot graef Willem sin hof. En als graef
Willem aldus lach in hemgoullē soe stude hy an htoech ael-
brecht sine vader een' brief daer hy oetmoedelike in bat om
vghiffemisse sine misdact. En streef oet mede wat gter scan-
de dat hem gesiet was in vintz. En als dit htoech aelbrecht
hoorde soe stude hy dat en salme mine kinden achter asendich
m' meer vintz en se sal in vrieslat tucte eer een half iaer
vut gaet. En daer wort gedaint tusthen den vader en kind
en hartoch wille quad te houe. Daer vsmode htoech aelbrecht
alsoe vol vut engelar. vut vintz. vut hemgoullē. vut
hollat en vut zeldat. En toech daer mede in oestvrieslat daer
hy alsoe graeten haer brochte al en hadde hy anders m' den

Hand in Begyn

al. ms.

A Margriet

Wivens

beruut

Aelzen

A Smeef al. ms.

al. ms.

niet wavit stuy.

al. ms. d. wing

by staving.

vut elc ^{die} srip in man gehad. hy hadde ^{nochtant} volc genoerch gehad alvues
 lant mede te Wynen alsoe vel steven ward duer En hartoch
 aelbrecht lande byde huyme in oest vrieslat daer alte veel vrie
 sen vslaghe ward mede aengant En alsoe toech hy voert by sin
 te odulfus cloester en daer quam die vriesen en stude lyges
 htoech aelbrecht en daer van htoech aelbrecht den stint Ende
 doe hy die vriesen vslaghen hadde soe bleef hy daer x. daghe
 lanc en vboed al darhem toe come mochte en linc dse tien
 daghe soe woude die inghelische in vrieslat en woude dat lad
 beken Daer toghen sy in een groete heer vel ij. mylen in lad
 en daer worden sy belopen vande vriesen dat sy in en wisten
 waer hene En dse mare qua tot htoech aelbrecht Doe badt
 hy sin staden dat sy woude betken en ontsetten die inghelische
Doe bad hy die en stade woe die ander na Doe al seyde als
 hy woe toeghe soe seyde sy hem volghen En besten bad hy dat
 die stade van delst op sy woude betken en ontsetten die inghel
sen Daer seyden sy dat sy dat garen doen woude. no dat me
ment doen en vel in willen by dat doen mer by bidde al
goderture bi. dat ghy dat geduet op een ander tint Daer to
ghen die van delst mitten Wimpel en mitten banne en qua
me daer doe inghelische beligen ware En als die inghelische
saghen die van delst come soe seken use hem tez woere en ver
goghen vel vriesen Daer toghen die inghelische in die lad
delst al dat lant noch en half myle op waert en quam hore
en branden mede waert En als hartoch aelbrecht sach den
brant op garen soe was hy gore vlut en seyde god sin ge alt
loeft ic in me vel dat min kind en vel te worden sin daer blee
ic groeten dacht wer hadde dat sy erghent mede beloghe moch
te hebben gelooft dat ic norder sach dan of my half hollat
of gewon ware En als die van delst en die inghelische
weder come gecom ware soe toech h toech aelbrecht in sin

mit bod. w. in
mit god. b.

vel. ecc. gun.

alt
blee

odulfus closter en daer die edel graef Willem sijn oem op
 graue die daer vslaght was alst wesch is en toech m3 sijn
 heer weder thuus en hy wort begien inde baeghe En die
 gestied int laer ons heyn 47. at. en xvi. In 5. laer daer
 na soe was wille graue vid oestruad m3 een slyd heer in
 oestrueslat en belach staurd m3 soe groeter macht dat sy he
 op gauen en daer toe dat heel land vad vrie slap en aldus vid
 d'ien graef Willem sijn vader clam te wera. In int laer
 ons heyn 47. at. en m3 soe hadde hitoch aelbrecht en sijn sone
 hitoch Willem gonchem belegen xii. Welken land En daer
 na gaf haer die stede op m3 den huyl. En hitoch aelbrecht
 bamere star boue den toer vande huyl. Vut op een sicy de
 se hitoch aelbrecht hadde noch een wif die oec margarete
 hiet en was des gien dochter van cleue Mer hier en had
 de wyghen kinder by. In int laer ons heyn 47. at. en m3
 op sinte lucien dach soe starf dese hitoch gebou vorst hi
 toch aelbrecht en wort begrave in die capelle opt hof miden
 haghe En hy regnerde soe ridders soe wiche heere xlvij.
 laer En margarete sijn eerste wif leit mid in die capelle
 neuen heem En sijn ander wif leit begien ten iacoppine mit
 closter binnen den haghe.

al. m3.
 Die Graef Willem
 Daer was int jaer
 ons heyn MCCC
 xcviii. soe was el.

amth' goud. Fran.
 In die ba-
 mite uit
 die slyt
 sijn slyt
 sijn slyt
 die slyt
 die slyt
 die slyt
 die slyt
 die slyt
 die slyt
 die slyt

al. m3.
 In die ba-
 mite uit
 die slyt
 sijn slyt
 sijn slyt
 die slyt
 die slyt
 die slyt
 die slyt
 die slyt
 die slyt

Willem die seste was hitoch vid byer en wort ginc
 in hene goube in hollat in zeelat en he vid vrie
 land Dese edel hitoch willem wort udder ghe
 sleght van hitoch philips vid bougon ten da
 me in vlaender en dat was int laer 47. at. en. lxxv. opt
 xv. dach van iulio Dese hitoch willem was gesticht tot
 ene wue des xij. dochter vid vncz Mer sy starf binnen
 haren iaren Daer na hadde hy te wue margarete des hitoch
 dochter vid bougon Daer hy by van iacoba die tot ene mid
 hadde den hitoch iurzem des xij. ouste sone vid vncz. In

Den Dary in Vlaender.

In die ba-
 mite uit
 die slyt
 sijn slyt
 sijn slyt
 die slyt
 die slyt
 die slyt
 die slyt
 die slyt
 die slyt

Gaspard & Hareffrum solo tenus diruta.

In hier ons heen ^{ic} 12. iiii. en v. soe lach htoech wille^{ic} woer gaf
 pacme en woer haghstern in een hard winter ^{xxii. weke} lan
 En sy word op ^{thomas} geyen de dach na sinte ~~thomas~~ dach apos
 tel, en word geslecht nuw de arde. **I**n hier ons heen
 12. iiii. en vii. soe waer htoech lan van lyeze htoech wille^{ic} brue
 der biscof ter ludie getoed mer hy en woude ghen puester
 woerd **D**aer hghen sy dy die heen als dat hy puester moeste
 wesen, **M**er dat recht en vmoethez n3 dat sy vne biscof souden
 hebbe die ghen puester en ware, of ghen word en woude **M**
 se datter se vne qua dat de hech soen van parllis wort
 tot vne biscof getoed **E**n htoech lan wit vdruev but ludie en
 hy vloet vinn maestricht daer hy xix. weke beloghe was **E**n als
 htoech lan dus vdruev wart en beloghe in maestricht, soe strafte
 vne bruef an htoech wille^{ic} sijn brueder dat hy hem onstet dede
En als dit htoech wille^{ic} hoerde, soe was hy ster conrade en straf
 an htoech lan van bourgon **E**n bat hem vrunderlic dat hy n3 he
 toeghe om htoech lan van byn, te onsteten **D**aer straf htoech
 van bourgon weder an htoech wille^{ic} dat hy wel n3 hem woude
 vne mer of hy geuadghen word soe woude hy dat hem htoech
 wille^{ic} weder gelost hadde **D**aer sette hem htoech wille^{ic} te pun
 de hemgonilla, word hy geuadghen dat hy hem sijn daer me
 de lossen mochte **D**aer qua htoech wille^{ic} van hollat en die htoech
 van bourgon. philips van wassenar, die bruchghe van lyeze
 n3 sijn ij sone en ander vel gte hert, ruder en htechte **D**aer
 die herte van parllis n3 die ludiezo quame but hteuonnghe
 wey **E**n als die heer van parllis sach htoech wille^{ic} sijn lude
 vde, soe seyde hy tot sijn heen, siet ghinde staet een gulden
 bruch mocht ghy dat volc vslacn die aruise van ons alle soude
 een groet hte sijn **M**er hemel en arde moghen vgaen **M**er dat
 volc en is n3 te doen vlyken **D**oe syde die heen die by hem wa
 ren in rooze moede **E**ch hte sijn mo vuarz **D**oe syde die
 1504 giet ons altoes toe gsmest, **E**n si di m sijn vuarz al. ms.

Enalim, vms loby sijn

Ao MCCCCIII.

al. ms.
O hier

2

1504

hee van parlois lieue kinder te en bin n3 vuurt En is sal vord
 gaen, die min vriende sin die volgher my na Daer begonde
 dat heer by an te come, en dat stut begonde te vlyghen en
 daer was een allegien stut, soe darne daer ander half vee
 stut. Mer int lichte vloer die ludichez. Wat die gne v.d.na
 men die qua van besiden in dat ludische heer v.d.n. daer hy
 dat heer mede stende. Daer word die ludich vslaghe. xxv.
 duist en v.m. hondert Dese bludighe stut geside tot
 alcattay ander tomme buten hysmougeu. In jaer ons heren
 1500. en viii. des sonendacht voor sinte michiels daghe Daer
 die hee van parlois n3 sine veldre vslaghen wort In
 jaer ons heren 1500. en ix. soe heeft dese heerth geboe hioerth
 willen een doorflach gesant die die hioerth van bouzonga
 dede doen ande hioerth van orliens sine neue. Soe datte ge
 meen vlc dat ond die croem. va vncz geseten was hem
 zere dancken en eghemen gebet gaue. En oer hadde hy daer
 daer an byzen hadden sijn vel gehoude. In jaer ons heren
 1500. en xi. soe was die groot stut te haphoer in vncz tust
 chen den co. va vncz en den co. va ingelat. op sine cuspim en
 cuspiaens dach Daer val gte hee vslaghen waer ind crest
 ten die hioerth antonis va brabat. Die hioerth van baer. Die hioerth
 van dalouson. die co. stauel. Die gne va vuurt. Die hee va va
 uerim en sin som. Die hee van hirtene en sin broed. Die hee
 va fassens en v. sine kinder. Die drostair va hemingoude
 Die hee va kralby. Die hee van ranch. Die proest va parnis.
 Die hee va rassen. heer lan van baer. heer lan van vorbon
 heer antonis van coruorid. heer lan van horen roelat va guut
 husen. Die sin die guadgher ind stlu stude. Die hioerth va
 orliens. Die hioerth van bouelbon. Die gne van ory. Die graue
 van ruffemont. Die hee van hingen die marcsale va borstair
 heer loellier van ghystel. heer hughe va larey en sin broeder

De gne van Namen
 = Ludichs al. ms.

wordes.
 al. ms.
 comine stauel
 Konstad. e
 Nyvess al. ms.

een al. ms.

Alcattay an
 Tommen bu-
 en hysmougeu

al. ms.
 Fossens
 van
 broeder
 Corwy al.

"bisnis m. al.

heer antonie vd vrees en mensch edel en ondel dien te m. noe
men en van God ontferme der zielen **I**n Int Jaer ons heij
m. m. en. xvij. In die heyligh wete staef die hooch van tuzim
Van Jacobs man **E**n des maendachs In der pinxten heyligh da
ghe staef die hooch geboren vorst hooch Willem van hollant
en leit tot canout In hene goude hy regnarde xij. Jaer

Des Pinxstis manen
2000 schij. al. ms
A. G. G. G.

Hoeba des edelen hooch Willem's dochter vd hollant
wort bulbe der land na hooch Willem hoers vuds
doet die in ven lederte bulbe is wat si hares
vuders eue qualie gebreke mochte. Wat ter slot
als hooch Willem doet was soe war die stat vd vrecht ende
van amersvoert voer yselstem en binn' m. daghen daer na
doe quam alle die steden vd hollant wer schoenhoud en hooch
Jan vd beere lach daer mede m. al geylat en m. sijn hulper
En het wort gedamet dat heer Willem van egmont m. sijn
vriend gasten vut die stede soude trectien soe sijn gerome
waren **E**n alle die andere die in die stede ware en boue en ja
ren out ware die quam in genade van Jacobs vd hollant **E**n
die stat vd vrecht m. die vd amersvoert wort gegreue dat slot
die poort en die mure hooch Wille mede te doem dat sy zachte
wort of brake neuen der acide en in die graff vropen **E**n in
dat selue Jaer wort hem gesontver van van Jacobs dat sy
m. yselstem hooch Wille soude doen elckelue sy vbrandt ende
slechtent tot hooch Wille, sonder die heer en dat closter m. sijn
ne toechhoer **M**er dat sal hollant ten wighen daghe zoude
dat sy dat rosentrade was het was die nagtel en tslot dat die
sicht vd vrecht te na stont **E**n daer na is hooch Ja van
beere m. die sonctar van archel en m. die stede vd dordrecht
vunt geword en of geyac van Jacob van hollant en hebbe hoer
gouchen afgelewen **M**er dat slot bleef van Jacobs en die gesie
de Int Jaer ons heij. m. m. en. xvij. **E**n daer na toech van
Jacob m. hooch vrend en m. som stede vd hollant wer gouchen

al.
Amersvoerde

Nora.

Tuch

De g. G.

A. M. C. C. C.

sonder

l. e. h. G.

afge

en hilden een gat inden miere daer sy in gimen en daer gedreht
 tot een staechen stude en van Jacob was mede inde stuit en wat
 den ander af En die ware die geuaghen die graue van ver-
 renburch die heer van mylendonc die heer van egmont die heer
 van porogen heer hemer van hoemoet die vanht van veldorp
 heer Willem van ysendoren heer dieric van leyden heer aernout
 van oedring heer rasteijns broeder heer aernout van raen-
 hem heer dieric van hemmen heer aernout van caler die graue
 van hullburghen die ioncker van van burch die ioncker van
 derbyc aernout van egmont oer van burch Jan van herten Jan
 van eyen ioncker allart van buren en menich edel en onedel
 ontrent dusent toe Dit sijn die doode inde selue stuit die
 ioncker van ordel heer Jan van herten heer hemer die bap-
 tist van aretel die ioncker van petrus ioncker oer van bu-
 ren oer van gellichem oer van haure Willem van appel dou-
 spinter die bapst van niemou en noch veel edel en onedel
 die ic nu nome en can En Waltraue van bierod bleef daer
 doot by bezwimmisse sijn selue lant Die van Jacob viel
 an vloot desen swaer stuit gestied op sijn lofs dach En
 noch hadde van Jacob groen last van hertich Jan van bierod horen
 oem en van die van dordrecht die heer van dux en pin daer
 deden wat sy hadde voren Jacob garen vten lande vdrue alst
 vel schar En ouermide desen groen last soe geuelt dat die
 heer die sy by hoer hadde om ract vonden met heer hemer van
 burchen en brocht soe vze dat sy den hertich Jan van brabant tot
 een man nam want hem dochte dat sy hollat en zelant nu
 bet keract noch besermt en wisten dan met den hertich van bra-
 bant Daer sy sijn mede gedwaelt hebben wat van Jacob van hol-
 land en hertich Jan van brabant ware die naeste maghen teghen
 malcander die wesen mochte alst ghen broeder of ghen suster
 wesen en souden In laer ons heren m. cc. en xviii. soe wylch
 hertich Jan van brabant die stede van dordrecht en hadde een

al. ms. Swan de stipe

Hemont al. ms. volderp

Bahenbung
Orsbocch

Van Groug

al. ms. Otto vuer

Oyen
sic esen. g.

al. ms. vafumens

al. ms. beugt

Xc. 71.

A groot al. ms.

staer blochhuys op geslaghen in die miel dat sy m3 quad behad en
 met gter scade en stande daer luten staen En die sted van hollan
 laghen in papendrecht ghen dordrecht ouer en hadden daer oer
 een gte blochhuys op geslaghe Daer na toghe die steden van hollan
 weder thuyt en loncher acruaen die basten bleef op dat blochhuys
 in papendrecht m3 veel volx En als die stede van hollan wach waer
 soe quam die van dordrecht but m3 al hoer macht en wenne
 dat blochhuys in papendrecht stemde der hant Daer gte stede ghe
 stude an beyde steden En in dat selue huys bleef loncher acruaen
 die basten van hollan doot m3 veel volx en dat blochhuys wort
 sterlyt gemact m3 der acruaen En hitorch Jan van bysch was
 al die tyt in dordrecht En als die oorloghe langhe gestae had
 de so heeft hitorch Jan van bysch v3u Jacob van hollan siner nich
 ten af gelopen die stede van rotterdam Daer hy veel mede ghe
 moed was wat hy hadde dordrecht en vruelle en in rotterdam
 Daer hy hollan en zoolat zoeze mede dwar en een del sine wille
 mede vreech en die was in iacq van xix En langhe daer na
 sin vstaent tot vordchen v3u Jacob van hollan en hitorch Jan van
 brabant en hitorch Jan van bysch en sin daer verfoent m3 malen
 drien alle dat hitorch Jan van bysch soude bliue m3 gunsten en
 m3 m3uich zultwert van hollan zoolat en vruelap die iacq lud
 En men soude alle zolte van hollan en van zoolat sette in gel
 ker hat Die een helft van v3u Jacobs wagh en die ande helft
 van hitorch Jan wagh een yghelike zolte en vroms te doen
 En die hitorch van brabant en v3u Jacob toghe te same tot brabant

al. m3.
" blochhuys

af gewonnen al. m3.

In hitorch van bysch wort zultwert van hollan
 zoolat en vruelap En die wort cotray en vuar
 dat sticht dat van vruelap m3 die van leyden toghe
 hollan dat een quart sel oorloghe was en geduere
 lat dan m3 iacq **I**n iacq ons heren m3. lxx. midden
 zwo iacq 8 d3n galsinden somer soe belach hitorch Jan van bysch m3 die stede van hollan

herogalt
zwo iacq 8 d3n galsinden

al. m3.

m

al. m3.
vond

in Be...

die stede van leyden Daer hy ¹⁶ ^{voe} ^{alle} ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

ms. al. -hout

al. ms. 1 Van Biggery

Daer grove schepen-bosjes
lygen dar Sloh, &
wort alle sse vindingen
van. Goud.

Jicms al. ms.

in al. ms.

al. ms. - paus Jan-dat

al. ms. Gebroij

In htoary vad brabat wort gic in hollat zeelant
en vrieslat en wort in allen stede gehult ouer
recht lants her. Mer vrou Jacob van hollat was
wer dese rijt laghe vande htoary vad brabat ghe
toghen En sy en mernd m weder by te come. Mer haer was ge
sit dat die paus dat m gheverloest en hadde dat sulc hyle
wisen mochte En die htoary die sy by haer hadde die hobbse
gewort in hewgoulbe, en vut hewgoulbe wort in ingelap
en hebbenst noch daer toe gebrocht dat sy den htoary vad cloffis
ter tot vande madnam mer du was al voer htoary lans doot

al. ms.
mit vrouwe Jacob van

al. ms.
Mek mit wistte aengende
Brabandtes & wint
Hemgouwe wist m.

Van ^{le}byere en werbyoerch lans doot van ^{le}brabat En doe hieoch
van ^{le}byere ofluic was doe quad die hieoch vud clofster m
die vulbe vud hollat in hemgoulbe En daer wort die hieoch
van clofster gelyut in alle stede vud hemgoulbe En doen gedreht
tot enre groeten oerloghe tuschen brabant en hemgoulbe Ende
dady malcander groete stede m3 roef en m3 brant Mer hu leste
se wouet die brabandtes en toghe in hemgoulbe En die h
toech van clofster tudy wader in Ingelat En hier na se heeft
vud Jacob m3 die sy by hoer hadde ouer een ghedregh hoe sy
emghe steden of storen soude moghen cryghen Daer sy he med
beholpen want sy warde vren lande vdzou en sijn wader in
hollat gromes soe dat sy schoenhoue aeghen tot hore wille
† In ier oue hdy. 47. uit. en. xxv. soe wort schoenhoue be
legghen in die vstey En daer laghen wie die ghenen ste
den van hollat zrelat en vrie slant m3 die Ioncherr vud gaus
beet, sonder zrr we. bucle. goud en oud water Dese m3.
steden saren stille en en onderwone hem m3 En dit quad al vud
parton toe die langhe in hollat hebben gestaen dan hol
lant goet gellust haft En dit wete duurd xxxiii. wete lant
† Daer die vud schoenhoue alle daghe menigh ouermeedigh
reysse dady en vnghe en sloghen en dady gte stede Daer
vloze die van rotterdam haer bameze en daer was vud vol
geudghen vud rotterdam En daer na toghe die stede va hol
lant wader thuis † In dat selue ier soe sijn vfacent die
hieoch van bougon en die hieoch van brabat en hebbe m3 mal
cander ouer een gedregh En die hieoch van brabat die heeft
ghetouwert die hieoch van bougon rulluuzt te wesen van
hollat zrelant en vrie slant En vrou Jacob was linnē die
tūt linnē Ghent mer hoer en was m3 toe ghe past. des soe quad
vud Jacob al heymelic in hollat en quad ter goulbe En sy had
de doe die goulbe. schoenhoue en oud water. En alle die an

doot

al. ms.

al. ms.

op al.

Goud

dz stad van hollat en van zeland hadde die hertoch van bourgon
 al tot sine wille En daer zees daer een groot oerloghe tuf-
 chen der geulre en die staden van hollat dat een quaet sel oer-
 loghe was en duerde een langhe tuit Int jaer ons heeren ay-
 tte. en xxvi. op sinte poucracens auot soe was die stuit tot vrou
 wazghau en die inghelische miz den hertoch van clost-ster un-
 zen ouerzeggende en moende zecle In te winne als die hertoch
 van clost-ster behulic hadde miz van iacob van hollat en gme
 In scoude In daer hertoch qua die hertoch van bourgon miz
 som stad van hollat en daer van den hertoch van bourgon den
 stuit In desen stude bleue doot heer costen van haemsted
 heer lan van wisse heer rafe van haemsted heer lan van
 hadempil heer andries van rulinis iacob van borstel en menich
 andre dien ic miz nome en ran God wil ontferme hoor alre
 zulen En daer wort geuaghen die heer van haemsted miz
 som andre Int jaer ons heeren ay. tte. en xxvi. ope worden
 dach van april soe toech vrou iacob van hollat miz schen boue
 geulre. oude wate en miz die luzur-landt en andre heer
 vrende en toghen voor haerlem daer sy vorde laghe vier wa-
 hen En als wer haerlem lach van iacob soe bezede hem som ste-
 den van hollat miz val volc van vlaender en van putacide
 die die hertoch van bourgon hier sende en dit was alre schoen
 volc en huer die camerte en dese quame miz die stad van
 hollat tot leyde En mernden vrou iacob van haerle te v-
 driue En als die van iacob vman soe toech sy haerle van
 haerlem en qua tot alfen opten zinn by leyde en daer gme
 die stad metten camerte hertoch van iacob en daer zees een
 alre ghy stuit en van iacob was daer selue ind veld en van
 den stuit En daer bleue ontv v. madue doot en lxxxv.
 poerters van leyde die daer mede vslaghen bleue En daer
 word oer seminghe souchere ridders geslaghe In sen stuit

geest al. ms.

goud

Cosijn ms. al.

g. m. al. boecprijl

al. Bejschen al. ms. God gte goet alre stot. Daer wordt gebr. d. 11. v. 11.

goud

Cammerke sic ms.

Alfen

Gheschiede opten my auont burey alfen des morgheus vroe. **I**t
int laer ons heren **1527** en **xxvii**. soe belach die hertich philips ^{al. m.}
van bourgon m^{it} s^{on}inghe steden vut hollat en vut zeelad m^{it} die ^{al. m.}
volsolacs en cabelliaus parcie stuechtiche in and wint **xiiii** we-
tien laer. **E**n die her van seuchzich was contrary legten sin
meent also dat sy t^udrachtich word^e binne dz stad. **E**n daer
omme moesten sy en d^ung me gaen die hem noch gheen noot en
hadde geluxst hadden sy van binne eendrachtich gewest. **E**n
die meent ontfinghe die hertich van bourgon behoud^e hoer hif
en goet en hoer rechtey en die her van seuchzich m^{it} s^{on}inghe
den en vaxend gasten togten vut also sy in getromd varen
Mer op ^{mit al. m.} vut vaxward^e dat die her van seuchzich vut s^{on}inghe
stad en slot scheid^e dat en wert ic m^{it}. **E**n daer na t^urdie
hertich van bourgon in vlaender. **I**t indie heylich welie daer
na st^urt hertich lan van brabant tot brusel. **E**n doe hertich lan door
was doe wort die hertich van bourgon in hollat zeelad en vax-
lant g^ult ouer zultwart en recht oer dz land^e sonder gou-
we schoenhoud^e en oulth^ur. **D**ese m^{it} stad^e heeft vrou iacob
tot hoere wille en anders m^{it}. **E**n doe word^e v^uant en con-
trary die hertich van bourgon en die stat van v^urecht m^{it} die
ghemuen sticht en oelochde die een legten den andere. **E**n
die hertich van bourgon hadde tot h^uensterdam doen make
een alt^ur groeten cogelie en die d^u h^u staten opten dem daer
hy die sticht zere mede dwane. **D**aer loch dat sticht m^{it} een g^u
her v^u die catte soe dat sy die een s^uer v^under catte s^u
st^uende. **E**n die was ind^e v^unter. **E**n daer na metten v^usgat
soe drayde die catte om^e en die ander s^uer quod v^ure stad
en die op die catte laghen en wisten m^{it} sy en s^und al gedict
h^uden. **E**n als die sticht dat saghen dat die cat soe drayden
soe v^urend^e sy dat se alsoe gemacet was dat m^{it}se altoes d^ure
mocht en v^ure op en togten thuus en daer na wort dat oer

al. m.
my 1527

my 1527

In iure the
Mcccc **xxvii**

al. ms.
† Catte. optimar

al. m.

op wat
t^urdie
1527
Holl.
Gou.
1527

Gou.

1527

1527

loghe gesdent Item In Jaer ons heren 1400. en xxviii. op
 ten vierde dach van maye soe wordt vident vū Jacob vū hollan
 en htoerch pthē vū bougon En vrou Jacob coetymz dū htoerch
 van bougon In hollan zedat henegoullā en vūeslant en
 heeft dū htoerch van bougon ouer al doen hullen ouer zū
 waert en recht oer der lande. In selue Jaer wortt geset
 tusthen dū htoerch vū bougon en die sticht vū vzercht En
 daer na In Jaer ons heren 1400. en xxxiii. In die maet
 van april soe sūy wider versacut die htoerch vū bougon en
 vrou Jacob vū hollan en sūy te same ghehoghen In henegou
 van In hollan zedat en vūeslant En daer heeft hem vū
 Jacob ouzgegeue en opgedraghe alle hūze vaderlic
 erue En hebben doen hullen In allen steden ouer recht
 lant herre des herst vū Jacob vūte gheloude dat lant van
 vooren en sūnt beuelat en dat lant vāderz tolen en alle die
 tolen en vū zedat En daer na nam vrou Jacob her vū
 van borstelen tot orne man En die htoerch vū bougon gaf
 heer vūant die herlich en dat graefstap van oesteruat
 Item In Jaer ons heren 1400. en xxxviij. op sinte dionis
 auent starf vrou Jacob van hollan En daer en sūy gheue
 tūderē af gebleue En nu is henegoullā hollan zedat
 en vūeslant en al dat vū Jacob bestuue voer van htoerch
 Willem hoer vader dat is altemal gecome ande htoerch
 van bougon die hollan en zedat in rusten en In vreden
 Gout god hebt gewout. gheent op sinte ghertrūde dach
 gheleuen docht gemadet van onbekent an tūse tot n° 1437. en soo finis vandit.

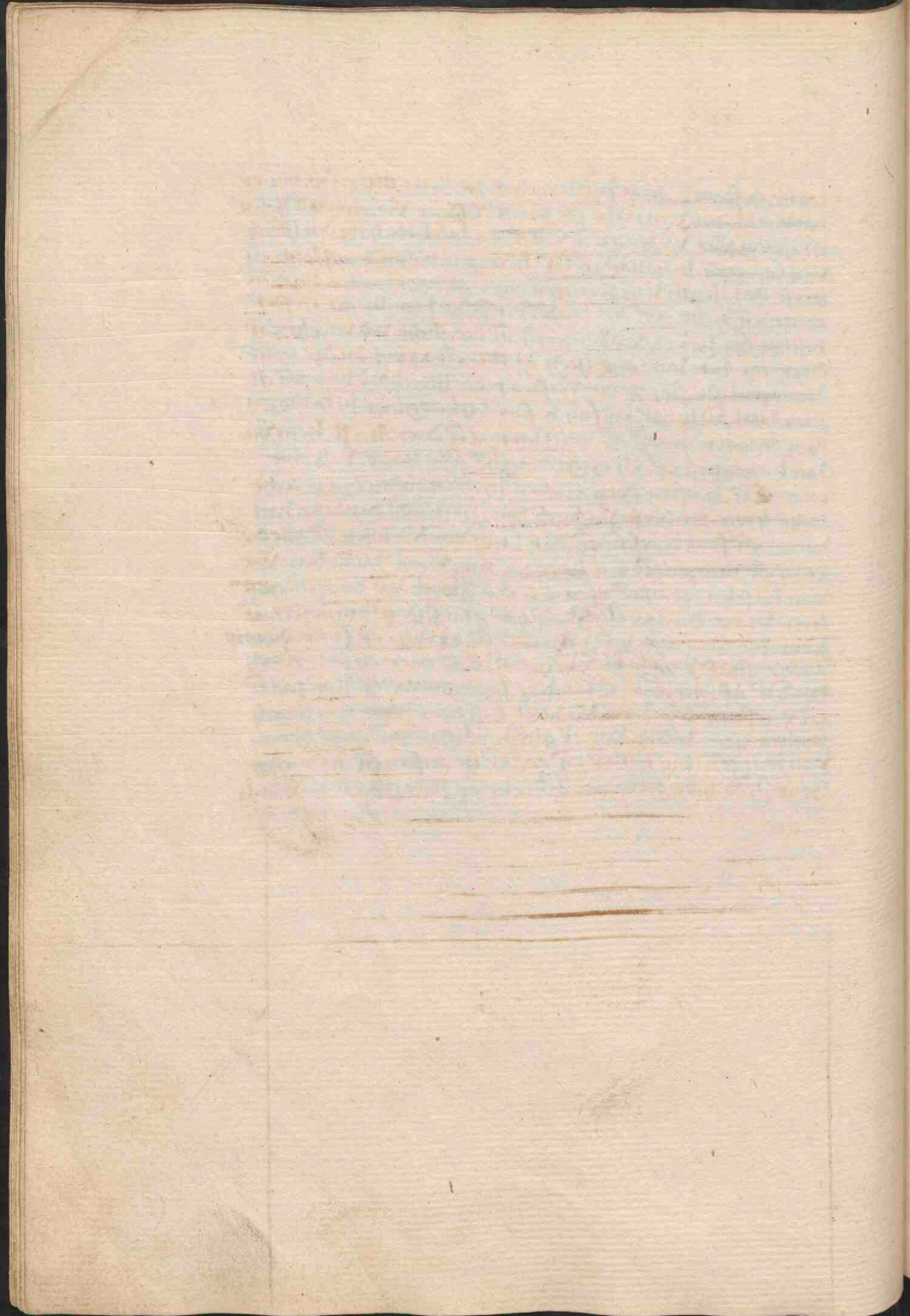
al. ms.
 // 2^{em} dūsg.
 dat is, geest 2^{em}

1400.
 tollen vū
 hollan

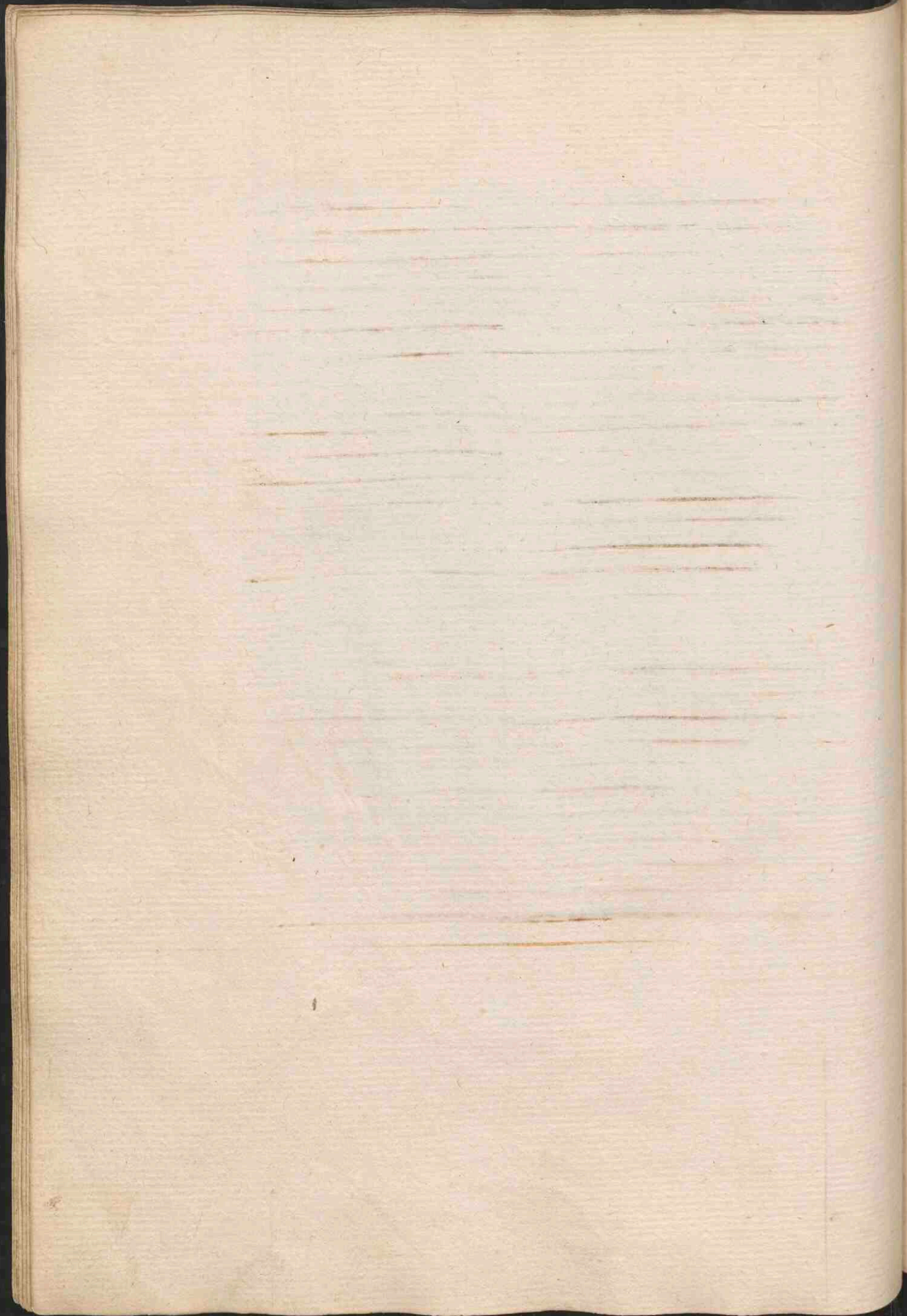
1400.
 sic ms. al.

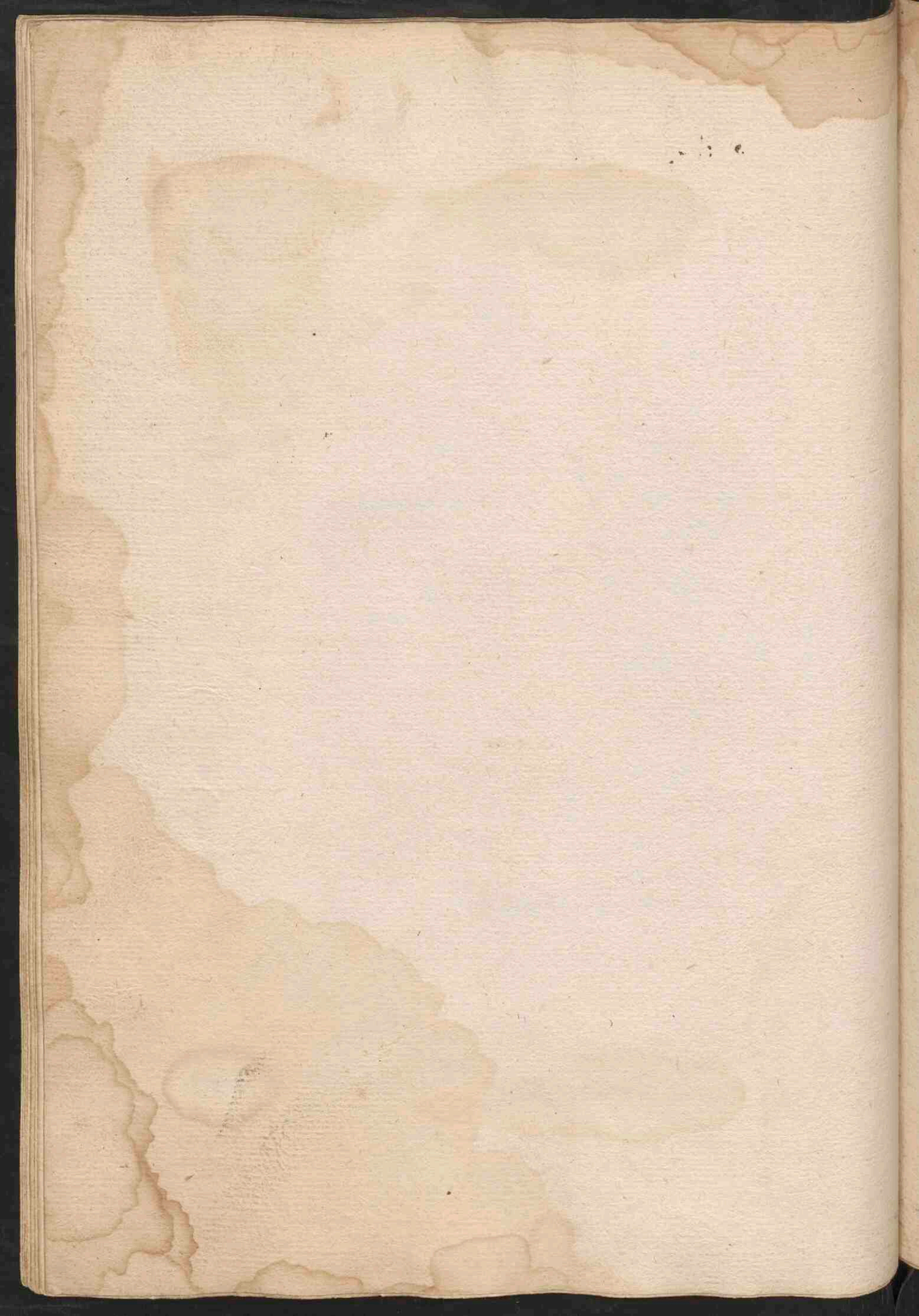
1400.
 ms. al.

non aquosus m. al. ind.
 en soo finis vandit.

[Faint, illegible handwriting on lined paper, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

Buschholhandtruel.

holl

Chronyk
van
Mr Claas Goeten
van Kaemstede

Dien eerste God sciep
 hemel ende aerde opten xviii. fen.
 dach van maerte Ende dar
 was opten sondach Des maē
 daechs maecte hy ifirmament
 ende water inden middel van
 den firmamente. Opten dmy
 endach soe sciep hy die zee
 Des woensdaechs soe sciep hy
 die sonne des morgheus inden
 oesten Opten donredach sciep
 hy al dat out water leeft Ende al dat inder lucht vliucht
 Doet soe sciep hy opten vridach adam ende alle beesten.
 Nien adam wart gemaect van een rone chüctlin aerde In
 die heyde van damascho Ende eua was gemaect In den
 paradise van adams ribbe en waren seue vren In den para
 dise En sy waren ter helften vren vut gelaecht vande en
 ghel mē eene vürigen swaede Opten saterdach voert soe
 rusted hem rustus van allen warden dien hy doe Ende
 hy gebemedid alle dinc Adam ende eua waren beyde ge
 maect In den staet van derich jaren en sy bleue beyde maech
 den int paradys Ende doen sy beyde waren xv. Jaer out doe
 wart caym geboren en sijn suster calmana Ende daer na ouer
 xv. Jaer doen wart abel geboren en sijn suster delbora Ende
 binnen xxx. Jaren soe hadden adam ende eua xxx. hinderen
 azerhodus segt ons doe adam hondert Jaer out wart ende
 xxv. doen sloch caym sijnen bruder abel doot mē eene ezels
 hynbacten Adam ende eua bescreyden abel hondert Jaer int
 dal van ebron En binne die C. Jaren en waren sy noyt by
 een Ende na abels doot meer dan C. Jaer soe wan hy sech
 Ecclesiastes seyt int xlix capittel dat dese sech ende sem

claruit int l'12
 (Lays)

noes ouste sonen In weldaden hadden sy verreeghē boude alle
wete die mider tūt van adams beghin quinnen lof en glorie.
Ende van desen scty en sem daer is rustus mēschelike of ge
comen **A**daem was die wijsste die schoenste en die volmaecte
die oyt ter werelt quā Ende adam leefde **ix** Jaer en **xxx**.
Item doe caym abel doot sloch. doen liep caym ten oesten vut int
lant van edon Ende van daer eenen soen die enos hiet **C**aym
began eerst zonen ende moerden Ende daer In edon maecte hy
die eerste stat die ye was en al van teghelsteere Ende hy hiet
se enos na synen sone enos Ende hy scuddede zeeve metten
hoefde **C**aym vant teerste ghewichte van troepen en overopen
en hy dede eerst die lande En hy was die dat eerste heersca
pve en gewelt euech mider werelt En al dat van hem quā
dat dienste Inder dyluuij **C**aym van enos Enos van yrac. **J**
zac van mamauel **M**amauel van mathusael. **M**athusael van
den quaden lamerch Ende dese lamerch was die eerste die in o
uerspele leefde en hy hadde by hem sittende ij. wiuen Die ge
trouude hiet ada Daer had hy by ij. sonen die een hiet Jobal
die ander Jubal Dese Jobal was die eerste die die besten van
malanderen seyden als coupen paerden stryden etc. m. z. horen
gude **I**tem Jobal sin broeder vant eerst den sanc an Jobal hamers
geluid die die eerste smit was als van santouen ende van orga
nen Mer alle ander instrumenten als trompen vedelen en pipen
en alle snaerspel wurden langhe na gevonden **H**y vant oec die
eerste letteren **I**tem tubalcaym ende noema sin suster ware die
eerste die In lysterdien gebornen waren en sella hiet haer
moeder Ende sy was die eerste die eerst mesde m. z. haren lue
Dese tubalcaym was die eerste smit **H**y vant die eerste cūste m. z.
hamere en m. z. ystere te werkene Ende hy vant die eerste stroppe
instrumenten daer die luden doen den andren m. d. doofloghen
Ende voer die tūt bochten sy alle m. z. houde Ende noema sin sū

ter want die eerste cunste van weue by vonee spinnē dien se sich
 weuen **I**tem haer vader die quade lamech was blint ende
 hy was die eerste scotter. en al dat hy hoorde dat schoot hy En
 hy plach inden buschen te gaen stieten dat wilt om dat hy
 metten willen hem plach te deeden Ende men plach vleisch
 noch visch te etene voer dat die deluue ghinc Ende nader
 dyluue soe gheoelofde god datment eten soude Ende tot
 eenre tūt soe hoorde dese lamech caym rustelen Inden busche
 onder den struben ende hy waendat een wilt getwest hadde
 ende schoot caym door mē eenē hantloghe Doe seyde die knochte
 die hem leyde **H**ore du heylt caym door gesloten Ende doe hilt
 hy den knochte die hem leyde vafte en sloch hem soe zeeze met
 den loghe en wonden ter doot toe En caym was lamech vinf
 ste oudvader En lamech was die seuenste gheslacht van a
 dams linc gecomen En lamech leefde vii^e Jaer en lxxij^e **I**
Item doe sech out was. **E** Jaer en v. van hy enos En doen
 hy geleest hadde. ix^e Jaer en xi. starf hy En doe enos
 out was. **I** Jaer van hy caynan En doen caynan geleest
 hadde. lxx. Jaer van hy malalahel En doe malalahel out was
 lxx. Jaer van hy Jazeth En doe malalahel geleest hadde.
 vii^e Jaer en xcv. doe starf hy En doe Jazeth out was. **E** Jaer
 en lxxij. doe van hy enoch En doe Jazeth geleest hadde. ix^e
 Jaer en xcv. doe starf hy Ende doe enoch out was. lxx. Jaer
 van hy marusalem Ende doe enoch geleest hadde. **CC** Jaer
 en lxx. doe want hy op gewoert mē helias Int paradys dwer
 sullen si bliue tot dat andelwst coemt die bedriegher Doe
 marusalem out was. lxxij. Jaer van hy lamech En doe ma
 tusalem geleest hadde. x^e Jaer en lxx. starf hy En doe lamech
 out was. **E** Jaer en lxxij. van hy noe Ende doe lamech ghe
 leest hadde vii^e Jaer en lxxij. starf hy **I**tem enos siet sone
 want die eerste gebede om god aen te roepen En hy leide dat

den luden voert hy versierde ende vint dat eerste beelde dierme
gode in eeren soude Ende hy vint eerst datmen opter dooden
beeste vellen scriven mochte en maectez boochen af en screef
daer in die dinghen die geschiet waren

De was die tiende gheslacht die gecome was van
adams lue Ende in hem began die tiende eebe
Ende doe noe out was v. Jaer. Van hy by puerfa
synen wue. iii. sonen als Cem Cam en Iafet Ende dese
van hy voer die dyluue En doe cam geboren wort doe loth
hy rechteroert Ende noe van eenen soen nader dyluuen die
Jonithus hiet Dese noe tynede een scip dat die arche hiet
die was CCC cubitus lanc En .l. hoerh en xxx cubitus wint
en ix. voer soe hiet een cubitus Ende doe noe gelaest had
de vi. Jaer ghinc hy inder archen m3 synen wue met syn
kindre en m3 hare iii. wuen En van allen beesten ende
voghelen elc een paer Ende doen hieuen op alle die zy
uieren belien fonteynen. putten. en die zee xv. cubitus bouen
alle voghen en het regende xl. daghe en xl. nachte eenpaer
lue alle daghe durende En daer dreuen si C. daghen dat
si nye land noch sant en saghen Mer doe den tuit omme was
gecomen dat die mensche gesoent was m3 god. doe bleef die
arche staende in die seuende maent opten xxvii. sten dach opte
hoerhsten ~~dach~~ berch van armemen die arat hiet Ende daer
staetse noch luden dachs op als men seit Daer ghinc noe v
ter archen m3 allen voghelen ende dieren Ende plante daer
den ersten vinn daer hy af droncken wort. en viel in slape
luden bock inden wingaert en lach ondeckt tussthen den been
Daer om hem sin sone cam om bespottede en wijsden met
den vingeren Mer Iafet die ionxste sone die staemde hem
sins vaders en lorde hem sin aensichte af En sem sin
ouste sone derte hem benaden toe En van desen sem es ma

ria gecome Ende die eerste gyganten die warden gewonnen
van cam en van camb geslachte Item als estodus bescrijft
soe qua noe lange tuit nader dyluuen te strepe an ytalien
mz Jafet sin soen ende mz Janus Jafets soen Ende met een
vreemden man haet tamese met verre van daen daer rome
no staet Daer sondeide noe een stede en huete noe na hem
seluen Daer einde hy sin leuen en sterf daer Als ousius seit
soe hadde hy geleest nader dyluuen. CCC. Jaer en l. Josol
phus seit datmen dese conste astronomie arismetica ende ge
ometria mynem vinden en conde hy en moeste viij. Jaer out
sin en noe hadde also langhe geleest dat xxx. mans nam
en C. van hem quamen sonder die wisse en hinderde die
venden. xx. Jaer waren Item sems wif hiet persia daer
hadde hy li. xvii. sonen en die dochtere en sin hiet mz In gere
hent Ende dese sems geslachte besat azia En doe sem. C. Jaer
out was van hy ij. Jaer nader dyluue een soen die arfaxat
hiet En na dat sem geleest hadde. v. Jaer van hy son en
dochteren Ende doe arfaxat out was. xxxv. Jaer van hy sale
En doe arfaxat geleest hadde. CCC. Jaer en in van hy sonen
en dochteren En doe sale out was. xxx. Jaer van hy hebar daer
die ebreusche namme of gecomen sin En doe sale geleest had
de. CCCC. Jaer en in van hy son en dochteren En doe hebar
out was. xxxiii. Jaer van hy phalech En doe hebar geleest had
de. CCCC. Jaer en xxx. van hy son en dochtere En doe pha
lech out was xxx. Jaer van hy zuch Ende onder desen zuch
began tzyke van syren der massageten Tzich van amosome
dat is der maechden lant Mer dese en sin met gerehent se
gen die vrie ouerste zylen der warelt die ghy hier na wel
hooren sult En doen zuch. xxii. Jaer out was van hy sazuch
Ende onder sazuch began tzyck van egipten dat onder hom
hadde gehad. xl. coningen tot dat quam die conic Cambyses

van pisen diet hem of van Ende stichode daer in die groete
stat babylonien yralcayc Ende doe streefmen. lxxx. inder vinstter
etaet Ende doe ruyt out was. CC. Jaer en .vii. van hy sone
ende dochtere En doe saruth xxx. Jaer geleest hadde van hy
nachor Ende onder nachor began dat edel rike van assyaen
ende der ryke der syromoru. daer al die ebreusche sprake on
der was. dat was adams sprake toet dat die hoghe toren ba
bel op gemaectelt was Ende doe nachor. CC. Jaer geleest
hadde van hy sone ende dochteren En doe nachor out was
xxx. Jaer van hy thare En doe thare out was. lxxxi. Jaer van
hy sone en dochteren En doe hy geleest hadde. C. Jaer en
xix. voer thare sone vader nachor In een stat die hiet huz
die gelegen was int rijk van caldeen als Iosophus seic soe es
abraham hier af gecome En abraham nam aram sime broe
der dochter saray woerscruet tot een wuue Ende sy was
van ouden onbruchtbaer Nochtan soe droch sy ouer die loop
der nature ysaac den heyligen patriarch **I**tem Iafet
noes sone woerscruet van by sime wuue fluxa xv. sonen en
sime geslachte besaten fugien en europen daer rome nu thoest
of is En hy hadde gesticht die ander stat vander werelt en
hy hietse na hem Iaffe En daer stont die roed zee daer
die heremen an geuest waren nader dyluuue daer die groete
rose adromedis an gelonden lach **I**tem Cam van by si
men wuue cathaflua. xxx. sonen En sime geslachte besat affri
ca en egypten en hy vanc eerst die swarte conste Ende hy
wignerde in bartenen lant Hy dede vander steuen inder valle
groete spranchelen. soe dat dat volc vrezmaten zeer verduert
was vande wichten En hy vanc oec die seue cunsten libe
racl En seueffe in .xiiii. calupnen. seuen in metale om dz
sy n3 vergaen en soude vande waterre Ende dandiz seuen in
teghelsteene om dat sy n3 vergaen en soude vande viere

4

Ende hiez na quam die coninc ninus voerstreue **D**ese coninc
verlam desen coninc en verbrant al sijn token vander ster-
ter consten **M**er die luden seiden datten die goden op had-
de getogen inden hemel en bleef doot Int seuende iaer van
abrahams beghin inden derden tract **I**tem noe van eenen
soen nader dyluuij die ionthus hiet. die welke noe gaf groe-
te rijkheide. ende versanden int land van ethan **D**ese sende
god groete wijsheide toe. en vant die eerste conste van astro-
nomie ende den loep der firmaments **I**tem Cam verse-
uen had eenen soen die hiet thus **E**nde desen thus vom een
soen die hiet nemroch **E**nde om conste te leere soe qua nēroch
by ionthus sijn oem en ghinc voer hem ter stelen **H**y leer-
de hem en hy verseyde die vortocomende ouerste ricken der
werelt. **D**aer daniel na of propheteerde hoe die ricken vergaē
souden **A**ls van welcher leeringen nemroch want geluert **E**nde
ionthus verseyde nemroch sijn discipel dat alre eerste van cam
geslachte soe souden regneren die assiriene daer coninc belus
nemroch of quam. daer na van sijn geslachte die van per-
sen en van meden. en iafet die romeynen **M**er iafet van
een soen nader dyluuij en heet magor. daer alre der godhen
geslachte of quame **A**ls die oestergochen en die westergochē
Doe dat die westergochē besaten dat inder sychien **M**er die
oestergochen quame in germanien **I**tem thus nemroch som-
was een gygant en was .x. cubitus lanc **D**ese nemroch was
die eerste heere nader dyluuij die gewelt en macht reech
in der werelt **E**nde beghin van sijnen rick dat was babylō-
nyen **E**nde van desen rick soe quam hiez na assur een coninc
van nynyue **E**nde dese nemroch was die eerste vanden gygan-
ten die gecomen waren van cam geslachte die den toren
babel op maetselde onder phaloch **P**haloch was noē vierde
oude vader soe dat dese nemroch op began te weren ende te

metfelen eenen hoghen ducanten toeren die labele hier In
eenen sterkten velt die femaer hiet dien sy op meenden te
maken tot anden hemel. om dat sy niet drenten en soude
of die dyluige weder quame en dat sy verhten soude kigen
god vanden hemele Ende desen toerne was gemaectelt van
teghelsteene ende sy leyden in him Mer doe god aensach
haer groete houerdicheit. verdruete hem en doen ver
keerde hy haer oude chausche sprake die adam plach te
spreken in menigherande sprake **Soe** dat die een den an
deren niet en verstont Ende als die een riep om steenen
die ander bracht mortal of ander dinghen contrarie En
die meester wart toornich en goet hem calc in hoer oghen
Ende aldus moesten sy elwer laten staen Ende momenten
verstont den den anderen. ende stroyden hem in menich
lant **Soe** dat die toeren bleef onghemact Als Jeroni
mus seit **Soe** was desen toeren wint binnen vande een
ducanten hoer tot den anderen in mylen en vii. my
len hoer ende hy staet noch huden daerhe Item dese
nemroch geloot eerst den luden dat vier aen te bidden
voer haeren afgod. en dwangse daer toe om dattet vier
alle dinc verbrant als steen stad koper en yser Item
dese heere nemroch wan eenen soen die belus hiet den
eersten comit van babilonyen Mer dese comit belus qua
mt rinch van assyrien Mer men hiltet n3 vele af Dese
comit belus wan eenen soen hiet nyuus Ende doe comit
belus doot was. doe seyden alle die luden dat hy die eerste
was die inden hemel geuoert was Ende na sinre doot
besat comit nyuus sin sonc rinch van babilonien ende
van surien Die merde hy ende bedreeffe ende makede
daer in een stat Ende huise na hem nymue En dese
sted was duedachuact groet te wysene Ende hy was

Deerste die slyden te voer versierde Ende dede maken een beelde
dat groet was na sijn vaders belus van sinen goude In die eere
sijns vaders Ende dede den luden een gebod byeden Als dat een y
gheleue soude dien beelde eer doen gelinc hem seluen Ende soe
wat misdaet dat yement misdaen hadde. die quam wer dat beel
de ende badt vergiffemisse daer Ende hier of quamē die eerste
afgoden. Want aldus deden alle die zylke luden maken een beel
de na hore ouden **I**tem die van caldeen ende die van babilo
nien heuen eens Soe wes god die daer machichste was. **W**
der dat vier of dat beelde Soe dat die van caldeen hylde dz
vier wer horen god Ende die lieden van babilonien hylde
dat gulden beelde wer horen god dat nyuus hadde doen ma
ken na sijn vaders belus Ende dit quam soe verre Soe wes
god den anderen vromme die soude god bliuen of horen afgod
Dye van caldeen brochten haer vier int velt En die van babilo
nien die brochten haer beelde Mer dat beelde was binne hol
ende boerden daer daer een cleen gaetkin ende stoptent dat
toe met sement Ende gaten doe dat beelde vol waters En sette
dent doe dat beelde int vper Ende doe dat gulden beelde warm
wort doe smalt dat sement en ewater leschedt vber Aldus ver
wan dat beelde tfer ende bleef die ouerste god **I**tem binne
v. **J**aren soe comen die planten alle weder op die selue stede
staende inden firmamente daerse god eerst in sreye Ende dan
also als dat behoert soe ist een vol jaer van allen vruchten Doet
xl jaer eer god die warelt domen sal soe en salmen den regen
voghe n3 moghen sren **I**tem comt nyuus van babilonien had
de een wiif die hiet semiramis. sy vanc die eerste brueck Ende
stichtede eerst dye starcke muren ontrent den toren van babilonie
In een wyden slechten veld vucant Ende desen muer was
CC cubitus hoech En .l. cubitus dicke. en .lx. mylen omme
granc al van tegelsteene Ende In desen muer stonden. **CC.**

wes
wient

metalen poorten Ende doer die stad loept die eufrate Ende is
een vanden vier riuieren Die daer springhen vten paradise
Ende dese coninc hadde ij. schoen sonen Ende na coninc my
uus doot soe nam die coninginne haren ousten sone tot eenē
man Ende wan daer an eenē sone die babylonyen seer meer
de Ende cortē daer na soe stref hy Doe seyde sy tot haren sone
sten sone Nu bistu die schoenste die machtichste. en die rīc
ste coninc der werelt. en ic ben die rīcste en moghenste con
inginne vander werelt Hoe mocht dan bet weghen dan di
my naemste tot eenen wue Doe seyde hy lieue moeder dz
en mach niet sijn Ende ten soude nē wel weghen dat wy doen
souden dat my ghesien of gehoert en es want ghy hebt min
vaders wif geweest. en na v soens wif min broeder Ende
watter geschiet es dat met myne wille nē gheschiet sy en
liet niet af sy en lach hem altoes an hoe dat hēt haer bekef
de dat hysse tenden Jare nemen soude tot eenē wue Ende om
datter dat Jare te lanc was met hoer soe velsy In een groete
ziecte Ende hy toech al heymelic wach Ende nam met hem
groete stat Ende quam daer nē tyere stat. en sloch daer
neder Ende hietet na sijn name trebata triere Ende dit
gheschied. xiii. Jare eer zome gheschiedt was Mer ymmer
lach hem altoes In den sijnne Dat sijn moeder ten lesten tot
hem comen soude Daer om dede hy Ieghens haer coemste
eenē tempel maken Ende die tempel was veruult bouen
Al van zeysteenē En als sy quame soe soude hysse sijnē af
god daer in offeren Ende doen sy genesen was. Doe schyde
sy menigen lode vut. om te soeken horen sone Ten lesten dat
ter een lode vader tot hoer quā Ende seyde waer dat hy wa
re Daer maecte sy haer toe. en nam groeten stat ende quā
by triere Ende hy reet Ieghens haer vut en ontfmese wel
Doe sprac sy tot hem en seyde wel lieue sone du hadt my ghe

6
loeft du seuts my tenden eersten Jare na dints broeders doot neme
tot eenen Wiue Dat en hebste my niet ghehoude want het
sin Wel. ij. Jaren ouer geleden na dinn broeders doot Doe seyde
hy lieue moeder ic bekent en gheue my schuldich En hy seyde
hier behaecht my Wel te woenen m3 v Mer hier woent soe
quaet hart volck Ic moet altoes in mijn harnasch wesen sal
ic tinn behouden Ende weet lieue moeder dat ghy dat zinde
van caldeen ende van assyuen tot alwaert gecreghet m3 oerlo
ghen Mer wilt ghy my hier helpen m3 macht en rade Ende
v harnasch an doen Soe wil ic v gaerne neme tot eenē wy
ue Doe seyde sy dat sal ic gaerne doen Doe seyde hy. Moeder
Ic hebt mijn gode gelooft eer ic by v te bedde come dat ic
v mijn gode al gewapent offeren sal In onsen tempel
Doe hy hoer harnasch bringhen en det haer an Ende leyde se
In sinen tempel Ende also vroech als sy daer In quam daer
toeghenste die seylsteenen op daer bleef sy hanghende en ver
woerde Item van dier tūt dat adam gemaect wils tot der
gheboorten ons herē soe wast v. 7. Jaer. C Jaer en. xix. En
Ende van adams tyden dat noe inder arcken dieef Soe wast. xx.
Jaer en. xlii. Ende doe noe vut der arcken ghinc tot abraham
toe soe wast. ix. en. xlii. Ende van abrahā tot dat cristus qua
soe wast. xx. Jaer en. xv. Ende van abraham tot dauid dat
was. xiii. Jaer en. xl. Ende die vierde etact began van dauid
tot dat die Joden quame vut der vangemissen van babilomen
dat was. iii. Jaer en. lxxiii. Item die vijfste etact began
van den ouerdaet van babilomen tot cristus geboorte. v. Jaer
en. xxii. Item die sefte etact began van cristus coemst ter
warelt ende Item van dat cristus ontfanghen was tot dat
hy anden cruce staef wast. xxxiii. Jaer Item vande beghin
der warelt van dat troyen ghescreuet wart was. iii. Jaer
en. xxx. Item van dz troyen ghedestruert wart tot dat lon

den in Ingelant eerst gesticht was soe wast daer na. lxxx. Jaer
Item van dat comen gesticht was tot dat rome gesticht was soe
wast. CCC. en xc. Jaer Ende van dat rome gesticht was tot dat ihs
quam soe wast. xiiij. Jaer en xv.

Abraham was heere van damastho Ende hy was sdx. jaer
doer enich dat hy. CCC. misthen alle daghe ten aen
hadde ende te drincken al vut gilden vaten Ezaü en
sijn broeder Jacob waren onder hem geloren inder derden cract
c. Jaer en lx. Ende abraham leerde dien van egipten astrono
mye en die conste van rekenen diemen hiet ausmerica It
ylis die vrouwe wer ouer In egipten en vanc eerst die e
gipse letteren Ende sy leerde dien van egipten die landbou
dinghe. en vel meer ambachten Item dese vier coningen
Chodorlamar Amraphel Arioch en Chadal die steden leges
dese viif coningen als die coninc lüzach van zodoma. en die
coninc bersa van gomorra. en semaar die coninc van a
dama. en semebor die coninc van setom. en leges die coninc
lule van seger Dese v. coningen woment den vieren af En
sy hadden gemaect lymige cülen daer die ander tot hem
liepen en vyelen daer in. sy verslogense en makese vluch
tich Ende loth abrahams broeders sone was gewont van
dese viif coningen Doe dat abraham verhoerde soe qua hy
mz sinne macht by nachte In haer legheer daer sy laghe
ende waren alle dronckich. hy oueruielse en slochse ende
makese alle vluchtich. ende nam haer. al haren roef we
der en gaffe weder omme den vier coningen daer sy hem
zere of dancten Ende hy woerde loth sine neue mz hem
thuis. Doe quam hem yeghen melschedech sem die noes
ouste sone was Ende brocht abraham yeghen gedrage
broet ende wijn dats ons een bedinckemisse en een figure
tot onsen sacramete Item dese mltchchedech sem was

7
die eerste priester die ye ter werelt qua Ende stichtede oude sa-
lem daer hy een coninc of was dat daer na iherusalem hiet
Ende hy maecte daer dat eerste bedehuis Ende vanc eerst die
salue daer men die luden mede gesont maect wer die heete son-
nen steyn en oer veel ander saluen Ende hy hadde also lam-
ghe geleest dat abraham voer hem te schole gegaen had-
de Ende hy was abrahams tyende oudevader Als ghy hier
voren zekenen moecht Mer die griecken segghen dat nyemet
conde weten wy sin vader ofte moeder was Mer die van cal-
den ende van israhel segghen dat hy noes ouste sone was als
voerstreue is Abraham hadde by sinne maecht agar. ij. sonen
die een hiet ysmahel Daer sin of comen die wyldc sarasine
dwine hiet ysmaheluten Ende die ander sone hiet elyastres
daer sin af gesproten die van parzen ende van meden Ende
ysmael hadde. xii. sonen. daer quamen. xii. princen ende bee-
ren af Die ouste hiet nabaroch. daer sin of gekomen die
van arabien Voert abrahams wiif die hiet sara als werseit
is Daer wan hy an den heylich patriarch ysaac En abraham
was. C. Jaer out doe hyne Wan En sara. lx. doen sy hem
droch Ende doe abraham sinen sone offeren soude en doeden
doen wiifde hem god die stede Ende abraham was voer custus
ij. Jaer en. lxxv. Item doe sara sin wiif C. Jaer out was en
xxxvij. doe sterf sy in ebron Ende abraham cochte Jogens effem
die prince ouer die linden van heth. CCCC. cytel siluers. ende
een cytel es een onse. Hy cochte een acker lants metter dubbel
haerthochten Daer onse viere eersaem vaders met haer vier
wiuen begrauē worden Als adam abraham ysaac en Jacob mē
hare vier wiuen als eua sara rebecca en lya Item abraham
hadde een broeders soen en hiet nachor ende die hadde eene
sone die hiet hūn en van sine gheslachte quam Job Item
abraham trouwede na sara sin wiife doot agar voerstreue

sin maecht ysmahels moeder Daer nam hy by vi. sonen Die eenē
hiet affram Ende van hem quamen die van affiken Dese affram
hadde een dochter hiet Cethean Dese nam die groete hercules tot
eenen man Ende droch van hem eenen sone hiet dodamin Ende
dit ghestude v. Jaer na abraham Item doe abraham ^{out} was
xcix Jaer Ende ysmabel sin sone x. Jaer doen warden sy beyde te
smeden nader Joetscher wet Ende abraham was die eerste Iode.
Ende doe abraham C. Jaer en. lxxv. geleest hadde starf hy En
doe ysaac daghen verbult waren en hy geleest hadde C. Jaer
en. lxx. starf hy En sin ii. sone esau en iacob begrave abra-
ham In die dubbel haerhdorche Item francus vint dat eerste
gherechte hoe datme die saken wer den rechter vertribe sou-
de en den rechter te suten bouen den gemeen luden Item sin
suster ysis qua geuene was eenen gesepe vut geycken in egypte
En sy vint eerst die egyptse letteren En sy leide die van egip-
ten die achter neyngē om cozen te wyinnen En hier om wart sy
van die van egypten na hare doot geyeten die godinne vunder
aerden Ende dit gesied C. Jaer en. lx. na abraham Item int
Jaer na abraham CC. Jaer en. lxxviii. soe wart redis ghesticht
van duen van calcos Ende iacob quam doe eerst In egypten tot
Ioseph sinen soen Item In dien tijden soe was een coninc die ach-
las hiet en hy was coninc van affrica Ende hy sat tot eenē tijden
op eenē hoghen berch Ende vint die conste van astronomie die
perseus veruwan Item dese coninc achlas die hadde een broeder hiet
promechus die hilt die eerste stole op ende leide den kindren
menigherande consten Als ontwerpen lesen en veel ander din-
ghen Dese man die conde beelde maken die spraken Ende hy
vint die eerste mate diermen toren by plach te metene achten-
del vuerndel en ander maten Ende hy vint datmen tfinger
liim draghen soude aenden nameloesen vinger andie lichter
hant want hy start en coemt te hulpe een ader der hante en

hy leerde die gruelken dat lant bouwen **I**tem van rebecca Jacobs
 wijs soe ist comen dat die dochter met manen en sal men sal
 eerst vraghen of sy den man hebben wil **I**tem arlus van die
 eerste stepe nader dyluue daer men mede ouer die zee roede.
Item cucubaldus van die eerste die taclint **I**tem zodes was eerst
 begrepen van een huet telmes die alder eerst verdreue wart
 vanden gypken **I**tem die ouste soen plach verheue te sin bo-
 uen andre kindren In viif ponten **I**tem plach sonderlinghe
 getert te wesen en hi plach die linc dinc te ontfaen vande
 vader **E**nde wanner die vader sterue soude **E**nde men plach
 hem te geue .ij. kinder spysen en plach te delen .ij. kinder goet
Item hi Jacobs tyden des patriarchen soe openbaerde hoer eerst
 die ioncfrou pallas in guelken die daer wel hantwerck van
 als van wollen weuen en behende hie te nagen. vorduerbere be-
 stricken bruden en ander schoen werck **E**nde dese pallas daede
 een gygant die pallant hie die die gruelken plach te
 soouen **I**tem ioseph Jacobs sone des patriarchen sterf in e-
 gypen **E**nde hi was soe suuer hie en soe schoene dat die
 vroucken van egypten plachten te climen opten muren soe
 wanner dese ioseph plach te ryden doer die steden om sinre
 schoenheit **E**nde die kinden van israhel hadden hem beloest
 eer hi starf dat sy siner sin gheboente met hem nemen sou-
 de **W**anner sy egypten lant soude ruine en branghet met
 hem in die dubbel haghdochte daer iacob sine vader begraa-
 uen lach en die lant .xx. milen van iherusalem **E**nde doe
 iacob geleest hadde. **C** Jaer en .xxx. starf hi **E**n ioseph
 sin sone leefde **C** Jaer en .x. en starf in egypten dat was
 na abraham. **CCC** Jaer en .xlvj. In der drien etact **I**tem
 moyses wart geboren na abraham. **CCC** Jaer en .xxv. en
 doem straf .v. **C** en .v. In den drien etact doe was hi haer
 toech en belet der kindren van israhel **I**tem moyses was

+

leg

alsoe schoone dat moment soe quaeer en was wāner hy hem aen
sach soe vbandelde hem al sin bluet Ende doe die kinder vā
israhel steyden souden vut egypten lant Doe was die zyuer
nylus alsoe groet beuoyt ouer ioseps graest dat moment sin
graest en onde vanden Doe ghynt moyses en streef In een gul
den blat dit wort terra grana en leyde t'blat opt water ende
dreef beue op die stede daer iosephs graest was Daer vonde sy
dat gebente dat wel anderhalf hondert jaer daer gelegen
haddē en voerent mē hem **Item** C en .xl. Jaer ware sy
in egypten na ioseps doot **Item** die conic gorgorus vant die
eerste maniere hoem' homie vinnen soude **Item** oer god
die ioden den ewe sende by moyses soe hadde onse heere god
die van ydummen den ewe gesent byden enghel En die yf
maheluten versmaden die ewe Doe sende onse heere den iode
den ewe by moyses by den berch synay **Item** die kinder van
israhel hadden op eyen tūt groet gebree van water Ende
verluten moyses en verspraken vtermaten zere en woude
door geslagen hebben om dat hyse gebrocht hadde vut eenen
goeden hollen lande in eenre woestinen Daer liep hy tonfen hee
en clachtet hem Doe seyde onsen heere god. gant tot dier ste
den en slach mē dme op dese .iii. steene Daer sellen verhaeruet
mē. fonteynen vut springen Soe dat sy waters genoech hadden
Daer ghynt hy toet den volche en sprac. ghy hebt mē alle ver
sproken om dat ghy gheen water en hadt nu siet wel toe ic
wil v water genoech geuen En hy en seyde nē cristus sal v ge
noech water geue. Daer vertorende hy god. In soe cristus tot he
seyde **Buch** daer dit lant van beloften daer melc en honne vut vloe
yet Daer du .xl. Jaer om gewist heuest en dat dīm volc besuten
sal mer om dattu mē geene lof en gaefste vande mē fonteyne
de en selstu nē mer come Int lant van beloften Ende doe hy ge
leest hadde **C** Jaer en .xx. In der drier etact na abrahā .v. Jaer

als preken

hem
hem

ende .xlv. opten berch nebo daer starf hy en god groeffene mit
 lant van moab en bewende .xxx. daghe in israhel Mer nye en
 conde man weten waer hy begrave was Mer hadde die jaer
 sijn graft come vnden sy hadde aengebete voer haren god.
Item busirus was een tyran onder iosue na moyses in grieche
 en plach vnder eender stat toter ander te gaen En soe waer hy
 quam in een heberghe daerz doode hy den waer en nam elvris
 en goet **I**tem in apochs tyden die een rithar was in israhel
 soe waer die jonckrou profopma ontfoert van ochus van molosen
 Ende die comt hadde een hont huet tribacus die zeer groot en
 steer was **D**oe dat hy scribus profopma broeder verstoerde doe
 by die suster-woude weder halen En tesus waer at verstoort
 hadde groet hancules gedaen **I**tem in orhomels tyden die een rith
 ter was in israhel vanc die eerste fabulen En in sime tnt soe wort
 die stat gefondeert in chorinten in griecken van een die siphho
 huet **I**tem in apochs tyden voers soe waer die stat van serenen
 gesicht in libia **I**tem iosue leefde **E** Jaer en x En hy was har
 toghe der kinder van israhel en hy was van iudas geslachte **I**tem
 troys was comt in dordanen en nadsen comt troys twee de
 se stede troyen horen naem **I**tem in dien tyden was een gemeen
 wif die gorgon huet in griecken **D**ese was soe schoone en soe suer
 hie dat se alle die mannen die hoer sach makatse also onwel dith
 hare sijn om hare schoonheit wille En dese verstorh parsius
Item in desen tyden soe maerte plus van troyen den toren vlien tot
 troyen **I**tem delbora die wif aphitissa woende in effraym en
 hadde een man huet laphidoch die volc van israhel regerde **D**oe
 dat na hem qua barach die geboren was van mitalims ghe
 slachte **D**oe seyde delbora tot barach. die hie god van israhel die
 gebiet dattu dijn volc van israhel leeden soust inden berch van taboz
En nem men x. v. vechtende manen vanden gheslachte neptalims
 en zabulons **I**t sal dy leeden op die loepende beke cyson daer sal

Jeghen comen die groete gigant sisea die een pnce ende een ley-
der is des heere come labimo van chanaan **B**urach bereyde hem
toten bezighe thabor m^z x^o verhtende **E**n sisea tocht tot der bette
van cyson en hadde in sinre hulpe **CC**^o man **E**n x^o ridders
en x^o waghonen die zeyfene op ware genaght die snede an
beide syden vander waghene **E**n byden waghonen ghingen xx^o
mammen **D**elbora stout op cene berch en riep gode an op sinn kinnen
En daer wart geset tot burach sticht stoucheir **G**od saldy geue hu-
den op desen dach sisea in dinen hande **E**n god gaf sisea e-
nen vaer en hem allen die daer waren soe dat kgen hem viel
een groet storm regen haghel dat sinn slinger en sinn boghen
hem m^z helpen en mochten sy vielen vanden waghonen op der aerde
sule ware verzedde vande paerden **E**n alle dat groete heer wort
vluchterich **E**n sisea die groete tyran vloet in eens iodes huus
die abartimus hiet **E**n had een wif hiet jahel **E**n was dese
tyranus weder partie **E**n hy had hoer dat sy hem bezighen woude
hy wat made en zeer dorstich en sy gaf hem drinken soetemelc
om dat hy te wister slayen soude **E**n seyde tot haer of daer yemet
quame die na hem vracche dat sy wer die doer ghinc staen en
slyde datter yemet in en ware **E**n doe sy sach dat hy vaster sliep
nam sy een ystren naghel en naghelde hem thoest inder aerden
doer die slaep van synen hoofde **A**chir dien soe waren die va-
isat in groeter vreden xl jaer lanc **I**tem gedon zoas some ge-
boren van manasse wart rechter in isat hy vslach m^z **CC** man
die come van amalech en den come van madian xl jaer was hy
rechter **E**n hilt tolt van isat al in vreden **I**tem troon die stad
duomen na siers hiet wart gesticht in sinre tijt **E**n hy was
goeder in sinre oude en sterf en wart begraue in ioas sinre
vaders graft in epha van esay gesinde **I**tem in gedons tyden
soe regnerde een hiet marcurius die vart vele instrumeten va-
musyken want hy vart die scalmeyen die lieren by cene mos

sele die verdroecht was vander sonne En daer waren cleyn smael
 kint an die gawe een cleyn soet geluut Item adalus die leef
 de doe en hy maecte metalen vogelen die hy adde vleghe ouermee
 ghoesten die hy daer in beswoer. hy want oec eerst darme die afgo
 den en beede voere maecten want voer dien tint en hadde syghde
 voeten en die teen van een gesneden hy want oec eerst tseil in
 die stepen en hoemē daer mede seyleu souden En ouermee dz
 hy dat want en die lude saghen dat hy also ras ouer tmeer seil
 de mē sijnē some soe seyden sy datse wath waren geuloge tot sine
 goden Item abymalith want rechter in isit en hy woende in sy
 chem en abymalith beledē die van isit in. Jaer Ende onse here
 god sende rusten abmalith en den genē die woende in sychemē
 boosen gheest En wort van een huse van boue nader inder strak
 gelworpen van een woue mē eenē stur van eenen molensteene op
 sijn hoest gelworpen dat hem die herten stoerden Daer riep hy haef
 telc tot sine schiltmecht en seyde tuc vut dijn swaert en steet
 my doer thif om datmen van my nē seggen en sul dat ic aldus
 van eenē woue gestruē en gelworpen bin Daer strach hem die knecht
 doer thif Also loender hem god sijn boesheit die hy gedaen hadde se
 ghen sijnē vader Ende hadde doen doer slaen sijnē broedere. lxx.
 Item na abmalith soe want rechter in isit thola en was sijnē va
 der broeder En thola vader hiet phua En was geboren van ysa
 car En hy was rechter ouer isit xxiii jaer In vreden En dese
 thola starf in jaer vii. en lxxv. na abrahā Item die dolastie
 streden tegen die centauroene also bescreue staet inder woesten van
 troyen Item In desen tijden soe want troyen gewonne troyen
 van hercules en vanden gueten als hier na sal staen Item the
 seus ontstaect helonen en liep vut atenen Item mynotaurus
 was een onmenschele sprekende man en plach alle die ghene
 te verplame en te moerdene daer hy by quam Ende was soe
 machtych dat hy die van atenen daer toe dwang. dat sy hē haer

linderen ten eygendom moeste geuen en moeste gemeen tolen ge
uen En thesus voerf sloch desen doot daer hy lach En in thola tyde
voerf soe word die sacpiper eerst vonden in grieken In der der
der etmet vii En lxxv jaer na abraham

Dese groete hercules met Jason met comit thelamon
pelen Nestor Ende mz ontcelliken iudersuy selden
tot comre tuit soe dat sy quame ende landen by troyn
en Daer doe een comit was in die lamedon hiet Ende
sy wouden halen dat gulden vlies in calcos dat nu zodes hiet De
se groete hoeren des grieken ghingen op tlant om versch water
in te nemene Ende en eysthende gheen geleyde an die comit
lamedon van troyn comit priams vader en namt in groeten
euelen moede Des qua hy mz synen volche en dreeffe te see
pe Daer swor die grieken by horen goden Waer dat sy mz lie
ue weder thuus quamen sy soudent dat soe vreten dat sy ty
en souden slachten neuens der aerden Ende doen sy vader in
grieken quamen daer vgaerde sy hem weder en were vor
trouen en streden tegens den comit lamedon En hercules ver
sloch hem mz alle sijn linderen sonder priam sijn sone Die doe
buren laus was Daer wart die stad gededruert en vbrat En
die comit thelamon outboerde mz hem in grieken comit priams
suster die scoene ezoene en wauze an apax Item na thola
soe wart richter in israhel jaar xxii jaer en was geboren van
marmasse hy hadde xxx. sone die saren op xxx. eselen En wa
ren princen ouer xxx. steden En die steden hadden elc haren na
me van een ygeliken broeder Cartago stichte doe eerst die stad
van cartagen Item Carmens nimpha een steen macht vau
erst die latinische letteren Item Job na dien dat hem god ge
castit hadde Doe nam hy iacob des patriarken dochter te wue
die dina hiet En daer had hy een dochter by die nam puti
fer te wue die doe een ouerste was van egypten Ende dese pu

tifer hadde by Iobs dochter een dochter hiet assenoch Dien gaf hy
 Ioseph te wive Item ezaus wif hadde een broeder hiet ana
 die vant die eerste lade Item nepis vant eerst die ossen toe
 te maken en inde ploech te slane Item Iepre een stier bastant
 overmoet en groet verhter was een gemeen wifse sone van ga
 laad en was verstoeten van synen magen En wart zochter ouer
 die va galaad Ende die heylige gheest quam in hem en hy regner
 de vij. jaer Ende hy vstoch die van amon en die van effraim xxxi.
 dusent mane af En hy storf in die stat galaad Item die gt
 hercules vacht tot eenre tyt tegens een groot verhter die
 anthrus hiet En als hy hem neder ter aerde sloch soe stont hy
 neder merder en stancher op dan hy eerst was Doe seyde her
 cules en moechstu nz opter aerden steruen soe moechtu inder
 lucht steruen En hy stachen an nz gruexen viere en warpen
 op inder lucht En vbranden te puluer En nam hem sin heele
 die stoene dynamiz an woerde nz hem Item in archaden
 soe was een hut Cacus. en was geboestelt als een swijn Als
 dat dier toemch et soe schietet vier ten halse vut En verbrant
 somwile die slapen in die zee En het bricht hem in die hopen
 onder die aerde En es zeer vroot en snel En et die roijen voer
 alle dinc Mer het en lact hem nz genogen nz eenre coe mer
 het nemter ij. of iij. byden staerte en treese ouer rugge en
 trefse in sin hol Dur dier haer zere den mesthe En leit hem
 altoes laghen na hoer den mesthe deren mach om dat den mes
 che meest ontset. en het is van vulre stinkende natuerse Dese
 groete hercules Iupiters sone die in ouerspil gelwonen was an
 alomna amphitruons wif Item tot eenre tyt soe qua dex
 groete hercules traende in eenre scoene beemt voer een ghe
 brichte Daer viel coupen in gingen soe datter een van die cou
 pen wart louyende soe dat van cacus coupen een hoorde die in
 hol vanden brichte was Nye hadde hercules hoeren segghen

magtiger
 hem

Dust-1

Als dat die ontrenchen plach te generen en hoer geseepen was end
hoement verwinne mochte Ende hy hadde by hem griez vier ende
dat vier nam hercules en stoet op hem en hercules zürte sin swet
en gheent hem an en dit vier hadde wel hoofft opten buurstaen
de en als hy hem een hoeft of sloch soe wieser in. **Mer** doe hy dz
sach dat hijs n3 verstaen conde **Daer** nam hy dat vier dat dat
vier by hem hadde en verbrande dit boeste te puluer toe **Item**
dees hercules hadde vanden oeffen der somie opganc die lude woen
den tot inden westen van europen al die warelt veracht **En**
in die spaensche zee hadde hercules een tecken sinre seghen ge
steken sin palen en stede sin calupne in die zee om die ouer te
bruggen tot in affrika om dat hijs gaerne herachticht hadde n3
alexander **Item** van desen hercules soe en vintmen in gheen
re seusturen vander groetheit sinis hijs want n3 soe en cond
men mate vinden van sine lue die ye ter warelt gebore wort
Sin wapene worden geuonde na sin doot loue alle maten
groot dat alle die warelt verbonde **Die** na sinre doot die
wapen sagen die hem n3 en kende **Sin** helm was soe groot
datme nam twee die lamhste swerden deen appel tegen den
anderen ende drayde in sin helm sonder raken **Item** daer
hy in sinre wiegghen lach daer verborche hy n3 draken ende
doofte **Tot** eenre tuit soe coemt dese hercules treckende n3 dya
macy sin boel op den riuere om te waschen **Daer** hy vant
een rose die n3 seus hiet **Ende** hercules bat desen rose dat hy he
sin boel ouer die riuere dragen soude en trouwelic beware **Mer**
doe hy was inden middel vander riuere d' woude hyse vercrach
ten en sy wart ropende en hercules hoerde en liep tot hem en
wonden n3 een veminde spere **En** n3 seus voerf ontqua na
natten lue **Mer** doe n3 seus geware wort dat hy daer op ster
uen soude doe dochte hy alsoe om wreake van hercules **Een** goede
wile hur na soe dat hercules van hijs was qua n3 seus tot her

cules boele en gaf hoer een gebreyde vennade cleet Daer hem her-
 cules doer geloude hadde In deser geuoege Al waer dat salie dz
 harcules een ander lieuer cieghe dan hoer soe soude sy dat cleet
 harcules aen doen soe soude hy rechte voert dier begeue en by vbli-
 uen Doe hercules thuus quam daer brochte hy inz hem een alte
 scoene wiif die soles hiet daer dd diamiran sin eerste bucle her-
 cules dat cleet an Ende rechteuoert soe verbulde hem sin vleesch
 en leet soe groete butter pine dat hy lieuer hadde te sterue dan die
 groete smaete langer te hiden En om sine groete pine te roeten
 soe ddyn maken een groet vier en viel daer in en vbrande hem sel-
 uen te puluere En hy bleef doot inder derde etat na abraham
 viii. Jaer en xx. Item na Tepte soe was rechter in israhel
 abessim en hy was geboren van iudas geslachte hy hadde xxx. sone
 en xxx. dochteren hy regnerde vii Jaer En die coninc agamenon was
 daer heere inder stat methue En sin brueder menelaus droch doeter-
 tit croene tot lachedomone Item silphanes was die eerste die die
 afgoddy brochte in egypten Eructomus was vltimus sone hy was
 die eerste wagen in grieken en werde hoemense eerst spanne sou-
 de dat sy trecken soude Item in grieken was een man die danas
 hiet en hy hadde .l. dochteren En sin broeder egistus hadde .l.
 sone En danas brochte sin .l. dochteren daer toe dat sy hem geue
 souden tot sin broeders sone En soe wamer dat sy daer by ware
 soe souden sy hoer manen dooden Also dat die .l. dochtere doode
 die .l. sone vutgesit een die bleef te hie / Item in ambrosus
 hiden voers soe hadde die coninc priam van troyen Na sins va-
 ders doot makede hy alte coninciken stad die troyen hiet Dese
 stat hiet die vrouwe van al azia en sy hadde ii. dochteren om
 meganes en xxx. toerne stonden bin hoeren muren Doe dese
 stad volmaect was sende die edel coninc priam den hartoerb a-
 thenor in grieken tot den coninc telamon om sin suster ezue-
 ne die hy vut troyen ontvoerde als hier voer geset is Dat die

grycken in groeter ontwaerden namen en en woude niet doen In
geenre wijs. Soe dat die comt menelaus voers hadde een alte stoe
nen wijs die hiet helena des comt leden dochter die castor en pol
lux suster was voers En een staepheide brachte op die tuit parus
die door en verloren was geset tot syn vader den comt priam en
tot syn broeder **I**tem In desen tuit soe was abulon zeyher in
israel en hy regnerde x. Jaer hy starf In Zabulon **I**tem In de
sen tyden soe wer paris comt priams sone m3 costeliken scpen d
wel groete haen waren en m3 zuchteliken Jucelen om die oude
vred wille te vernieuwe En seilden ouer In greeken Ende be
roefde daer vrou venus tempel Die welcke paris van troyen
om dr ouder wraken wille ontferde den comt menelaus
sijn wijs die stoem helena voers Ende doen greeken aldus
beroeft was handen troyen Doe versamde hem alle die greeke
en quamē in een eylant hiet aulida En daer qua vut een groot
serpent en vershinde v3n linderen En daer na vader en moe
der **D**at ludude calcas en seyde binne x. Jaeren soe soudē die grie
ken troyen winne Daer voeren sy ouer en vielen m3 al greeken
voer troyen en saken daer wien x. Jaer. vii. maanden en xii. da
ghe en eer s3t wonne ende flechten Ten lusten w3nnen s3t in een
vred met verrademisse van een houten paert daer xv. man ge
wapent in lagen in eenre nacht **M**er hadde doe die vrom Hector
geloeft Troyn en ware op die tuit mit gelonne Ende die grie
ken hietē daer binne weten als dat die goddinne pallas die
binne troyen stont binne horen tempel dat paert geloeft hadde
te offeren om dat sy mit lieue en mit gesonde cortē weder in
greeken mochte comen Doe dachte die van troyen Mocht wijs
alsoe quite warden dat ware goet En hilden haen miē ter
weder Ende haelden dat groete houten paert in. doen dronke
sy van blyscapen alle vol. en gingen omme paert dansen En
sluxen soe vaste In dier nacht Doe treden vut die in dat paert

haat

gheondheid

waren En tijte

waren Ende groete heer van buren quam al in Ende slogent al
 doot Ende beoefden die zike stad Ende slachten die muieren en toor
 nen En stakense te vier eonden an Daer wart die conentlike stad
 die wilen eer vroude was van al azya es nu al vrbant Mer pny
 achillus sone m3 den synen quam in conne pnyams sale En die
 conne pnyam was gebrucht in Jupiters tempel Daer in vanc he
 pirrus en stac hem m3 synen swaerde doer elyff Item die scoene
 pollyma hector zuster die was een wile gelozgen by emas ho
 ren neue Ende pirrus hadse langhe gesocht En doe hyse vanc
 nam hyse en leyde op syns vaders graft achilles en onthoefse
 daer Om dat syn vader achilles om here myne wort doot ge
 slagen en verraden Dit gesciede doe ter tyt doe abdon recht
 was in israhel hellels sone gelozen van effrahim En viii jaer
 berechte hy dat volc van isel Ende in syn derde jaer synre regna
 tien soe wart troyen vloren Abdom die starf in land van effra
 ym inden berch van amclerly En hy hadde xl sone En wart be
 grauen in phazaton Ende na abdon soe was thole van israhel
 in swaren banden xl jaer lanc Ende waren eygen die phylistine
 Ende in abdons tyden soe wart achilles vslagen ind tempel in
 troyen En die grucken woude doe weder van wantroeste voren
 in grucken Weet dat dat opset vande heure paerde vanc v
 lyx En hy vanc eerst die voetsoren vanc hy was van
 allen grucken die suberlyste van allen wonden ende opset te
 maken Ende om dat paris helenā vorde vut grucken on ve
 nis tempel daer beroeft hadde soe sworen die grucken neme
 meer in grucken te comene sy en hadden troyen geslacht ter
 aerden toe als sy deden Ende hercules werstaue was xx jaer
 doot eer troyen anderwerf gelomme wort En troyen wort
 gelomme inder dorre etact Na abraham viii jaer ende
 xxi Ende dit gesciede Ende dit gesciede van romulus ee ro
 me gescicht was CCC jaeren xx van synē ceften beglyn tot

al gredestruert was soe wist na die geboorte van abrahā Daer
 die derde etact in ghinc **x** Jaer en **xlvi** Ende het stont voer xpi
 tus geboorte **xi** Jaer en **lxix** als ons dries bestrift die philosophus
 soe stont troeyen **C** Jaer en **lxxxv** Ende in sijn oelogen metten
 gruelen soe hadden sy gehad menigen bloedigen sturt. Wre sy wane
 En hoe vel daer bleue En hoet verlore wart die langhe ystorie
 daer op hebben claerlike bestricue **Homereus** die groete pphete en
 daer die groete philozoph

Dat begriep sonderinge En dat eerste beglymsel van
 rome als **Efodius** bewrist na dat geslachte van noe
 op maetselden den hogen toren babel alst voersit is
 soe dat noe tot eenre tuit te stepe an qua in ytalien
 met **Japhet** sijnen soen en met **Janius** Japhets sone en inz een
 man die tamese hiet met verre van daer nu **capitolū** van
 rome staet Daer sonderde noe een stedekeim En hietet na he
 seluen noe daer ende hi sijn leue En sterf als **ozisus** seit soe
 hadde hy geleest nader **dylūuen** **CCC** Jaer en **l** vande eerste
 afgericht **Hier** na stichede **Janius** Japhets sone inz tamese
 een ander stad inz een **pallars** ouer die riuere **albula** die nu
 ten tyden den **tyber** hiet En die stat hiet na **Janius** **Janiculū**
 Ende dese **Janius** ontfinc eerst tuit van ytalien **Hier** lange
 tuit te voren eer rome gesticht wart van noe soe westme dat daer
 volc regneerde In ytalien daer ontrent nu rome staet die welcke
memroch hiet en na **saturnus** wart genaemt **Welcke** **memroch**
 quam vut reren te stepe in ytalien En liep vutden aenselijn sijn
 soens en schuulden in losthen en in baghen om **x** vreesse wille hi
putis sijn soens want hy sijn vader **saturnus** hadde doen litten
 Daer om is dat lant geheeten **Int** **latijn** **ytalia** dat bediet sculende
 Ende dese **saturnus** werde die lude van die lande **ackeringe**
 en husen maken en wijn plantē En werde se leue als menschen
 want sy plagen te leue als beesten en aten wortelen en ander crūit

En grab en sy woenden In helen onder den bome en In loodsen ghe
 dent m3 loueren hier om soe waer dese saturnus een come en een
 prince gemaect vanden luden en hilden ouer haren god doe ge
 boordet dat dese come saturnus qua tot desy come Janus voers
 in sijn rike en stichtede by oerloue Janus voers een stad daer nu
 capitolu staet en hietse na hem saturna en hiet nu suzimi
 En men seir dat daer dat eerste greyn gesait wort En corts hier
 na soe qua daer woene die come syralus alsoe ruerch die name
 regilien En van ytalus quam die maen ytalien daer rome in legt
 En dese twee broedren als syralus en ytalus quam tot Janus
 en tot come saturnus voersit en by horen consente en stichtede d
 een stede in op die riuere albula die nu den tyber hiet Ende een
 hiet harcules saturnus sone als vero hezriest Die qua daer m3
 eens die artur hiet en makede een stede onder capitolu die
 valeria hiet Doe qua die come corulim en stichte een stat in een
 valye Daer na qua een come die tyberius hiet m3 sijn volcke vut
 ouerten En maecte een stede by den tyber Daer na qua een co.
 euander van archadien die tymerde in den berch phalentrin En
 doe qua die co. corubal m3 sijn heen en stichtede een stede d
 by in een valye Die co. auentim vanden albani die maecte daer
 een woeninge in een berch die na hem auentim hiet En doe
 co. Janus doot was doe regnerde na hem co. saturnus voers
 En saturnus liet na hem eens soen die picus hiet Ende die co.
 picus liet eens sone die faynus hiet Ende die co. faynus van
 den co. latinus En doer vijf coningen regnerden in ytalien
 Naer en. l. Ende naden co. latin soe regnerde en was van
 troepen voers als ghy hier na voel hoeren sult waer van hem

come

H Et geuuel tot conze rit dat een **comen sal**
 schoen vroude die dyden hiet En sy was des zne a
 thensors dochter En sy was vroude van sydon dese
 dido hadde eens broeder hiet malcon en sloch hare man doot

die sichicus hier **Soe** dat dido m^r haren man groeten **scat** ende
clenot nam **En** sylden in affrica **Ende** linden an een stad hiet
cartago **En** was eerst gesticht van eenē man die sero hier en van
eenē die cartagen hiet by iudische tyden **En** thola voerf die een
recher was in isit **En** die gesiede ij. Jaer na dat troeyen stedestru
ert was daer na besat dat rick van cartago een die hiet Jarba
En was daer die eerste commē **Daer** tegen cochte dese voersicue
dido tegen desen cō. Jarba also veel lants als sy omme meten conde
met eenen ossen huut **Daer** smet sy den huut al in daenē rē
men **En** mat daer mede wel ij. mylen lanc langes der zee **En**
stichte een alte scoone stad die cartagen hiet **Daer** sy coningin
ne af was daer die muren xxx. ⁷ stappen omme gancs hadden
En die fauten die omme die muren gingen waren iij. ⁷ stap
pen wīt **En** die muer was xxx. voeten breet **En** wel gemaect
felt van vancant steenē die elc ware x. cubitis lanc **En** cartage
was eer some van romulus den name hadde lxxij. Jaer **Item**
In deser tūt soe was encaē m^r sijnē voerbluchtige troeyene ge
stelt en woude wesen In ytalien **Daer** lande hy an teyken **Daer** te
groef hy sijnen vader anchises van daer seide hy en woude wesen
In ytalien mer hem vol een groot stum tegen en verstar In affri
ca en hauende in cartagen m^r achayus sijnen soen **En** met veel e
dele troeyene en sijnē some hadde hy gewonne by hectors suster Eri
sa **Daer** encaē alte eerlike ontfangen was vander staender conin
gine dido soe dat hy een wyle lyhoer toefde **En** cregen maladey
lief **En** sy wart een kint van hem dragende **Coets** huer na soe
quant hem inden sinne dat hy seyden soude In ytalien **Daer** ghinc
hy haestelic te sepe ende begafse en ghinc tsele m^r sijnē haer
Ende hauende In ytalien **Daer** die tyler In der zee valt **Die** co
ninginne dido die zeer droue en qualic te vreden huer om was d
om dat encaē haestelic sonder oerlof van haer schiet en haere
vergat **En** hoer sijn swaer liet tot een teyken dat hoer soe qua

15
like bequam Ende doen sy vernam dat hy des cō. latins dochter
hadde daer ontstare een groot vier om hoer bedde en nam
sijn swaert dat hy hoer gelaten hadde en viel doer haer harte
ende verbrande haer seluen ten aschen

Het was een man van saraa En was geboren in dans
geslachte en sijn naem was manne en hadde een
schoon goet wiif die onvruchtbaer was En hadde
altoes gods gheben om een kind des qua die inghel tot haer en
seyde sy soude eenē sone draghen die soude herten nasareneus en
hy en sal sijn haer nē af doen sceren en hy en sal gheen win dim
lien En hy sal iset verlossen Twiif seydet horen man En sy genas
een kind hiet sampson Op eenē tūt soude hy gaen om een wiif
te nemen In der philistinen land Daer ontmoetde hy in eenē win
gaert eenē leeuwē dien hy stoorde te stūcken nē sijnē hant En
doe hy weder quam vanc hy in des leeuwens monte homine zanc
lien daer hy vider en moeder of teren gaf Doe was daer een
zaetsel gegene wat is sterker dan die leeuwē wat es sterker dan
hominē wat es arger dan een wiif Doe qua die heylige gheests
in hem En hy ghinc tastalon daer sloch hy xxx. philistme doot
Ende doen hy tot sijnē wuue quam had sy eenē andere man
genomen Doe sprac hy ic sal dat werken op die philistmen.
hy nam tot gasen die poorte en hy drochse op eenē berch Ende
op eenze tūt soe versloch hy nē een ezels kennebuckten dusent
der philistmen En die andere liepen alle werch Daz qua hem
eenē dorst an Daz dede onse here god xpus vut comen tēnt
vanden kercken vanden ezels zeyn wāter vut springen daer hy
natuerlike of dranc Ten lesten staz sijn wiif hem sijn haer
of die dalida hiet verradelen En die philistmen quamen
en vinghen ende staken hem sijn ogen vut En leyden geuāgen
tot gasars in eenē kerker En lach daer also lange in dat hem
sijn haer weder gelvassen was Doe dat die philistme een seeste

hylden In een groot huus In die eere van dagen haren af god En
dit huus stont op een pylare Ende du wiste sampson wel Ende
doen sy alle versament waren In dien huise doe seiden sy No wille
wy mz sampson spotten Ende doe hem weert halen En sampson sey
de tot synen knecht die hem daer gebrocht hadde en sprac leet my
an die calumpne soe mach ic daer aen staen En rusten Daer nam
hy beyde die calumpne In heyd sin aemen daer dwant hy dat
huus meder soe datter iii. m. meschen doot bleue En sine knecht
die hem daer an geleit hadde liet hy eerst vron huise gaen Ende
sampsont was rechter in iset xx. jaer Daer quamen sin broeder
en al die van iset haelden sin lichaem daer En begrouent In sint
vaders graft mane voerh vuer gaet vut die rechter boeck soe
wier nau In doer seken hy vinter In xii. rechteren die waren
vrome CCC. Jaeren Item vuer luden vinder wy Int oudde testa
ment Die haer name heere gelyeten waren vanden Ingel als
ysmael. ysaac. ysaac. en sampson In den nieuwe testament
als ihesus ende johannes baptista

Dat groete verlies van troyen datmen een vyle besar
met groeter welden als men leest In der Iesten En doe
troyen geslecht was soe vloet daer vut franchio.
hertog sone. en turchus troylus sone En enas mz sy
men wuue. en mz sine soen en mz sine vader anchises voerh En
met den hardach arhenor mz xii. m. Exire baroene En xliiii
groeter steppen Ende van desen franchio hotten dese edele vrandie
hare name En van turchus sin die turchen of gesproeten En dit
geschiede In dier tyt dat hely die paep regerde dat volc va iset
als daer staet In die hystorie van ruth En dit geuel In der der
der tract viii. Jaer na abraham en lxi. En iii. conincubon
stonden doe op als trinch van lachidemomen En trinch van corin
ten In guelen En die richte machtige conic datus van parson
en van muden der cox arsamus sone began doe te regieren En

Dit gescrede doe natam en gad begonda te regieren propheten in
 israhel doe als hier te voren geschiet is hoe franchio m3 athenor
 aumnden troyen Des soe landen si daer venegen staet wotez tuit
 Daer lieten sy woemende bliuen een deel van horen verdreue troye
 nen Van daen soe toghen sy in die vrouke en mazaasche van me
 othides dat is tghestreit van azya en van europen En staet an
 dat hoghe hongereuen Daer maotten sy een stat die sicambien
 hiet Erst soe hietmen dat volc troyens En daer na anthezone
 en daer na sicambien Dit was xv. jaer eer sy vranche lat
 besaten of eer sy vrancken hieten Die hartoet athenor seyde
 met synen here van franchion en quam tot venegen En sich
 tede daer by een stede die padou hiet en daer staef hy Ende
 op sinre tombe staen dese twee latinische vaerssen Hic iacet
athenor paduane conditor verbi traditor ipse fuit et sua

Doe enas seyde vut cartagen Propheta
 vander coninginnen dido als voers is soe quam hy in
 den tyler Ende lande in ytalien Soe dat hem een ste
 me nachte te voren quam In sin slaep Ende seyde
 hem dat hy verchten soude tegen den co. latin van ytalien
 En higen den co. turmus van tuscane En hy sou daer na te wi
 ue nemen co. latinus dochter En die stemme seyde tot hem dz
 hy gaen soude tot den co. euander van archadien die regner
 de in die brighen dat es te wetene die scudberghē daer roome
 no staet Die sal striden tegens den co. latin En du sulst hel
 pen den co. euander want hy is dy schuldich aen te aueen dat
 sints van ytalien en din geslachte En du sulst striden opten berch
 palatin een stat die roome daer na hieten sal En tot eenen
 tyghen dattu dat waer vnden sulst sulstu vnden in dinen
 wege onder een eyke een witte soege m3 xxx. witte jonge war
 ken Dit gescrede enas en vmet al waer En daer na wart
 op die selue stede geymeret een stede die hiet allama mit latin

ouerzinde der wijseden vander soeghen Ende als ic. euander ene
as sach tot hem comen In sinre groeter sree troene Soe vruende
hy dattet sin vande hadden getweest Ende ghye hem tegen m
getwapender hant Mer doe enes sach dat hy hem moende
Dien trac hy ene telch van een oluen die hy hem toende tot
een teyken des vreden als men inder ouden wet plach te doene
tot een teyken dat sin vrant niet en ware Gheluzerwijs dat
die mensche gesont was met god. Doe die diue brochte noo
in der archen eenen groene telch van eenre oluen te soene
Der die wandelaren die van land te lande wandere plagen
ene oluen telch te dragene tot een teyke dat sy meements vrie
en waren En aldus vergaerde die ic. euander en enas en
ward goede vruende en in malicanders hulpe tegen den ic. la
tin voers En die ic. turnus van tustake die lauine des cox
latius dochter hadde quam te hulpe den ic. latin En het ge
derly tot een groeten stude Soe dat die ic. turnus doot stacl
mz een spre ic. euanders sone den longen pallas En was een
groot rose Soe was graft en lichaem was vunde binne rome by de
ander beser heynus tyden als ghy hier na vel hoeren sude
Ende dese pallas hadde een gordel an sinre syden doe hy doot
bleef Dat bezoefde hem die ic. turnus inden stude En die gordel
droch dese ic. turnus alle daghe an hem Dat conde enas niet
wel vergeten en sloch hem daer om doot Item die ic. latin van
by amata synen wiue ij. sone en een dochter die lauine hiet die
ic. turnus wiif was Ende dese amata doode haer ij. sone om
dat syse haer suster vruede geue enas tot ene wiue tegen de
moeder wille Mer die moeder hadde die ic. turnus lieuer ende
grasse hem tot eenen wiue wi. wethen eer hy ver slagen wart
Ende na des cox. turnus doot soe namse enas Ende dese ic. la
tin verberede zere die lathins tonghen En die latmen sin
na hem genoemt die te voren hieten altam

Aleas ende sijn paerze. stichteden come die stede vrie.
 Dat mitten swaride swanc. Alle der werelt ommegeanc
 Enas besat dat zint van ytalien na latins doot in jaer
 En voer hem soe hadde daer geweest dese v. coningen
 Als co. ianub. co. saturnus. co. pius. co. firmus en co. latins En
 regnerde E jaer en. l. als voers is Item na dat troyen ge
 destrueert was soe gestued dit som luden seggen in jaer te vo
 ren en som luden viii. jaer Item op een tuit soe soude enas zide
 om sijn offerhande te doen tot sijn god by cene zpuere hyet mi
 meum Daer zect hy ouer en dienste Daer socht men sijn lichaem
 mez ten want met geuonden Soe dat alle die luden seyden dat
 hy op geuoert want mz siele en mz liue onder die goden Acha
 uuis sijn soue voers besat na hem tuit van ytalien In sampsons
 tyden die doe een rechter was des voly van isel In der darden
 etact En daer stichtde die co. archanius op die ziuere een stad
 hiet alba vande Welken coning warden al gehieten albam En
 hy wan een soen die hiet lulus die starf Jong En die conin
 ginne lauine die enas wif was ghinc groet mz kinde coet
 na enas doot En wart verbaert van co. archanius en vlo
 van hem en een bofch en genas daer een soen die siluuis
 hiet om dat hy in een bofch geboze wort soe hiet hy siluuis
 Dats een bofchelic En dit was viii. jaer en xxx na abra
 ham In der darden etact in hely tyden En nu wille een wey
 nich swighen vanden tachinschen coningen En seggen van
 den rechteren ouer tfolc van isel

verronk

by

baard

In sampson voers soe regnerde hely die een rechter
 was ouer tfolc van isel En was ons heerie pape
 en phete die phylstine wonne in sijn tyden ons
 heerie arete des ristamets En doen hely vernā dat
 die arete geuonne was en sijn linden verlagen hadde hy soe
 groeten rouwe dat hy van sijnen stoel viel en brac den hals. **Te**

pietler

Na hely quam samuel die rechter en yghete was ouer tsole van isrl
hy maecte die eerste versaminge die daer af gesteyd waren Ende
die daer gode plagen te diene en te louen in haren gebede en mer
snaerspele En hy seghende eens een water. soe wie ~~est~~ daer of
dronche was dat sake dat hy an gode mit en geloefde en haddy
afgoden aangebeden soe deesden hem die lippen van die wateren en
hiet te samen En daer dwant hy die joden van haren afgoden.
Item doe die philistyne die arctie wonne in eenen strude als mo
huet waren geseyt is Doe brochten sy die arctie in een van hareste
den en stitense daer in haren tempel by haren mamet En alsoe
die wiil als sy den afgod in den tempel brochten soe doe viel hy te
meder opter aerden en brach te sturcken Ende die philistynen
die in den lande waren die wilde dat sy die arctie hadden soe
worden sy geplacht van gode van eenre passien die spene mit
fondament En haer lant wart oer geplacht in zatte en
in musen datter alsoe veel was dat sy der luden cloedren en
schoon acken vande lue tot die tuit toe dat sy die arctie weder
omme sonden op eenre wagen daer ij. coupen in waren die wiet
die een iome calf hadde sugende die coupen luten haer caluwa
thuis en liepen by hem selue van gods wegthen metten arctie
in dat iadsche land

Alsoe huet voren geseyt is vande comit achaiius emas
sone. soe leefde hy alsoe lange dat dit hant siluing sijn
broeder gaet wart doe dat dese siluius zeer lief
teerch een joncvrouwe sijn selue michte En was daer heymeli
ken mede soe dat sy een hant van hem droch Ende als dese co
achaiius dit vernam dede hy halen alle sijn waer sigge is ende
vraechde hem luden wat sijn snare droch by sijn broeder silui
nus Doe seyden sy het ware een soen daer van sijn vader ende
moeder doot af soude blued En dit viel al waer en gestiede
want doe sijn moeder in arbeyde ghint doe storf sy van hem en

gestraft

ling 8 pl

leken dochter

men hiet dat kind brutus En waer een mogende prince En doe dese co. arthamus gekreft hadde als een co. xxviii. jaer in sinre regnagien doe storf hy En dese sluimus. brutus vader regnerde xxii. jaer En alle die lathinische coningen die te vorre hieten albanii die werden al gehieten sluimus En dese coninc sluimus hadde int jaer daer na dat brutus geboren wort een sone hiet sluimus encaas die altesker wel gekent encaas sijn oude vader En dese sluimus encaas regnerde .l. jaer In der dertien cracht na abraham

Samuel die heylige pphete die salde saul tot coninc co. te wesen ouer israhel van israhel hy gods ghehele hy was groot doe hy jonc was en in sinre ouden verloor hy alle sijn docht. hy besat sijn zier xl jaer Ten laesten qua die viant in hem En hy staet int leste tegens die phylistine int ghetzche van gelboe En daer op weden die papegayen Ende in co. sauls tyden soe regnerde die co. sluimus encaas en was co. vande latinen die vunde co. van encaas vorch en homerius die poete leefde doe Item die heylige pphete samuel En dese co. saul van israhel als die joden seggen die ppheteerde eerst van gog en magog van pimen en syden dat die verdoemde hebben sullen en van vlyscap en vrachten der ewiche leuens Ende die kinder van israhel waren soe verdoongen van die phylistinen in co. sauls tyden vorch soe dat sy in dat soedsthe lant gesonen sijn int luten woene die hem swaerde of andere starpe instruminten luten maken daer men pmet mede doode mochte En onder al dat volc van israhel soe en was niemet die een swaert of enich starp instrumet ouer hem hadde anders dan saul en jonathas sijn sone Item dat volc van amelath plach daer metter diucliker consten deen den anderen in stomen besten te wandren Daer om soe geloot god den co. saul wer seic dat hy soude doot slaen alle dat volc en alle die besten

bevel
 encaas
 Samuel

voor

Veranderec

gestraft
vanden lande van amelech en dat hy nement te lue hene mer
paul tract tgebot. Daer om was hy geplacht van onsen here dat hy
ontsimich wart hem phisius van die eerste conste daer in die doode
mede plach te beswoene dat sy weder op stonden want die stard
akuyris moeder die verlichte samuel die ghyte voer h met dser

De dese brutus voersiet xv. jaer out **Consten**
was reet hy tot eenre tuit lagen in syn vuder come
siluimus En hy soude schieten na een wilt hy miste
wilt en schiet sin vuder doot En dese brutus scaende
hem dies also seere dat hy vut die lande voer en daer niet en dor
ste blude en toth werch daer hy wel auenture leet Hy seilde vut
italien in gruche daer hy van een groete scare troylene die welc
he pirrus achilles sone daer geuangen hadde gebracht in w
zen tyden vut troyen doot gederueert was Die darz in saten in
eygendome en in pachte onder eenē cō. in gruelien die prandra
sus hiet Mer doe die troylene sagen dat dese brutus soe raden
de en van opsitte was. Drogghen sy ouer een dat sy alle luere te
samen in eenē stude doot hadde te blude dan sy soe eyghen en be
dwongen saten En cozen brutus tot eenē here hoe dat sy
alle vloen in vroue met kinder in een woestine Daer screef hy
aenden cō. prandrasus en badt hem dat die edle troylene in meer
in eygendomme of in pachten daer suten soude war het ombeta
melc ware om haer edelheit wille Doe den cō. prandrasus den
brief gelefen hadde wart hy ontstoken van sellen moede Ende on
boot alle sin volc by en en toth ter woestinen wart

over een kome
Brutus heeft hem wel voersien dat die cō. ghyen macht en had
de openbarlic te gemoeten doer die enge plaatsen Soe
dat brutus hem moede onuersichtken met stallen lagen
Ende vout den cō. prandrasus En die edel troylene vinghe en
slogghen alle die gruelien En wrahen daer haer oude magen
Mer eer die cō. van brutus schiet soe moeste hem geue sin doch

ter die ignochie hiet tot eenē wuue en̄ m̄ haer **CC** steyen ende
 xxiii. die hy wol dede laden met spise m̄ drankie en̄ m̄ wapen
 Daer screepte hy m̄ synen wuue en̄ metten vuen troysche stieren
 en̄ quamen aut lant van affrica op horen xxiii. den dach daer
 sy gemoetede veel zoe rouers die hem stude deden **Soe** dat brutus
 tegen hem vachr en̄ vstochse **En̄** nam haer also veel goets
 dat sy alle m̄ die goede zichte waren **Daer** na quame sy an een
 eylant daer sy vonden vuer geslachten van troyen **Die** daer vry
 saken **En̄** waren vut troyen ontwaeren m̄ athenor **En̄** hoer haer
 die hiet corineus die seer blide was **Soe** hy sin geslachte sach
 comen **Soe** dat hy alle sin volc ontboot en̄ sin steyen en̄ es m̄
 brutus geuaren om auentuer te soecken **Dese** corineus was
 wijs vroem ende stark en̄ was brutus van herten houit. wast
 in zede of in stride **Soe** gewelt dat sy quame tot eenre tuer ge
 seilt hy zede eenre godinne die diana hiet an een groot eyland
 dat albion hiet **En̄** was al bekent m̄ groete gygame en̄
 zosime **Soe** dat brutus alle sin heer condichde dat sy die zo
 sen in die beere hounde soude **Soe** dat syse alle vstogen en̄ lesat
 dat lant en̄ want **En̄** hietet na hem brutuengen dat nu inge
 lant hiet **En̄** hy deelde lant m̄ corineus sin geselle **Ende**
 corineus creeth te lote corruaelgen en̄ gaf den name na
 sins selfs name **En̄** doe brutus ingelant betrachicht hadde
 doe was hy xxxv. jaer out **En̄** lesattet m̄ sin edelen troyen

insehepen

reysinnen

bevoegten

Dese brutus stichtede eerst londen **¶** xxiii. jaer
 en̄ gaf hem eenē name en̄ hietet m̄ troye **En̄**
 hy nam by synen wuue ignochien. sonen **Die**
 ouste hiet locimus **Die** ander hiet albinactus.
Ende die derde hiet camber **Dese** locimus lesat na sins va
 ders doot lant van corruaelgen **Ende** hietet na sine name
 logeua **Albinactus** viel te deele storklant en̄ hietet na hem al
 bania **Camber** viel te deele dat lant ~~van~~ ouer die zuiere die

simlenni hiet en menich tyden hiet sy cambus dat nu ter tuit wacke
hiet Ende leefde al hoer tnt in vreden Item locimus voer h van
an suendulosa corrimus dochter een sone die magdan hiet Ende
wart een hertoghe van corualgen En hy starf doe samuel regneer
d in isrl En siluimus co. brutus broeder leefde doe En hy was
die derde co. van yralien na emat sijn oude vader Als ysidorus
seit soe leefde homerus die poete doeme streef 17^e C. en wint
mit ende vander dorden etriet Item die co. brutus starf mer
dan 1 Jaer voer xpristus geboerte en was begrauē tot london

hertoghe
Da saul wart dauid co. ouer al esole van isrl hy was co.
xl Jaer En doe hy sijn vaders heste bewarde doen sloch
hy door m3 sijn sterspōr lellen en beren Der soe wāp
hy door met sijn svinger den groeten zōst goliad van gad gew
ren die vij. ellen en een palm lanc was En dauids hif wart
gepriist voer x. man En doe hy in ruste lach maecte hy den
souter daer 1. salmen in staen en ii. varisen en vi. en
menich instrumēt van musiken dat hy maecte En hy was
die meer m3 sijn lue dede van al sijn volc in sturm en instrude
En hy maecte salomon sijn seer co. eer hy starf En absolon sijn
soen wart doorstiche van ioab met eenen spere dāer hy hinc an
een eylic nedertbart m3 sijnen schoene hare En dat haer liet
hy eens iaris of streuen dat cochten die vrouwe voer 11
kel van gonde En die cirkel es een onse En daer plaghen sy
haar haer mede te veruieren En dauid starf en wart begrauē

Da den co. dauid wort salomon *in syon*
co. in sijn vaders stad Item soe hiet salomon wesen
een die wiste die oyt ter warele quam En die rīste
van goede en die ghrweldichste vanden lande Want sijn rike
ghinc vander riuieren der philistinen totten ende van egypte
dat was xl. dachuarde lanc Der soe vbroede hy die rīj. vreden
die een die hiet dorda die ander talcab die derde emau die vier

de echaen hy maecte veel boecken van crude van boomen en van
 steene en van al dat loefde wiste hy die natuerre **O**er soe condi con
 uaracien daer hy den duuel mede bedwanc **S**ijn prouand van sy
 nen huse was alle daghe dit **M**en bucht te broede xxx. hoed van
 witten deynen mele en lx. hoeden an buchtbeyen mele **E**x vley
 sche x. gemester ossen **E**n C. scapen behaluen alle wylltraet. hant
 ten linden. zee buffelen en alle vliegheend voghelen **I**tem soe
 haddy xl. dusent paerde tot sinre cubben die ghingen alle dage
 waer hiet te doene hadde **E**n xii. die by hem reden en alle dinct
 genoch waer sy quame van garste en van haueze en van voeder
En hy hadde by hem tot iherim vi. ridders tot synre mesmyede en
 viij. ridders die lagen in sin steden hant en daer **I**tem die co
 ninginne van saba een stad licht in ethiopia die sande hem al
 le laer vi. en lxxi. talenten van goude **E**n elc talent hout C. tub
 en xx. **E**n alle synre vaten waren van sinen goude daer men vut
 drinc en at **E**n in synre tyden was dat siluer also luttel geacht
 datmer n3 vele om gaf **T**ot in jaren eens soe hadde hy eenen
 groeten hoep stepen ouer die zee varende met co. yran van chy
 reus om goud in een stat die hiet goufier ophier. siluer pre
 cost daerbar steene cedar. bome. stembekelen olifanten mette tan
 den en eenraude costelir hout dat tyra hiet dat zeer recht
 was daer dede hy sitten of maken inden tempel en veel in
 strummenten van musiken **I**tem die coninginne van saba waer
 seir quam in iherusalem tot salomon om sin wisheit te hoore
 en te hoorene **E**n quam n3 ongetelder rijkheit n3 festen en
 niet groeter gewelt **B**y gaf den co. goud en duerbaer steene
 en duerbaer cruden die n3 gesien en waren **E**n sy gaf de co.
 een balsen wortel daer hy balsen of dede **V**omme in engady **E**n
 salomon dede haer dat soe begeerde en dancte hem zere en
 waer haer varde **S**alomon maecte en sprac iii. dusent para
 bolen in synre boken **E**n die wy self maecte ware v. dusent

proviand

nodig had

tuogedien

apan

zibankan

gavalg

ly

Item doe wast vijf hondert laer na dat ysrahelsthe geslachte sey
den vut egypten mit moyses tot dar die cō. salomon in eenre mey
en tiit toe leyden den tempel ons hoere tot iherusalem van reynen
witten pretiosen marberen steen **O**nder int fondament **D**aer som
steen of was als iosephus seit xx. cubitus lanc xx. wit en xx ho
ghe en xx breed die alle reyn gepollist ware datmen daer in
spiegelen mochte **E**n die cubitus hylt doe ix. voeten in geome
rien **E**nde desen tempel was lanc lx. cubitus xx wit en xx hoerch
Ende hy maecter vij laer ouer **E**n tymeerde ouer sin huus ter
buisraelgen xiii laer lanc **E**n sin ouerste der meysteren daer of
hiet adoniam **I**tem soe hadde hy tot desen tempel lxxxiii. du
sent stamhouwers die vuten reetsen hieuen marbersteen **E**n
lxx. duisent parde die den last sloecten **I**tem soe waren daer
ouerste der wercluden iii. duisent en **ccc** die die lieden gebo
den te werche dar sy doen souden **E**n binne desen tempel en was
geen ledige stad sy en waren alle bedect m̄ swaer gulden planc
ken en die an genagelt waren m̄ gulden nagelen **E**nde
were inden tempel qua **A**l wast van fine goude datme daer
beschde **E**n vij. mesthen waren inden tempel geprouent
En vij. mesthen ware die hem hoeden **I**tem dat saghen
van hout. hamer geslach van yser noch van bylen noch van
steen en wast m̄ gehoert binne iherusalem der stede **I**tem die
chreusthe lysten seggen dat salomon vanc een lewendicheit
darme hout en steen houden soude sonder geluut soe dat hy
nam een jonc struus en bewelfdet onder een glase vat **D**es
soe qua dat onde struus byden glase **E**n doet sach dat hy sin
jongher daer vut m̄ crygen en conde staef op en vloerh in
die woestine en brochte mit hem een worm byden glase hiet
tamar en pieten onrben en stree dat bluet ant glase vat
en dat vat sprant an stucten sonder geluut **D**oe soe nam
salomon alle die arme luden en dedsso halen alsulche wor

werke

Kunst

aan stercken

men als die tamar was En soe waer een sager een hout ontwee
 woude hebben of een steen houwa. een steen. een tymeerma een
 hout van een. soe namen sy tbiuet van die wor me tamar en
 street ouer die streue. soe ghint steen en hout van een sonder
 geluut En soe en warr nye hamergeflach noch bylouslach meer
 an die tempel gehoet En dat maetsel van desen costeliken
 duerbaar tempel waer my te lanc of te scriuen Item sin
 wijs was co. pharo dochter van egipten En was die leste
 pharo van egipten En tot haer ix. jaren droch sy een kind
 van hem Item soe had hy by hem vij. wuuen die al sin
 coninginnen waren En in Amien En men brocht hem alle
 daghe En men brocht hem alle dage vut alle coninczaken
 groete presenten gulde vaten en van siluere. costeliken clee
 den en harnasch En alle die lude begeerde sin aensicht aen
 te syen om dat sy hoere mochten van sin grondeloofer wijshe
 die god sinre harten gegeuen hadde En sin wuuen verkeer
 den sin harte in sinre ouden dat sy hem afgoden dede aente
 den Item in tempelen dede hy sin afgoden maken ontrent
 iherusalem een in die name iuno die een goddinne was Ende
 een in die cere thamos der moabiten god En die dree in die
 cere maloch der amoniken god Dien sette hy opten berch va
 oliueten legens grade geliete Item Salomon die bleef doet
 die scrifture heeft twisfel groot. Waer hy behoude is of verlore.
 En hy was begrauē in dauids stad van syon En hy hadde ge
 weest co. xl. jaer eer hy inden sonden viel En x. jaer droch hy
 die croene in sonden En hem jaer was hy out seit iosephus
 doe hy doet blaef es hy verlore dat groete stede Item in
 salomons tyden was in allen co. silung Silurus sin vader was
 die sefte coninc vande latinen va enca en vande lau
 den co. etranus van ingelant voerseit **I**nen.
 Doe regnerde een co. in ingelant die cindagus hiet

oudendom
vondom

beuel
of

D

Die nu studeerde hant van al tontreinte. Hy regneerde en besat
tet eerliken xxiii jaer En daer na regneerde die co. achas ionas
sonen ouer israhel In dien tyden soe ppheteerde ysayas
en osee Hiet swigen Wy een luttel vande Inghelsthen coningen
en spraken wert vande lathinshen coningen Item na den come
stuing alla vorst soe regneerde die co. siluinus achas en reg
neerde xxiiii. jaer die seuende co. vande latine in co. zoboanis
tyden die co. in iudca was Item na desen co. siluinus carpentus
die stichte een grote stad in sampacongen Soe regneerde die co.
siluinus tyberius ix jaer die elfste co. vande latine onder ozias
op die tuit co. van iudca vande Welken tyberius die zyuer tyber
die name cracht om dat hy daer in drentete die lange te voren
albula gheten was Item na desen co. siluinus tyberius soe
regneerde die co. siluinus agrappa die twelfste co. vande la
tinen xl. jaer by co. achas tyden co. in iudca Item dese iii. co
ningen droeghen croene Inder stad alla In dien tyden dat so
sophat leefde Item na desen co. siluinus agrappa soe regneer
de den co. siluinus armelius die dertienste co. vande latinen.
En hadde een sone hiet iulius En dese siluinus armelius
maecte een burch darz mo rome staet En van sijn geslady
te qua huer na die eerste keyser van rome En dese siluinus
armelius regneerde in co. ioas tyden co. in iudca Item na de
sen co. siluinus armelius soe regneerde dese co. siluinus aue
tin xxiiii jaer Die vinfuende co. vande latinen Item na de
sen co. auctin soe regneerde die co. siluinus protax die xviste
co. vande latine des conix auctins sone. hy regneerde xxii jaer
ouder den co. ozias tyde co. in iudca Item die xvii de co. vande
latine was die co. siluinus armelius des conix protax sone en
regneerde xliii jaer En in sijn tyden werseyde nauim die p
phete dat die grote stad ninive vergaen soude En dit ge
schiede onder den co. yoathan vorst van iudca En mathias

afheerde doe En In silvius armelius xx^{ste} Jaer sinne regna-
 cieu ward geboren romulus en romulus en gedraghen beyde te
 samen en yulia hiet haer moeder by name Item dese co. sil-
 vius armelius hadde een broeder hiet minitor die na he
 besat sin zake In co. iothans tyden werst co. In iudea En dese
 minitor hadde een dochter die hiet ylia **Soe** dat sy haer mach-
 dom groffert hadde **god** inden tempel eenre goddinne die
 veste hiet Des soe qua daer **een** afgod In der nacht Ende
 sy wart van hem dragende ij. kinden tot eenre dracht die een
 hiet romulus die ander romulus **Dit** gescrede In die vierde e-
 taet **co.** en lxxiii. onder den co. iouthan Die moeder die ge-
 loeft hadde haer zeynheit In den tempel wart an gesproke
 en **g**roedert en wart leuende begraue En hoer ij. sone wor-
 den gelworpen In een eglentier hage opten ouer vande tyber
 daer een wolf yme quam en sogedst als god wulde Des soe
 qua een herde die fastulus hiet en brocht laurenzia sine
 wuwe Dese wort op woede Dese laurenzia was een schoon ver-
 maert men wif En sy wan mz hare lichaom wel gelte hoer
 gebueren huetense wolf yme also dat daer na alle die romo-
 me huten lupanaria nader wolf yme werst als virgilius
 seit Item doe romulus en romulus xviii. jaer out ware ver-
 gadren sy alle die dieus en die achterlude en moerdenaere
 die heerden en moerdenaere quam alle In hoer hulpe mz
 groeter staren **Soe** dat dese romulus en romulus met gewelt
 hare wesen wilden en sloegen den co. silvius armelium doot
 En setten den co. minitor hore oude vader In der stad weder
 En na de co. armelius soe hueten die romeyne wert meer
 want romulus daer alder eerst regneerde Item op eenre tyt
 soe huet dese ij. gebroedren om een be wisninge die sy verma-
 men van vogelen diene hiet ghueren Om dat dese broeden
 van eenre hulde ware soe ordinerde sy dat rome soude word

egelantist
 heder

meritry

twilken

beestkenis

beheert bider bewysinge vander vogelen voers soe wyre die stad
van rome beleyde en regieren soude Item toe gesaiedt op een
ae tyt dat sy beyde ghingen in hazen gesimie wandere op te beich
auentijn Daer sachme dat seuen ghyeren zennus opbaerde ende
ouer hem vloegen En ouer romulus soe vloegen.ij. veyf. vij. vauer
om dat elc seyde ds hy hiez en meester soude wesen ouer alle die
stad van rome Romus seyde het hoorde hem toe om dat hy hem
boue ghynt in getal En aldus ward sy beyde lruende en slot
vuel op romulus dat hy die stad na hem hieten soude rome En
rome wart desen twe bruedere gesticht op die tiende calende
vohmeje En daer na omme gomuert van romulus In laezna
dat troeyn godsstruert was **CCC.** en. liij. als orsius seit en
in dier tyt regnerde co. achas in iuda Het gelorde op een
tyt datter een was die hiet fabius die was romulus raed die
slach zennus doet in cenre haerx Om dat zennus tegen romulus
gebod dede en was getolmen ouer die muir van rome Ende
romulus die gebore was vanden edelen bloede der coningen van
troeyn en van enias bleef alleene hoere ouer die stad van rome
Item als romulus out was xvi jaer en zennus doet was. doe
begonde hy te slutene alle die staden van rome in cenre muir
al omme als orsius seit In den beich palatijn En maecte van alle
desewerch staden een en dede haren rome na hem En doe reg
nerde achas sone in iuda die goede co. ezechias die god sijn le
uen longede xv. jaer Tobias en mychias ghyteerden doe in
welker stat van rome voers quam vinn? woene dat edelste
vols van yralien en menich ander vols van menigerande tonge
als die gobine die sampanoyse die albanisten die tustanoy
se die spoletine die lucanoyse en die carmitine Quame al
le daer vinn? woene in vone en met handen En rome
hadde **CCC.** en. lx. toornen staende in sijnre muiren ende
heeft ommevancs xxii ytaliansche mylen sonder ouer die

bijl

tyker En sonder die stede leonina gezet **T**ituslimus seut In
 sin precludu van rome In dier d. tit dat rome arm was soe en
 vancmen ghen heyliger stede noch deuotiger stede noch van
 wyser loer dan rome was **A**lsoe als sy min hadden soe sy min
 begeerde **M**er daer na doen sy binne tegen die groete zic
 domme doen loefden sy In onruusheit en In groeter gheriche
 den en partyen sejen een en veringingen **I**tem doe romulq
 herre vander stad was In des ce. ezethias tyden van iuda
 werch **D**oe coe hy vut tot sine rade **E** vande ousten vande
 stad die hiet hy zaders vanden stede of broeders **D**aer toe coe
 hy .xij. verheere die dede hy hieren na dat woet mille. m. plures
 dat beduut ridders **E**n om dat sin manen ghen wue en had
 den soe name sy mz crachte der sabine dochtere **D**aer romulq
 om stred een groeten strit Jegen die sabine werch **E**nde
 hy van hem den strit of **E**n daer na maerte die sabine een
 vasten soen mz den romeyne **E**n romulus maerte die kalengier
 En hy lagan In die maerte sin laer dat ware .x. maende elac
 lanc **M**er die ce. pompyus van rome dede ij. maende toe dat
 was loubemaent en sportille **I**tem hier na ouer een wile soe
 roet romulus lagen in een bructe hiet palus capre dato te segge
 der ghyten bructe **D**aer quam een groot onwider en een bligan
 lvene hem al omme en werden wach In die lucht **D**oe dat noyt
 man en wiste waar hy bleef **E**nde hy fonderde tempelen en
 muren en capitolu onder den romy tyden manasse **I**n iuda
 In der vierden etact **CCC** en lxxxv. laer **I**tem na romulus
 stont dat zic van rome **E** laer en l. dat sy ghen coningen
 en hadden **E**n daer na hadden sy vij. coningen die regnera
 den **CC**. laer en lx. daer na en hadde sy ghen coninge ce
 julus cesar qua **M**er sy hadden **E** onder mans geset die wt
 werden **E**n de een en regnerde meer dan viif dagen on
 der ruischen **E**n eens wchom hadden sy boue den raetflude

zaders
 vroedghe
 wyle
 ridders miles

february

voor

romulus

Johy
Judaal

Dat duerde **CCCC.** en xiiii jaer der Julius cesar quam Trem
neuma pompejus vorst ~~van~~ vanc eerst datme ridders saudie
soudt gene En hy maecte die eerste senatoers Trem comit
cullius was die eerste co. binne zome in manassis tijde voersiet
die wellie hem cleede mz sindale en mz purpur binne zome in
houerdien **Der** soe merde hy die stad en doe hy xxxii jaer ge
reignert hadde doe verbrande hy mz conze blixem in sin huus
mz alle sin huusgesin **Item** amon wart co. in iudca en wart
verflagen En josias sine sone wart co. in iudca En was een
tint van viii jaeren En was xxxi jaer co. En onthilt dauids
leczinge wel **Item** na sin beghin soe began die goede Jeremias
te ppheteerne hy was ghehoylicht der hy geboere wart En onse
heere hiet hem pphete wessende en star sin hant an sin lippen
En hy ppheteerde een vierich jaer en hy voersede die groete
plaghe van die stad van **Jerusalem** **Item** na des cony yosias se
uentuende jaer soe vanc die pape ezechias den boec deutronomi
us in moyses anhe En die co. iostias vorst deden voer he lesen
daer stont in gestreue die male dixie die die ioden soude heb
ben waer dat sy afgoden aenbeden dat sy alle sonden ontgelden
En men soude vren lande werpen En die co. iostias scoerde sin
cleede van reulwen

Die vijffte co. van zome hiet trayanus prustus hy reit
merde xiiii jaer in co. ioachims tyden co. in iudca de
se co. muerde die stad vast al omme En hy maecte
die graften omme die steden En hy vanc eerst die
heymelicheden en die goten die dat water en sijn wach dro
gen vander straten inden tyber **hy** vanc eerst dat ridderspel
die een den andre te lagen **Dats** te verstant dees lants ma
nere te larene te loopen **Doe** die co. yosias doot gestore was
doe wart co. in iherusalem sin sone iotas en was co. iiii. maen
den **Doe** wart co. sin ouste broeder ioachim ieronias En int

grachsen

vierde jaer van sinen rike toe wart co. In babylonien Nabugodo-
 nosor die groete heere. Item dese co. nabugodonosor destruceide
 en wan al clant van suzien En hy vint .x. man van iherusalem
 en versloch iochim ieromias vorch en deden werpen buien der stad
 ombygr^{en} dat hem die honden aten En voerde m^z hom alled
 liechten gulden vaten en al den conincliche stat En onder die ge-
 uangen volc was ezechiel die pphete. en mardocheus der conin-
 ginnē hysters oem Item dese nabugodonosor gaf der ieden
 troene sedechias En hy deden hulden en siberen En dese co. sed-
 chias regnerde .x. jaer en was also quart als sine broeder
 ieromias vorch Item soe was iherim bekint van desen co. nabu-
 godonosor dat die moeder haer kindren aten Ende roerten
 En die stat wart gewonen inder co. sedechias elffte jaer Ende
 sedechias ontloet m^z vel haer In die waestme daer hem nabu-
 godonosor vint en versloch sin kindre doot voer sin oghen.
 En saradoch den bistop va iherim en .lx. princen en stac die co.
 sedechias beyde sin oghen vut En opten viende dach. In au-
 gusto die co. onstac. den dure tempel an ons heere. die salomon
 marre met groeter cere. en oet des coninc sale. en die stat oet al
 der wale. en veld die muere al omme. En alle die vooten tot een
 re somme. Nam hy en alle die sieghed. die salomon makre dede
 en dwanc dat volc abelhande. en voerde in babylonien lande.
 ieremias heeft hy sacn vten putte gedaen. want hem nabugo-
 donosor hiet. soe en dorst hijs laten niet. Huer woont ende dat
 ioden zic. dat geduerde waerhiet vij. jaer en xxxij. dij. maen-
 den en x. daghen Item die vurde etact gaut huer vut die gestac
 hadde. **ccc** jaer en lxxiii

hof
 vaten
 herand

S Erumus tullius was die sefte co. van rome In des coninc
 sedechias tyden In iuda En In deser tyt soe gesiede der
 ioden plaghe vande co. nabugodonosor den groete en
 van nabusarde sin constauel dien hy vut sende In dat

conspant

Joedſche lant hy deſtruceerde alſt weren geſeit is En die gena-
gen laghen lxx. Jaer in babilomen Item deſe co ſeruius meerde wert
die ſtat van romen en marcke oer die graſten huten der muere Oer
lagen daer in bughen die dede hy ſlechten Ende dede af doen den
chint Deſen co. Wert vſlagen van tarquini die houezdighe

Na deſen co. ſeruius tullius ſoe regnerde dert co. tarqui-
nus die houezdighe en was die ſeuend co. va romen
In des conix ſtus tyden van parſen Der coningen boeke
der Ioden zint. Neemt ende aldus ſamenzint. Aldus als
ghy hebt vernomen. ſoe iſt tot een ende come. Die macher van Ia-
cobs geſlachte. Die vier ſone hadde en achte. Als ghy hier vo-
ren hoert wel. daer dat volc van iſrahel. die eluelf geſlachte
of quame. om hare miſdat verghingene tſamen. Eſte ſoe de-
ſtruceerde die aſſyriene. en vngthen der geſlachten tiene Ende
daer zint van iuda. brabe die van babilomen na Item deſe co.
tarquini voerh regnerde xxxv. Jaer hy want die eerſte ker-
keren en vngomiffen ſtorcken zaderen en alle maniere va tormen-
ten En om ſin ſone wille die oer tarquini hiet ſoe want hy vedde-
uen mit romen want ſin ſone hadde vereracht een machtighe
Iouebrouwe hiet lucretia die haer ſelue doot ſtat van groeten
rouwe En na deſen co. tarquinius ſupbus ſoe ghint of nimer
meer co. te regerene binne romen En deſe vij. Coningen reg-
nerden CC. Jaer en xl. tot dat iulius ceſar qua ſoe namen ſy
raadſluden en ſettenden nimer coningen Item deſe vier co-
ningen van caldeen regnerden xxi. Jaer alle nabugodonosor
die groete en ſin ſone abulmaradach en ſin ſone meglifar
daer na ſin broeder beſaradoch En ſin ſone balthaſar wart

De co. en wart vſlagen als ghy hier na wel hoert ſult
Oer die zichte moghende ſtad babilomen Zaten vier
en hadden beſtalt die hochmordighe co. ſirrus
van parſen En die co. darus des conix ycaſpis

*Aggr
Ab van den
Aggr van
deur hangende
hier van boeken
onten begin van
tabelas. 182.
182. a. b.*

sone van miden En als dese hoortmoedighe co. sirrus verby
 die bergen zee dacht hem dat die berghe hem toe neech also
 dat dese co. sirrus een van sijn liefste riddersen verdroncte in der
 eufraten Daer siwer hy by sijn ridders goden hy soude die zij
 uiew also dem maken om dat sy sijn ridders dierste drentien
 datst die vrouwe m. dieper soude varen dan tot haer linnen toe
 En hy doe die groete ruuere also drooghe maken en leyde
 ouer die breede acteren m. v. en by clouwe beten Doe dat die
 groete ruuere also droech wart. soe dat sy m. sijn hore in een
 re nacht inder stad ouer die gront doer dat sijn ghingen en
 wden en sloghen al doot datter in was sonder die geuagen
 Ioden En wonen aldus desen groeten mogende stad van ba
 bylonien als daniel die pphete seyde tot den co. baltasar die
 daer verlagen wart als vanden drie woerde Die een hant
 streef ander want in co. baltasars sale dit ware die woerden
In breuere destructio babilois Ende doe die hant dit gestreue had
 de doe en sachmer niet meer En niemont van alle sijn volc
 en condat beduden dan die pphete daniel Orisus seyt dat
 herte onmogelic dat dese rike stad van enigen sterfelike re
 aturen mochte vord gemact of vergaen En dit gesce
 de in hofdras tyden inder Ioden wat nader vergangenisse
 van babilonien En noch wel meer wonderis bescrijft Orisus
 van desen wonderlike stad En god heuet dese sondige rike stad
 vermaledie en blift ewerlic ombewaent van alle mensche als
 onse herre god seyde tot daniel Ic wil dese rike stat weest ende
 ydel maken als sint ian In apocalypsi bescrijft int. xviii capitel
 En ic sach seyt sint ian een ander engel mede come vanden
 hemel en hadde & groot getult En aertzic wart verlicht
 van sijnre clarheit en glorie en riep met luder stemmen
 het es mede geuallen het es mede geuallen groot babilonien
 En is warden een woeninge der duuelen en een haede al tot

hof

edig

boeser gheesten En een hued alre onzeyne voyselen En is gebact
want vanden toorne haere oncuyscheden See hebben gedronck
alle die coningen en alle dat volc van aetern die mer hare on
chuyfheit hadreue hadde en hebben En die coopluden sin ziele
getworden vander cracht hare waelden En dit vergangen bi
lylousche zic began crift onder den co. belus voers by abra
hams oudvader tyden die saruch hiet Inder ander etact onder
noe en duerde **m. CCC.** Jaer en ij En hadde xxxvij. coningen
En die eerste co. vande edelen zike van assyrien hiet assur
en was sems sone En noe was dese co. oudvader Item dese
co. syrus die hoochmoedige van parsen regneerde doe sacha
zus en aggrus ppheteerden In isrl xxxiiii Jaer Inder viiffster
etact Item In den co. syrus xiiiieste Jaer sinne regnacie see
vint hy den co. cresus van lydien den ziersten co. die opt ter
warel geboren wart En dese duerde alle sin ziele Inde xliiii
Jaer vander viiffster etact Item die coninginne tabarus vand
marchden lant sy streec tegen den co. syrus En vint hem en
seyde Du bist begerende alre te studen en du en waerst noch
mye bluetes sat Daer sloch sy hem thoest of en waerst In een
cupe vol van bluet Doe seyde no dzinc bluet en waerst des
sac aldus wart hy gedoot van een woue die die meeste he
vont die opt Inder warel gecroent was Item dat zic van
babylomen vorzset was teerste principael ziele vander wa
welt En began onder den co. niunde voers en ghinc in die viif
ster etact onder den co. balasar van babylomen doe hy vslage
wart binne babylomen doet gelomme wart als voers is Ende
die co. syrus brochte dat babylonsche zike an die van perse
en van meden Dat ander principael zic der warel duerde na
co. syrus tot co. alexander toe philips sone van machedone
die dat dirdendel vander warel brachte an dat guere co
mireit Dat derde principael zic en dat stierste en dat leste

assure

Vorzelijp

voel

dat dat roomsche rijk als daniel aplyteerd hadde. En dat rijk
 nam sijn begin van romulus als som luden seggen. Mer sijn
 eerste macht ghinc in onder iulius cesar en aldermeest onder
 octavianen augustus den keiser. En dese riken liggen in die
 vier euden der werelt. Avont rijk van babilonien dat in parfen
 en in meden geuoert was leyt int oest. Dat rijk van parfen
 int suden. Rijk van macedone in noerde. En rijk van rome
 int weste. Item na dier rijk dat te syrus door was regner
 de sijn soue co. nabugodonosor. hy verduin dat egyptse land
 en stichtde daer in die hoest stad van egypten en hietse babil
 lonien abraer. Item co. sines co. darius yaspis soue van al grae
 ken en dor regnerde pitagoras die groete meester. En seyt
 het co te sculvene quellinge de hieft. onthuisheit des lichaets
 wist ind huse en int gemeene van allen ongetemparden
 dinghen. Item in des cony darius tyden soe wart die tepel
 in iherlm anderweyl getimmeret vande co. soroabel co. in hi
 da onder viiffster etart lye. Item yporus leide doe en
 was die beste medichin die oyt ter werelt was gesien. Ende
 plato wart doe geboren. En assuerus droch die croene in per
 sen en in meden. En aristotiles ghinc ter scole op die tyt onder
 sijn meester plato. Item in co. assuerus tyden soe gestuert
 dat die hartoge harnas van sams metten fransoyen rome
 wonne. Item na assuerus wart co. orchius en hy v dwerf
 den co. neptanabus. Somme yesten seggen dat hy alexande
 vader was. Item in co. orchius tyden soe stierf plato die phi
 losophus. Item die co. archamus wart co. na sijn vader o
 chius. Onder hem stierf iohannes vischer van iherlm. Ende
 daer na wart bispop sijn soue iadus. en na den co. archamus
 soe wart co. darius van parfen en van meden. Item in desen
 tyden was tot rome co. tarquinius en dede sijn soue onthoeft
 om dat hy misdacn hadde tegen den groeten raed der hoere.

no

Item In desen tyden ghinc tot zome den eersten sluizen penne
En in des conix surges tyden van egypten soe vloren die zomey
In een strade .lx. man Item In zodes stont een beelde gego-
tem van metale na cene zof die colofus hiet die die groete
harcules doot sloch En dit beelde was soe groet datme geen
man vonden en conde dact mē cene stene ouer werpen mochte
Mer der na qua een artbeuige En dat beelde viel an stuc-
ken Item socrates platons meester seic dat greene meere sic-
te en is der sielen dan weelde Item In philadelphus tyden
die co. was van egypten soe maecte een dact die socrates hiet
een wonder vanden seue wonderen een hy maecte bute alexa-
cene toren inder zee sonder fondamēt op vier glazen ruycken
staende .xx. passen vande lande die die groet mē en raette
die die scyphuden die wil inder zee gesien hebben

Alexander die co. wart geboren inder vijffster e-
taet .ccc. en xxxi. jaer voer xpus tus geboren
van sijnre moeder olimpias die conix alexands
suster van scotland In welker geboorte veel
wonders gesceede En van sinder wonderliker
regnacien soe heeft iacob van marclant een groet boec gediacht
dar hier te laur te stauē ware Nochtan sult ghy daer een Mey-
nich of hooren Als opten dach doen hy geboren was soe leyde en
honne een ey daer een drake of quam Daer die drake tlicke wief
om den dop liep Doe hy weder int gat vande zoppe wilde crupen
doe bleef hy wer t gat doot Also gesceede mē alexand' doe
hy alle die wazete bedwonghen hadde Ende woude weder tot si-
ne lande come doe bleef hy doot En doen hy geboren was wart
in egypten een lam ge worpen dat sprac Ende opt dar vander
camere daer sijn moeder In arbeide ghinc van hem soe roche
tlicke armen cene helen dach soe dat die een den andere ver-
schoorde Item doe hy .vij. jaer out was doe dedden hem leere

Jacob van
Marclant

Vande wysen meester aristoteles Item het gestude tot rome tot
 some tūt datter een cō. was in gzeke die pansonias hiet die
 seer lief ceerh des cō. philippus wijs olympas des comē alex
 anderis moeder Doe dat hy hemelike quā in ceuze nacht bin
 nen hare camere daer die cō. philippus en hore man en sij. la
 ghen en sliepen Doe dat dese cō. pansonias den cō. philippus
 toter doot woude Alexand' stave van crachte hoerh van moede
 vernam tgheruchte en quā daer toe gelopen en nam den comē
 pansonias en brocht hem voer sijn stude vader En nam sij
 swaert en gaff den vader in sijn hant Daer nam hy dat swaert
 en star pansonias doer sijn harte Daer bleue sy beyde doot
 Doe alexander out was xviii. jaer doe begerde hy ceulogens
 Item alexand' byrade aristoteles sijn meester en der goete prin
 cen van sijn zilre toghen voer die hoerh stad van sijn zilre die
 cōrinhēn hiet Doe dat sy hem beueden en huten hem in En
 want daer eerst gecroent en was van xxi. jaer Van daen toech
 hy voer athenen die en woude hem niet hulden Daer ghinc hy
 voer suten Ten lesten geerde sy genade en ganc hem op van
 daen toech hy voer den stad van kuben die liepen opte mueren
 en sloren die poorte voer sijn hoest Daer wan hy hem die stad
 of sturmeuder hant en sloht al doot en slechte se messens d'
 aerden En was meer word die saden alle verbaert en hul
 den gemeentlike en ontfingen voer hoere hore en comit It
 Item tot ceuze tūt soe vrachte hem sijn ridderscip waer hy dat
 hy soe stout was dat hy geen mesche en ontfach noch geen doot
 doen seyde hy dit Doe min vader corte gesturue was lach ic
 eens nachts in min camere en sliep Daer sach ic in min vofloey
 datter een quā met soe groeter claerheit en blyem die die ca
 mere soe groete hie verlichte dat my dat swaert vut brack
 van vresen vander groeter claerheit En die ic daer sach inder
 claerheit was geclert als een goeds biscoep sijn schoen ware blyet

geeren

leger

in goude **W**oe sijn boest hadde hy xii. praeuse steene daer groot
licht vut schein en in sijn verhoest stont sijn naem gescreuen
mer vut letteren wie hy was en hoe hy hiet **M**er alexand' seyde
hy en constet niet lesen om dattet van sijnre sprake niet en was
Een goude plate hadde hy woe sijn hoeft en om sijn haer gint
een soem van goude en op sijn hoeft stont een duerbaar croe
ne **E**n hy was grau van scoonder ouden **D**oe had ic achtinge
te vragene wien hy ware en waen hy quame **D**oen sprac hy
ceest tot my en waerthede seyde **A**lexand' nu leyt dy en waer
vut dinen lande ic sal dy geue in dyne macht al tfole dat
die waerlt in heeft **M**er waerstu een sietste in minre ge
like dats min volc die en misdoe niet **D**aer voer hy wae en
het daer een soete roke inder camer **D**oe seyde alexander tot si
nen princen **H**ier om bin ic soe stout dat my die groete heere
dit hiet **D**oen **M**er dat groete oorloge van troye en van artus
wsten van laussloet en valuwim en van groete haerles dat
dats al niet legens desen **E**nde die werde co. **E**ttels oorloghe
vande hinnen en mach legens dese nz geliken **E**n alle die ysten
die oyt gestude sijn mer een wint legens darme van alexander
vint **H**ye en was mer viif voeren lanc en ster star **E**n hy hadde
goede heere **S**ijn een oghe was swart en rander was wit **S**ijn o
ghen en sijn mont stont alit te lachen en het en lefde gheen
mylder man. stouer noch houth mordiger op dien dach dan hy
Item hy streef tot eenre tuit ander loden in hore hoeftstad iherim
dat sy soude tot hem come en ontfanghen tot hard hore en wase
hem alle onderdancich **D**es soe streef sy hem weder dat sy den ge
weldigen co. dazus ouer haren hore hilden **D**oe dat hem lu
den niet wel voeghen soude noch nz eerlic en ware dat sy haren
gehulden hore afgaen souden en hom tot eenre hore ontfacen
dat sy dat noode daden **D**oe swoer alexander en seyde woude
sy hem nz te genade come **D**oe wilde hy iherim stercken ende al

belaed - over -
leg.

soete roke

wang

daer

verlaten
ouervangen

haer lant destruerē **D**oe dat hy darbaet toech en wan hem af
 een van haren steden die castra hiet **E**n hy merende ons herē te
 pel te destrueren binne ihetm **D**aer die Ioden xlvj. Jaer ouer
 vrochten **D**oe die van ihetm dat Vname **D**oe versamēde een
 die Iadus hiet der Ioden bishop alle die Ioden en seyde tot hem
 wat gaen wy nu doen **T**iet hier coet nu rathen zeer op ons v
 volgen die groete plaghe en ghesel der werelt dats alexand
 hy wil ons allen doot hetoen **I**c zede dat wy hem ons gemoe
 ten en doen ons beste cleder in en gaen hem te gemoete tot
 sinne gemaden buiten der stad al singende gods lof **E**n quame
 hem soe hagen in processien **M**er Iadus haer bishop was gelyct
 als die ghene was daer ic hier vorē af seyde **D**aer alexand lach
 en slyp in sinne camer die daer tot hem quam met soe groeten
 licht en claerheit dat hy van myte swerde als wylf is **I**c
 doe alexand den Iodischen bishop aldus gelyct sach **D**aer stont
 hy af van synē parde en nach den bishop toe **E**n geboot alle
 sin princen en sin ridders dat sy alle den bishop toe nygen sou
 den **M**er dit verwonderde alte seer sin princen **W**aer hy dy hy
 hem soe veract moediche hagen den bishop **D**oe vraelde hem sin
 herē **W**aer om dat sy hy den bishop soe ter ariden toe nach
Doe seyde hy die ghene die eens Indz nacht in mijn vylsien
 quam hy was gelyct als dese is **E**n seyde tot my alexand
 stanc op en tut vut dym lande **I**c sal dy geue in dijn gewelt
 al dat volc dat die werelt in heeft **E**n vaer du siefs eene
 gelyct als dese is en als ic bin dats mijn volc die en misdoe
 niet **W**e is dese man gelyct als hy was die groete herē daer
 om myn ic desen in des anderē ere dat my hiet doen **D**aer zact
 hy in ihetm **E**n Iadus die bishop leyden inden tempel **E**n dde he
 lisen iut greux **D**aniels pphetie een. daer in gescreue stoet
 datter een grue noch geboren soude worden die ij hoerne vande
 zinn neder soude werpen **D**at bedude als dat die mogende to.

werken

zegenaan

Darius was die zoon En sijn ij hoorn ware sijn ij ouerste comraite
Alle tuit van parfen en tuit van miden Doe seyde alexand dats te recht
te gestreue En vesp dat buede vader toe En seyde ic ben die gracie
dier al doen sel Daer gaf hy die joden groete graue en veel arthien
Ende doe sijn offzhande inden tempel In die eere des hoen die hy een
nachte In sijnre camerre sach En hy begerde dende joden datme een
beelde na hem soude maken en setten In hare tempel op een pylare
en soude dat eere om sijn wulle Doe seyden sy dattet hoer ewe n
en wilde dat sy enige beelde In hare tempel setten soude of woude
dan alleen den ouersten diert al gemact heeft En die hem die macht
gegeue hadde een co. te warden boue alle die werelt Mer sy wou
den hem wel alsoe veel ter eeren doen als dat sy alle die kinthelins
die binne den iare geboren wurde In dat ioudsche land alexander doe
hieten In sijnre eeren En dat genoechde hem wel En daer mede
seyde hy van hem en liefse vry sitten Item tot eenre tuit soe
begerde dese co. alexand den co. darius sijn vint sprake mont
tegens mont die hy nye gesien en hadde noch gesproken Ende
zup tot hem een ridder die eumedius hiet En seyde tot hem ge
sac en comer of dat mach ic moet darius myne vint sien ende
spraken En die co. darius lach tegens alexander te wde Ende
soude binne ij daghen tegens malcander steyden Daer zec a
lexand en eumedius sijn ridder alleene onder hem Alre En
quame op eenre riuere daer alexander eumedius hiet blau
en sijn daer ontbeyden tot hy weder quame Daer sloch alexander
In die riuere in sijnre paride buis sel En quam daer co. darius
bure omme sijn heer zec en besichte sijn schiltwachte mer
alexander gaf hem een ander naem en hiet hem antigonus
recht als alexand darius sach soe grootde hy hem In caldescher
talen Darius hiet hem welcome Doe sprac antigonus tot den co.
darius Edel co. darius van parfen en van miden ic ben een arm
ridder en hebbe In vordeden tyden van alexander soude genome

wet

abwagten

seluen

Mer ic aem zudder uwer moghentheit gaezme diene soude.
 Oec soe heeft my alexander beuolen of dat also geschiede dat
 ic by uwer moghentheit quame dat ghy hem coet wilt laren
 Weten tot Welken tijt dat ghy tegens hem striden wilt **Mij den-**
ke dattu dit selue alexander bist **Edel co.** ic ben een hode een
 aem zudder die huer coet tot uwer genaden mer mynment en
 hendet dattet alexander was **Doe seyde die co. darius** blift ta
 uont m3 ons eten **Wy sullen dy antwoerde geue** **Daez dede**
die edel co darius hem sitten ter tafelen zeyt tegens hē ouer
En seyde nom dit woerdeel om alexander wille dijn heere die
 die edelste co. is die oyt opder aerden quam **En** als hy aldus
 ter tafelen sat **Alle die bate** daer hy vut at of dranc die
 stal hy en strafe **In sijn bosem** **En** want wer den co. darius
 gelbroecht van dieften en aen getast **Doe antwoerde die an-**
tigonus **O** huer co. darius **ic bid v laet v noem zudderstap en**
 al v soudenaris huer by v comen om dat si hoere mogen die
 edle gewoente en die milthout van alexanders houe dien hi
 coet aen genomen heeft **Doe dede die co. darius** sijn zudder
 stap en sijn soudenaris by hem comen **Doe sprac antigonus**
 voer hem allen en seyde **Comē darius** doen ic van uwer groe-
 ter edelheit vernam als dat ghy machtiger milder ende ri-
 ker waert **Dan alexand'** dien ghy tauont groeten lof gaeuet
 en ic qua aem zudder tot v om dat ic v machtiger edle
 en meerder konne **Dan alexander** **Nu want** in alexanders ho-
 ue een gewoente is dat een yochit zudder of schiltknicht
 na gewoente der marckit die gulde van daer in gediene
 waren sijn eygen sal houden en dragen **waer hy wyl** **En**
 ic waer dat ghy m3 minre en sijn noch armer **Dan alexander**
Soe heb ic dese gewoente in ulden houe gehouden na die
 ste van alexanders houe **En die edel co. darius** sprac dat te
 mael groete haestude en den heere en wate nu niet leuende

dieftal

beliefheid

günne
afschied nemen

Die dies pleggher behouet dattu heues ic gans v wel Daer nam
hy oedlof anden cō. en dancte hem zeeze Des quam daer een gae
de die sassinges hiet die alexand' gesien hadde doen hy ter sto
len ghinc En seydet eenē die by hem stont dattet alexand' was
En alexander verstuēt dat wel en ghinc haestelic tot sijnē puerde
En doe hy dwer by quā warden sy zopende dattet alexand' was die
linclyt die dat paerz hilt woude metten paerde wech Alexand'
ruete sijn swaert en stac den linclyt doer clif En spranc op sijn
paerz En ontwoet hem alle metter vaert. Want myemot en mocht
te hem volgen. Des wort darus vervolgen

Doe darus riddre en soude naris gehoert hadde he
ganc sy hem en zeden tot alexand' En warden ridders
van hem ontfangen By streden mē alexand' hogen cō.
Darus en wōnent hem of Item die romeyne senden
hem des zint troene Asien van hy en dwant affriben dat hore lat
en stac daer sijn palen houe groot hezules palen Egypten lant
van hy Daer. En steden in stonden Suris van hy die groote
stad by van die cō. darus of sijn ij. ziken van parzen en vā me
den Item op eenē tūt soe soude hy ziden na de cō. darus des
soe quam hy op een zoe die lyp int zint van parzen Daer hy niet
ouer en coude come Daer bad hy gode dat hy die zoe droechde en
hy zoet ouer den droeghen gront na sijnē want cō. darus Des
scrift Josephus dat hy op eenē tūt quā ziden opt gheberchte
van cassien Daer hy in veruam een alte groeten staci-Joden En
hoorde seggen van haer standelike souden Daer bad hy gode dat
hy die boose stac in dat wilde gheberchte wstote Daer ghinc dy
geberchte toe daer sy sint moer vur en quame En of ons hēn
god die zoe dede droeghen en dat gheberchte toe sluten om wille
alexanders dat een heyden was wat soude hy dan doen om een goet
heysten mēste wille Neyt quam man die clant van Indien van
dan hy want hy want hogen cō. pozut metter hant Item soe

aan

no

Verstorck hy menon op die zinne die gamike hiet m3 vi. Dusent
 geslapende die noyt thuis en quamen Item alle die coningen hie
 ren en steden sochten alle an hem genade hy besochte t'wonder van
 der joodseker zee hy was ter somer hoem en ter maner daer hy
 yegens sprac en seyde hon hoe en waer hy sterue soude hy was
 ten aerdschen paradise Daer wort hem een steen gegeue tot een
 lyneken daer hy den chins hadde vunde paradise Darus den mach
 tigen ziken co. hadde hy die werf veruorne Alle die beder vander
 werelt comenlike brochte hem chins dat slyem onderdanich ware
 Tot babilonien wort hy verhoien m3 een stercken venne dat in
 gheen wat blud en tonde Dan in eenze clauwe van eenze toe.
 Daer mede vergaf hem sijn suster En antipater die sijn haer
 nu was van grachun. Tweendertich jaer was hy out doe hy sterf
 en xij. jaer droch hy croene CCC. jaer en xxx. starf hy was die
 geboorte xpi ons heren Item doem b'grauue soude wort hy ge
 uert van babilonien tot alexandrien dat hy selue maken dede
 Doemen darwaert werde seyde sijn groete heerren en princken Ed
 co. acedonit was dy vel te deyn tot eenze coninczichte in ligstu in
 een huuskin daer d'ijn nose boue an den vest gaet Item die
 groete co anthiochus wort verlagen in parisen CCC. en lxxi in
 der viifster etact. Het t'ant' van syuen beginne onder den co. selte
 des graven comen anthiochus sone vorst En hy stichtede die star
 van anthiochien en herte anthiochien na sijn vaders anthioch
 En laudicam selenciam epumam en edissam dese steden stichte
 de hy alle CCC. jaer en lxxx In der viifster etact

Hambal was een heylar van affulien daer Cartage
 die hoofstad of is En nam m3 hem x. y. weergan
 gert en xx. y. ridder en tocht hant tot rome want
 onder onder misdact wille als dat enas daer rome
 me of gesproken is der coninginne dide werf van cartagen
 soe bedruethe dat sy om ~~was~~ wille hoer selue doot star alst

reus

ruiter

voers is In Jaer na datrome gestude was v^e Jaer en lxxiii In der
vissler etact Item doe hamibal hem weder sloch dat was op iii my
len na rome soe dat alle die senatoers en alle die romeyne ge
lygaen ward En worden alle harteloos Soe dat die vroue moeste
lopen ter mueren en droeghen daer stene op en acide porten oft
menschen hoofden gewest hadden om hamibal daer mede te ludue
gen en om dat hy soude want dat rome al vol volx waren Item
eer dese hamibal wer rome qua Soe hadde die romeyne tegen
hem vut gesende te striden ses hoost heren als lucius. Emilius.
paulus. puppius. carentinus en vero Dese ward alle versta
ghen In poelgen van hamibal En die romeyne ward drie wief
gewonnen In italien van hamibal Daer bleue die romeyne ver
slagen xliiii. **CC** en xl. zudder te paede En vero hore co sta
uel m^z **l** zudder te paede die van venegen ontbloen had
de hamibal rechtuord na diem stude tot rome getogen het had
de In twisfel gestuen hy soude rome gewonen hebben en soude die
leste dach van rome gewest hebben Soe dat hamibal In een tef
rauet en wissinge sinre sege drie midden vol vingerghen tot
sinre stad sande die hy den dooden romeyne van hore vingeren
genomen hadde als orisius seit Soe ward die romeyne geual
den In soe geachten wantzoest dat sy alle vut den stad wouden
hebben gelopen. hadde gedaen een man hiet sypio die was der
vroemster zudder een diese m^z sinre sabaerde danc dat sy daer
linne bleue Item hamibal verfloch noch xlviii. romeyne En
flauius hore hoostman en vi. **CC** geudjen En cort hier na soe
verfloch hamibal xliiii. romeyne. en ii. van hore ouersten raed
luden xx. oudermans en xxx. senatoers En **CC** d'bre horeen
op een dach Item sypios hoeder was vut rome getogen m^z
een groeten heer In hambale laur In spaengen En In verken
mago den hantocht vanden penoren En wel wonderis want doe
gesien want men sach die sonne veltren tegen den mane Ende

nüter

ring

verdriet

vroem

Valerius een raedsmā in rome vint hamon den hartoech in affri-
 ken in een stude en lxxxvij ghingen hem in die hant totter romy-
 nen behoef in spaengen En C staden in libia En lxxx in affri-
 ca Mer hāmbal verfloch ghuem een raedsmā van rome ende
 mē hem xi. edre tribunē en xxvij. riddē in die stude Mer en
 hiet mirallus en was een vanden ouersten rade van rome die ver-
 sloch in eenē stude vint en vij. affricanen Item hāmbal verfloch
 tot eenē tūt also veel romeynē dat hy van hore doode een brugge
 maecte ouer die zuere gello Daer hy sijn heer ouer leyde **W**
 coont hāmbal en slachten neder voor die stad van rome **W**oe dz
 hy des te rade wort dat hy an sturmen woude een poorte van rome
 die hiet coluē Daer quam also groeten onbedē dat hem al-
 soe veel wix doot sloch en wart soe dāufter dat die een den an-
 deren niet en kende en conde nauwē tot hare lognis gecomen.
Des anderē dachē doe hy belieuē conde toech hy vader ter poer-
 ten voor die stad om te destrueren Daer toech een hooffmā van
 binne sigen hem vut voor die poorte **D**es soe was weder om-
 me also groeten onbedē dat noyt man dē gelix en sach soe
 dat die een den anderē nē en kende En een bluxen sloch hāmbal
 een alre groeten staer wix af also dat hāmbal nauwē en conde
 comē tot sinre tenten En doe hāmbal dat sach wart hy zeer
 duuert en dochte dat die goden niet gedogen en konden of en
 wouden dat hy langhes sijens dē stad oorlogē soude en brac
 op en toech weder omme tot sijnē lande wart En van sinen
 groetē verlose en wisten die van rome nē want hāmbal alle sijn
 dooden hadde doen werpen benden inden tyber **O**mmē rome
 was een hiet sypio vorst en was van xxvij. jaren en nam mē
 hem vut rome. **E**n gelbayent en toech heen in spaengen in
 hāmbals lant en verfloche hy verfloch hasdrubalom den htoech
 vande penoren en lxxx. steden gauen hem op in spaengen
Item doeb vrom. sypio verfloch alder hēnon aulcaris sōme nē

gam in hane
 steden

aftege

117. **D**e penere Item hambal verliet in sinen weghen scipionam
 en die romeyne werden roechen vluchtrich Ende sipio v'sloech noch int
 ghesant van spawngen 21. man Daer sipio een ander was drubale
 en een hiet cyfura verliet en maecte vluchtrich en hy verfloech 27.
 Malen voor die stad van cartagen CC. en lxxxvii Inder vijffter etact
 Item sipio coemt en slaet hem meder voor hambals stat groet carti-
 gen Ten lesten qua hy daer in en vint daer binne ontalliche rijchheit
 van goude en van gestevete Daer hy alle sijn soudernact mede be-
 taecte en vint daer binne hambals broeder mago en senden tot ro-
 me En hy vint daer binne lxxx. olifanten En veel wondere ghe-
 stude doe want veel eylanden doe veringhen En vint daer binne
 xxx. manne en also veel wiue die hem om vrees wille haer lijfs
 op gaue den romeyne te dien Die ander grote hoep luten hem lie-
 uelut voor werpen eer sy hem gaue den romeyne te dienste Doe
 ghinc dese sipio en stur an dese stad te vier ende ende leuende
 xvii. daghe en xvii. nachte eer sy ten ende ronde vbarne En alledie
 steone wonderlike steone sijn verbornt te puluere Daer moechmen
 stouwen een alre kytungen spiegel ouer die steone mogende stad en
 hadde gestaen vii. jaer en een van dat sy eerst begin nam te dien
 dage toe En haer oorloge hadde gestaen metten romeyne xx.
 jaer En sy wart gederueet Inder vijffter etact CCC. jaer
 en xviii Item maulius een raedsmen van rome verfloech in
 desen tyden 21. dusent affricane en vi. venter geuagen ende
 Inuercus van rome wart verflagen in alle sijn roemfche hat in
 machdone En een raeds man van rome die brutus hiet van per-
 laur tez verster gee toe Hy heert dese sipio van cartagen tot ro-
 me wart en gemoetede hambal in sijn heer Daer stur hy tegen
 hem en wart hem af en v'sloech 67. man en 20. En hambal ont-
 vloet ten lesten veyn stude in hem vint En sipio hem na En doe
 hambal dat sach dat hy eumer geuangen moeste bliue Daer stur
 hy hem selue door hief in sijnen swerde om anxt wille want

brander

hadden spio binnen rome gebracht soe souden hem die romeynen
 een alreutter groot smadelike doot gedaen hebben En doe dese edel
 spio affraech op drie dachuaerde na rome quam wort hy verge
 uen Des soe quamen binne rome sijn wifste vriende en syde haer
 dat spio haer man doot ware En wouden haer een man geuen
 so spio mijn man doot seide sy hy en sal nemermeer m3 my doot we

W In dat troyen gestedruwert wart tot dat **sen**
 londen gesticht was vande co. brutus voersit soe wa
 ren ouer gleden lxxxiiij jaren En van dat londt eerst
 gesticht was tot dat rome sijn name creedy va romu
 lus voersit soe ware ouer gleden CCC. jaren en xc. En van dat troy
 en gestedruwert wart tot xpus tus tyden soe ware ouer gleden. xii.
 Jaer en xv. Item na den co. tynedagius voersit soe quam daer
 een co. die lud hiet die londt benuerde m3 hogen toorne Ende
 hiet na hem londen naer lud dats lude stad en gaf haer burger
 stap recht en priuilegien als ysydorus seit soe wast na theghin
 der warelt. iiii. Jaer en lxxxiiii. voer die geboorte ons heren
 by starf en wart begrauē tot londen bin eenre dorc van eender
 poorte die hy dede maken En die poorte hadde die name van he
 en hued ludgate Daer na quam die inghelsche en huet die stad
 londone Daer na quam die noormas en hueten se londers dat
 In latijn gheheten is londonia

voort by zagen

D A co. lude doot soe regnerde sijn broeder die co cassiblaen
 Ant Jaer voer xpus. lviii. Doe qua Julius cesar ouer In
 Ingelant dat dor groote birtaengen huet En qua daer
 In m3 eenē machtingen haer te scepe en warker nader vut ver
 dreue Derde werf soe qua hy weder by zude en by hulpe eens gra
 ue van hent die androgius huet En Julius stredt haghent den
 co. cassiblaen en vint hem en dwant hem an die van rome Ende
 Julius maecte dat castel tot doure En die inghelsche moesten
 voert meer chyns en tribuut geue den romeynen

Pompeyus een vanden ouersten zede van rome veruame dat zic
van nimenen Colos Capadoeyen Syrach en parfen die romey
ne hadden tot een tuit gemact tot een ouerste raed van rome
me am^o die brutus hiet int jaer na dat rome geschiedt
was CC jaer en xliii lyiii na romulus En die romeyne sijn des
nu te zede wordē dat sy die hoeffthoren coeren die een soude daer
binne bliue en die stad regieren daer coeren sy toe pompeyus voers
En die ander hoeffthore hiet crassus die souden sy ouer maer om
azia te betrachtigen en aen rome te bringhen die van parfen Mer
die van parfen studen tegen desen crassus wech en wouent hem
of en vinghen hem want hy was zeer ghyrich en plach ouer al waer
hy quam die tempelen te berouen Soe dat die van parfen namende
se crassus en konden leuende op een tafele den romeyne te stande en
namē gesmolten gout en gortut hem al siende in sijn kele En seyd
tot hem du hebst na ~~du~~ gout gedorst nu drinc gout en wardes
pad aldus quam sijn ghyrichheit tot comē quaden ende

Iulus wart gemact die derde hoeffthore van rome
hy was studen in duitslant en in gallen en in groe
te luytaringen alst voers is Om dese lande te be
crachtigen en an die van rome te dwingen Jul
us was seer vroem en stoude te staede en een ge
geleerd man En zeer vrees vande loop des firmamets hy van
den manne geral en tseichel jaer hy was seer snel en gezinge
sijn hieft en seer condich op striden hy qua van ouerberch huer in
germanen en leyt tusthen dy zinn en der danoudden En was een
ongetrouwe volc en vrees En bedwangse mē groeter pinnen en
brochse an die van rome Mer doe hy vut rome soude streden doe
beual hy sine vroue en sijnē dochter dat sy reyn en omberucht
soude bliue van alle manen En hy swor by alle sijn gode het soude
hoer byder hieft costen deden sy anders Des soe quam pompeyus
die meester ouer die stad van rome was en vercrachtichē iulius

dapper
tenger

Dochter Item Julius hadde in namen de gayus Julius. En cesar
 dat is latin dat beduut In diuitliche keijser want hy vut sinder
 moeder gesuden wort soe hiet men daer omme cesar Item dese
 gayus cesar en lucius bibulus wanne en bezachteliche die gaeve
 lande in vij. legione vele binne v. welken Item Julius vint
 eerst en maecte die laer marcen en vuhet En die maent die
 in Julius hiet wort in sinne oeren na hem genaemt want hy
 plach te voren hieren quintus Item soe trar op een tuit dees juli
 us van ouer zinn in gallen dat sin alle die landen benoerden dat
 lampsche gebreche en vort be wisten den zinn Daer een stout
 wriet vele in sat daer hy in sorgen tegen hem strect en want
 hem af Ende dat sichte hy daer hy een deel liet van sine lude
 daer lant daer bewende En daer minagen stact daer maer
 te hy een veste teene pale vande roemsthen zike Van daen tocht
 hy int lant dat in vlaendre hiet En quam daer die ley valt
 in die seelt daer hiet hy een sine neue blau die oer gayus hiet
 dat in ten tyden ghent is Van daer voor hy op die gallen daer
 hy tegen vacht in groeter pnen Item tot tochtout in vlaendre
 maecte hy een toorn int vlaemsche wout Van daen wer hy
 westwart by castel En want mer hy verlost wel vele en vloot
 daer een die lieffe van alle sin maghen die cassus hiet die
 begroef hy bouen opten kerck also dat die kerck heeft den name
 van desen cassus en hiet castel En hy stichte daer op een cas
 tel Van daer tocht hy tot bouen dat hiet die hauen van zins
 sen En hy sach byder zee daer hy was die brighen blicken ouer
 die zee in groote brutaengen Doe vzaerde hy wat lant dat
 tet ware Doe seyde men hem het ware groote brutaengen doe
 seyde hy dat sin onse maghen want co. brutus was also wel ge
 comen van europ als wy romeyne Doe seyde hy ic wil se an die v
 romen bringhen dat si er oeren warden verheue Daer voor hy o
 uer in groete brutaengen in groeter macht dat hy daer is wref

beraeflaeyen

behande

erre

vertoeven

groot

Vut verdreue want dat hy nauwelic ontquam Doe vant hy in synd rade
dat hy die troene dede maken die noch buren wonen staet opter see en
vintende daer Daer onthoet hy een groot heer En wer deidderf
ouer en staet miz hem en bloedighe stuit Hy want hem af en vint
haren co. cassibilan als vach is Om dat die parfen crassus werf
den romeyne te stande en te lichter gedoor hadden soe souden sy
Julius een vrede dat hy quame tot rome en wrake dat ouer die vrede
parfen En warden op hem toornich en erre om dat hy v. haren
en daer boue vut gelveest hadde En geen custume en ware dat hy
soe lange soude merren vut rome en ontfide hem sijn recht en
me mermeer te rome te comene Hier om waer Julius seer toornich
doe hy alle dese lunde kerzachticht hadde pitaer die vlaondre gal
len en germanien doe wer hy tot rome waert En woude dat ouer
die romeyne wreken dat sy hem aldus sijn dienst en recht ontfen
hadden en quam tot millaen En doe sijn wif en dorhter ver
namen dat Julius op qua vut ingelant tot rome waer Daer togen
sy beyde miz onthonden hare voer hem tot millaen Daer seyde hem
die moeder hoet metter dochter geuaren was Daer woude hysse
beyde ontlue Des soe baden hem sijn herte om een maerut dach En
doe die maent omme getome was en hy daer om dachre dat hy en
mer sijn gods gelouft en geswore hadde Doe en was daer gheen
langer beyden en doedse beyde onthoefden We trect Julius met
men souden here tot rome waer Pompeyus liet rome staen on
belward en vloet in gruchen onder die senatoren En hy dedde
sijn souden nare pompeyus stat En volchde hem na in gruchen
Daer verbaen hy pompeyus in een stude die alre vel meer vol
hadde dan hy Daer vloet pompeyus in egypten daer waer hy ver
raden en onthoest en Julius thoest gesonden En Julius wan aff
ken en spaengen In egypten soe qua hy daer hy een halde vant
dat geyten en genacet was na alexand Doe seyde hy dit was
die gene die meer dede in xii jaren dan wy comen doen binne

al onsen leuen En al azia gaf hem op Daer voer hy haestelic
 te rome wart en sat daer heysler en herie En sint die tyt dat die
 houdige rō. tarquin voerh leefde so waren euergelede mīns. La
 ren en xiii Datter nye heysler of rō. qua binne rome dan hy Doen
 hy op dat raethuus gaen soude datmen nu hiet capitolū daer
 quam een kuercht tot hem en gaf hem een brief In die hant
 En dien brief en dede hy nū op want sy stonden daer In gescre
 uen Duchem opten puttelūn moerden En ale hy die moorde
 nare sach tot hem come derte hy sijn oogen om dat hy den doot
 stourlike woude lieh Daer wort hy samerlike doerfche mē
 xiiii. wonden En hadde den brief die hem die kuercht gebrocht
 hadde In sijn doode hant beloken En soe wie aende brief tocht
 hy en condes vitter hant nū geruzigen Mer doe daer toe qua
 sijn suster sone octauien Doe ghinc die hant by hem seluen op
 En daer want hy In gescreue alle die waren an rade an dade
 an sijn oeme door En hy hadde heysler gelwest xij maanden
 Item sint dat romulus rome stichtede tot dat sy raedslude roren
 soe hadden sy. vij. coningen die regnerde **CC** Jaer en xl En
 vanden raedsluden tot lulus dat hy vermoort was dat was **CC.**
 En xl Jaer En menich groot wonder gesiede na sijn doot en
 doe hy out was lvi. Jaer en vii. maanden doe starf hy daer die
 oeme of hiet brutus en dander cassius diert moest deden Ende
 die roemfche heere verbrande hem te puluer En maecte een
 schoone costelike calūpne daer deden sy op setten een vat daer
 leyden sy sijn puluer In en die calūpne hiet Iulija. Edage nu
 hoerter na voer sijn doot verstaet en meret. daer sijn helde
 stont op die meret. Dat daer sijn eere was verheue. daer stont
 sijn name an gescreue En die tempel daer hy op vermoort wit
 die hiet asidens tempel En dit capitolū was thoeft van
 alder werelt want daer binne woende die senatoren en die
 raedsluden en die rechtē Dat wort van capitolū was ghe

ongecopen

postoristen

muere m3 hogen staden muren mit finen goude en m3 glase
ouergethogen bedekt en versier also glat datmer in spiegelen
moeste Ende in die hoerthe des capitolions daer op stoet iupit
tempel En daer stont een gulden pylare daer iupiter op sat mee
nen troen van finen goude En wel ander keyseliker palapse
der senatoren der raedsluden der rethoren en der burgeren
die binne Rome waer van wonderliker schoenheit van finen
preciosen steene van loutren goude van edelen sappis van menig
ghestueren varken van siluer van yuor en van witten marbe
zin Mer doe hem langhe tijt die guerriker en die groete
riicheit an wies Doe warden sy binne onvriendelich om der
stad goet en partyden en vorchten onder een En hore macht
verghint als huden daerhs wel anstijm is die alle de werelt
metten swaerde bedwongen hadde en wonen heere der heere
In des keysers octavianens tyden En en come inder stat sel
ue m3 te stercken Also en come alle andere steden die niet onvriendel
tich en sijn En van der tijt dat Rome gesticht was tot dien
daghe dat iulius bleef soe ware ouer geliden vi. jaer en xiiij
En hy starf xlii. jaer voer gods geboorte Item also als alle
babylonsche historie beghin namen van co. niuis voer soe be
ghinne alle die historien van protho die romulus oud vader
was als orsius seit Van der tijt dat co. niuis eerst bestond
te regneren tot der tijt dat die coninginne semiramis sijn wif
die starcke muer van babylonien opmetfelde Soe ware gelide
lxiii. jaer Also langhe tijt was dat protho regnerde tot dat ro
mulus Rome stichtede Item die machtige groete keiser oc
tavianen augustus began te regneren inder vijffter etact v. e
jaer en xlviii. Item maria die moeder ons heren wart
geboren inder vijffter etact v. e en lxxxviii. jaer Item ora
cus die traneste van allen poeten leefde inder vijffter etact
v. e en lxxxiii. jaer Item van adams tyden tot dat noe inder

verzoeken

twiopen

strome

arcken diep daer hy .l. jaer ouer timmerde soe waren ouer
 geleden .xxv. jaer en xliij. En van dat die dyluue gegaen
 was tot abraham soe waren ouer geleden ix. jaer en xl. **J**
 Virgilius regneerde inder vijftien etact En makede die stad
 napels een metalen vlieghen die alle die vlieghen veriaechde
 vuter stad van napels En hy maecte in die selue stad een vleis-
 kant en soe wat vleisch darmer op hief dat en veruüldt noch
 en stant nimmermeer En hy makede daer een steene toorne
 soe was wat dat die clocken wegen als mensche lude darwaerts
 noch die steene toorne altoes mede En hy makede een hof w-
 uen open **E**n nimmermeer in regende En hy maecte menich
 wonderlike bade En hy starf tot brandis v. jaer en lxxij. ind'
 vijftien etact Die vijftien etact gaet hier vut die hadde ge-
 staen v. jaer en lxxij. ind' heysers octauiens xliij. jaer. sinne reg-

tafel

Octauius augustus wart getoet **M**arcus
 tot een' roemfchen heysers vande senatoie nashu-
 lus cesar syn oem en was een romeyn van
 sins vaders wijken die een senator was En
 van sinne moeder wegen soe was hy gesproten vande edle
 geslachte van troyn van enas vorch En dese heysers oc-
 tauianen was iulius suster soue En hy dede alte groeten
 vrake ouer iulius sine oem **T**ien dat eerste heyserslike
 regement wjau onder desen heysers octauien die eerste
 heysers was vander werlt en vander stad van rome ja van
 den osten tot den westen en vanden suden tot den noorde en
 den ommegant der see En hy gebood een vrede ouer alle
 die werlt En al dat volc woude aanboden veer eenen
 god en daer hy xliij. jaer geregnede hadde doe wart die
 gods soue geboren ihesus xpus tot bethleem iuda vander reyn
 der maghet maria opten sonwedach nachts soe gestude
 tot rome menich vander alv vanden wold dat romulus had

moeder moeder

suster

Swalt van

de doemmalen ouer viii Jaer te wren En hiet dat beelde beel
de des vreden Daer stont an gestreuen It en sal mit vergaen
eer een martht een sone gemenest En dar beelde stont indē tē
pel der ewichheit en hiet viel an sticke opten selue nacht dar
cristus geloren ward mē den tempel der ewichheit daerit In stont
En dese octauiuen besad dat groete keysersike xiiii Jaer na
cristus gelorte en hy was siet luxurioses war hy plachte heb
ben xii ioncfrouwen by hem in sin bedde en was seer schoen in
sin aensichte Daer toe was hy van groeten papste en van groe
ten geluchte Doe sprake die romeyne en seyden Weh wille dy
aenbriden voor eenē god want die godheit is in dy en en wiet
dat niet alle dingen en sonde dy mē geliden Alsoe dat dese
heysler octauiuen om seide dat en bad den romeyne om respit
en sande boden om sibilla die pphetissa En hy verelde hoer
hoe die senatoers en romeyne tot hem geset hadde Doe dz
sibilla hem bad om respit van drie daghen hoev bract te heb
ben In welke drie dagen sy soe groete penitencie dede met
vasten en mē bidden En nadē dē dē dach quā sy toten keys
ser en seyde dese vaeise Judicii signū tellus sudore madescit
E. celo rex aduenit p secula futurus Dat te seggene vten
hemel sal een comende wesen regnerende ouer alle die wa
relt en die arde sal wende nar gemaect mit swaere In een
tyden des oerdele En als sibilla den heysler aldus toe ge
sproken hadde soe onde die hemel hem staphans en van
boue quam inder geuallen een groot licht En rechtouer
sach die heysler indē hemel staende een secon macht op eenē
schoone outaer En hadde in hazen arme een alte schoone
licht gelic der sonne Doe veruondē hem die heysler endē
hoorde ropen een stemme Dit is toutaer des gods sone Doe
viel die heysler op sin knien en aenbrde dat licht Dit visioen
en dese woerde seyde hy den senatoers des hem alle seer veruue

terdoin

derde Die visioen was int heylers camere Daer nu die herke
 staet van sinte marien capitolu En en woude n3 datme hem
 ouer god hilde mer dat him waer alleene god dat sin waer
 stad hilde inden hemele dat hy daer gesien hadde soe scoon en
 soe claer Item als dese heyls octauaen vut ongeruen te due
 hiden vanden jare Inder stad van rome gecomen was En int
 dat al verdoemde hadde Doen wort hy vande romeyne ghe
 hueten Augustus En hy was die machtichste en die byste v
 allen den heylsren die opt van heyls quame. Want sy sin alle
 ge eerd sint namen. Want sy hem alle sruue augustus. om dat
 hy eerst hier aldus En hy vermerde sruue tghemoen goed **I**
Dese octauaen verban die die met strude en hy verfloch en
 groot volc van hoerch aelmaengen In welcken strude hy mer
 hem geuagen brochte xl. vut hoerch aelmaengen Die hy sette
 de benuden laux den zinn En in sin xliij. jaer was die gods
 sone gebore en doe was paps en vrede ouer alle die werelt wint
 En na xprustus geboorte wernerde hy xliij. jaer dat groete
 heylsren en wint daer besat hier En in xx. jaer sinze zef
 naeien doe staef vordius tot brandins En sin geboorte waer
 gebrocht tot napels **C**larus die deim co. een vande op ouer
 steu rade van rome op een tuit quam hy van cartagen daer
 hy verban iii. congen en een groete meniche van welcke En
 daer toe wan hy lxiii. steden in affrica en maedwisc alle den
 roemfchen zibe onderdanich. soe dat hy qua tot eenze riuere
 die tradagra hier Daer verfloch hy alleene een groot serpent
 en was **E** en xx. vorten laur Welcke serpent vele van sinen
 luden verflonden hadde en hy sende dat vel daer of tot rome
Item hy octauaens hiden soe was tot rome een huus n3 ve
 le gemax dat was daer toe gegene die oude verazbeyde rid
 deren die hoer leden hadden verfloten en verazmt waren en
 n3 en hadden of te leue **S**oe dat die stad hem lud prouende

afgeuert

Daer in gaf En daer in was toe gesicht alle dinge genocht
datten daghe tydich was En daer plachmen in te vertellen va
rudderscap en van stride dien sy gedaen hadden En dur hijs hier
Emiliaedia En in dit huus ont sprant opte selue nacht doe cus
tus geboren wart vone fonteyne van olie ende liep inden tyler
En die maent die selua plach te hieten die wart voert augusty
na hem gehuten Dese tyler octauaen leefde lxxii jaer En wart
heysler in sin xxii jaer En in sine tyden soe waer die machte de
burgere van rome gevelt xc. waf cc. en lxxx. En hy staef
in spaengen in een stad hie attulla En hy was hogelie toe acide
gebracht in marchio ~~campo~~ Mer my verwondert dat mi
drie die beste heyden noemt datmen sine daer mit en neemt goom
want hy was ~~meer~~ beter dan sin oem julius dat ghiet waer die
metten drie heyden is geset Mer ic geloue wel dat julius mee
landen bezachrede dan hy

D A desen heysler octauaen soe wart heysler tyberius ende
regeerde xxviii. jaer En was octauiaens stief sone
en hy hadde octauaens dochter te wive En onder he
soe wart custus gepassit Josephus seit dat tyberius seer
wijs was en geluctich ten wapene en wel geleert man Mer
hy was van vone quaden verradelike sinne en gewist Ende
binne sine tyde soe staef ovidius die poete in elenden Josephus
seit hy was in alle sin dinge gestadich want alle die gene
die hy in een dienst hadde geset die en versettede hy niet Ik
poutus pilatus was tyberius rentmeester in iordische land
welc pilatus als men seit was geboren vut lugduno vone
En dese pilatus was gesant van tyberio in een stad hiet
caesarea om anrehande sake wille waer omme dat hy vande
heysler tyberius gelvrocht was dat hy groetlike misdacn
hadde tegen den heysler en om die smadenisse en pine star
hy hem selue door Item dese heysler tyberius int xxiii. jaer

acht gelyc
gelyc

ballingschap

Van sine leuene

Van sine leuone als hy begonste te ymigen die onnoefle en die on-
 schuldige van binne romme en van buren soe starf hy in spaengen
 waer by dat groote blyscap was om sijn doot en hy leefde na xps
 doot en was lxxxiii jaer out doe hy starf Item adam was ge-
 maect opten xv. dach van maerte en was opten vridach
 doe waer hy verstaete vren paradise En op den selue vridach
 brar hiet tgebod en opten selue vridach sloch caym sijn broed doot
 abel En opten selue vridach laghe tuit daer na soe offerde mel-
 seederich sem vorst die eerste pape was en co. die ye tez wa-
 relt quam En hy brochte abraham tegen gedragen doe hy vren
 strude quam vande xv. coningen als huer vore geset is broot
 ende winn tot een bedenkenisse confer sacramente en hy was a-
 brahams negende oudeuader Item daer na opten selue vri-
 dach offerde abraham sine sone ysaac gode Daer na ouer-
 menich jaer opten selue vridach inder vinfster etact soe ont-
 fint maria custu tot nasarth inden tempel byder bootstap
 gabriel den engel Daer na ouer xxxiii jaer opten selue vri-
 dach inder sefster etact soe starf custus ant cuire Daer na op-
 ten selue vridach soe waer sint ian baptista onthoeft van he-
 rodes antipa En des herodes waer versant met herodias sy-
 nen wike in die stad van vienna Daer sy beyde onsalichlike
 sturue Daer na opten selue vridach soe waer sint puter
 en sint pauluels gedoot vande quaden keysser nero Inden
 jare ons heren lxx. en gheheretert van herodes agrypa.
 Item daer na opten vridach soe waer sint iacob die meere
 onthoeft tot iherusalme vande co. herodes agrypa

Odyus die oer hiet galliculus beset liefsen na ty
 beuus in jaer en x maende en viii daghe Desse heyt
 stz was een seer quaet mesthe Hy lach by beyde sijn
 susteren en hy hadde byder eender een dochter En lach oer by
 sime dochter doen sy tot hooru jaren quam En hy was tyberius

neue Ieronimus seit op die ewangeliē van sinte matheus dat al
le die aconsthe coningen eerst waren gheten naden comē thayus
om dat hy kigen hem allen sel was wriet onciusth in dich moer
digher en vrach. Soe dat hy om sinne hoeshheit wille waer vsta
gen tot rome in sin pallas vanden romeynen

Claudius besat eerst xiiii jaer. Dese was een oem van gay
us voers hy leefde lxxiii jaer en hy was geconsacriet
na sin doot en met den goden gezekent hy was van goe
den manieren want cort daer na dat sin wif doot was daer
hy op een ruit op sin bedde in sinne kamer. En hy dede vragen
om dat sin vrouwe m̄ tot hem en quame dese heylige vrouwe
hiet messalina die was soe seer luxurioes dat sy wel manne be
geerde als iunonals bestreift soe plach sy te game sauont
tot den borddele en daer na gaf sy haer lichaem tot alle man
die haer begeerde int openbaer. En sy trac tot haer veel e
dre wuon inden borddele. En als dese heylige struē soude
doe verstoede hy sin soen vren zike daer hem sin wif toe
brochte m̄ smacten. En seerde daer in siner dochter man die
m̄so hiet. En vinnē dese heylige tyden soe qua sinte pieter
erft tot rome en regierde die heylige kercke xxv jaer. Item
dese heylige claudius stract iegen die ingelsche en lednunt
se. En alle die lande die geligen waren belvesten der zee en
brochse weder an die van rome. En stichtde een stad en hietse
na hem claudiaester. En in dese heylige claudius tyden soe open
baerde hem een vogel in egypten die fenix hiet die openbaerde
hem ouer vi jaer in arabien. En dese voghel mach vi jaer
leuen. En d'na verbrant hy hem selue in sin nest en vnderaf
chen want hy weder gelouen en vernicht. hy is alsoe groot als een
aerne m̄ een eulden hoefde. blinckende onriant den hals gelic
gont en achter gelic purper en sin staert gelic roede rosen also
als accubus bestreift.

moerdarig

doelhaer

Nero wart heyster en regneerde xiiii. jaer. vij. maende
 en dertich dagen dese vinnende en bedrude ster
 dat roemfche zint en brochtot van synen goeden name
 als zueromus van hem seit om dat hy selue alsew
 le boefhede in sinen lijf hadde soe en hilt hy niemet veer groot of
 suuer En dur om oerlaofde hy alle die sime alle quaetheit te
 daene dien sy doen mochten In sinen lighen soe was hy groot als
 d. paul werch Mar Int leste wart hy die quaetste van alle den kee
 seren hy dede die senatore. hy dede hem selue licten god. hy dede
 sin eyghen wiif. hy lach by sinne suster. hy dede sin broeder en
 sinne moeder En hy besach die stede In sinne moeder lichte die
 hy in gelegen hadde. hy dede sin meester seneca die een oom
 was van lucano des groeten poete En hy dede dood m. z. eender
 vinnender vhemme inden lade. hy cruijste sinne pietar en onthoef
 d. sinne paulus en hy maecte menighen maecte laer en hy
 dede die heesten die eerste persecucie Doet m. z. als die roemfche
 ystone seit soe dede hy veel lud vande zaden om dat sy sin mis
 daer bezispen hy onstac zome te vier hoelie en bezrendt Ende
 hy plach te vischen m. gulden netten en die reepen van sinen sy
 den En hy en dede niemezmeer cleet meer dan twee wuue en
 hy dede alle sinen mulen beslaen m. siluere hoefysen En hy hant
 de alle goede luden En in sinne tijt soe was dat iordsthe geslachte
 zyltel en onychoosenn den romeyne soe dat hy soude die vaspasi
 den hiet en tijt sinen soen ouer tot iherim die se swarlitte plach
 de alst werch staet Inder waer van iherim En by sinne tijt soe was
 sint iacob die minze doot geslagen tot iherim van een veldre En
 in groene dingen soe en was dese m. z. costeliker noch stadliker
 dan in tymeringe want dat marcel van sinne palaysse was bes
 slet m. z. costeliken gestreute van goude en van siluer en va
 yuore soe vrommen scoone dat m. z. te bezipen en vure Ten le
 ten wart hy verdreue vut zome en star hem selue doot m. z. one

Granden

steck die hy scaypte met sinen tanden Ende die woluen aten hem.
En hy hadde verdreue in senatoren een die granus hiet en die ander
anthonia En wel romeyne mē hoer En dese woesh senatoren waeren
geboeren van die edle tribunen Cramus qua met sin ridderschap
trecken der gallen en qua doer andermen En daer vanc hy een zwa
uelic water dat seer heet was daer maerte hy een woeminghe
hiet aqua grani En daer van heeft die selue stad die name en
hiet alen nu ter tijt Item Anthonia toech mē sin welck doer ges
manien doer diutflant en qua hier benede inder wilder mē
sassen lant dat nu vaelant is of hollant Daer hy by den stroom
des rijn mē maerte een veste die hiet na sinē name anthonia
dat nu vrecht is Na mē soe waren daer in gecore int eulic
ala galba vutellus en otte En besaten tēntē een jaer en vij maen
den Galba regneerde vij maende In yerland vutellus regner
de vij maenden In geemamien En otte regneerde in aelmaenge
en verslogen den den anderen binne den jare In eenē steyde

Vaspaciaen wart gecoren tot eenē keyser tot palestine En
hy regneerde in jaer ix maende en xxij. dagen En al
dat joodsche lant wart by hem den roemsthen conincliche
onderdancly Item des keyser en tytus sin sone besturden iherlm
der joden hoofstad en wōnt en slechtent En daer binne sturde
van hongher xi. dufent parsonē Teē dat die moeder hoer
landren aten en brieden van noothongher Voert soellund dat
xi. dufent verslagen en xi. dufent of vercocht om xxx penning
gen Alst staet wēsh inder vorake van iherlm En alsoe dat sint
nye sint en genasen noch nēmermeer en sullen Ende des
vorake gesiede xli jaer na dat custus gepassit wart Teē des
keyser en tytus sin sone zoefden tot iherlm en brochten mē hem
alle die costelike churheit die jnden tempel tot iherlm waren en
vercoerden hier mede den tempel des vreden tot romē als iheroni
mus seit vut des aphren johel exposiciē En des keyser vaspacia

woodeloop

ciamus staef tot zome vanden buurceuel Ende als hy sterue soude
rechtde hy hem op en seyde her behoorde eenen keyser toe al staede
de te steruene en te seyden vander werelt

Tytus sijn sone wart na hem tot eenē keyser-gewoen En
hy regneerde in .i. jaer hy was een man al vol doerhan
Zoe dat hy gheheten was vol vaelen der zuchteden en
der-genoechte der misshens geslachte Zoe datmen van sijnre
miltheit seit dat hy niet en plach te weygeeren En seyde het te
hoert eenē keyser toe dat niet ongetroest of vroue van he
seyden sal En dien dach betlaechde hy als dat hy dien verlow
hadde op dat hy op dien dach niet en hadde te geuene Ende
hy en ghint niet meer slapen hy en hadde een sijnre arm die
nare int gemact En al was sijn vader vermaemt wer een
doerhdier heere Kothran soe ghint die sone tyg boue den vud
gepresen In der letteren en in spraken en alle die vrome be

Domicianus sijn broeder wart // seyden sijn doer
keyser En hy regneerde xiii. jaer en in maanden Eerst
was hy god En na dawaerde hy in groeten sonde en
in groeter quaetheit Want hy pinde hem wat sijn vader en sijn
broeder tytus goet gedaen hadde dat settede hy al af En hy de
de dooden die senatoren En hy geboot datmen god en heere sou
de hieten En dede al sijn magen dooden En versande sint Jan
wageliste In een eylant dat gheheten is padmos In groeter e
lenden daer hy maecte en screef dat boec apocalypsis En hy settede daer
na hem In siende dyc En hy dede na mzo voer den karsten die an
der persecucie En ~~al~~ dese Domicianus des edlen tytus broe
der en hy en vouden niet gedoghe datme van enich dinghen
placme maken soude diene In capitolus settede dan van goud
of roan sluue En binne sijn tyden soe wart gesticht binnen zo
men den tempel panchon die gemact was om deser saken wil
te Het gewel toet een int dat die senatoren bestride wouden die

van parfen **D**oe dat sy wonden gesint hebben den van hare hoeft
mama en die heer verhuere was die marcus agrippa hier **A**lso dat
desse marcus hier noodt an qua en bat haer luden om betaet van
iii dagen **E**n binne dees iii daghen openbaerde hem des nachts
een stemme en sprac tot hem wil tu mi belouen een tempel te
makene in minne eren soe wil ic dy wysen en leere hoe dat ghi
die van parfen verwinne selste mi minne hulpen **E**n du oec be
lienen selfe dat die stemme die tot dy geopen wort is geluten
die vrouwe sabels moeder vanden goden **D**oe dat hy hoer dus
beloefde **E**n des morgens als hy was op gestaen **D**oe vertelde hy
die senatoers sijn versoen wat hy gehoert hadde **E**n hy voer mi wel
stepen en met v. legioens aufferstapē ouer die van parfen en hy
verwinne en verstorste **D**oert soe haette alle die warelt desen
keiser domitianus voer om sijnre quaetheit wille **E**n doe hy
out was xxvi. jaer doe waer hy in rome al in eluene stuchte gehou

Na desen quam meua en besat triente en laer **I**ven
en iii. maende **H**y wederreep al dat domitianus gedaen
hadde en die heylighe sint Jan ewangeliste quam vut padmos in
sijnē tyden tot ephesien in grieten en brochte mi hem dat heylighe
boeck apocalyps

Titianus wart gecore tot eenē keiser en hy regneerde
xix. jaer **J**oen doe dees keiser asien en babylonien al
taer gekonnen en tondē gedaen haerde doe volchde
hy een die alexander hiet na tot int lant van sydien **H**y dede
den kersten die derde persecucie mit vut hem selue mer vrenzade
vanden sime **H**y was gebore by agrippen vander geslachte van
spawngen en hy was keiser gemact ouer al gallen en ouer yta
lien **E**n hy was den gene die naest den keiser augustus triente
meerde **H**y dede come inder zee een deel groot scepen om elant va
ndien te winne **H**y droch hem selue gehit tegen alle man binne
aome en ouer alle die warelt **E**n alle sijn vrende plach hy te

groetene en vaendlic toe te spreken en elken die soe plach hy dus te doene **O**nder desen keiser was gedoot sinte Ignacius en was en discipel sint Jan ewangelisten biskop tot antiochiën **I**tem op een tijt soe was des keiser trayanus gecome vut eenen strude en hadde gewonne **H**y hadde gedreycht die kersten te dooden **D**aer luyde se Ignacius ropende en seyde dat hy een kersten ware **D**aer vromen rechtuoert en men banten in ketene en werde tot rome daer wart hy gedoot en sin hart gesonden alle in cleme stude en in elc stit wart gevonden gestreue in gulden lettere die name ons heere ihu cristi **D**ese keiser trayanus statf tot sylen cien vanden binnē eucl in die tijt doe hy was come vten strude vā parfen **E**n daer wart sin gelente gekit in een groot gulde vā en tot rome gebrocht en gester onder een calupne op die markt die hy siue dede maken **D**ie **E**n al weten lanc was en hoeh **D**es trayanus was alleen begrave boue alle andere keiseren tot rome **E**n was gerekent onder die goden **E**n tot eenre teyken sinre memorien soe seyden die lude van rome dat van keiseren of lauacns tyden noyt salger noch bitter keiser en qua dan trayan **I**n sine tyden soe starf sint Jan ewangelisten in graeken of hy en starf nu also som leuere segghen **E**n doe dese keiser langhe doot gewest hadde en verdoemt **D**oe had sinte gregorius voer sin siek en hy watter mede behouden

ieder

roode loop

H Duaren wart keiser gecoren en aegmerde xxi jaer hy was die andelkerf brudware die joden **H**y dede weder op maken die heylighe stad van iherim in welker stede gaen joden meer en setted mer al ander volc **H**y was glouoet in allen dingen **H**y maecte vel rehten **H**y dede make inder stad van rome een calupne in sinre name **E**n al was dat sake dat hy dese keiser trayanus neue was nochtans benydenen sin glorie en sin weloart want hy verstuimde en verloes die landen als mesopotamia syria en aarmonien **D**ie welke trayanus voerf bezachticht

verkwijpen

hadde en gebrocht an die van rome En in sine tyden soe stont tinte
in groeten vreden Hy was seer wel sprekende in gruze en in lathin
seker spraken Hy was seer naestich om sin ridderschap te leeren
En doe dese keiser gewonnen hadde doe dedy dyltm weder op mation
en lenghede die muren Soe dat die heylige stede daer xpusus ge
passit was die vore buien der stad laghen brochte hy binne dez mi
aen En doe hy dit al gedaen hadde doe dede hy gebieden datte geen
joden binne dyltm come soude mer anders gheen volc dan kersten
En hy starf in sampaengen in sin xxii^{te} jaer sinre regnacion
Antonius die milde en die goedertieren waer keiser in sy
men hunderde en regnerde xxii^{te} jaer en iii^{te} maende Hy ontfin
desen toe naem wozh Hier om soe wanner bochticht of
sekerheit outfaen hadde van synen schuldenars soe verliet hy hem
luden den stout Hy hadde des keisers adriane dochter te wive en
hy was den kersten seer goedertieren vader en milde Hy liet na hy
een groot kerse en hy merde tghemcon goed Hy was na sin doot
gezehent geliken romulus was Item in sinre tuit soe regnerde
galienus die groote medichin en was geboren van pargamo Dese
keiser was seer goedertieren en hy en was niemant wred Hy werd
altos die goede Hy plach altos te seggen dit wort als die vrom
supio affricanus wozh Ic hebbe liever een burger te behoude
dan 47. viande te verstone In sine leue soe wofde die wonderli
ke tholomeus die groote astronomin Item des keiser antio
nis hadde een dochter die sach op een tuit ij. gesellen seume
met swarde soe dat sy den een seer begond te minnen en sy
wel daer om in sieten En doe haer man marcus dit vernome
hadde waer of haer die siete qua de soe gaf hem galienus die
groete meester zart daer toe hoe sy gemesen mochte soe dat hy
die man soude doen dooden daer sy die ~~keiser~~ luste op hadde ge
leit en le stulien der ioncvroude alle haer lede ~~mitte~~ daer mede
en sonderlinge daer die lust meest is En doen dit gedaen was

die verghint haer die lust en die slette en sygenas daer zeyn af
Iem dees keysler starf in sinne stede hiet orcha xii milen va zo
me by was geuehent met den goden

Marcus Antonius sone en vruet mitten broeder lucius au
celus besaten zint xix. jaer en van deser tuit vortmeer
begonde zome te hebben ij. keysleren Dit was een goet kei
ser nochtan soe hadden die kersten binne sin tyden die vijfste
persecucie Desse ij. hore die rugmeede en beladent zint en bilda
tegemeen goed staende in gelike rechte en in groeter moghent
heden Mer als die een door was belued marcus tghemeen goed
alleene Eet salme woren dat in assa int oest ende en oerint west
ende stuuue vel marce laere En oer in gallen Desse keysler mar
cus antonius sone en mochtmen niet volpuzisen want hy was va
sime begonne van sone leuene sate goet zezien datmen sin
aonsicht noyt verhuert en sach in droefheden Daer toe was
hy een vroom chris int gruex en oer int latijn hy belued alle sin
lant armoede like en hy was veruaten vlyde en milde na sin
te victorien Iem in die tuit dat dees keysler geoeleocht
hadde tegen die germanien en tegen die slauē en vel meer
lantstappen als dat al sin stat veroeleocht was En hy en
hadde n3 mede te betalen sin riddersen toudie byen was
n3 mede te swaer en hy en wilde n3 mede besatten Mer hy had
de luer te vercoepen sin gulde vaten end sin clymoed dan
hy hadde sin lant en sin volc te besat **D**ien En hy starf
in ongerien en wart geuehent mitten goden

Commodus aurelius sone wart keysler n3 anthonius lu
cius xiii. jaer Dees keysler comodus was antonius
sone vuzs En hy en slachted in geone dinghe sin
vader sonder alken dat hy salichliken vacht tegen die hoerbael
maengen by wilde die maent september na hem doen huet
by starf haestelyken want hy verwoerde hem n3 eenē strop

Wari om dat hy geheeten was comodus dat beduut In duut sche
oerbaelie want hy sijn name recht contrarius hadde Item die
leste heyden co van ingelant die hiet marcus mar lucius sijn so
ne was die eerste kersten co. In die tuit datter een paus terome
wat die clencherus hiet En des paus sende ouer In inge
lant tbe groete mystere In der godheit In jaer ons heere E
en lxxv. en het vanc ouer geledn van co. brutus hyden tot dse
co. lucius hyden 07. 00. en xlv. jaren En doe dese co. lucius ge
roent wart doe scerfmen E en xiiii In den jare ons heere ende
doe hy lxxvij. jaer geregeerd hadde doen stans hy en wort be
grauen tot londen m3 groeter eeren en m3 costeliken vurbacide

Helus pertmax en seuerus vanc heysere xix. jaer dese
heysere was geboden vande senatores dat hy sijn sone heys
ere soude maken soe dat hyt verontwaerde en wat he
des genoghen soude dat hy regere soude sijn ondanc Also dat
hy ten lesten verslagen wart van sijn sudders die In der vuersta
ren saten In die leste maent sime regnacion Des helus was
een gewetich man Dec soe ontfrut hy van noyt man ghet of
ghifte Dec soe en mochtmen maxmet legens he vermaken

Seuus was geboren van affiken hy was heysere xvii.
jaer hy was vol oerloghen en wel gekeert In alle conf
ten hy was den genen die die kersten die viiffte
persecucie dede In welche persecucie veel sancten en martelars
gepassit vanc **O**ut meniger provincien Des heysere was
vroet sparsich en vanc van nature hy van veel stryden en veel
landen die den zike afgegeen waren Item den lesten strind
die hy streef dat was In groete brutaengen En om dat hy alle
die lande bestheerde wilde die hy gewonne hadde soe dede hy
maken eenen valye tuschen ingelant en scotland van E. 9. en
xliiii. passen Item des heysere was eerst een aduocact en hy
clam alrit op van eender officie tot den anderen Also dat hy

verachtes

zeft waardig

spaarzaam

hy keyszer waer En hy dwant die van parfen en die van arabien
En in ingelant marce hy een muer wer elke haueue daer
men in mochte comen om tlant mede te bestreue En hy starf

A Antonius seuerus sone // In yzlant tot iordis
dieme hiet caracalla die waer keyszer m3 seuerus sijn
nen sone vij. Jaer l'hy was een sjar quat tyran Enme
sinen tyden soe was geuonden in ierico die vifte edue vander
scuftenen waer of darmen den auctor noch meester m3 en lende
noch en wiste Dees keyszer was vel waeder dan den vader l'hy
was ster luxurioes soe dat hy sinne stufmoeder te wue nam
die julia hiet l'hy was die eerste keyszer en die l'iste die vut af
faca geboren was En l'hy starf inder stad van ediffem in die
ent dat l'hy hem bereyden soude te varen legens die van parfen
int vijte Jaer sinne regnacion // Marcomis waer keyszer ge
coen m3 sine sone een Jaer dees waer verflaghen m3 sine sone
om sinne moedicheit wille int Jaer ons heren **CC** en xxij.

A Antonius aurelius was keyszer iij Jaer in sinne tyden waer
geuonde nichopalin die seste edue En doe was nabil
lus geboren Dees keyszer die l'ide een onruissh loue
waer l'hy alle onruisshheit na hem l'ertude En l'hy waer verflage
m3 sijn moeder van sijn eyghen ridderschap int Jaer ons heren **CC**

A alexander waer keyszer en regnerd xxij. // ende xxvi
Jaer l'hy was cesar geheten vande gemene volcke
en augustus vanden senatoris l'hy l'van die van
parfen m3 orilogen l'hy regerde selliken die l'ezinge vanden
ridderschap. l'hy minde sere die stad van rome Item in sinen
tyden soe regnerde ougenet die hem allen te bouen ghem
die doe leefden inder heyligher kercken in consten en in spre
ken l'hy hadde alsoes by hem sitonde vij. stouers en vij. ionbrou
wen die alle vut sine monde streue menige manneen van loe
ken En sine thezomnis die heylige dichter seyt dat l'hy sinne

schryver

boeken gesien hadde. viij. volumen vutgenomen sijn episto-
len want hy en slyp nix opt bedde noch hy en dide noyt stoe an
hy en at nix vleisch noch hy en dranc nix wijn **I**tem mamea
des keysers moeder die was kersten en achtervolgde die lae-
zinge van origenis En daer om want sy verlagen van haren
sone den keiser en hy want onthoeft tot mens opten aijn int jaer
ons heren tweehondert en neghen en dertich

Maximian was keiser iij. jaer hy was die eerste die met
sijn ridderslike naem en lichaem keiser wort sonder decreet
en buan den senatoers consente **H**y was die den kersten die
seste pseturic dede en hy want verlagen van een die pompey-
us hiet en was geboren van aquileyn en een lout kint want
om hem gedoot **C**ordian want keiser en regnerde vi jaer
des keiser in die tijt dat hy qua te rome vut parfen daer hy
victorie hadde soe want hy buan dz stad van rome vslaghen
by zede van een die geheren was philippus

Philippus met sijn sone was keiser vi. jaer die was die
eerste kersten keiser en derste romeyn in wien
eerste jaer was volcomen dusenste jaer van dat die stad
van rome gesicht was **W**aar om dat die romeyne sichte
een groote feste seer wonderlic in groeter hoerheit welche
feste geduerde iij. daghen en iij. nachten **D**es keiser was
gedoopt van sime pontiaen die gemartelid was in die stad
van nicha **D**es philippus was seer vroem int kersten gelo-
ue dat hy hem trachtde en ontfint dat heylige sacrament
opten paestich vorr al efote **E**n hy was van alsde fullen
weden sime darten meent en mochte doen lachen **I**tem
byde dese keysen haren haren stad dz heyliger kercken
welken stat die keiser dorus daer na sochte **D**es keiser
en sijn sone waven beyde verlagen vanden gemeene vol-
ke die vader want verlagen tot rome en den sone ten
veerme int jaer ons heren cc. en liij.

Detrius wart keyszer en hy regnerde ij. Jaer en iij. maen
 den Dax was in allen dingen quaet mer hy was vroom
 te wapene hy bende seere die arme en die kersten En
 hy dede den kersten die seuende persecucie hy was geboren out
 neder ongeren En hy doode sinte laureys hy wart verslagen in
 baebawen in een grootten strude Item in dets keysers detrius ty
 de soe hadden hem gebocht in een hol die vij. slapers en slie
 pen in een slaep en en lijn jaer ¶ Gallus in volucien was
 keyszer ij. Jaer en iij. maende en hy starf vanden buuc eucl En
 bin sijn tyde soe wart sinte Cipuaen bischop tot groot caringen

Valerianus in sijn sone galienus was keyszer xv. Jaer
 hy verban die goechen en bedwang macedonen die
 goechen en al asia Dets keyszer dede den kerste veel
 verdructe in bighin van sijn regnarien En onder hem was ge
 passint sinte cypuaen Item galienus sijn sone regnerde crist
 werken wel dat gemeen goed Mer daer na doe dat ghemmen
 goet bezimderde en versleopt wart doe wart hy verslagen
 van een sijn riddere die aurelianus hiet Item op een tyt als
 dese keyszer oorlogen soude op iherlm en op mesopotamia daer
 wart hy verwonne vande co. gapor van parsen en wart geset
 in een smadeliken dienst want also lange als enich co. van parsen
 wiste ale hy op sijn part soude sijn soe sietde hy sijn voet in
 sijn nethe en maecte van hem sijn segezeep alle keysere te sma
 demisse en te stande ¶ Claudius was keyszer een jaer en ix. maen
 den hy verdroef die goechen hy destruerde macedonien hy bez
 wang aelmaengen en doe hy dit al gedaen hadde doe starf hy van

Aurelianus was keyszer v. Jaer en vi. maende ¶ een eucl
 hy dede den kersten die negende persecucie en hy was een
 den geboren en hy stiet gaerme hy was tot een tyt be
 grepen van arme blyem mer hy en starf daer na af Die goechen
 verban hy vijf weruen hy was derste die diebar gestrente doech
 en hy maecte in die stad van rome stanche muren en hy maecte

een sijn riddere

stege boude

riekhe

den temple solis en hy dede ^{dit} volc een swemmen vlesch En als hy qua
vut vāhrent soe dedy zopen die selic statuten tegen die kersten In
een stat die gheheten is gemaba Die dede vocit na hem hieten
anzeliana dat nu ter tyt gheheten oetliens en hy wart versta
gen by valscheden van een sijn kintche ¶ Na desen keysser an
rehaen voerh soe qua een keysser en hiet claudius die ander end
wegwerde een jaer en viii maenden en hy verfloch die goechen die
in guchē gecome waren ¶ Tacitus wart keysser vi maende hy was
een vroom man en mildē en seer vroot hy en conste noch en mochte
niz goets doen wat met een haestige doot wart hy begaen ¶ Probus
was keysser vi jaer en iii maende hy verban ii coningen hy was
geboeren vut parfen hy was van een starpen sinne en van sellen
manieren ¶ Inne sijn tyden soe was een camp op manicheus
den herosin des keysers was int eerste gheheten manes En daer
na dede hy hem hieten manicheus hy seyde dat dat waren die
beghinself een vanden goden en een vanden quaden en een van
der licht en een vander doemsterheit En sijn volc volchde sijn
leere en hy wart verflaghen van sijn ridderschap ¶ flovaen
wart keysser ii jaer men seit dat hy starf van dat hy gelaten
was ter aere hy en maecte geen dingen die waardich ware te ver
tellen nuz voren ¶ Clarus met sijn hinderē gazing en nime
riamis die was keysser ii jaer hy was in allen dingen quact
en hy verdrane in een clein water En boyde sijn sone ware
verflaghen int conincric van parfen

Diodetlaen was keysser nuz maximiān xx. jaer dese die
dieslaen was van diende geboorten hy dede verbanne
alle die boechē die die kersten hadden en hy dede se
sequeren x. jaer ouer alle die werelt hy was die eerste keysser die
nazen dede an sijn clerdezen diebaer gesteenre wat alle die andere
keysere plagen te gebreke purpur hy was geboeren vut dalmacia
en hy maecte keysser na hem maximiān voerh hy sande in gallien

8. u. sterkeid

een hooftman In die dorpen dier veel verslocht En sy maecte een
 groot vergaderinge en stae tegen dat roemsthe zier welc volt
 d' se maximiaen bedwang en In de werch soe gemoetede hy tlegi
 oen van theben daer sine mauricius bedwer of was Die welcke om
 dat sy n3 en geloefden an die afgoden noch n3 en arde soe warden
 sy gemerkelit In gallen In come stae hiet agamū die hem gauen
 willeghen ter door ^{verduue} hiet binnē soe wer diocesaen vorst te per
 sequeren en te verduue die kersten In onenay En was die meeste
 en selste persecucie die die kersten yete voron hadden want sy dwer
 de x laer en gebode alle die kersten kerckē mdr te werpen Ende
 dat men alle die platen der heyliger kerckē dood souden en me
 ment sparen man noch wijs Item In deser persecucie soe was
 gepassit anastafius en sine sebastiaen sine agniete en sine lu
 ye en tot modulanen soe wart gepassit sine genuasius en pro
 thasius sint arlyte sine gorgomus sine quitiū sine cosmas ende
 sine damianus En In fugien was een stad die al vol kersten ware
 die alle ter asken verbrant waren In Ingelat ward sy na alle
 ontwonne van onser geloue Item In desen selue tūt was sint
 horis ontloeft int heyligh land by canis

Valerius wart keysar n3 constantinē en lucine ij laer d' d' d' d'
 constantinē wgnorde soe dat hem al spaengen onderdandich
 was en hynam d' come tolus dochter van Ingelant tot
 sinne die helena hiet die gaf hy hem ter soem Desē keysar
 constantinē maecte keysar constantinē sine sone ouer al galie die
 hy hadde by helena sine wue vorst welcke constantinē keysar
 gemaect was en horthgelike ontsaen was van al sine volcke en
 vande burgerē van rome En hy quā te studē tegen een die max
 curius hiet die dode d' d' sine karchezimē en hy stred tegen
 den keysar lucinid en tegen den keysar seuzē hy vstorhse en
 want hem alle af welcke maxcurius die romeynē keysar gemaect
 hadde en hy was soe seer quaet dat hy ghen quatheit sculde

En dees constantin waer waermodichr overmits een cruce dat
hem getoont waer vren hemel

Onstantin die men hiet die groote was keyser xxxi jaer
en x maent en xi. daghe hy was een goet kersten
kinnē dese keyser tyden begonden op te comene die
heresle en die ongeloue vande aenanc waer om dese
keyser dede vergaderen een consiliū tot nichina in guchen van
ccc. en xviii bissoppen om te verduwē die heresle en dat onge-
loue Tot welker consiliū seitten dat was die goede sinte melact
biscop tot mirra Item als dese keyser constantin verbonnen
hadde dees die keyseren voerseit als maxentiu lucianu en seu-
ru Dor want hy gedoopt vanden paus silvester om dat hy ge-
zeymcht en gesont soude warden van sinte laserien als hy was
En hy sach in sin doopsel xpusstū vleischeliken. waer om dees
constantin gaf den paus macht te hebben bouē alle keyser
loy dede maken ouer al kersten kercken en hy dede maken in
sin pallais een kerche te latranē In die eere alre xpi en es
geheten sint saluatoris en was die eerste kerche binne zome
Daer dese keyser een wonder openbaerde inden want darne hi
den dach mach sien En van zome toech hy tot constantinopel
En som luden seggen dat dese constantin soude sin geuallen in
wringē en veangeloue vande arrianch vorseit waer van eu-
sebius biscop tot nicomeden seite dat hy belogen was en men
vint dat alle sin kercken groot ware gevonden want die
kercken van ouenten en van guchen varen sine dach en
hebben geranonizeert In tgetal der heyligen opten xxxi. ten
dach van maye Item sinte ambrosius seite dat hy was vā
grooken verdiente voer gode wat hy was die eerste keyser die
den pinnen gaf den rechten wach van onsen geloue en om ds
men sien mocht dat hy een volstandich hore was in onser ge-
loue soe nam hy een spade en gruef die eerste put vande fon

verduwte

Damente van sinte pieters kercke tot rome En doeme dat fonda
 ment toe leggen soude doe hief hy op sijn stoude vnie en
 seuen coruen van steene In der gedentemisse der xij apostele
 en hy hylt die clergie In groeter waerdicheit als in van hem
 leest dat hy plach seggen **Paech** ic een clerc of een geordineert
 man m3 een vnie ic soudn dactien m3 myne mantel eer hem
 emich **stofferricheit** gestaed **Item** binne sijn tyden soe leude
 sinte anthonis vnie leue en wercken sinte ieronimus sicut
 heest **Item** binne constantin tyden helena sijn moeder die
 seer Informert was en stout In onser geloue die trae tot
 iherlm en dede voor haer ontbuden alle die oude Ioden en syde
 tot hem luden dat sy hoer wysen soude dat cruce ons here ihu
 xpi of sy soudse alle swaerliken ter doot bringen **Abel** cruce
 dat gesocht was en m3 hem geuonden der staker ij cruce die
 langer dan **ccc** Jaer verborgen gelegen hadde En sy stichte
 de m3 haer selse goede xiiii kercken In heyligh lant Ende
 In dese tyt soe leude sinte niclaus bispop tot mirrea En sinte
 eusebius bescreef historias ecclesiasticas En dese heyligh stichtede
 die stad constantinopel In grieken en hy hietse na sijn name
 constantin En hy starf In die stad van comedien In geue
 En een comete opebaerde voor hem een corte tyt voer sijn doot
 die lange tyt daer na gesien wort **Item** het want geuacht
 of wy alle van adame gecome waren daer ad hem die phy
 losoph op antwoerde en syde **Neen** want hy syde datter wa
 ren eenre hande scyppemisse van luden die voren sijn menschen
 en after stier en spraken diene hiet centaurens als men
 van hem leest In die Iosten van troyen En die wysen seggen
 dat soe niet en is en sy seggen daer op dat alsulche creatie
 niet lange en leue **Jeromus** bescreif van sinte paulus den
 eersten heremite dat sinte anthonis vnaechde tot sinte paulus
 In vout van egypte **Doe** dat hem tot eenre stout beuogende In

scaperricheit

maelje

hoofd

mit

Wout van egypten een creature die was gescrepen als een mēsthe
het hadde voeten en hoernen in sijn hoer als een ghyt en sey
de ic bin een scrijflie creature en ic bin een vode minne gesellen
Ic bidde dy dattu gode wer my lust en voer myne gesellen die
woenachtich sijn inden wande want wy weten dat custus gecome
is tot groeten cebaur en salcheit des mensshens Waar om hiet
dan dese creature redlic te wesen na dien woerden die sinte iero
nimus seit Mer wy seggen daer leggen dat alsulcken diere niet
gecomen en sijn van adam al ist dattet in somigen stucten gelijc
den mensshe Mer onse geloue is dattet gheen redlic siel en heeft
die elvelike diende is

twispen

Onstantius is constantin en is constance sijn broeder des
groeten constantins kinder wach was luyser xxiij. jaer It
dese broedre begonde onderlinge te tinnē Waar by dat
die moeghentheit van zome seer gemindert en vermindert wort soe dy
constantin te boue ghinc en hietse alleene keyser en was goet harske
voelhe constantin was doot geslagen van sijn broeder constantus gesin
de en constantus besat trake en een ayaen en ongelouich en persequeer
de die harsken alle die waret dore met eens vullchen ~~luyt~~ luyt a
ayus die seer stout was voelhe ayus als wy soude van tot zome
en te constantinopel om te dyspueren hagen den harsken geloue soe
geuult dat hy soude gaen sijn geuoch doen daer stoude alle sijn daer
men vur zinn luyt Also stoude hy En van deser tūt wort soe stoude
die roemsthe kercke in groeten ewighe en cranche geloue tot hars
ke den groete en harske was viij. jaer na xpus geboorte Item in
dese keyser constantus yden doem scrijft ecc. en xl. soe regoude in
zome die groete gramatin donart diene alle daghe sijn boeken
kerst inder stouen It in dier tūt soe wort ouer gedragen sint an
drius den heyligen apostel en sinte lucas ewagelust Item dese key
ser wilsande in alexandrien ambrasius. alexand. eusebius. athana
sius. en hylarius die onse geloue seer stoude en besoude Mer

donatus

Daer na worden sy weder vureghaect Item haer vreesen en angst
 vanden keyser constantius soe wart Iulianus een monnik en
 dese Iulianus was den groeten constantius broeders sone Mer dese
 keyser constantius hadde dese Iulianen sijn broeder af geslegen
 des ducht des Iulianen dat hy hem des gelix doen mochte soe ds
 hy hier om monnik ward En daer na hup hy vut den closter
 In monich lant totten waerseggers en tot den meesters vanden swaer
 conste om van hem te weten of hy noch keyser mocht worden Daer dat
 hem was gegheuen te hemme ouermide hulpe vanden duuel dat hy
 noch keyser word soude om ds hy lochen woude en versake dat hie
 ten geloue en ds lothend hy rechteuoert en ghinc des af

indien

Dese Iulian apostota wart keyser en regnerde in haer en
 viii maenden Inme sijn yden soe loefde sijn maer in vut
 panomien en hadde sijn ridderschap begheuen En doome streef
 CCC en lxxvij dor wart hy bishop tot toers In des Iulian was
 en groot gelact man In die heylige gescreue nochtans ghinc hy
 dat kerken geloue af En dese Iulian was keyser gemact van
 den keyser constantius vorst Die souden tegen die almaningen
 en tegen die gallen die hy alle verwan en dardse tonder soe dat
 hy hem soe seue verhuif om dit gelwin soe dat hy ten lesten verhuif
 tegen den keyser constantius vorst En na constantius doct soe
 was dese Iulian augustus keyser gemact en begonde seue die
 kerken te persecueren Mer int eerste soe smarte hy metten ker
 ken en beloefde hem luden te geue ere en goet Mer daz na
 soe vut hy hem lide seue tegen en verlaechse en dard veel mar
 telact streef En hy beloefde den loden dat sy horen tempel wederop
 soude doen maken En een groot meniche van loden vergaderden
 vut allen landen en als sy lange m3 groeter pine en arbeit anden
 tempel gewacht hadden soe stont der alle m3 tot den fondamenten
 toe van groeter arbeitige soe dat sy alle vloen vut iherlm en liden
 elure streef Item opene rind soe lud dese keyser doer elat va

mecken
menewid

werken

trou

foornis

zwand

plack

achter daerne

cesarum om te striden tegen die van parsey Daer dede hy veel confusie
den heyligen vader basilius den bishop tot cesanen en oec alle kersten
en noch daer boude soe dreedde se veel quarts te doene als hy weder
omme quame vut parsey waer hy sinte basilius had sine luden dat
si alle soude valle op hare knien In gelede gods aen te roepen met vas
ken en met vieren doe dat hy sach tot cene tuit dat die maget ma
ria die moeder gods beual cene riddere die marcurius hiet en cote
struue was en begrauelach daer by In een cloester dat hy soude
op staen vut sinen graue en name mit hem sin schilt en glawe
en wreke hoer hant en haer ouer den quaden keyser Juliaen.
Welch dat hy veldede want hy stont op vut sine graue en nam m
hem sin schilt en glawe die daer hinghen ande want ouer sin
graft En doerstar desen keyser Juliaen den tyran En oec hy den
grefte gaf seyde hy mz blasphemien verisi galilee int latin O
man van galileen du hebste verkomme En doe sinte basilius quaet
cloester doe was des riddere weder gecome en lach in sine graue
en sin schilt en glawe hingen vorder aende want ophaer stad //
Dobniamus was keyser vij maende hy was kersten en hy begraf
den lichaem van desen boosen keyser Juliaen mz hulpen des coninc
Valentiniann mz hulpe sine broeders U sapor van parsey
valent was keyser xi jaer hy was kersten en was getore
van panomen dese was onder Juliaen den tyran vorst
een ouerste vande riddere En om dat hy in kersten Juliaens tyde
staende bleef vast int kersten geloue soe dede hem die keyser bewile
dat hy offerre soude de afgoden of dat hy sin ridderschap laten soude
wat gewel hy gaf ouer sin ridderschap Mer cote after dien dat
Juliaen doer stete was in parsey en die keyser dobniannus doer was
soe was keyser dese valentiniann vorst die woldte sin ridderschap ge
laten hadde om die name ihu xpi En int x^{te} jaer van sine ziele
doe bereyde hy hem tegen dat volc te striden van hochachtmaenge
en daer staet hy vande huereuel hy was seer stoen van aensichte

en van wisen sime en van scoone spraken en van luttel talen hy
 d'ant Valent sijn broeder die wile dat hy l'afde dat hy de kraf-
 ten mit en persequerde die welke hy gaerne persequerde ouer-
 mids dat hy selue ongelouch was **Comme** des heysers tyd ende
 met sime hulpe was sinte ambrosius bistop te milaan en hy was
 die xliii^{te} heyser na iulius cesar // **I**tem tot eenen tyden satter som
 nigtie volc In die maersche van moethides die me^{re} met sicambriue
 als varsh is soe datter een groot volck qua^{nt} int heysers hert
 die alanc die dat ruc seer senden **D**es soe bad den heyser
 valentiniaren den sicambriue dat sy hem soude helpen die alanc
 te verdruue en sy soude daer om vry suten van allen pachte en
 vngedonne **D**aer togten sy vut ouer ouer die vranche ende
 vter maersche van moethides en verjaerhde die alanc en verflo-
 ghen die roomse vianden des soe dancte hem seer valentiniaren
 en men hietse wort meer vrancken dat es te verstone dat die vran-
 ken vry sijn en edel **E**n daer sy of gecomen sijn hiet franchion ende
 gecomen van hertor **I**tem als x laer om gecomen is of ward soe
 soude dese heyser valentiniaren wort vnder dwingen en vgen maken
 en wedroeffe vut ongeren en quame hier weder by den rijn en be-
 sarn onlant dat na hem hiet vrancken lant **E**n marce en come
 die piam hiet die gecome was vande ouden piamis hie vrancken
 en soe dat alle die lande tuschen der danouwen en den rijn hadde
 sy in haren bedwang **D**y marce een stad opten rijn die troyen hiet
 en hiet nu santen en dat was eerste vranche **D**aer na troge
 sy al clant tuschen der mase en die schelt dat nu lotrichen hiet
 dat was tander vranche **D**at derde vranche es tuschen
 der schelt en der bezacnscher zee **I**tem soe verrees tot eenen tyt
 en valt onbraer volc heyde en herte die weder sassen en die wul-
 ten en varen met hare scopen den rijn op in groeter hertzarht
 en begreide almaengen en gullen **D**oe dese valentiniaren die goede
 heyser die vernam van desen ontzonden wulden volche soe verfa-

franchion

aan

mede hy een mogende heer en haestede hem seere om die herte we
 der te stane Daer geschiedt dat hijs veltum en bedwanse an die roef
 che wit en klyt haer scep En vaer dor aim nedawaer en verwoef
 tede haer castelen Wiltenturch dat nu vrecht hiet en want hem
 af en dwanste an die vanrome **I**tem die romeyne gaue hem
 die name vriesen om datter een cout laure en bleue nochtans hy
 den meer dan **CCC** Jaer daer na oer sy ward bedwongen tes hy
 liger doopsel Also dat huer na geuel dat die vranche comigen
 herte ward ouer al duusthe. walsche. en vriesche marsten **I**
 dese heyser valentmaen herde wider tot rome m3 groeter sege
 en met eeren **E**n int xi^{te} Jaer van sine zintie soe quame die
~~foran~~ foran serman m3 groeter moghetheit om dat rike van ael
 maengen te verborstene soe brude hy hem daer segen om die
 te bestidene en daer starf hy vanden buureuel **I**tem anatha
 sus die gte herae starf doeme straf **CC**. en **lxxvii**

Walent m3 sin broeder graaen en valentmaen valentmaen
 kinder wech word heyser gemaect en hy regierde m3
 Jaer **E**n des drien regierde wel en eerlike **I**tem des hey
 ser gaf vut een recht en en wet dat die monnen oerlogen en sty
 dy souden gehit den uider en wies mit doen en woude die souden
 door slach **D**ese heyser bime sine wde soe toghen daer manere
 van volche ouer die dunouwe gedelt In alle partien die wet
 he waren alle van eene tonghen **M**er de hadde sin sonderlinge
 name als die oester gochen yngochten **C**ippeds. en gochen die goch
 en sin gesproten vut sira en is een groot eylant en hiet nu sau
 sia **F**oe dat dese gochen alle die land tonder dden en hadde een
 co. hiet philmae **D**e grote comy gadax sone **E**n doen hy die
 word sychen dwant daer hadde hy in sin heer liggende een
 groot ougedaen wuis volc die vloot hy sin heer daer seiden sy
 vut droef en eere In een vuestme die groot en wult was daer w
 ghen sy in wilde lud daer sy mede te doen hadden en huer sauone

let eche

marste

males

vrouwperfoen

grasm

En an desen twee woenen sy dat waer geslachte vande hinnen en
waren die ghesel van kerstentheit

Gracianus sine kinder valentiaen en theodosius wet
keiser vi. jaer. Binnen desen tyden soe dese theodosius
vader op maken alle der kersten kercken die te voren
gedruuet waren. Itse dese keiser gracianus sach tot enze tuit
ey groot menichte van volche sine vande. In vinderde in
eene stede die gehete was argentina die verlam hy alle met
der genade gods want hy daer v sloch wel by xxx. alman sey
welche victorie hem god verloende om dat rechte geloue want
tot die tuit was al ycalen besmet vander heersuy wile laut hy
dede ons helere tot onsen rechte geloue. En dese keiser gracianus
was een wt geleet man en hy was verblimend en soler nzwel
ey sliep hy en hy stuf vel van allen docthe. Item sine iheroni-
mus leide doe inder tuit. Item onder desen keiser gracianus be-
gondt der vranchen comitien van hore eerste co. die priam
hiet na dat die moeder maria den gods soue droch. **III** jaer
en lxxxij en doe want der vranchen co. een die priam hiet dese
co. priam was vnder iher gelwite come vande ouden come
priam van hector en van sine soue franchion. En van desen fran-
chion hebben sy den name. die en hebben sy geene stame. Alsin
leest inde ysten van trecey v. jaer was hy daer co. en hore
En hiet na hem eene soue die marcomeris hiet. Item die co.
marcomeris besat dat aint na sine vader den co. priam xxxvij.
jaer ende was een soue die sarraimond hiet.

*R. verja
comitie*

Theodosius was keiser nzwalentiaen vi. jaer. Binnen
sine tyden soe wat groot distoot en groete nit onder den
goden en onder den heyde. Hy dstruceide den afgod tempel
Item binnen sine tyden soe translateide sine iheronimus den
bidel van ebreuschey en vrey gurey int latin. Item sine abro-
sus marce die ynen na sine hylanus en hy beheide sint au

Latyn. Regel

gustijn Dese theodosius was een goet keysen by spaerde
sijn vanden want hy en vlochte niet mē wapene noch mē me
nichte my volcke mer mē vasten en mē bedingen soe veltan hysē
Dese keysen om sijn groete volmachede van sijnre doecht soe was
hy seere ghemint van dien van barbarien hy bekeerde veel lude vande
afgoden en trochte tot xristu mē sinder godliker leeringe hy
besat viedelen orienten en occidenen hy was bekeerde selue van
teghenem goed en hy was mē allen menschen kindsunich en de mē
che dede hy reuerencie en waerdicheit en hy stierf tot milan
Mer binne den selue jare soe wart sijn lichaem geuoert tot con
tinopel Oec seitme dat sijn ambrosius dese keysen oec te binnē
dede Item Int jaer ons heren **CCCL** en **xvi** soe quamen die ne
derfassen ouer In Ingelant als en die hiet egistus en hoisus sijn
broeder Dese waren gesproten vander mēzfassen diene mē
hiet vriesen en wōnen Ingelant en iaerden daer vut die Ingel
sche butoene En settede daer In romingey en heren daere noch
veel of gecome sijn die daer noch hūden darthe In sijn En daer
na soe regnerde In Ingelant die cō. belmius en breuius sijn broe
der Int jaer ons heren **CCCL**

Archadius en honorius waren keysers en waren theodo
sius soue xiiij jare regnerde sijn In desen tyden soe was
een heyluch bisop In spain en hiet donact Dese do
de een groete drake mē dan hy sporch In den mont En doe hy
doet was mochte cūme trecten xiiij paer ossen ter stede daer men
barmen soude om dat die lucht mēmet dery en soude It In desen
tyden soe blode sijn augustijn In sijnre leeringe dese keysen wa
ren hysē van grate wijsheden en docthe En In desen tyden soe
qua alluarius die cō. vanden gothen vut affzulen In ytalien ende
van die stad van rome en destruerde mē vure en mē yfere soe
dat hy dede gebuden alle die gene die gelouch ware In der heyligher
stede die soude vry wesen en ombesocht En sonderlinge die ware

In fine picto

In sinte pieters heere en sinte pouwels En daer na tracht hy in af
 futa ouer poelgen en doer calabren en als hy quam in een stat
 die gelycken was constancia daer sturf hy haestlike Daer na
 men die goeken dz lichaem van haren co. en grouen in die mid
 wart van eenre ruween die gelycken was vastentij veel gracte
 ruyheit en veel stats daer mede m3 hem Doen dit gedaen was doe
 maecte sy een coninc huet antalphus en heerden m3 desen co. we
 der tot rome En dat selue datter staende bleue was dat stichten
 de sy en vermeldent en wat van hem staende bleue was dat
 was al gedytueert van eenre blyem vier licht Daer na als de
 se goeken togken ver stad doe namen sy m3 hem een stheonson
 vroulle galla genaemt en was de keyser theodosius docht
 archadius en honorius suster welke iondvroulle die co. an
 talphus nam tot eenre wue en sy was seer profitcher den romey
 nen Item sinte maertijn sturf doeme seceft uit. en iij. Ende
 sinte ambrosius sturf een jaer daer na

be. af.
 midden.

Honorius met den jongen theodosius sijn broeders sone
 was keyser xp. jaer In desen tyden seer warm die goch
 en rome en der goeken co. wart vslagen vande romey
 nen Dese keyser honorius was theodosius sone en archadius
 broeder soe dat op een tyt qua binnē rome huet archadius
 en qua vut affliken wel met iii. en viij. sepey welke hono
 rius dese archadius besteed en tonder dede inden seint al
 so dat dese archadius moeste alleene wtyen m3 een sepe ende
 vliede al in cartagen en wort inde wege doot geslagen Itē
 in dese tyt seer makede sinte throning sijn boeken en iii. viij. jaer
 soe en conde wyse m3 volmakē soe dat sijn heyluch lichaem soe ver
 arbeit en seer cranc was dat hy van sijn bedde dat een searp ha
 ren matte was m3 af en conde come hy en moest hem op halen
 m3 eenre reep die boue sijn matte aen een balche linc en hy sturf
 tot luydeem doen hy gelycft hadde xxviii. jaer int jaer ons heere

to. u. k. o. d.

CCC en xxi. Item dese keiser honorus was van goede seden
In alle sin wercken gehir sin vader thodosius. Hy liet tegemeen
god in payse en hy liet begraven tot rome In sinte peters ker-
ke in machisolo en hy en liet gheen kint achter hem. En al ver-
zen kinn sine tyde oerlogen sy verghingen al sonder bloet stor-
tmige dat dede sin groete goedertierenheit. Want als men toet
hem seide waer hy die boefe mit en verploch. Doe antwoerde hy en
seide waer om soude ic die leude daed? Want het en es mit mogelic
die doede leude te maken. **¶** Item vanden keyseren wille wy
een wammich sungen. En ghy sult hooren waer die hinnen gespro-
ten sin en hoe die hinnen plaechde die misseten en waer sy quame.
Item die marcese en broech van moethides liggen. Int gescreit
van asia en van europen. Dars daer hoerth ongeren an staet daer
waren des hinnen eerst geuoet. Mer die groete mach der goehen
was voer die hinnen lange tuit als huer vorde gescreit is. Item vande
ontbescheder wilheit der hinnen des en salme van hem n3 slyge
en van hoer studen dien sy streden mit lam van gullen en in pra-
ken soe suldy waer en wonder hoore. En om deser saken wille
Doe heeft onse heere god die hinnen laen warden en vut gesant.
En du wile vort doen verstaen soe dat wy vanden ind boeke der
wonder an te marchen is. Soe dat die waerde geslachte vanden
hinnen waren soe yselic aente siene deyn van liue en swart.
En waren eume luden gelike en van speake soe onbescheden
dat manlike gelike die misseten soe groetelike waren sy aente
siene en mamet en dorst. Iegent hem verhten. Soe diuuel ge-
liken waren sy in hooren opsey. Want soe swart was hem dat
vel en dat aenslyt was hem bet gebornit na des diuuels mar-
moster dan na menschens gelike. Hoer ogen gelikeden bet gank
dan ogen dese erst an sary. Stout waren sy te wederstane en
soer al en als huer kinderen waren geboren soe vuden sy die hinnen
ten die wangen of om dat sy erst soude smalen dat bliet or sy

W
moingest
m

verfchryfde
rix

gedaene

jongen

dat soch soude sigen En aldus soe bleuen die mannen altoes sonder
 buerden By waren seer dapper en vreed By ronden wel te parde
 ziden. Gaet waren sy ouer die stouderen coet gehalst en goet ten
 boghe seer fier en houaerdich van aldustemth acit waren die hui
 men Hoer macht nam sin byghin doen sy die gothen wonen met
 studen en der hinen saren Inder maerzen van moethede an azien
 met bezghen besloey en in bracht En plagen vel te jagere wat
 sy hem lude daer mede gemerde Soe dat tot cenne tuit huierschen
 jagere quamen die een hinde volchden den honden mede daer die
 maerze moethede W vruende die hinen darmse in hiden en moeth
 te. Want het en besochte me hure wor die tuit Doen sy die hinde
 volchden soe ronden sy een schoen lant wel en wel beseten van volche
 en verspeden der gothen lant al daer en leeden vider den seluen
 pat die hem die hinde gelat hadde en die niemt en hende en broch
 te haer hinen best stap hoer daer ouer gestepen ware Daer qua
 men sy hermelike trochen uit azia In europen gelic als cas vliecht
 vrede vint Also quame sy ombkent en zoheloes inder vreden sy
 chen lant en hebber al bedwongen En die gothen die soe lange ha
 ren gewelf hadden verlaechden sy en bedwongese Dese hinde wor
 den dus verheue en gauen om niemt mit Tachtich jaer ver
 sciden sy hoc dat sy die werlt stonden mochte En binne lxxxix
 jaren hadden sy dese coningen als d bulambur die waldie wan
 co. minsic Co. minsic van den co. zugula en den co. blede en
 den vreden co. ettel Dese co. ettel co. vande hinen dde den rooms
 chen zibe menigen vaer en quetsdet lamellic en het schoen wel
 opbaer dat co. ettel vande hime was een geseel ons hare daer
 onse hare god mede wilde ~~ver~~ vortien die luden die sin
 gelode en het bialion En om deser salen wille soe haft onse
 hare god die hime laten vande en vutgesant In dat comt
 ettel ontwaerde galle en hy vruant en verbrande die stad van
 mets en digede die stad van oziliens te verderuene In Jaer

gaan

ontloos

overleggen

ons herre. **CCC. en xxiiij.** Item sinte mthasius bishop van zuemen
wart gemartelint m3 sinre suster eutropia vande hune doeme screef
daer ons herre **ccc. en l.** Item der goechen co. wart verstoeten van
den gallen en vande spaengers int jaer ons herre **ccc. en xxxiiiij.** En
inden selue jaer wart sinte patricius sinte maerims suster sone ge
sont vande paus celestinus in xrlant en was geordmarit toet ane
aerdschen bishop en beherde daer al tsole totu heyligen geloue. **¶**
In desen tyden soe scieden in spaengen **xxij.** ridders tegen die wou
delen en die wandelen woumont die kerstemen af en toghestoert
in affzulw en die boungondeene dwongese daer na dat si lichte
wesen moesten en daer watter menich dusent verflagon in jaer
ons herre **ccc. en xxxiiiij.** Item sint augustijn die bishop woende tot
ypone in affrica soe dat tot come eint die co. gensericus vande wa
delen hadden al affrica vermiekt en bestelde sint augustijn in een
van sine stede **xiii.** marnde en hy staef daer. In sijn **lxxviiij.** jaer
van sijn leuene int jaer ons herre **ccc. en xlvi.** En si maecte
alle dat lant te stonde. Item die vij. slapers opbaerde hem lu
den indie stad van ephesen doe die ongeloue op stont als dat si
seyde dat cristus mit verresen en was doeme screef **ccc. en xlviiiij.**
Item sinte zennin en valerian ward geboren doeme screef **ccc.**
en l. Dese co. ettel mitten oestergoehen en mitten sippedes met
¶ gelwapende vermeldt alle walschlant. **¶** In ghint siten wer oer
hens des soe qua ethus partucius van rome mit den walsgeroehen
en die co. saramond van oranchen lant en stede tegen desen
co. ettel. Daer versloech co. ettel. **C. en lxxxiij.** en die co. duder
vander walsgeroehen was daer verflagon int jaer **ccc. en l.** **¶**
des co. ettel vermeldt al ytalien. **¶** In verwoestde veel steden al om
me sonder maertricht. **¶** Overmids bedt wille sinte scrabas. Item
na desen co. ettel qua hermas sijn sone die regnerde vij. iare. Doe
began te rancien der hinnen macht want me ontsachse alsae sere
mit alsinen plach nochtan soe hilde sint mit cracht wart **lxx.** jaer.

verminderen

en van haer coningen soe wullen wy voer an swighen Item teets
 hiet na In onlange jaren ouermids der menschen sonden die god
 an hem wrochten woude quamē m̄ groeter heertacht en met
 groeter menichte van volche vut barbarien en vut m̄nige lan-
 de en oer vut cene broetz lande dat scandania hiet die met
 gods ghehengemisse al europen vermeldē datō dardndel v̄nd
 waerlt darz romē thoest of is sammeliken quelden en vermeldē
 en m̄ groeten bloedigen stride en manslachte wōnen sy wel co-
 ninculien Die volche maniere van volche aldus hieten die
 gochey die flauē. sruaken. die wandelen. die auerri. die hūnē
 die denen mitten noezligerē. die ingelsche brutoere. die wuelli-
 ne. die wstergochey die vrancken. die sarasine. die parserē
 die guche. die turcken. die bolgeren. Hambal met sine affri-
 canē die gypades dwongen yralien. Die aland wōmē oesterriē
 Die wstergochey wōnen spaengen Die wandelen d̄struceid
 affrican Die oestergochey wōnen cathelongen Die hūnē wō-
 nen gallen en yralie Die wilken en flauen wōnen al m̄ d̄zaf-
 sen laut en die romēne alle die waerlt

weilige

tualating

Theodosius die cleynē was keyser m̄ valentiaen se
 uentwintich jaar En als theodosius keyser ontfangē
 hadde doe marce hy rechteuoert keyser valentiaen
 voerseit sine vriendinne sone Item In desen tyden soe d̄strū-
 ceide die wandelen hant en quamē vut spaengen In affricā
 en onmetoerdent christen geloue m̄ die vorshet der arriane
 Item In desen tyden soe tochtē hem die v̄ant In ceter In gedanc v̄ mo-
 ses als hy die ludē belofde te lyden h̄ laut van kloften ouer die
 zee drochtē w̄t soe datter w̄k v̄drontē en die genē die daer den
 doot outgngen die heride tot xpm Ders theodosius arhadus sone
 die regerde t̄rit van orientē soe dat theodosius als honozus door
 was s̄nde hy valentiaen s̄n vriendinne s̄en dat hy beladē en re-
 giere soude dat keysern̄ van orienten Item linnē desen tyde soe

ziekte

quā gensecurus die cō. vanden vanden vut spachgen In affria
en destruerde dat land m̄ vize m̄ wapene en met roof Item dese
keiser theodosius quā een cūl an In die stat van constantinopel daer
hy af starf en liet daer begraven Item Indsen selue tye als cō. ant
en balam sijn broeder horch almaongen en denmarthe regiere sou
de soe gewel dat cō. ettel sijn broeder v̄sloch daer om dat hy merde
met gaten voldele dat hy an hem getogen hadde mede te hestiden
dat keiser in van rome En die romyne hadde in hare hulpe
alle dat volc van oridant en v̄garede In auerren soe dat die
cō. ettel eerst gemorte den cō. van bougon die hy v̄sloch En
daer na was daer also sellen stur an h̄yde s̄iden dat nye te vore
was gesien In omge roemste historien van soe groeter bliet
storinge want daer was C. 7. en lxxx. vly v̄slage En die
cō. ettel herid v̄der omme tot ongere wart en wart daer na
vibome soe dat hy v̄der v̄garede een groot heer m̄ een groete
verwoortheit en tracht tot ytalien wart En daer besat hy die stad
van aquileyn Mer come daer na vut h̄de des paus leo trac hy
vut ytalien en vor v̄der In panomien en daer starf hy En op
ten selue nacht als hy starf soe sach die keiser marciamus In een
v̄sloey voldele keiser marciamus tot constantinopel v̄ende dat d̄
se cō. ettel boghe te v̄chen was waer hy dat hy doot was In sac
ous h̄en ant en lxx. Item hier come wy daer wy te vore wa
ren en aflieten h̄e die cō. v̄ram den rihen van v̄andie cō. wart
en v̄nde cō. marchomous sijn soue die fauremond hiet It h̄t
sac-ous h̄ch ant en xlvij soe regnerde v̄lde marthin tot h̄ch
In ingelant die menich v̄v̄erde h̄y v̄v̄erde v̄n antur
dat hy die heylige kerche stichte soude en helpen En dat hy h̄
s̄it soude alle die provincie van gallen en dat hy dat roemste
h̄er v̄slac soude en dat hy een v̄v̄lke stichtich h̄lke soude
en h̄y v̄v̄erde dat ^{en} acrostus dom v̄n lomme v̄lke soude v̄ard tot can
turburch It die heylige kerche s̄ure genouefa wart tot p̄zioge

verbroken

Wilt van sinte gerumen In Jaer lxxvii **C**omme sarramond voer
 seit die tyran was die eerste getoende co. van al d'ulustar en h'raeg
 werde xl Jaer en van ene seyn die clodius hiet **D**ir gestude
 In Jaer ons h'raem att en l **C**lodius die co. droch die croene xviii
 Jaer en van ene soue die hiet meroving **D**ese co. clodius hiet sijn
 haer wassen tot sijn r'eme toe **E**n dies pligen alle die **W**fr'asche
 coningen tot dat dem p'uppim quam die namt hem af. **D**ese co.
 meroving droch die croene x. Jaer en men wiste geen vroem'd may
 leue van h'rae dan hy **E**n alle sine geslachten h'uren vort meer
 na merovinge en hy van ene soue die wyldeur hiet

Marcianus was met ko was h'ysse vij Jaer **I**n desse hey
 ses regnarien soe trar In sp'angen die co. duoderic van
 den w'str'gochen m'z ene groeten menichyte van welke
 In l'gim van desen h'ysse was gehoude dat cosilus tot calcedoni
 en daer soe ware gecondapmezt euchien en discorus **I**n des
 t'it soe ware tot coelen gemarchiet die xi. marchide **D**ese hey
 ser marcianus wart v'slagen tot constantinopel vande sijn **E**n
 In desen tyde soe wart coelen gewon' dat dae hiet agrippina en
 alle die r'insche sheden en panis. bauay. Congeren. amiens ende
 daer toe wel na alle die shede vande walsche lande ward' alle ge

I Eo die eerste was h'ysse xviii Jaer **I**n **d**estruert
 Egypten en alexandrien vande doe besmet vande d'wa
 linge der ongeloue **D**ese h'ysse d'ade dragen alle die
 velden tot constantinopel die binne rome stonde en dedse alle
 verbrue **I**tem In desen tyen soe was dat lichaem van helizeus
 den ap'here v'dragen van samarien tot alexandrien en sinte mar
 cus tot bougen **I**tem en hiet argustulus die w'p'erde In
 desen tyden xv. maende en destruerde t'it van ytalien **I**n soe qua
 mer en hiet adonacur en was en r'uis en qua m'z veel r'uis
 chey In italien en h'pat dat xv. Jaer en destruerde veel shede ende
 daer vint hy o'fste dien hy d'ade onthoefden tot plasancien **I**tem

fr. gevidt

+

a an

zwand

Arthur

doemen screef int. en lviij. doe wart sinte genouefa gewilt te pa
 zue Item apud tholastim gallie sagius tota die largissime flux
 it zino. **M**er argastulus die meende dat zint te besittene als
 hy tgemeren goed xv. maende te regiere hadde. En sach dat adona
 ter al ytalien beuogen hadde. Doe ontsach hy hem scere en wart
 veruaczt en liet al sin maesheit van sin heysturme en adonater
 qua bime zome en behult al zint van ytalien welc zint dat hy zis
 telic besat xiiii. jaar lane. Item doe qua ven ander duude zic vande
 gorhen vut ozienten om ytalien te besliten. En in desen tyden age
 mond die co. vande lombarden was noch in ougeren miz sin kin
 deren soe dat hy tot zome trit qua ziden op een betke daer want hy
 liggen vii. meugebore kinderen die een gemeren wiif daer ge
 dragen hadde tot zome dacht. En hadde daer op die betke ge
 legen om die kinder te verdrenchen. En die co. meende wat dat
 wesen mochte en zort daer by en sach dit. Doe dachte hy dat sy
 daer op vut was om die kinder te verdrenchen en daelde sin gla
 uie en woude wiif doerzeken. Daer gras een vande kindere die
 glauie metter hant en hiltse wel wiste. Wuer of dese co. seer w
 wonderde en seide dit lunt sal noch tot groeter oere come en hy
 woerde met hem. Welc him huer na om sin groete vromicheit
 wille wart tot zome co. gecoren en regierde die lombarden miz groe
 ter salicheit. Item hy calisten vloyde die ziuere al van bloede.

+

Omnis artur was gebore int jaar ons heren int en lviij. En
 hy was gecroet doeme screef v. en xvi. en regierde
 xvi. jaar dese co. artur hadde maria die moeder gode
 soe seze vercoren dat hyft hadde doen maken bime ondz spuen
 schilt en zupse altoes an in sinre moor. Item in dien tyden alsme
 west inder ingelschen hystorien alsoe dat dese geweldich co. artur
 daer hy regierde en hem was onderdanich spaengryz vrancheit
 almaengen zuischen deenmarchen sturden voraligen vrie slant
 scortlant yrelat en alle die lande van lamparche geberzche toez ze

57
zoe Item see wat dese co. artur vut Ingelant ouer In bartacn
gen dar doe amorulen hiet daer sloch hy conde rose door hifse
gen hif Die een souerzoude hadde vercracht en gedoot Voert
soe toech hy te parus en vanc daer een romem die sellon hiet
die daer ontfint den roemfchen tzybuut En hy vacht liegen he
eue camp op een water en hiet die yle en slochen door Vandan
soe toech hy In bouzongen daer hem gemorted dat roemfche
heer met lucius hore constauel En sy ware vut getogen om
artur te vrsochen en om den chins van zome die artur den ro
mynre schuldich was van Ingelant dar Iulius cesar Ingelant te
crachticht hadde En hadden hore co. cassiblaen als hier voren
geset is dien tribuut woude sy van artur helden daer brochte
dese lucius vandes hoefste ho wegen alle swiden groote har hy had
de m3 hem conigen hartogen en graue Daer staed artur liegen
hem luden en vrslochte algader En lucius hore constauel met
allen den groeten hore dede hy halsen en sandse binne zome
en streef hem te spotte en tot haren scanden soe sande hy hem ho
ren tribuut en betaelde hem haren chins alsoe die hy en die In
ghelste brutene hem schuldich waren van Iulius wegen En ten
naeften Iare woude hy conde en betalen hem den andre tribuut en
winne hem zome of Item dese artur was een strougen heere
en seere studeude soe dat In sine tiden was een groeten rose die
acon hiet en seer houerdicheit spliche die menich co. gedoot en
vrouwen hadde Mer In bewysinge sine segken soe droch hy conde
roch an die al gemact was van conix baerden soe dat artur dese
spliche oer nam In groeter onbaerden En artur sette hem toe
en sloch hem doot met wel giganke En soe wie hem liegen was
die vrsloch hy Item men set dat hy m3 sine swaerde vrsloch
aut en lxx man Item van co. brutus doot tot dat dese edel
co. artur regnerde soe hadde In Ingelant geregierd En con
gen daere m3 mer dan xvi. brosten of waren Item see ont

stark

finde dees cō. artur tot eenre tūt een doot woude In een stant
dat hy m̄z moettullen sinre princen sijn zic van Ingelat ouer
gaf eenē sine neue die constantin hier van des welcken cō.
doot of graft m̄z met gheen waer of en weet En staef int
jaer ont haen v. en xliiii. En voer hem en vancemen noit noch
na gheen kersten cō. Die sime gelie was In doechde In milt
heden noch In wysen rade en In allen dingen Mer die In
gelsche geloue is dat hy m̄z en staef en sal weder comen
en wgnre Ingelant It soe heeft Ingelant In drie schoen
ziueren Alle die reense die sambane en den hūber het
heeft In v. tungen van sprakē als brunnē. Ingels stote
picarus en latin Item genseic den cō. vande Weste
gochen van zome doeme streef cccc. en lxxix En sime re
min wart doe aertbistop tot zienen

Zeno wart keiser en besat tūck xviii. Jaer hy maer
te veel rechten Dese keiser sochte tot eenre tūt lo
augustus sone Doe brochte hem die moeder een an
der tūt In sinen gedane recht oft lo selue gewest hadde
En si doe lo heymelic cleer maken en lufde In derelike
abite al tot des keiser iustianus tyden Item In desen tūt
soe wordē geuondē sime martheus ewāgelien dien hy sel
ue geuondē hadde en gestreue Dese keiser zeno marcte
pays mitten gochen en die dēre des p̄rens kint vande goch
en was gegeue den keiser zeno In gestelstap vele tūt alst
xviii. Jaer out was den keiser zeno om profūt van sime goe
de sande dit kint m̄z den gochen en m̄z sijn volc In ytalien.
Welck lant adonacer voers besat m̄z getwelt En als dese die
dēre voers ouer p̄nomen en ouer vulgariē m̄z groeter
p̄nen en arbeide getomē was In ytalien en hy hem daer wa
maken en zāsten woude m̄z sijn heer En sloch hem m̄z
In eender scoonder weyden met warre vander stat van aque

gedaante
geeffelyk

zelfen

leyen Daer qua legem hem adonater m3 alder macher van y
 talien soe dat dese duider adonater verwan en vlo tot ro
 me m3 come deeme menichte. **A**s hy daer qua soe en woude
 die romeyne niet In laren en toech wort binne rauenen ende
 bleef daer. **S**oe dat duider hem op welcke tot rauenen en
 lacher in. Jaer voren **M**a welcke in. Jaer hy adonater v sloch
 en qua tot rome daer hy m3 groeter bliscap ont faen wart
En lesittede alle dinc In rusten en In goeden vreden ende
 nam te wive des c3r. dochter van vranclant die co. hilde
 ric hut **I**tem binne desen tyden lesaten die sassien veel
 eylanden In groetbruengen na veel groeter die si getlo.

Anastasius wart keiser en reg. **I**n men hadde
 werde xxi. Jaer binne desen tyden trāsmabundus
 die co. vande wandlen die wazp alle die kercken
 onder voet In affutien en versende In allende **E**n xx bis
 stopen In sardangen **I**tem en hier barrabas en was en bis
 stop vande arriane soe dat hy op wentur en man doopen sou
 de soe vluerde hy die word vande sacramente legem onse ge
 loue en seyde Ic barrabas doope dy In die name des vaders
 des soens en des heiligen gheest **E**n doe hy dit gesproken
 hadde dat was datter was bereit om den man te doopen dit
 verloefmen daer. dat m3 mesthe en wiste wart bleef **E**nde
 doen die parson dit sach diemen daer doopen soude doe
 ghinc hy van daen en ded hem dopen naden kersten gelo
 ue **I**tem des keiser anastasius hadde alsoe onsa lichte
 geluist dat hy die wil beligen wardet van veel sinne vian
 den om en omme daer hy ^{hem} m3 legem veruoren en conde **D**aer
 hy hem die wil om ludoefde en suchte want hy m3 en liet
 die heylige kercke haer rechte niet an ongelouigen gonde
 hy alre eeren **A**s dat die paus hormisda die die eerste paus
 was naden paus smachus die sante legate en bodet tot con

Calbergchap

stantmopel tot den keyser anastasius en dede hem beuelen dat
hy seyden soude vande ongeloue dz arriane daer hy seze mede be
smet was. soe dat die legaten die daer tot hem gerome wane en
woude hoer of sren waer om hy recht vuren oerdel gods wart v
slagen m3 eenre blyem. **I**n vande keyser Willem Wy een wey
nich swige en spraken weze vande ceysten kerstet ~~fringhen~~
comt van vnczic

Die co. merowing werf van die co. hilderic zoe dard
se co hilderic vdrue wart om sin ontameticue end
om die grote oncuysheit sinre luxurien soe dat hy wer
wer den co. basin van duringen werf en bleef daer
viii. daer daer na geboerde dat men hem bode sande om te co
men in sin zic **D**es soe qua hy en des co. Wif van duringen
die basine hiet welchgede hem na en liet haren man. soe dat
dse co. hilderic ^{hoer} na tot eenre wue en hy was heyden en van an
haer com' sone die clodoneus hiet en was derste co. va vza
keric die kersten was die wellre was gesproten vande edelen
gestachte van troyen en wart kersten van sinre zemin acerbis
stop van zemen **D**ese sisse dier sin genoe. **B**laue heyde en vdoet

Dese co. clodoneus was een edel troyeen **E**n hadde in sin
getwelt duringen en vincten lant **E**n hy van al clant
vander seyne totter loze **E**n na tot eenre wue co. alprix
dochter van burgonge die clotildt hiet en sy was kersten. soe
dat hy alit hae man an lach en ziet dat hy kersten soude war
den van sinre zemin van zeme en doopsel daer of ontsaen soe
dat hy kersten wart **M**er doe hem sinre zemin doopen soude tot
zemen **D**oe quam daer een sehoon witte duue van boue vren
homel **D**aert me nich meste aen sach die daer brochte in eenre
pulle dat heylighe crysdom daer sinre zemin den co. clodone
us mede saluen en sacozen soude tot eenre kersten co. welche
pulle huden daerhe noch is int cloester sinre zemin **E**n als
men een co. van vncz salue sal soe montme een gulde spelle

ipulle
crydom

die strectmen In die pulle en watter an cleest dat neentme n3
 andre crifdom en men salfter mede die conigen En doe dese
 co. clodoneus gedoopt was Doe hiet hem sinte zemin loe wraete
 en bleef goet kerfken en dede wel doerthede In goede eere in dien
 ste en in wapen En als hy gerognerd hadde xv. jaer soe wt
 hy quellende van ledicheden want als die huch haer lijf ver
 arkeit hebben ten wapen en dan te stellen In ledicheden soe quel
 len sy gaerne van ledicheden Inder ouden En dese edel come
 ruste In gode doeme screef haer ons huch v. en xv. Ende
 wart begrawe te paris sime genouesen En hy was gewelct
 onder die santen Item dex co. clodoneus wart gedoopt doeme
 screef cccc en xiiii Item sinte brigida staef In stotlant
 doeme screef v. en xviii. En wel luden binne alexandrie
 worde doe lefeten vande heilichen vande en bascheden als
 honde En sinte zemin staef In die selue tuit Ende dese
 clodoneus liet een som hiet clotarus

crifdom

*afgewekt
ouderdom*

lassen

Iustinus besat dat int x. jaer hy oerloethe en strect
 n3 een vrechghen geloue om te niete te doen en te
 afstueren die ongelouge luden en haer templey
 weder te werpen Als die vnome hadde die co. diederic van y
 talien die een quaet arriaen was soe sande hy te constantmopol
 tot den keiser Justinus en beual hem dat hy soude den arria
 nen hoer luden templee weder op doen maken of hy soude
 afstueren al ytalien Item na transmabundus ontfint tuit
 vande wandelen hilderit welke hilderit moeste beloue en sive
 ren transmabundus eer hy staef dat saciment en die kaste
 te verriagen Abulhe mit sine rike welc hy n3 en dede of en hilt
 want alle die bishopen die transmabundus In alende gesent
 hadde die dede hy alle weder halen En hoer kerche die gedef
 tueret waren die dede hy alle weder op maken Dese keiser
 Justinus was een goet kerfken Mer doe dit vernam co. diederic
 vorst vande gothjen die een quaet arriaen was soe sande hy den

paus Jan en veel ander luden mē hem tot constantinopel tot den
keiser Justinus en dede hem seggen dat alle die kersten die wa-
ren in ytalien die soude hy alle verstaen metten swaerde of darst
weder op soude doen maken der azriane lude kercken welcke toe
ezelike ontfangen waren vande keiser Justinus voers En hem
ontfaende seer ouer den kersten soe dat hy nochtan den paus Jan
en den ander wē hoer beide dede gebrulic den azriane boerkerche
En binne desen tyden dat dese boden onder wege waren soe wort
des co. dāder voers vgrāmet mē also groeter gramscapē en
mē vwoortheden dat hy den heyligen vader den paus Jan die xiij.
en symachus patricius van rome boethus die senatorē ende
veel kersten die mē hem gesant waren tot constantinopel die
dede hy alle doode in een kercker Mer coets hier na soe dāde
hy en die voralc gods diel op hem want opten ingende dach
na dat hy dat quaet frēt gedaen hadde soe sloch hem die moer
was siele dat een heyligh horemitē sach dat die paus Jan die ziele
was in vulcanus pot In desen seluen tyden soe wort gesien dat
die hemel kerende en dat bluet viel inder vier volckene Ite
In desen selue tyden soe was tot constantinopel een alte groete hon-
gher jaer dat die moeder haer kindere aten van groten noot
hongere waer om dat gemaect en geset was die booch van onse
lieue vrouwen dach licht misse Item sinte medart stief in deser
tūt tot pissen en men sach den hemel open int jaer ons heren v.
I Justinianus die wart keiser int jaer ons en lxxij
heren v. en xxxij en besat dat sijn xxxvij jaer die pau-
wes agapitus beherde desen en brochten van sijn qua-
degeloue bellisarius partucius die die parsen verlam die wart
gesant van desen keiser in affriken daer hy die wandele des
trulverde Item binne desen selue tyden soe wort rome bele-
ghen een heel daer lanc vande gochen en wart ontfet van
desen bellisarius Item in desen tyden soe was in sijn vortuut
trator die wederlike poete die actus apostoloz maecte in bucsen

en peccamus die grote gramazim. Dese heyser vercoete den
 romyns haer rechte Item In desen tyden soe leefde die grote
 rethoricus Item In desen tyden soe was tghemeen goed welke
 leed en regiert beyde In orienten en Int occidenten Want al
 was dat salie dat dese heyser seer naerstaet was In die boeke
 en In die loyen nochtans dede hy alle dinc wel en scerpelike
 beleeden by bellisarius sijn constael die welcke hy sette
 tot allen stude en die sijn heer salichlike leide Want achter
 dien dat bellisarius die parzen verblomen hadde doen traet hy
 In affrika tegen die wandelen die hy oer verban en tonder
 dede en maketse alle onderdanich den roemfchen zure Ende
 na desen stude soe wer hy In ytalien tegen die gochen die welc
 ke rome en napels beleghen hadde En hy loet doer cycyken
 en quam wer napels En die burgers en woude n3 in late
 om der gochen wille die daer binne ware En hy streef sege die
 van binne en want hem of en qua al vichtende Ind stat waar
 om hy die gochen n3 alleene en vloech mer die burgers med
 om dat si hem n3 in late en woude En hier na als hy begon
 de te naken die stad van rome die gochen die daer binne wa
 ren die ondeden die poorten en vloech oter stad van rome te raue
 nen want en daer begonsten si haer seluen te verlieren en te
 verstarcken Mer bellisarius die nam hem die stad af en vloech
 se algader Doe heride hy weder van daer tot constantinopole
 tot sijn heer den heyser iustinaen werf en brochte daer n3
 hem geuagen den ed. vande gochen Item dese heyser iustini
 aen In dien tyden als hy den costeliken dure tempel tot constan
 tinopel gesicht hadde In der oed en In der wardich der reijn
 re maghet sinte sophien soe staef hy en want begrave In den
 tempel werf **I**n die huyghent wy mider vande roomfche heyser
 en willen wort spreken vande fransche coningen en van caele
 man die derste pnce van haspagolette en van brabant was **H**

wetten
 gelukkig
 nedal

openen

Clotarius des cō. clodomeus sone wozsch was goet kerste hy
stichtede dat cloester t sinte medarden tot sissen hy droch
die croene l. haer en wart begrave m̄ groeter eeren en
haddē eenē sone die Cyprius hiet en des clotarius starf in jaer
one hoer v. en lxx. Cyprius clotarius sone wart cō. en besat dz
zine moghentlic en die croene m̄ groeter eeren xxxiiii. jaer. It
Inden cō. clotarius tyden se regnerde een groet mogende prince
op hasprouwe in brabat die caeruleman hiet En hy nam een so
ne die puppin van lunden hiet En hy was die eerste hartoch
van brabat die m̄ wijseden en m̄ zaden bescreme al vranen
oestemre en al vranen lant Daer wart hem gegeue des cō.
swaert van vranenlant Mer ardenen loten en brabat hiet
doe oestemre al totter vranen zoe toe En van desen caele
man se sijn gesprote die hartoghen van brabat als ghy hier
na wel hoeren sult hoe groot en hoe moghende sy hier wer
maels gewest hebben Des cō. cyprius wif die grismenda
hiet wart vworcht in eenē nacht vande cō. horen man daer
groot myrabel of gestude doeme screef v. en lxxij

Die ander keyser Justinus besat dat zine xii jaer des key
ser haddē by hem eenē cō staue hiet narces des narces
van der gothen cō. in ytalien. Enne des keyseris tyde
aenbrēden die lotwede afgode Nochtans waren sy gedoopt en oer
aenbrēden sy boome en slangen vut Welcher dolinge brotse een
heylich man hiet barbarus bisop tot boueuenten wat haer bon
daer sy angeloofden dede hy afhoudē. en haer ghilden st
hen afgoden. In slangen manere daer dede hy ketken of ma
ken Item doe narces die gothen vthome hadde alst vorstas
wart hy veruort vanden keyser Justinus Wiue sophien en vloet
toren lombarden hy brotse in ytalien want in dien tyden se
woende die lombarden in pannonia en doe stont narces wel mit
ten abuzen die cō. vande lombarden was Dics gelit se waghy

met rotarius synen nacommer gelic of sy broedren gewast had
 den soe dat sy onder hem luden ghyngen te rad hoe sy dat zucht
 van ytelich soude moghen bringhen vut den handen vande keyser
 Justin en van sine nacomelingen welc dat geschiede in wile in
 van ytalien quam te woene die lombarden En als sy mylae
 gedstruwer hadden en moer steden doen maecten sy daer hoer
 vromstad en bleue daer Na rotarius soe regnerde gisul
 fab en ebrechtus En na ebrechtus sone soe regnerde gumald
 en romualdus sijn sone It hier na soe quam int zint van
 lombardien die co arseulfus Iegen wien dat quam een die
 puppin hiet Welcke puppin onbeden was vande paus alsme hier
 na wel hoeren sal **B**inne desen romualdus tyden soe wart gebrucht
 sine bartholomeus lichaem vut Indien In een eylant dat geheten
 is hippazim en van danc waer hy geuoert en gebrucht tot bome
 wiken **B**inne desen tyden soe ontfingen die van armenen dat ker
 sten geloue En binne desen tyde soe deden die longbaerde haer
 haer of sinden van vanden toten oesen **I**t dees keyser Jus
 tin was een gelouch man daer hem natere seere toe halp En
 dese natere starf eer dan Justin dede En als natere van desen
 keyser geseyden was soe wesen In alle syden oerloghen Iegen
 desen Justin En dese Justin was oetmoedich den armen en hy
 halp seere tot hanc ringe der heyligher kercken En hy vllan
 meer sijn viande in sijn bedinghe tot god waert dan in sijn
 vberus die ander was keyser vij. **W**apone
Aer binne sine tyden besaten die lombarden ytalien en
 afstruwer daer tfole vande lande Die gothen die
 te voren waren woos en ongelouch heiden die wane doe ker
 sten Dese keyser was goet kersten en seer goedertieren ende
 mildt Iegen die arme luden waer omme dat hoer die keyse
 rinne begreep en seide waer om dat hy tghemeyn goet ende
 den stat vanden palayse also te nyete brochte en dat hiet soe

opvolger

weddadig

berispte

wech gaf den armen luden Daer hy op antwoerde en seyde
Ic betrouwe wel onsen heere dat in ons trefoue gheen ghele ge
breken en sal ic dat sake dat wy aelmissen geue en also sullen
wy onsen stat vanden inden hemel ¶ Item soe geuelt dat de
se heyser op een tuit ghinc waderē in synē keyserlike palayse
doen sach hy ligghen int pauimēt een marmar tafele daer in
gehoulven stoet een gulden cruce waldie tafele hy op doen daer
en seyde dattet onzedlic ware dat me op dat cruce tredē soude
met voeten En doome den tafele op brat soe vancmen ond
die tafele als sulche gelike tafele als die was in een cruce en
doe die tafele op gebrochen was doe vancme daer onder die
drde also geteyket als die anderē alle tafelen En onder die
drde tafele daer vancme alte wonderliken stat ¶ Item dars e
del heyser verlostē rome van hare armoede die sy in haren
huse hadden hy toech ouer in parisen en harlder groete ro
ue vut op olyphanten geladen En in desen selue jare soe
wars vradert sere veel wohen en quame alle gelopen ind
stad van bordreus en en ontfagen mymet en aten alle die hon
den die daer binnen waren ¶

Mauricius was heyser en regnerde xxi. jaer linnē
sinne tyde soe leefde sinte gregorius dese heyser die
was kersten hy verwan in sin eerste jaer die in par
sen en van armemen hy was sere trouwe tghemen goet ¶
In sinne tuit soe opontwerde hem een man in een monis abrit
en hadde een swaert in sin hant en ghinc in gheen stad ro
pende dat dese heyser mauricius linnē den selue jare mitten
swaerd vslacē soude warden. En als die heyser dit vanc
men hadde soe viel hy in groeter penitencien en vrachtē hem
van sine sonden En riep gode an dat die sentencie in ouer
hem en soude gaen Daer hoorde hy in sin slacp een stemme
die tot hem seyde wat hebstu lieuer of dat ic v hier spare of

in tander oerdeel En huer op antwoerde die keyser O god min
re der caytiuen betael en ghef my huer min oerdel en spaez mi
inden beueden oerdel Cortz hier na als dese keyser mauricius
tot cenre rit was In ouent daer dede hy sin ridders verbrude
dat sy roue noch stelen en soude Nochtans en betaelde hy nzhoc
faudie als hy plach waer omme sy hem tegen stted en marite
cene andren keyser die foras hiet En als mauricius dit ver
nome hadde doe liep hy in een eylant m3 sine wuue en m3 sin
kinderen Daer wart hy vslaghen vanden keyser foras ende
hy was die eerste keyser die gebore was vut grieken Item In
dsey tyden soe wart genonden In dal van Iosephat In eenen
marberzin tombe van dsey bispop gregorius ons heren zote
en van eenen thomas bispop van iherlm Item In sinre xiiii te
Jaer sinre heerlich soe sude die heylige paus sinte gregorius
cene monich die augustijn hiet ouer In Ingelant om die sassen
te behouene die doe Ingelant beseten en gewonen luden Item In
die riuere nyhus dwer hiet een eylant In daer geslen waxe tve
maremonen die een In een gedane van een manne en die ander
In een gedane van een wuue En dat huer van rome dat op
die riuere lach die saghense tsmorgens vroe tot middaghe toe
En men streef haer ons hedy v. en xci Item In dsey selue Ja
re soe wart een kind tot constantinopel geboren dat vier wete
hadde en een ander dat tve hoefden hadde In dat selue
Jaer verset soe regent alse seze dat die luden moende dat
die dyluue weder soude hebben getome En daer quam een
alfo groeten plaghe als se gesiede In der waerlt als vand
buitse En gregorius was In dien tyden paus En In dselue
Jaer soe wart ricardus co. vand v. sterghen En In dat
selue Jaer sude sinte gregorius In Ingelant een heyligen
monich die augustijn hiet m3 vut geleeder luden om dat
vot te wete en te prediken dat heylighe ewagelie Welcke

van athione

peck

— peck kil m. v.

ngelouch

2ord

gregorius maecte bishoppen diet heylighe geloue staecte tot londe
Die ed. calpuz van vrankeze voers **¶** en tot lorde
wan een sone die lotharus hiet En dese ed. calpuz streef
doeme streef v. en xviii. Dese edel lotharus vande roex
nen geboren ed. v. v. dieme hiet die groete en die sieze hy.
dwan al slant van sassen tot spaengen oest en west al wast sin
sonder vrieslam half diuts half walsch was sin zic hy bezach
tichde al dat land bewesten der diunouwen al tot den lombardische

Hocas was heyser en regnerde **¶** gebriche toe
viii. jaer hy dierche die heyn en dwan se daer toe
dat sy hem coren tot een heyser hy hadde veel gestee
den ligen die van parsen soe dat die romeyne op een tuit bestaet
ware en verloren veel prouincien en sy vilore ihrtm dese heyser
gaf den paut vofacius die vrede tempel pantheon om daer of
te maken een tempel In die eere maria die moedet gods ende
alle gods heylighen Item een hiet priscus duren wilder in lid
die groete maslachte die dese foras bedroef. soe sande dese priscus
een in affulien tot een die crachus hiet dat hy sende soude
sind sone die oer crachus hiet legon desen heyser foras. soe dat
hy dat des en dese crachus qua ouer in wel stepon tot rome
en vifloch den heyser foras Item sinte gregorius seyde van de
ser warolt doemen straf vi. en vi In sinen tiende jaer dat hy
pans gewest hadde

Cracus wart heyser in constantin sine sone en lusat dat
zic xxi. jaer Item binne sine tye soe was sefibus
een groot prince een ed. vande godken En maecte hem
wel steden onderdancich die den romeyne toe behoerde Welcke stede
die hem daer na rebel warden En die ioden die onder hem sa
ten die behorde hy tot een heyligen geloue Item int derde jaer
van sinne regnarien. cosue die ed. van parsen die wan een groot
del vande gemeene goet van rome En hy vifloch dord seche

bestuurde

2000

lant x. Dus ont man En hy destruceerde iherlm en verbrande alle
 die staden die daer onrent stonden En wordt m3 hem in parusen za
 charias den patriarch van iherlm en menich meer geuagen en na
 m3 hem dat cruce ons heen m3 groet waerde Item doe crachus xii
 jaer geregmert hadde doen stued hy keyen desen co. tofde in pa
 sen en viflorij hem en doe al dit gescreut was doe qua crachus met
 groeter bliscapen te lande en dat gebenedide cruce ons heen ihu
 brochte hy in sin hant sitende en ridende op sin paert moy ende
 schoene veyert In sin keyserlike cleedere en doe hy qua vorz
 die poorte en woude daer in. daer xpus vut ghint tot sinre pas
 sen dragende dat cruce op sin stoude Daer stont hoer die
 poorte toe van des crachte goede Daer stont hy af en maecte he
 bloeter voeten en bloets hoefte en voermoechdiche hem grote
 lide en die poorte die ghint by haer seluen open En hy ghint
 in die heylige stat daer doe hy houde en celebre alle jare die
 hoerlyt en feeste vander exaltation des heyligen cruce Du ge
 screde doeme screef vi. en xviii Item In syn tyd soe stont
 op die valsche pphete machumetus die eerst was een roopma
 daer na wart hy een prince van corosanne En hy was gero
 men van ismahels geslachte soe dat die van arabien hem on
 dzdanich waren hy gaf hem lude haer ede en hoer geloue
 by hiet hem selue pphete En hy vleyde alle die heydenscap
 In xxiii laer gaf hy vut ppheten En hy was besmet vande
 groten euile En om datme an hem m3 ge ware soude wor
 den soe seyde hy als hy geuallen hadde dat hy op die tuit met
 den engelen gesproken hadde En hy hadde by hem een ver
 lopen midicht hiet sorguis die hy in soe moerde en leede hoe
 hy stolt bedrogen soude en dese machumet starf doe hy ge
 leest hadde leiii jaer sinne loes Item In jaer van vi. en
 xxxv. soe was in sin virstuut ysidorus biscey tot hispalen een
 groet geleert constenar Item hy maecte dat kortz van e

cap. 207.

wet

lichte

te verpl.
vijftiende

chymologien hy bestraf die coninc van sinte iheronimus tyde
tot sinte tuit toe dat hy starf Item int vichende jaer van era
clius regnacen die sarasme die te wic onder die van passen sa
ten die gaf hy ouer den roemfchen rike Item hy brochte dat
ezeus ons hies tot constantinopel Item int xviii^{de} jaer soe begon
den die sarasme widr jegen hem te studen. sy wonen iherim
en daer na wome sy anchione en besarent Item dese kysser
eraclius ladt wate int leste van sine leuene en hy viel in een
rehande ongeloue En van deser tuit soe begonde dat roemfche
zint te dalene En sint ian baptisten vinger opdarde hem in die
tuit .ysidorus seit hoer v van eere die du sonder eere n3 houd en

Lotharius die co. vorch die groete en moght
die fierre hy vilken die sassen en hy regnerde in de
kryseze eraclius tyden doeme streef va en xxxv^{de} hy
was stout en gewichtich en een vuerzore goet kantsen en der
heyligher kercken bestremer milde jegen den arme en wat
man dat langher was dan sin swaert die moeste den hals
luden en sterue Item soe liet dese lotharius een dochter die vi
tild hiet die wart te mane gegeue een die hiet aufwart en
was een edel zomem geboze Dese wonen een son hut acrnout
en dese acrnout wan den heyligen sinte acrnout En dese lo
tharius wan wonen sone die guntzand hiet en een sone die
dagebaert hiet En guntzand wart co. na sine vader van
vne 7 en hy leefde heylighlyken en hadde sin woensat tot ee
luene en starf int jaer vi en xxi

Op haspegoultte woende een groet mogende prince die
hiet puppin van landen daer noch sin warnstad staet
en hy was haclemans sone vorch Dese puppin was
die eerste hartoch van brabant en hy was den ouer
stey zart vande co. lotharius va vne 7 en het ghinc al by hem
vut En die wise s heylige sinte acrnout vorch was puppins

certe

zaed eer hy heremite waert Dese puppin nam een wuif vut gaf
 congen die hiet ytte daer hy by wau een somer **I**n die hiet gri-
 mold en ewe dochtere die een hiet sinte greetruud en dander
 sinte begge **E**n van deser sinte beggen sijn gesproten die hiet
 hugen en der congen geslachte vander francher croem als
 ghy hier na wel haerij sult **I**tem Judu co. lotharus tyden
 vorst soe quam sinte amand en waert geordineert tot een be-
 cop tot tricht Dese sinte amand beherde al vlaenderen ten huyli-
 ghen geloue dat doe heyden was **E**we doestere stichte hy tot
 ghent in sijn gode hy beherde sinte kane die een graue
 was op hussagouwe hy predicte tgheloue ons heren van sin-
 te quanning totet dinnouwen **E**n na hem soe qua sinte Willi-
 broerd en sinte lieuin **I**tem dese co. lotharus brual sinte aer-
 nond dat hy heren soude ~~sinne~~ sijn somer dagebaerd die doe
 ionc was **E**n daer na mit dat hy groot waert soe beuallen die
 co. lotharus te loren des puppin van landen te wapene en
 ten ridderschap **I**tem het geschiede dat dese dagebaerd op een
 tuit een ruder die sijn vader diene was tocht een storme harte
 vut sine hoefde daer hy sijn vader seere mede vartorende **E**n
 hy brual datmen sijn soue voor hem bringhen soude soe dat die
 soue ge warz stulwet was en ont liep den vader in een arm cassal
 leuim daer sinte dionis en sijn gesselien in kistraue laghe **E**n
 om datter veel miraculo die wil in geschied van menigen groe-
 ten wonder **D**aer om vlo hy daer in om besout te wesen van
 den heylighen legene sijn vaders toerne **D**it meesterzinn was
 arm en doene en hadde gesticht in vore tyden een maecht hiet
 genouefa **E**n al wast datter offzhande in qua die papen
 namen die en verflondse en en verchuerde in die heylige ste-
 de **D**aer hadt dese dagebaerd groote genade an dese groete
 heylige martelare vorst sijn vaders toorn **D**aer qua sijn va-
 der lotharus toornich en soe vobolghen opten soen Mer hy ende

vader
gen. co. / poene

kerkje

o n t

alle die m̄ hem quamen en hadden gheen mach̄ die capelle tege
naken En als die cō. s̄me vader die wonder an sich vergaf hy den
sone s̄m̄ misdact En hier omme hadde dagebaer s̄me diom̄sal
so lief dat hy die heylige kerche verchuerde en stichter op een schon
cloester datter noch huden daerhs staet en gaf hem zenen vier
tolen te marsagen en die fransthen roepen noch den cry s̄me die
m̄s. **H** lotharius maecte dagebaer cō. ouer oestenzit dat m̄
lotzucht hiet daer m̄te m̄ die hoeststad of is Item dese cōd
cō. lotharius starf doeme sc̄ap vi. en lxi en wart begruen tot
s̄me diom̄s En hy hadde die croene gedraghen na s̄me vud
c̄lphar voerse xlviii jaer

Herlemans puppin̄s sone vorch van landen daer die
brabantse hartogheyt af gesproten s̄m̄ die steyde
van deser waerlt doeme sc̄ap vi. en lxi en wt
begrane tot landen Item grymold s̄m̄ sone wart na s̄me
dese doot cō. Zegbecheit raed cō. bay dagebaer sone In s̄me
vaders puppin̄s stede En dese grymold starf cō. na de vud
sonder kind Item s̄me begge grymold suster nam s̄me ac̄
hond vorch sone den hartoghe van angis tot cō. man die
een hartoghe ouer schelt was doeme sc̄ap vi. en lxi. daer
hy een sone by hadde die puppin̄ hiet van hartstel dat is een
doorp dat ligḡt op der masen tuschen ludich en tricht dese
hartoghe van angis die wart vslagen Item dese hartoghe
yime jete hartoghe puppin̄s wif van landen vorch m̄ s̄me
ghertzuud en m̄ s̄me biggen hoer dochteren deden die
herzucht en die goeden Na haers vaders doot puppin̄ by s̄m̄
te amans raed En dese hartoghe yime ytte stichtede vier hore
goede dat cloester tot muel in brabant En daer wort s̄me
ghertzuut haer dochter gewilt tot cō. abdisen Mer
van deser dochter s̄me bigge daer of qua der hogher congen
geslachte vander vranseher croene hier na gewilt dat die

1. cloester
te Nivel

Dochteren

dochteren haren vader puppin op groeuen en verdroghen van
 landen tot myel om te begraven daer in d' closter en het gemeel
 daer men haren voerde in stallharsen al leuende dat tusche lan-
 den en myel nye caerse vut en ghynt nochtans spinder Welvrij-
 mylen tusche byen **I**tem of waldus edel frus sone co. van
 den noerdame broy versloch den co. van brutamgen Dese of wal-
 dus was goet harsen en stercude togheloue zere kyzregier
 de Ingelant scotland en pitaeridion en regnerde doerne scap
 vii en xxxii **I**tem sime loy en gout sint die warden in vincy
 die sere wthruerdich was **E**n was in co. lotharus dierst se dat
 hy dede maken een co. facm mouster tot noeroen in laer vii en xxxii
Item sime londaldus die sime lambrecht leide den zeyten werch
 ten ewigen leue leide doe **I**tem sime acrnoud vorch ouderuader
 puppin van harsel wart biscop tot metz en daer na clusenare
 in d' selue hare en hy was romaricus gestelle in co. die d' xix zaet
 van oestbranz **I**tem die hlo co. vande gochen van in spaed-
 gen verl staden die die romym' onderdancich waren dese was
 een groot heyligh co. **E**n alle die ioden die in sijn zint warden
 die licheide hy tot een heyligen geloue **I**tem in d' selue ja-
 re storf sime acrnoud vorch een heyligh heremite **I**tem sime
 clodulphus sime acrnouds sone wart biscop tot metz en dode
 clodulphus moeder liet hoer besluten in een cluse tot triere
 en diende gode **I**tem sime sargobart die een co van Ingelant
 was was die eerste die die afgode wold in Ingelant d' stru-
 erde **E**n hy geboet ouer al dat nu rassen soude die xl da-
 ghen ouer al sijn comericht **I**tem co dagabard vorch die
 groet co. lacharus sone wart naden vader co. va al vincy
En was die eerste co. die vrieslant en hollant in sijn ledwar
 crecht en seyde hollat en vrieslant **E**n hy dede vader maken
 een groot castrel tot wultenburch dat nu vtricht hiet en gaf
 hem een name in latin traictu dat beduut een ouerdrat

kerk

Wuldenburch
ouderdrat

velenlei

men daer ouer voerde en vertoelde den casteleyn van vrecht
 comentstap van menighertieren goede die bydy zyn voer en
 der ziv soe dat die eerste kerche getymert wort In die eere van
 sinte thomas die apostel Int Jaer ons heeren vi. en xxxij. Daer
 die priesteren groet arbeit om deden om dat harde wile med te
 liden vander ongeloue Item die co. dagaband van elbe
 sonen die wene hiet clodoneus en daerder zegebracht die
 sinte amant liever dede maken En ale die hiet xxx. daghen
 out was doe antwoerde die hiet en seyde Amen Item dese
 segebracht wort geleert vanden wyssen puppin van lande
 te wapene die den co. dagaband wuolen was te leere
 en te regierene Item dese co. dagaband droch die croene
 In vintz xxiiij Jaer En hy starf doemen screef Int Jaer ons
 heeren vi. en xxxiiij. en wort begraven tot sinte dionisius
 siele wort verlost ver hellen vander hede sinte dionisius

Clodoneus co. dagabands sone wort co. van vintz as
 droch die croene xvij Jaer Hy hadde een hylige sal
 ghe vrouwe tot wene wue die barteldt hiet daer
 hy drie schoen sonen hy hadde hildric hiet die ouste sone die
 qua ant lant van ostermire die ander hiet lotharis end
 die ander hiet die dieric En dese co. clodoneus starf Int Jaer
 ons heeren vi. en xliij en wort begraven tot sinte dionisius
 doe dese co. clodoneus starf en doot was en sijn sone co. hyl
 die en sijn broeder lotharis med. soe verghinc seze die com
 moetheit. van vintz Mer altoes wies dese puppinis

Dinghen doot soe wort puppin van **D**inghen
 harsel sijn sone die dede ystich van brabant ende
 men hiet hem swaert dragher en ouerste raed van
 vintz En tot harsel opter masen soe stont sijn woeninge
 en sijn salu tuschen ludic en maertricht dese vilvan In ce
 men stude zakkoud van vintz hiet hy was een hartoch van

ding ger. l.
 eentre
 hof

lotzinc hy vran duut slant swaue en vrieslant en sat in
 trabat in groeter moghentheyde hy regnerde na sijn va-
 der augus xxx. Jaer En xxviii. Jaer ouerste hooftma van
 vintz En doe co. hildric co. clodomus sone doot was sloch
 dese piipin sijn hant in lotzinc en bleef daer of gelykdyg
 hare soe dat hy ster oerlocche tegen die heyde vriesen en
 Ieghen haren hartach zalboud verz

Onstantin czarlus sone die dide constantin wit
 ticsfer in sijn broder yzadocx xxvii Jaer En hy
 wart vslagen in cecylien by was quat in alle
 dinghen hy v sloch den paus innocencius hy qud
 tot rome en bræfte alle die iudweelen en alle die orna-
 mente vnder stad en werdse in hem in cecylien. **I**tem
 Jaer vi. en xlii soe viel een vier vier lucht inder daer
 groete storffe of gestied die maende laur durende in een
 re somer int daert menich meste aen sach daer openbaer
 de ij. engelen een goet enghel en een quat enghel en ym-
 gen omme binne eenre stede inder nacht En also die wil
 als die goeden enghel den quaden enghel boer te slant an
 een vande husen soe hadde den quaden enghel een swiden
 spit in sijn hants hant en also s menighe slach als hi sloch
 voer elke dore also menighe meste vancmen darthe d
 in doot **I**tem inder selue Jare soe staef die heylighe co-
 mingime katild des co. lotharus moeder van vintz sijn stich-
 ted ij. closterey een tot corbie en een schoen closter
 tot cale En dese katildt was co. clodomus wif co. da-
 gebaerte sone verz se stichte een moster tot parnis int
 Jaer vi. en lxx **I**tem inder selue Jare soe staef sinte
 elbertznuud tot nyuuele en sijn ley tot hoooen daer
 hy bishop was **I**tem int Jaer ons heren iij. en lxxiiij.
 constantin die vure constantinus sone besat dat heylighe

sterfte

groot
spie

kerk

66

Constantin die vierde. constantinus sone besat dat zucht
xvii jaer. In sijn tyden soe vorde die sarasme in cecili
en en werde daer vut een alte groeten roef. Dese heij
ser was een goet heijser en van goede sden en was van gade en
maecte ouer al in die steden groet cendrachrich. en vrede. **I**n
In sijn eerste jaer. grimbald der lobardes co. en co. van bone
uenten was vud der fransoyen en die fransoyen quamen
tachten in lidenen in een moghenid heer vut prouiden
soe dat dese co. grimbald hier op wachte en sloch inder in velt
in sijn tenten een mile van bone veme. En doe die fransoy
sen quame brar hy op behouden t sijn en liet die tenten al vol
spisen en vol goede wine en toghen in die stad van bone veme
in al sijn heer. Daer quame die fransoyen inder auod en vude
in gheen tenten. en droncken vol en sliepen vaste. En in gheen
dageraet die co. grimbald ouer vud dat fransoye heer soe dat
hy dat slapende heer soe onrustelike varte in groete grouw
te en in gien slaghen en in vde omgheue hoer hem. **I**n
dese heijser constantin hy dde leggen en wropen die seste versu
meninge der wisser wezere tot constantinopels van **CC** en lxxxix
biscoppen die den ongelouughen co. dapnerden en verbanden
In Amatus vut v sent in groeter elende van een co. dudric
In in desen tyden soe openbarde een wghentoghe in maerte
soe gruelike dat alle creature beefden en seyden dat den doem
dach nabende waer. **I**n grimbald vorde opten vude dach
dat hy gelaten hadde ter adien soe na hy een hantboghe en
schoot na veme duue doe onsprant sijn ader daer hem sijn
meester op leyde gewinde plaester en hy starf daer of. **I**n
in deser tyt soe gescrede soe groete srefte in stad van tignad
In al dat volc liep uter stad op een hoghen berch en alle
vstmaen die ander. **I**n die strak wussen vol gras
besat dat zucht xi jaer. Dese maecte vrede mitte saras

Cap. abf.

gerucht

nen x. Jaer lanc hy was goet milde en vint Dat roemfche zint
 meerde hy en haterde Welcke yesten lefmen in pant hren hy
 maecte veel rechten **H**ierde groetlike die kerche mer hit en
 de van sinre regnacion soe pinde hy seere te vinnere dat sin
 vader verkeret hadde **H**ier was die paus sigrus ker thghen
 en settende hgen desen heyser soe dat ho part ruis desen heyser
 In sin tieste jar sinre regnacion wart of geset van sin zike en
 sweet hyn sin tonge vte en sin nese af en versande tot crsoene
 in alenden **T**em doeme straf vii en lxxvij die paus sigr
 us want datmen inde missen singhen soude **A**gnus di **E**t soe
 wart hem van gode laten witen dat hy soude vuden in die sarus
 tie sinte petrus tot rome en slure lade in een altdonkeren
 stat van vel Jaren daer een stghel op gedruet was en doeme
 dat op dede daer vancmen in een gulden cruce costelc verchuet
 mz durbaer gestoene en daer in een groet stuck vande cruce
 ont hyn **T**em in desen selue Jare soe qud sinte Willibroerd vut
 noerthomelant in gallen om te beere den volche tot de hey
 lighen geloue mz xii. sinre gestellen **E**n van daen qua hyaen
 geselt an een eylant hiet walcheren doeme straf vii en
 xc. **H**er doe lorde die arbar beda een monit vut Ingelant
Tem int selue Jare soe qua sinte Willibroert vut gallen en qud
 weder in walcheren en sloch daer op in een dorp dat wstrappe
 len hiet en was die virste capelle van al nedersassen en vande
 ed. cyustus en van hofus sin broeders land **E**n sinte Willu
 broerd hadde mz he genome priester die die talen wisten om
 te ydichen die vristhe heyden en te doen beere **D**aer sy vony
 de staende tot wstrappelen ene afgod inde tempel die vallych
 hiet die dat vlt vande lande aembede voer haer god wile ma
 met sinte Willibroerd in stuchen bracke doe qua die coster en
 wachter des afgode en sloch sinte willibroerd mz ene swarde
 en wande in sin hoeft en herde dat onrecht dat sijn afgod.

bewaarder

gedaen was mer die wachter m̄ goede wazke soe waer hy ge
 grepen vunde duuel rechtuort dat hy osten deid dach staef
 en die heylighe Willibroed blaf gesont ouermids die gracie gods
 die hem bescrende En̄ p̄dicte voert op dat heylighe ewagelue
 volstandlike En̄ soe voert tot vrucht en̄ p̄dicte daer eghelo
 ue en̄ stoerde daer die afgode En̄ stichtede daer een kerke in
 die ere van sinte thomas den apostel als die ecclesiastica hys
 toue seit soe sande sinte egharct die een aersbistop was van
 noort hūmerlant een die widbarctū hiet sine discipel ouer
 in germanien om den ongelougen volcke die wachth der
 ewagelue te preken En̄ d̄f widbarctus wadestonse m̄
 sine heylighe geloue

Dese edel vroom puppin van hartel sinte liggeren so
 ne wach oerlorche seere ligen die vuesthe heide ende
 ligen hare hartoch rabbold En̄ wadestont puppin
 crachtelike Mer nochtrane by gods gehengemisse soe blaf
 hartoch rabbold vslagen du gestiede ind rare vi en̄ xeb
 Also dese hartoch puppin sande sine Willibroed m̄ sine
 geselle in vuestlant om dat hy dat duuels volc betroue sou
 de tot onsen geloue dese htoech rabbold hadde sin wooninge
 in een eylant hiet vossenlant En̄ om dat onnutte geselschap
 der afgoden soe quam sine Willibroed en̄ vrac daer in dwe tēpe
 len dwe afgode die in iupiter ere gesticht ware En̄ in m̄
 sthen doopte hy die mannet vsaecte Ridart die htoech van
 vuestlant mernde dat te wreken dat hem puppin gedaē had
 de En̄ geboot een van sine Willibroeds geselle te doode dwt met
 ten loter viel En̄ dact loth op viel plach gode te bidden dat hy
 martelare starue mochte Willibroed sach dat hy hartoch rid
 sacit m̄ betroue en mochte van sine afgoden en̄ luttel siele daer
 gelōnen hadde doe waer hy te radē dat hy voren soude moest
 vrant en̄ in gallen om dat heylighe geloue te starcten Ende

zoelating

vergaderde veel goede priestere en qua daer mede toten castel
 van Vinz daer hy want sinte thomas kercke die daer gestru-
 eert en vualen lach soe maecte hy een bedd huus in die oere va-
 den heylighen cruce int ier vi. en xcv. Dese edel puppin wer-
 sach in sinte Willibrord groote volstandich te prediken en ver-
 crech miz gestadigher bedd an sinte Willibrord dat hy tot zome
 vare soude en ontfanghen die heylighe benedixie vande paus
 en vande bispop sergius den paus wozh En dese paus wart
 vmaent vande enghel in een godlike visioen dat Willibrord
 oimnde bedd des edle kersten hartoch puppins vawardlike
 ontfanghen soude Doe ordnerde die paus in sinte pieters
 kercke een scoem mantel En ontfint hem in een arz bispop
 en behulden hy hem een del tiits en gaf hem een melle ma-
 me en huten clemens En als dese clemens die benedixie van
 den paus ontfanghen hadde soe is hy weder geluert door
 diuitflant en op die selue stede daer sinte thomas kercke
 hadde gestaan byden castel tot vtricht daer hy make een
 cloester van canontien en daer in geboort hy stadelike te staen
 des bispops stoel vud hy die selue kercke by sinre eerste bene-
 dixie vord en heylichde miz sin selfs hant Item hy sant
 sin discipulen in allen helen sin stiche ten ongeloughe wat
 te behere en te lere den wch ter elbigker salicheit Daer
 een of wat sinre arbrecht die hy sande in carmerland d'
 hy staret die v'samminge der meulder behere der lude in
 den heylighen geloue En hy starf daer. op die suede ca-
 lende van julio en wart begraud tot egmonde Item sinte
 wenzend wart gesant in betou te predike dat heylich e-
 wadgelud en brochte die kercke te westerueid en tfolck en
 miz sin heylighen leue soe beherde hy vele lude En hy ruste
 de in gode op die xiiijsten dach van septembri en wart begrau-
 uen tot elst in die betou daer in vore tiden sinte Willibrord

selvendig

die kerche gesticht hadde In die cece cristid. Item In sacron
haren vij. en xxviii op die achtste calende ydus van noue bu starf
dse sime clemens die willibroerdus hiet en gaf onser steper sijn
siel na dat hy die heylighe kerche van vrecht cezulu bezicht had
de xl. Jaer. Wier lichaem wort geuoert In een closter hiet after
naech van sime benedictus ord. en is geleghen In die sacht
van tueren dat me no hiet andermalen dat hy selue In wer
nde gesticht hadde. Item In Jaer ons heren vij. en xij.
starf dse vroom edel kerstyn pappin van haerfel en liet na
hem in sone die een hiet carle. martel en wart die beste
kerstyn vastend die ye gelore was. En om dat dse hitoch puy
pin dse soen ouer sijn getrouwed. wijs gelone hadde plet
ruud. by enre strome ionfrouwe die alpiader hiet. soe wort sime
lambrecht gemaret martelaz van haren bueder dooden d' alle om
caesken en hien hem selue hande en wote af. Item sime brighe
des edelen hitoch pappins moeder starf doeme straf vi. en xvij.
En In den selue jaer soe was sime lambrecht gemartelut en
sime luybrecht wart bishop In sijn stede

Clodius co. dagabarts sone hadde iii. sone. hilderic. locha
rus en dioderic. Clodius die starf In Jaer vi. en xlij.
En hy droch die croene xvij. Jaer en liet een sone die lo
tharus hiet. Item dse lotharus besat tziende iii. Jaer na sime
vader en liet na hem gheen kind mer een broeder die hilderic
hiet. Item hilderic droch die croene xij. Jaer en starf sone
kind. Item doe starf die croene op dioderic sime broeder en
besat dat richte xiii. Jaer en liet een sone die clodius hiet.
Item dse clodius droch die croene iii. Jaer en liet na hem een
broeder die segebrecht hiet. Item dse co. segebrecht droch
die croene xvij. Jaer en en hadde gheen kind en liet een
neue die dagebrecht hiet. Item dagebrecht was co. ouer vint
iii. Jaer en liet na hem een sone die alpric hiet. Item Alpric

besat dat zint v. Jaer en hadde eenē sone die duerde hiet
Les die ander keyser besat dat zint in Jaer des is gecome
 een die hiet tyberius en heeft dese keyser sijn nose af
 gesneden en sijn tonghe en verstehen vut sijn zint ende
 versanden tot cesoene In alenden ¶ Tyberius besat dat zint
 vij haer In sijn tyden gysuffus hartoch van bonruene d'itrucci
 de gealien Item In sijn tyden iustinaen voers die verset was
 buten In alenden tot cesoene die dede den luden vstaen dat hy
 noch thoyseruick weder wie woch en besitte soude waer by dat
 dat volc by augustus rade iustinaen mrende doot te slane
 soe dat hy vlo tot den prince van tartariē die welcke hom gaf
 sijn oeme dochter te wuue soe dat hy mē hulpe der volgeren dz
 keyseruick weder vrecht en vstoch d'son tyberius en leo die trinte
 te vord besaten En daer boue soe dede hy alsoe groete wrake
 ouer den ghenē die hem higen gelweest hadden soe dat hy tot
 welcher tūt dat hy die stede vagede van sijnen afmedenre nose
 soe dede hy alsoe menich van sijn vande doot slāen

Iustinaen die ander was keyser vi. Jaer En du waod die
 selue iustinaen die te vord vstorten was vren zibe
 En om dat hy op dit Jaer sijn zint weder In crechly
 soe es hy hier anderwerf genoeft En als hy dus ande d'werf
 thoyseruick ontfanghen hadde soe ghinc hy an ons kerste ge
 loue en lud den paus costantin dat hy tot costantino pel tot
 hem come woude welcke paus hy verlike en vel ontfinc In
 come en In weder lere En dese keyser iustinaen ordiner
 de dat men cesoene te mete doen soude waer hy gte alende daer
 geleen hadde soe dede hy vgaere alle die scopen dien hy gery
 ghen conde en vord tot cesoene en vstocht alle dz daer was
 Inder stad sonder alleene die iongher kinder Mer daer na soe wil
 de hy die iongher kinder dooden soe dat dat volc van dier pro
 vincien toornich worde en maecten een andere keyser die ghehe

balling photo

was philips die voer tot constantinopel en verstorh desen iusti-
maen met beyde sijn sonen

Die ander philips besat dz. iiii. een jaer en vi. maend
desse vlo. v. in cyalien om ariet villo vande romey-
nen. En hy was ongelouich soe dat hy dede afwaschen
alle die putuer die stond inder kersten kercken en oer alle haer
beelden barmen soe dat die romeyne van sinne mente n. onfan-
ghen en wouden. ¶ **Anastalius** die and. besat dat iiii. jaer
hy vint den keyser philips en dede hem sijn oghen vut steken
desse was in allen saken quaet en een tyran. Sijn vole coesce-
nen anderen die theodosius hiet ouer hem keyser te wesen
Welcke keyser theodosius marcke daer na anastalius voers
priester doe hy hem v. wōnen hadde. Item sint gillus qua vut
gruelic en sloch hem meder in prouincien en stichtede daer een
cloester en was daer een abt doeme screef vij. en xiii. ¶

Theodosius die derde besat tziir. een jaer desse was goedertich
en hy besat dat zic octmoedelike en oerlud. Theodosius vut ver-
spoeyen van eenē die leo hiet en wart hy sime tziir. een geluedich
keyser en v. droef hem vut sime zike. En doe wart theodo-
sius cleer. en lefde vorst an. al sime tziir. In rusten en in vrie-
den en diende daer na gode.

Rede martuel hartoch puyrims sone van hartel
voers die vrede htoech van brabant en van lot-
trier die meeste heer en swart dragher ouer die
conic van vnez. desse caele martuel was voloorlo-
ghen na puyrims sime vaders doot. En begaefde die kercke
van vrecht en strot eenē guubelike stuit tegen den onghē-
hoorsamich cō. zabbold. En bedwang den hartoch zabboud
n. zachte. En als hy die vriesen v. wōne hadde. na hy den
hartoch zidpart op sijn genade om kersten te ward. Item
cours huer na soe wart vmaet in een godlike leue en visione

Begeftigen

Wlframus die heylighe bishop van sans in bewegongen dat hy
 varen soude in vrieslant en helpen die goede priesteren betree-
 ren die wrede vriesen Doe hy daer qua m3 sinre heylighe
 leere soe dat die co. rabbaud wart gelouch en doe smetwol
 fran hem doepen soude En dese tyran sin voet setten soude in
 der vouten soe sant hem die viant in en weder hilt den
 andre voet En marchde den bishop waer die meeste hoep
 van sinre vruenden geuaren ware Die bishop antwoerde alle
 sin s3 geuare ter helle wart En als dese tyran dit hoorde
 tuchede hy sin voet na hem vter vouten en sepe sie hebbe
 lieuer m3 min vruende die hyden gestruue sin inder hel-
 len te wesen dan m3 luttel dinre kersten die m3 m3 en be-
 staen in hemelric En toech aldus sin voet vter vouten mit
 des diuels rade En opten d3 dach daer na soe brac hem
 die diuel den hals buten docten van eenre parde en menich
 vriesen watter mude gelouch Item die fransoyen ontbo-
 den carle martel haren swartdragher dat hy quame waer
 hare co. en woude m3 ghene h3en Daer qua hy moghent h3
 m3 die brabanters en metten diuitsthen joghens die saras-
 men. soe datter sarasme bleue CCC. en meer Item van
 wemen oest wart wan hy brach en dal tot sarasme west hy
 verblan tot eenre t3 co lamfrid van almaengen en maecte
 hem onderdanich al en verblan die swaue die byre En al
 toter dunouwen toe hy toech ouer z3m en verblan alle die
 sassen en die wemen toter cluc toe hy verblan die vriesen
 die van bouzongen en die van loeyne Item tot eenre t3
 soe qua hy m3 groeter menichte van volche in probincen
 en strect w3r aclebanche leg3 die provinciale en vistorhse
 En dese carle martel en strect m3 h3en hadde meer
 te wapene dan alle sin oudere hy w3 d3ant an hem al
 vrieslant toter yonden soe dat in vianz3 g3en co. en wart

het moeste by hem sijn Item die co. duodecim de comē calpū sone van
vanz voerff droch die coene xv jaer en liet na hem eenē sone die
hilderic hiet Des boden die fānsorfan gemēnlic haerle maectel
die coene te draghene Doe ontferde hysē en sprac het es mar. exe
die coningen te dwingene en te versagene dan selue coene te dra
gene En hy was den besten karsten bastard te wapen die ye was
hy regnerde xxvij. jaer doe hy aldus siet geoorloecht hadde
en hy den stat van vintz daer an gelet hadde Doe na hy d' troy
den pēnre vander heyligher kercken en gaf die die addrien
wer haer soudie soe dat sinte elenchus biscop tot oerliens sach
sijn siele inder hellen in solcanus pot En hy schiet van deser
wārelt doome sekerf vij. en xvij En wāre byzand sinte djo
nis En liet sijn sone al sijn heyligher diemen elen quypin
noem Item sinte wonsart quā hier ouer vut brucāngen en die
pauz gregorius die derde wāde hem tot emē biscop Item doeme straf
vij. en xviii. soe wāre die stad van constantinopel beset vā d' sa

Leo die derde in constantin sijn sone **II rasmen**
bisop tēntē xv jaer binne sijnē tēde soe gmen die sara
sine tot constantinopel en bisopent als hie wāre geset is
Desē heyser leo wāre bedrogghen vā een ongelouch man soe dat desē
heyser leo die wāde vā onsen leue hie en vā maria en vā
alder heylighen die binne der stad wāren vā constantinopel en
oer ouer al geboort te hāne Also datten desē pauz gregorius die
wāle castide en bezispēde mer het wāre al om mē Also dat desē hej
ser starf in sinder quader vwoeth. doe quā na hē constantin sijn sone
Die seste constantin desē leo wāre sone bisop dat tēntē
xxv jaer Desē welchē den vader in alre heylighē en
ghinc omē metten swāren consten En hy versmadē
die wāre die sijn vader ouergegeue hadde En hy diende die tēn
vā sijnē leuene der quader ongelouchēde En wāre siet lux
uocē En by hem bleue vlore vele clercken die by dē doode En
hadde by hem anastasius vā constantinopel een patzarchē vā comē

valscher name die alle sijn salion consenteerde wat hy dede Item
 In sijn achtste jaar sime regnacion soe qua een huyt rathius co. van
 den lombardē en soude oerlaghen op die romyne kerkende pais en
 vrad en pindt hem om rome te bestrude wa lche co. voerh die paus
 sacharias om m3 allen te beletten dse quarchē te doene mer vut
 gader Informatien en castuenge soe qua hy tot rome m3 wue m3
 hindren en wort monich en na hem qua sijn rick arthulphus sijn
 broeder Item In dse tuesste tyend jaar doe woude dse co. arthul
 phus co. vande lobardē tribuut hebben vande romyne wue om
 paus stue hulp sochte an puppin voerh En In dse tuesste con
 stantinē twelfste jaar doe qua puppin voerh metten fransoyken
 in lobardien en vllan^{on} co. arthulphus en al sijn wle Dese constan
 tene vradre tot constantinopel alle die kelden om te vrom en hy
 scandelard soze die heylighe kerche Ten lesten wart hy bestruy
 vand vianr soe dat sijn quarchē en vllwoeth ghyne bouen der quarch
 heit do heylighe dyoclesiacus voerh die die heylighe kerche stuer
 lize persequerde Item constantin m3 sime sone leo was tuesse
 xvi jaar En darne hier gesat heeft en opgeheue van puppin
 voerh En hoc hy co. v d vancz wart soe selt ghy coze een onder
 schiet wten wue dse puppin wat en van war gheslachten

duivel

Die co. diede uc te liet na hem een sone die hulderichheit
 hy besat tricht na sime vader ex sacre Item In sac
 onē hoch vij^e en xlvij sime lullus een ardbischof brody
 te In gasongey sijn Jan baptisten Daer puppin te vlder lachong
 eenen gromy har hegey die sarasyn Daer puppin een del v d
 sime ridderscap vslaghen wane die vader op stonde achteruoert
 vnder gode genade en sijn Jan baptisten en word leuonde

Na haerde martel soe regnarde clym puppin sijn sone en
 wort co. v d vancz Mer al was hy clym van linc noch
 tans en vancmen ghan stoutr noch wyster nochge
 luehyger en zoge vzy. En hy hadde twee broedre die joneste
 hiet romy en was een ardbischof van rime en die ouste broeder

hiet haerleman **D**ese wan men ghen seghe want waer hy qua die aue
tuerre was hem onderdanic **H**y was een sime van duringen van ogle
ene en van bouzongde en van probincien **E**n sijn broeder puppin ^{was} co.
van vinez **D**ese haerlema liet af sijn wapen om te leyden een heyligh leud
en sijn vissche jaar sime regnarien soe trac hy tot rome om te vyltad
die heylighe steden van sime pieters en sime paulus en stichted dwer
een cloester opten berch cassin soe dat hy cleer wart en ont sime ruone
vande paus sacharias en legaf die waerke en wart monich opten
berch van serpouken en daer stichte hy een cloester in die oere sime sil
uestras **E**n gaf ouer puppin sijn broeder alle sijn heyligh **E**n in des
tiden leefde sime tomfacs ardiustop tot mens **I**tem Dese puppin
hadde in sime moghenthed alle duutsche en alle waltsche en al
le die vreesche marchen **H**y was die vissche hertoch van brabant
en van lotzinde en sijn woonstad was tot haerfel opter masey daer
wart sijn oudvader sijn vader hy en sijn in som op geuoed **I**tem
in desen tiden soe was een co. tot vranz die hilderic hiet voersit
en was die xv. ste co. die come was vande ersten co. van vinez die
clodoneus hiet voers **E**n hy was een edel troeen geboer **E**n sijn
ne gelwerden ongeualighen die n3 en doghen of en duere te
vathen en hoer anix name co come tot stand **D**oe dat dese pup
pin was soe moghende in vinez dat hy den co. hilderic n3 en liet
dan alleen come name **E**n sat aldaer n3 langhen haren totter goet
aem toe en n3 langhe barde **M**er al dat volc en come hadde
puppin in sijn gelbelc en hy gaf den co. sijn hifne en een groot
gesind die hem diende **I**tem In des liepste constantins negede
jaar soe sende die fransoysen tot rome ande paus sacharias **E**n
dede hem vraghen soe wie dat missewaer schuldich co. te wesen
soe dat die gheue die tzeck alleene regerde metter name of met
ter daer **E**n die bedichluten die croene droech sonder oere soe dat
die gheue die ter croene n3 geboren en ware en sette die wil sijn
lief sijn goet in auenturen op en mader om die croene te lufsum

glaenslyc

gheestelyc

landen

oudshand

of

en te behouden In groeter eeren metten swerde Die paus zachari-
 as ontboot hem weder hier op en seyde datme die croene soude geue
 en voer co. houdet diert profint vande rike selue vrochte en dde
 en diert lant voer alle gewelt bescezme Die fransoyse demten
 seze die paus zacharias deser sentencie en des oordels en hebben
 hoer co. yldzie moniche abnt angedie en m. sine wue benurde
 en besloten int closter sinte mardas tot sissen en hebben gemeen
 hie puyrin getoze tot con. co. van vintz Aldus heeft puyrin di
 recht oer van vintz moniche gemaert hie lief vintz lert En hebbe
 vloze die fransche croene die edel troone en sijn aldus mdr geual
 ley en dit geschied int iare ons heey vintz en xlvij En sy hadt
 die croene gedraghen **¶** Naer en lye.

Puyrin wart co. van vintz van sinte bonifac geluwt v
 ten beuele des paus zacharias en salden m. sine wue
 vbaertzaed en m. hreyen kinder en gte karde En
 die paus leyde op den ban soe wie dese co. puyrin of sijn
 nacomelighen die van sijn lue gerome ware die hem die frans
 che croene bename dat sy sijnde verband ward en vnaledit vande
 monde gods Item als hier vore gesket is Doe sinte willibord door
 was doe qua sinte bonifac en seeyde van mens daer hy een arde
 bishop was by zede des paus en is gerome tot vracht En nader
 te regere die kerche die sonder troest stont Die m. vore hiden be
 keret waren dat sy m. vnder omme en soude kerre tot an asgo
 den als sy gewoen waren Dese heylige bonifac berichte die ker
 che tot vracht wellic als en getrouwe wus kercht gods die
 hardt marker was om die sielen te wim en vander heyden scap
 te kerre soe dat hy sijn heer een dubbelen scat ther in brochte
 Mer dese heylighe bishop die m. en outsch dat desighen der vllwe
 der vrie sen troeste en kerre sijn discipulen en opende sijn boez
 en liet m. af sijn prediken den quaden volche Mer die vleys
 houwers slopten haer oeren als een doof sepxent en m. puben en

zeer

fr. puyten

met swaerden vsloghen sy die knechten gods en waren lii. martelars
die gadoort waren m3 sine bonfact om die naem ihu xpi tot dochen in
oestruelant doem scraf vii. en xlvii Item In den selue jare waer
een alte harden winter also dat began te vriesen vand maent octobry
tot spozulle maent dardat me also dicke bevrozen was inder see en
gebruut al van boomd boue tot benede xxx. cubitus didu x. milen
lant. en die snee xx. cubitus dicke En was on te sene inder lucht
als een hoerly berch En om des harden weest wille soe bleef die snee
ouer hoop liggheyn onghesmolten En men sach soe wel streke med
schieren vter lucht dat alle dat volc was soe sare vuarit en waer
den dat die waerelt vgaen soude hebben Item sine gaugelt corche
op een tuit In galen een fonteyne leggen een lantman die voer sin
huus stont En doe hy thuss qua in bouzonggen doe vanc hy die
fonteyne vor sin huus m3 sinde heyligher gebude En sin wif die
hadde een cleic tot eenre toele en vmoerde sine gaugelt op eenre
nacht Doe datme ter kerche droch en waer begraue En soe wu sic
ke blinde of ceuel dat daer quame byden bare sy woed alle gesot
soe datter qua gaende sin wifse dienst maecht vand maent end
sach dese myzabel Daer ghinc sy rasch thuss waert en sydt huer
vulle Dat wif ghinc daerwaert En alle die ludē die hoer gomoe
re seyd hoer die wonder Doe seyd sy dats also waer als dat ghy
segt als min aers spract En waer dat sy ghinc horen aers sprac
altit en dit gesaue In jare vii. en xlvii Item binne desen ty
den soe sturf die paus zacharias werch en doe wart een paus geroed
die stene huet Item In desen tyden die co artulphus vande labari
den werch vut Informatien van sommige wesen soe besat hy tuisca
ney en van daen qua hy binne come soe dat hy daer binne doede
vel heyligher luden en malurke martelars En hy ontfinc dymb
van elken hofse Welcke persecucie als die paus stene dit sach soe
voer hy in vuer tot co. puyim dat hy woude ontfarme dr gter
ouerdaet die die co. artulphus dde op die heylighe kerche en

February

nix

op

2000

byz in

misdaad

op die lieften Waer om puppin qua In ytalien mz den paus stude
 en bedwant desen to arthulphus werf en gaf weder ouer alle recht
 van sinte pieters kercke En doen dit gedaen was heerde dese com
 puppin weder ome In vncz mz xl goeder gysle En die to arthul
 phus starf cortt hier na en na hem wart to. desiderius Ite ind
 selue tyden dardat oerloghe van gascongen en van auzerne ghe
 end was doe starf dese vrom stoue puppin Der soe hadde keyn
 hem geuochten en ongebonghen leuue die hy doot sloch Dat soe
 dede hy soe menghen stoue dact die ic mz al en bestelue hy dooch
 die croene xxx Jaer En hy schiet van desen aerd siken leue In Jaer
 ons hech In ^{en} xlviii. en xlviii Jaer regneride hy In vncz eer
 hy to. wart En was na sijn vader xlviii Jaer en wart begin by
 den vader tot sinte diomis en liet sijn zink groote kerkle sijn
 sone Item doeme sijn vader graft op dde doe en vrommen daer
 In vlesich noch leen mer men wart daer In en groot scerp et ende
 dat graft binne al sijn wart verbrant

I So die vierde wart getoze tot eenre keiser en bispetet v.
 Jaer dese raefde en woede om ghyzich soe dat hy op
 een tuit nam en costelike croene vter heyligher kercke
 welcke croene hadde veel pietose duerbar steene En als hy se
 op sijn hoeft setten soude doe wart hy leuaen metter coertse ende
 starf Constantin die sifte leos sone die besat keiser in x.
 Jaer mz hyzina sijnre moeder Mer om dat hy sijnre moeder vten
 ziele star mz hate ende mz myde die sjer om dreef soe dede sy hem
 beyde sijn ogthen vut stelen En sy besat dat zint vader in Jaer
 En constantin besat dat zint v. Jaer eer hy blind wart Ite In
 constantins eerste Jaer was geuonde tot constantinopel een gesla
 ghen plate goute In een dootmas graft op sijn borst daer In gescre
 uen stont Dat xpus sal vande gebore vnder maghet maria en
 ic geloue In hem En dit sal geschuen onder constantin en hyzina
 na keiseren O sone dan sulstu my weder sien en dese doode ma

Moete

laten
mitscheiden

hadde daer gelegten **CCCC** Jaer en lxxxij. Item In desen tyden soe ver
donckward die somme en hier haer stymen xvij daghe lant soe dat veel
luden syden dat die wonder gheschiede daer om dat die keyser con
stantin blint gemact was en hyzoua sijn moeder om dat sy te seker
regnerde soude soe dat sy constantins kindere med haer oghen uut
steken en cortz huer na soe staef sy **Thidexforus** want gecore tot
eene keyser en besat dz zint ix. Jaer Inder stat van constantinopel
En In sijn tyden soe ghint zint van orieme te nycke x. Jaer te
voren der groete harde besat troemische rube soe was tot ardebe
ke In vlaendre op die riuere die leyx. En stout rudder hiet lude
re en was vllupent van goude en van lastre van x. stude geger
weerd m3 en In schilt van heel. Dese rudder sach dat al vlaendre
was woest en luttel bewont en was een wildernisse en een marasch
daer en stonden m3 meer steden In dan ghint en cassel toehout
contzint en die burch tot oudmarde. Mer god daer alle doerht
of comit gaf hem gracie dat hy dat woeste lant begreep en boude
Doe dat van hem menich lants haer ap quam En dse lude re dade en
groete carle manscap en staef Int Jaer ons heren vij. en xxxij
en regnerde xliij. Jaer En dse lude re luit na hem eene sone die
ingelynn hiet die sar vzoem en stout was en besat sijn vader
heerlicheit. Item Ingelram van eene sone die andalut hiet en
waren alle die forestiers en dse in regnerde onder hem byde
xxiii. Jaer Dese in Ware busch wachters en hoede die wylde dz
die coepman wylch vore mochte wer dieue en wer moedmaet
En dse in. heren Ware beguen tot ardebeke In vlaendre. **M**
Michiel want gecore tot eene keyser en hy besat zint ij. Jaer hy
was een goet keyser en sijn wer gemit van allen luden En alle die
ghenen die den keyser nichphorus woch aem gemact hadden
die vzoerste hy en maectse vnder omme zint hy vacht sghen
alle die ghenen die waren contrarie den keyseren geloue. **V**
Van groete harde die co. vdvncz //

keijser wagers

Berle die groete cleyn puppines sone Comt van
 vnrz die sefte htoech van brakant en va lot
 enit boude alle die coningen van vnrz dyc ye
 quamen soe wart hy gecore keysr en regner
 de dat keysrre xij Jaer een maend en iij da
 ghen En met lide des paut adriaen soe wart hy gecore tot
 een roemfchen keysr En doe hy linnē romē qua doe cōfor
 merde hy die kerche van romē al dat sijn vader puppin gege
 uen hadde en trac an hūm dat htoechdom en herstapue van spo
 leten en van bonventen Oec om lide wille der romeyne soe corē
 si hem tot eenē keysr en rēpen alle mē ludr stemmen dāy ende
 groet karle metten geyse lūde die god selue gecroent haest
 en augustus is vūm dser stad en is die beste die mē haest die
 moer god vande hemel geue vze victorie en lauge leue en wt
 gecroent opten keysdich *Wt metter vranscher croone soe wt*
hy gecroet tot noyon en doe hy tot romē gecroet was doe streef
 men vūm en ij Oec soe moghen sy wt hem stamē alle die
 yeshu dichten darzme gheuen wār of vūm en can en segghē
 dat dse groete karle die stad van romē belaghen hadde ende
 mē crachte van ouermide dāst die vriesen In geuochte soude
 hebben en wēneste dat al geloghen es En hūer om segghē
 si soe soude hse keysr vze lēte gegeue want sijn hystorie enge
 waecht mēghens dāst af hūer lūe wille sy enmē vze sit
 ten en ombedwonghen sonde hāze en mē mēghent bīstieue
 en vūm dat ye vze lūe out sijn sy moesten behert sijn Ja
 god es hē hē hemel en ouer al En die een enghel bouē dan
 der lucifer In der hellen bouē den anderen paut keysren htoech
 grauen op aertre En god haest gesproken In der ewāgeluē
 ghif gode hē en ghif den keysr t hē en die ghene hē
 es onderdāy es ligen gode sonde wāch En si segghen dat si
 gode bīseghelde hantēstē hebben van keysr karlen dat si

Johannes

Ryem

vaesen vry souden wesen sonder enighen bette mer hoer hantuesten
sijn besogheit m3 betere En die betere en mach m3 legens die sijnne de
ghen Andere soe had sijn moghen toghen Item dese edele keiser kav
le suierde dar lant van ouer meer dar die heyden kaptien van des kei
ser azachus tyden en settedt voert inder heysten handen Item int
jaer ons heeren viii^e Doe vngheyn een deel burgerz van rome den goe
den paus leo daer hy ghint in processien in die cruus daghe op sijn
marcus dach en staten hem sijn oghen vut en sijnde hem sijn tonghe
af en vnaechden m3 onrecht en seyden dat hy valsheit gedaen had
de En om desen vlydacht soe toech dese laeule tot rome doer egly lachy
te inder coptvaken land opwaert sedeliken totter stat van rome En als
hy der stad begonde te naken doe qmen hegen hem alle die senatores
van rome en die romeyne m3 groeter stard en presenteerde hem veel
heylighdoms en leeden desen keiser in sijnre pieterz kerche En dese paus
leo wroch settede hem die keiserlike croens opt hoeff dazt memich
mesthe an sach Welcke paus leo by myzarule onse lieuer vroude
soe sijn s3 hem sijn oghen en sijn tonghe weder rochte voert dat
laeule spoorlike wraet ouer hem luden diet hem deden Item al
dat recht dat die lebaerde der heyligher kerchen of gelidonen had
den dat gaf hy weder hy merde ster tinn van vranze na sijn
vader pappin hy verwan doer tspanus lide die lebaerde en belach
in pauze haren coe desiderius wroch daer hy hem vint m3 sijnen
woue en werden m3 hem in vranze Item dese groete kerche ver
wan duetwarf die sassen En dunnse vander heyden stap totter heyl
ighen doepfel Also dat m3 apostel van sassen hiet vry dde tot
coelen maken een brugge ouer den rijn Item also als ons die
fransche yesten leue soe en stant m3 gheen vanden fransche co
ningen wyser geluctiger noch beter Item tot eenen tyden soe was
dese kerche laten weten dat by nassere in spaengen lach een rose
die farnaguut hiet en was gesproten van gelas geslachte die
dauid wylen eer door wazp m3 sijn slingher En dese roese

bestand 247

beschrijvingen

religie Soc.

Farnaguut

was daer gecome vut sruen m3 xx. ⁷ tmbien die die sondaen
 van babyloni3 daer gesam hadde seghen kuyser kaele dese tyra
 farnaguir en ont sach seut speer noch swaert hy hadde by mane
 cracht Daer die edel graue roelant een camp seghen vacht kuy
 nafers En ony mocht merghens dooden dan in sijn nauel daer vacht
 onst hore god Inds edle kerstentempen aem En stac den heyden tyran
 doer den nauel en viel ter aerde en zep machumet machumet roet
 my te hulpe want ic sterue Item toets daer na die bishop tulpijn
 die graue roelant graue van tenomansis des hertoghen mylone
 van aughelus Egur co van denmarcken draftagnus co van inge
 laut Gaudelot co van vrieslat Gauserus co van boudeus na
 aman den hertog van brabant m3 v. andere hertog by hem Englezius
 den hertog van gascongen Estult ginc van bugonessis Carim den
 hertog van ~~lorre~~ lotzic galluzus en reynald Arnoud van bellan
 de salomon en sijnson hertoghen van bourgon Albericus gurbiduda
 en co stanrin prouoest van rome dese ware alle vslaghen opte zyn
 sthoude by vrad misse eens graue die graurzon hiet dat groet lam
 mer en stade was Item doe dese kaele daer qua en soude dat vze
 ken daer blif die sonne staende in daghe op een stede En vltin
 daer den heyden spaengen dat sy besaten en storch hem of hore com
 aguland en dwantse ter heylighe doopsel Item soe vltazede
 hy papeloene m3 sijnre lude seghen gode soe vielen die muieren ne
 der Item soe van hy vier steden in spaengen daer hy vor lach
 en vredeense en sellen ellic woest staren en ombelwend van
 allen luden En daer lopen swarte wateren doer daer swarte vis
 chen in sijn als luzerna carpata vomefen en adenna Item soe
 heeft hy dat lant gelhonen toke eluen toe in wendlant en ouer
 die demoube die hime toghen an toz zic van geulden Clant
 van sruen en dat heylig lant van belosten poelgen yalieu en
 calabren Hy hadde onder sijn maghten hede alle dat duutsche en
 alle dat waalsche en alle die vzeische maerfen dese kyeze swaue

faltan

hy

rosschevale

27

ongereen hessen dese neghen alle tot synen swaerde Item alle die
heyden heren ontfaghen hem En sanden hem doer sijn lieue grote
presbiteren Item Aaron die co. van parisen sande groete kaele die
lichaem wande dooden heylighen En thomas die paraclet van iher
rusalem sande hem die stoncl vanden heylighen graue en vanden
berch van caluazien vander stad van iherim en vande berch van
olueten In vense kaniere Item vren suden die co. van affric
sande hem die kaur presbiteren En vren westen die co. adolfus
van galiffien en oer vren noerden die keyser van constantmopel
Item op een tint soe qua dese kaele tot constantmopel byde keyser
constantin Die hem veel eere dede en presenteerde hem verclare
heden mer dier en nam hyper gheen met Soe dat hem die key
ser veel heylchdoms gaf dat hy mz hem vorde tot parys als
die doornen croene ons heren die doe al groen was metten blo
men En die blome verclarede in mana dats hemels broet En
die mana is tot sinte diomis En een van ons heren maghel en
een stich vande cruce ons heren Mer esudazim mz onser lie
uer vullwen hemde daer sij den gode sone onderdocht en die
luezkijne daer hy mid geloungen lach inden crulle en den
arm van sinte symon den apstle brochte keyser kaele tot alen
darm daer tocht op die ydus van iuno kaele vterde se
den sanc inder heylighen bercken Item die graue alueris
van auaczenen geboren van groete kaele geslachte en die g
ue amib van berzy sijn geselle warden verflaghen In spaen
gen en warden daer martelars gemact en gebalsent en
hoer lichaem geuoert tot rome die een beghuen tot sinte pie
ters en die ander tot sinte paulvels En coets daer na datme
den graue zorde doe en vanc men daer mz Al van rome ver
worde dat Soe dat een wijs man seide dat hy van danc wa
re gaen liggen met sijn lieue geselle tot sinte paulvels en
men ondersocht en men vancse by een lighen want also ge

3. neg.

2. neg. sac.

gewonden

liker wijs als sy malcandrie minden inden leue soe minden sy
 malcandrie inder doot. Item die co. van Ingelard sander desen
 groeten karel een groot meester inder godheit die alquing
 hiet en was een monich. hy was die beste clerc van Ingelard ver
 geseyden adelimus en beda werch. Dese adelimus was een gt
 geleerd man in phylsophien en een doctuer inder godh.
 en leerde co. karel in alle seu. consten libzack. En hy was
 sijn trefuoz en sijn raelluer. En sende hem een groeten
 clerc die iohes scotus hiet worden lysten duerbare scat van
 Ingelard. Mer karel meester inder gramazijn dat was meist
 pater pisaen. Item soe stichtde sy also vele clostere alse
 lettere staen int a. b. c. En hy dede setten in de closter een
 letter van goude beghinnende int eerst vander a en alsoe
 wort tott achtzese letter van a. b. c. En elke letter was
 C lit tornoyssen waert. Doet soe stichtde hy ver sijn goede
 in acadisdomie en guodse vande sijn in almaengen als tri
 ze. oulen. mens en stalburgh. Item dat studium van arhoni
 in grieken dat name die romeyne en leydt tot rome wort
 nam dese groete karel hy de paus conuente en brochte dat stu
 diu tot paris. Item karel maecte die sequerie dey ompe
die hoduzna. Dit soe maecte hy die sequerie die perclara
maris stella. Dieme singhet van onser lieue vullden. Item
 hy hadde een maniere ouer hem als hy te bidde was gegaen
 soe plach hy totten hofde van sijn bidde te doen setten een in
 horen en een pine en perkamet op aucture of hem enighe
 oerbarelike dinghen binne dier nacht te voren quame die
 hem later gedaen dochte dan gelaten om die te gedachten
 soe reyhende hy dat om dat hijs n3 vergeten en soude. Te
 als hy by rome qua op een myle na soe stont hy af te wort en
 ghinc in die heylighe stad als hy daer binne qua soe ghinc hy
 tot alle kercken binne rome welke kercke hy groot goet gaf

godgeluichhad

— Pater conu

begehrigen

scitlij

en alle die doestreen vander stad Item dese karte als tulpin van
naemen van hem bestruift als van sijn stad en sijn ghedane hy was
schoene en groet mer sijn op sien dat was waer en ontfuerlyc hy
was sijn selfs acht woenlant en mider grof hy was soe staer dz
hy een rudder in een strade doefde vande sceydal tot den sitten
vande sadel nochtan doefde hy somwyyle man en paert ontwaen
En men vanc in sijn tyd ghem rudder soe waer noch soe goet
noch soe stout ten wapene noch soe wijs ten rade hy en was niet
blyde om sijn gellin hy en troede oer mz om sijn verlies vier
hoofstereen zachte hy vier ronnen en een wapende rudder
in sijn hant staende die huf hy lichteliken mz eenen hant vo
uen sijn hoesde Item dese vier punten hadde hy ouer hy
en wile van hem vanc in hem best te prisen was of sijn groet
wysen sijn of sijn groete dergie of sijn huzskelic leue daer hy groet
wile in was verheue Item hy was die seste vande eersten karte
man pnce van haspegoulde weesh. Dins soue dde hy ter scoley
gaen en dde hem lezen sijn paertes daer naloude hyse riden
en jaghen en ten wapene plegghen Dins dochtere dde hy leue
siddere. bryen. en bestichten om dat sy mz ledich en soude sijn
Want als hy ouer tafel sat. soe plach hy gaeze te hoeze hysto
rien van hore en van wapene om oerloghe en wijsheit te
leeren Verbaetzaed sijn moeder die hilt hy al sijn leue lauen
dde hore alle haer wille geue Item sijn aensicht was een wat
breyt en is weten lant en roet. sijn haer swaer sijn nose lant
eone halue voer sijn baert ghinc op sijn voeten en hy sach vut
sijn ogheyn als een leculve en sijn ogheyn sprentzelen als een
carbontel. sijn wimbzaulle waren een halue palme lant En
als hy gram was en op vemer sach soe en was gheken man
soe stout hy en waer te gaeen mz raec. sijn gerdel was viij. sime
voete in sijn ommegeant lant behaluen die marzant en die
ghespe luttel broet at hy mer hy at wel een vierde del van

veeslyk

ge alt

veftant

pleghen

vrouw

vrees

maryant

Aen weez of

een weer of twee capoenen of een gans of een scoeder of
 een paulve of een hase mer met dicke en dranc hy en selde
 dranc hy meer dan in weef en elcke dranc hilt wel een loen
 se quaerte **H**y was seer sober van ate en van drancke als een gt
 dichter van hem seit die al sin regnatie en al sin leue besere
 uen heeft **I**tem als dese kaele sin ouste sone loe-winc die goe
 dertieren hadde doen croene metter fraenscher croene **D**oe blaf
 dese heylighe kaele ij. jaer achter een stich liggend tot alre
 vanden rade **H**y bewyste hem wel en bekende en maecte een scoe
 testamet en besette die keiserlike croene en oec die fraensche
 loedelwinc synen sone **E**n nam oer lof an die heere die by hem
 stond en verbeide daer sin ende **D**oe sprac hy n3 mer daer
 na dan die vaers **I**n manus tuas dnc comendo spm meū
Dats te vstanc heere in dinen handen beuele ic myne gheest
 en laer sin oghen en wart bygrave in onser liever vrouwen
 kerke die hy selue dede maken **E**n gaf gode den gheest op
 die calende van februario **I**n der tiende jaer dat hy keiser had
 de gelveest en byden lxxij. jaer was hy out en staef **I**n jaer
 ons heer viii^e en xxi. **I**tem doeme screef viii^e en xiiii^e die
 gesaede een alte groeten aerdbruedge en viel dorpen en huser
 ontstaken vanden blyem **E**n daer viele strem vter lucht die
 seer groet waren **E**n hie volchde coets na een grullike
 sterfte **I**tem doeme screef viii^e en xxiiii^e. **D**oe wart die co
 harlod van denemarchen n3 sine wuwe en kindre en met wel
 hoep dr denen gedoept tot mens **E**n die keiser loe-winc be
 gaeften n3 een stich van vrieslande

Ad-winc die goedertieren groete kaeles sone be
 sat tziir n3 lotharus sine sone xxv. jaer **H**y was
 een co. van en een hartoch van brabant en van
 lottzic **I**tem dese keiser loe-winc hadde ij. brae
 deren die een regnerde in diutlant **D**ander

van
scoeder

+ spys

koorts
by den keiser

afschied

In spaengen Mer dese keyser lodewic ghint te boue sijn broe-
ders In allen doerden want die ander ij broeders deden hende
quaden sijn Item die paus seue qua hiet mader tot rume
In vriez en hilt daer hoechtut En gaf daer den keyser lodewic
en vrou cingaezd sijn vrou die benedixie Daer hy ij so-
nen by hadde die ouste hiet lotharus en dander hiet karle die
calulle En als dese keyserinne cingaezd gestuzue was soend
hy een wijf die iudich hiet des hartoghens dochter van herte
zey die sijn heymelike nichte was en hy wan by hoer een sone
die lodewic hiet Item doe die seuende bistop van vrecht ge-
stuzue was qua dese keyser lodewic hiet mader almaenge
op den zinn m3 sijn ongeoorloefde vrou iudich vorst En geboet
darme om sijnne dwine dien hy lief hadde die fridricus hiet
kieser soude tot een bistop van vrecht dien hy gaf vringhar-
lin en staf en ornament des biscope al was hiet noed Nochtas
deden hy bistop cofacere In sijnne heymwoerdich En doe de-
se vrounge en benedixie gedaen was doe hilt dese keyser en
zucht hof en gaf costelic teten Des anders daghe sprac die
keyser bistop vrede an m3 sifter woerde In deser manere
Mer lieue sone die ecclesie van vrecht heeft dy vrede tot a-
nen bistop om dastu m3 dijnne heyligher leze silt casten
en tixen dat strenghe ongelouge volc van walcheren en
ylant In dijn sichte dat seer bezist is m3 groeten sone soe
darme seit dat m3 allene die brueder byder suster slacpt m3
oer die sone byder moeder. Waer om wy vbeswre byden al
machighen god dattu alsulche omestelike misthen conige-
ren wulste en verbantse En doe fridricus den bistop die haer
de. versuchtde hy en antwoerde aldus haer keyser v moghet
heit heeft mi vbonden m3 eenen groeten beswren Daer om
bid ic v alver groeter bescheidenheit dat ghy mi segghe wilt
van welker stede de lichaem m3 sal een vstij ontghinn

standen

Kaarl

De Holl. fron
f. 6. 6.

om te eten Die keyser v'vondre van deser vraghen en ant-
 worde aldus Ic v'morde datmen en visch anden hoefde creft
 sal ontghinne want hie hoefde is meer sactich der wtbe-
 den dan in anderen steden des vischs Die b'ischof sende e'el
 vader ghy hebt te rechte ghyzantwaert waer om ghy dan
 een hoefde en een prime s'it der kersten geloue Ic v' creft
 beuspe eer ic tot den stuerde des vischs come als tot en welcke
 van walcherie want ghy en w'if hebt h'ghens die wet en
 gebot der heylighe kercken iudich des hantoghe dochter
 van keyser die ulber moghemht een vleischelike michte
 is van welcke br'ed'amer ic Ic vermanne by alsulche peni-
 tencien als van rechte daer toe behoeft dat ghyis affsact
 en haer l'gh'heft en en laet ghyis n'z soe seg ic v datter af-
 comen sal scande en groot verdriet Die ghy n'z ontg'ae
 en moecht want god gesproke heeft ontuufel'z en ouer-
 spelerz sal hy vordelen Doe dese heyl'ch b'ischof dit v'vstandelic
 geske hadde en s'm worde n'z veel getughe der heyl'ghe be-
 sloten hadde doe versuchtde hem die keyser en bad genade
 en geloofde daer dat ongerechte w'if van hem te doene En
 die b'ischof nam oerlof anden keyser en is tot v'recht hogheli-
 ken geset in s'm stoel Onlanghe huer na soe voer dese heyl'ghe
 b'ischof in walcherie om te corrigeren en te bekeere dat on-
 gelouge kersten volc Daer bekeerde hy som luden n'z predi-
 ken en ontvinghen penitencie en sommighe bleue v'haer in
 hare w'efh' en grepen hoer wapen en dreychden den b'ischof
 waer om die heyl'ghe man van daer voer en daer na qua
 dat barbarische volc in dat eylant en sloghen haren graue
 e'ggart doot en vinghen w'if en kinderen en voerden me-
 nich cleynoot van daen Dese heyl'ghe b'ischof voer al s'm sticht
 doer en qua in v'rieslant daer hy verman arriant ongeloue
 die s' hadden inder d'riueoldich' die hy te mael vier luden

herten bechte m̄ groeten arbeide. En̄ hy beual sinte odul
phus die een canonic was tot sinte saluatoers tot vrecht die
kercke van stauere en̄ als hy sin sulke wel volent hadde soe wer
hy weder tot vrecht. en̄ die keyser lodwin̄ werf die hem ont
sach daer langher te bliue m̄ sine vbanden woue. Welcke vū
we fier arbeide om den bispop in een andere sin te bringene m̄
hozen dreychelen woerden en̄ met gter haue die sy hem san
de. Mer die heylighe man was m̄ veruort van die dreyghen
noch m̄ ghysten hy mernde altoes dat onghewoelsoede. hylch
te seyden. En̄ sande haerfelike beuue den keyser eer hy enige
sentencie des kans geue woud. Waer om die keyserinne o
uezuids haerz manz raet kyens den bispop hard groete mit
begreep. En̄ vserde hoe hem ter doot bringhen mochte. Alsoe
dat sy ij. quade kintchen daer toe huurd die hoer stoude dat
sy den bispop doeden souden en̄ sy ghingen tutrecht en̄ seyde d̄
sy thersers kintchen waren en̄ dat sy den bispop een naestighe
boerscap doen moesten. **F**redricus vernam by godliken in spie
ken dat naecte sinze door. En̄ hy hiet die ij. kintchen vlyde die
missen. En̄ doe die ewigelic gesonghen was. **D**oe ghinc die bis
cop opten stoel en̄ seyde den volcke een sermoen in sinte saluatoers
kercke en̄ seyde hem te wize sin door thans te geschuene en̄ doe
die misse vut was. **D**oe ghinc die heylighe bispop in sinte laus sa
custric tot oude moster daer hy god bad om volstandich sinze
passien en̄ hiet die ij. boden tot hem come en̄ sin cler die sin
diene was van hem gaen achter sinte saluatoers outaer. **D**oe
sprac die heylighe bispop tot den moedenacis m̄ doet v boerscap
die ic volcomelic wel wiste eer ghy hier inder stad quamt doe
toghen sy haer messen vter moullen en̄ doorstake den heili
gen bispop en̄ sprake dese smadelike woerden tot hem m̄ haft
die keyserinne vrake van dies sy langhe leghert heeft die en
menich swaer vduet gedaen hebben. Daer hom die heylighe

huwelijck

moedige

kerk

bisshop weder op antwoerde **L**ieue kinder nu ghy volbracht hebt u
 wer vullken bootschap nu pinn v snel van hier en sonder merre
 liepe die moerdernacis ouer den rijn en brochten der heyszinnen
 meulle bootschappen vanden bisshop **D**oe riep die heylighe bisshop sy
 men knacht clere en syde sone ic ben getrouwt ter doot om die w
 heit nu roep mi te sam dat priesster scap sonder maere dat symin
 beganemisse doen inder kerche En ic hadde xpm dat hy mi siel
 ontferme en ontfaugh wil in die ewighe **w**ist blescap end
 als die clere dat sach riep hy lude in groeter trene soe dat altsol
 qua gelopen in hore wapen tot den struende bisshop En als sy ston
 den ontret hem alle steyende **S**prac die gods martelare en he
 terre aldus brueder en lieue vader verzeich ic enich del inden
 hemel mitten heylighe martelare soe sal ic luden voer v om u
 we salicheit dat v god beserme wer plaghe der sonde **W**arom
 die heyszinne opbaer ouerspel die hier in lant waer soe sulle
 come die den en destruer alle die bisdom en gaf sijn gheest
 in troch vander kerchen werf en began placete dno in regio
 ne vnuoy **D**ese bisshop leet sijn martelhe in laer ons heeren vint
 en lxxxviii op die xvte dach van augusto **I**tem die bischoppen in
 vrieslat en in duitslant vnamme die doot vande onsthyuldige mar
 telare verbanden desey heysster en sijn ouerdadige wif En als ge
 gorus die paus die vnam soe qua hy weder in vint en vande
 desey heysster lodewic in wusten in een closter dz hy daer in beslo
 ten penitencie soude doen En yeste die bisshop va ampens gaf der
 heyszinnme werf een wile opt hoest en sautse in een nonne doe
 ster dat trincus hiet om daer in haer penitencie te doen **I**tem
 soe gaf dese heysster lodewic der heyligher kerche menich goet en
 xxvi jaer droch hy die croene **I**tem die vriesen graue desey heysster
 lodewic dwent en tubuut en hadde behouden alle sijn vaders
 moghenthede **I**tem dese heysster lodewic hadde een sone die lo
 dewic hiet en was ed. van hoeth almaengen en dede doepen die

Zorgen
Verhoeven

rondom

choc

huif

breemfche herten m3 al huer nageuolch En so' dāe hy oer doopen
xiii. hertoghen m3 al huer landen die welcke hy al informere d'
de in heisten geloue Item doerne streef viii. en xiiii. doe wart
sint sebastiaen vdraghen en wart gebrocht tot sinte medards
tsiffen en dat lichaem van sinte gregorius mede tot siffen Dese hey
ser lodewic die goedertiere dede tot eenre tūt alle sijn volc te sa
men comen die m3 getuelt en m3 onacht vdrue Ware die dāe
hy sijn laut en huer goet geue en al wust dat hy sonde dāe daer
lect hy om sware penitencie Item soe gaf desen heyser vorst
sine andere sone kraele den calulle en maerte co. van gascoyen
en lodewic die ionxken maerte hy co. van hoorthalmaenge en
sint van beuze Item dese lodewic voor ewe m3 kraele die ca
lulle en m3 lodewic sijn sone en dstruceerde brutaenge Item
int jar ons heren viii. en xlvij. soe was een ionxken een maecht
int laut van toel die van xij. iare was en sy vaste vij. maende
te warr en te broede mer achter dien dat sy opten pasdachont
saughe hadde ons heren lichaem s na so en dram sy of en at
nue in vij. iare Item in desen tyden soe geschied in gallen on
tend midsumer een groot onwader van eenē haghel soe dat
van boue wter lucht neder ter aerden viel een stich yis dat vi
voeren was breet. en xv. vorten laut en ij. vorten dicke inden
iare van viii. en xlvij. Item het geuel op eenre tūt dat dese
iii. gebroedre vorst hoers vaders zūt en laut m3 met vrede be
seten en mochten noch dylen en wardē malcandere vram die
ij. ionxken tegen den ouden en vgaerde om te striden in een dorp
hiet ansthoorne daer hiet op een alre gte bloet stortingē als ye
gesien was dat hoere ghem macht en hadde huer viande we
der te stane Also dat sy naden striit int velt sonde En seyde
op dese mare lotharus den ousten broeder wart toe gelwist dz
zoemfche heyser zūt lohardien lozzūt en die stat van mees en
kraele die calulle die wart toe gelwist die croene va vint

en dat laut dat be west der masen leyr brabant hollat en vlae
 dien en alle west omme neffens der see en noezmadien tot der
 yronde toe En lodwinc den ionsten wart toe getruist co. te lre
 seue van hoerhalmaengen en en pnce ouer boyere en swaue
 Item doe die mare qua in affubia en in spacngen dar dseij
 gebuudere geseyden ware om theyszinc doe ordinarid die sa
 rasinen en pinden in al haer macht hoc sy dz roemfche zic
 destruerd souden Item binne dseu tiden quame die noezma
 nen lyden ouer vander zee in gallen dat sy westen en ver
 branden En dier gelike die sassien saten hem vyghus dat
 roemfche zic an die ander lide en destruerd byna al vncz

*ver abt
 verzetten*

Lotharius wart gecor vande pincen van vncz by
 gemeene rade tot enre keiser en geset in d' stoel
 der moghently En die paus vergub die ander
 croenden mit der keyserscher croene en besat dz
 zic mit sine sone lodwinc. i. iac en van sijn broedre wart
 dat fransche haer vsteghen En dse lotharius was en ha
 tuch van brabant en van lotzinc En hy regerde ytalien en
 deskenzinc dat legt tusthen den zic en der schelt en oer bid
 bourgon totre see Item binne dse keisers tyde sde destr
 uerde die sarasinen sinte petrus en sinte paulvde kerche tot
 rome En doe sy weder ouer souden waren tot in affubia doe v
 dwerete sy alle inder zee Item in tiende iac van lothja
 us regnacion dylde hy sijn kinderen sijn zic en begaf die
 warel en waer monich tot pzueme in ardenne en sturf
 coze hter na om wus sicle was groete pzelamit tusthen
 den engelen en den duuelen Doe dat die monelion den doo
 den lichaem saghan zoren die daer by stonde Mer but bede
 der goder monelion sde worden die duuele vhaecht It
 in gerzamen huf op een groet honghe iac dat die va
 der en moeder haer kinderen aten in selue iac

stwich

Lodowic die luffet keyser lotharus sone wart keyser
 en besat t'inc xx. jaer en hi hadde gestude kint
 die romeynen en was gecroent vande paus se-
 gruis In desen tyden soe astruerde die deme inge-
 laut int jaer viij. en lxxvi Item dese keyser lodowic had-
 de een sone die haele die grove hiet of Jonghe haele de-
 se wart gequillet vanden duuele in daghe en in nachte
 In die stat van bruxen en ouer al ytalien Item soe gesce-
 de In dese keyseris tyd dat haele die co. van vintz hadde
 sijn sone wel besocht soe dat hi sijn eene sone haelema
 hadde doen wien tot eenē diaerte soe dat hi dat begaf en
 wart een quact vloper monich En die vader vintz hem en
 deden sijn oghen kut steken En die ander sone die huet hae-
 le en wilde op een t'ur sijn cracht prouen hymelic en hi blaf-
 doot Item dese keyser lodowic die onthoert tot eenze t'ur
 een groot geleerd man tot hem te come die geheten was so-
 hams scotus en qua tot hem In vintz En maecte daer
 sijn diomsius weken vten graven int latin die daer na va-
 sijn discipule in griffen doot gesteken wort Item int
 jaer van viij. en lxxvi soe quame die noordlyche in gas-
 congen aengouwen dat bisdom van toers **C**erlicus pichaz
 dien dese vincten si des soe qua hem seghens raulphus
 die hroch van gascongen in groten volche en hi lach mede
 in al sijn haren zucht als wel volue onder een cappel scap-
 soe ward si vslonden Item dese keyser lodowic starf in
 ytalien en haele die caluwe sijn vaders broeder die wart vhe-

Rede die caluwe besat **N**uen int keyserint
 dat int een jaer en ix. maanden En om dat hi di
 keyserint soe behendlic gecreghen hadde buten
 sijn broeders rade soe raet een oerleghe tische he-
 berden Item In dese t'ur soe gesceet In sassen dat dorpen

gripes

en steden luden boesten hufen en trecken soe vghingen vande stor-
tinge des waters datme n3 geware en conde waerde waer een huus
geslaen hadde Item die nooz wigheze metten vriesen quame tot
parijs In desen tyden en steden daer in steden En ten lesten won-
nen sint Item dese haele marce den moster van sinte cornet
buten copingen en hy marce dat respone Cuers aploz Ite de-
se haele dede maken In vncz en In ytalien wel doestere en her-
ken hy dachte op ceme tuit een stad te doen maken alsoe groot
als constantinopel die soude hebben doen haken karuopolim Item
binne dese tyden soe vloren die sarasime tuit van coeylicy dese
haele was en hartrecht van brabant en van lorze soe dat hy
sat tot ceme tuit te badele een dorp dat op die trempen in brabant
staet en om hede wille hagens des edelen graue soe gaf hy ceme
die dree die des primen walterus broeder was en gestore vanden
edelen coninc steme va vncz die herde van cymonde n3 horen
toe behoren n3 bestieue der preuilegien bestighelt n3 des coninc
gulden vingerlin daer sijn bende In ~~ge~~ graue was als die
hollantse hantvesten daer of begrepen heeft gegene tot
bladele werstieue In daer ons haren vncz en lxxij des ix da-
eche voer sint ians dach mid somer

Adaliaer van vlaendre vorch van ceme sone die
boudin die yserim hiet dese boude onstacete
iudich co. haele des calulle dochter soe dat die
co haele boude dysterim sime swagher gaf en
morde vlaendre waer hy gaf hem arrecht metten lande dat
daer ontrent lighet En dese boude dysterim seit vincent
die iacoppin die den spueghel hystozial wel hende dat desen
boude die eerste graue van vlaenderen was Mr forsticus
en hostlywachere huren die eerste in voezgenomeit en vuden
die straten en beserziden die coopmanen want op die tuit luit
tel steden ward En dese boude wart gesant van zeme sinte

+ monster

hieten

B

ring

vincen

Donaes lichaem dien hy tot brugge brochte En dese vroude inus
ginc xvij. jaer en hadde eenē sone by iudich werch die vroude in
die calulle hiet na sijn oud vaders toe name En vroude in dese
zinn storf int jaer ons heren vint en lxxx. en wert begrave in
te pietre tot ghent Item als dese keyser barde gecome was
vur vnoz in ytalien so wart hi begrave van eenē iode die ce
dehuas hiet en storf ouer kerch

De groen
Rede die Jonghe of die grove besat tūc xij. jaer
en in sijnē tūt was een alte groeten hongher jaer
in ytalien Dese besat mē alte groeten vreden gecoma
men en galen En int ander jaer van sijnē zūc
wart hi gecroent vande paus Jan werch binne sijnē tyden
wart vslaghen wel by v. 7. noerweghers vande fransoyfen
Item int jaer ons heren vint en lvi. so gesriede sijnē vrede
en pphete die biscep turrecht was die voersproke hadde er
hi turrecht vmoert ward so begonde en alte groete lide en
damerlike plaghe te gesaene want een hiet gelle en den mē
sijnē dē en dander hiet zolle mē sijnē noerweghers stakē
hem te same mit veel sepen en quame hier ouer die zee mē
een onnellie heer mē groeter wret heden en dstruceidē wel
landen int kerstheit. sy beherde hollant sy brake de lye
liche cofseers heithe sijnē aelbrecht tot egmonde en den he
lige priester sijnē gecroen tot noortich sloghen sy hem thoest of
en worpen neder alte groeten castel by voerburch dat wilen
er de cony arnddus was Daer grepen die geboze hollan
des haer wapen en sette hem te werre Mer alst god vlyen
gede so wōnent die herden dmen en sloghen daer alle red
des doot die en hiet heer diltout die ander heer gherlof
mē wel hollandes En vinghen die wūc mitten kindzen
en vordense mē hem luden En inde selue aonganc sār bestuam
den sy vracht en wōnent stremender hant en een stad die

Scherken

by daer. lo. procliekerden in waren En sy sloghen dazetien
en papen al doot en woepen poort muren ronderle al meder
en vbarrendt en toghen soe wort opwaert ten ynt en lute in
licou n3 stacy **H**ymaghen wonen sy en vbarrende daer dazetien
szo pallays **C**oelen wonen sy en vbarrendt. **M**ens dstruerde sy
ben vmielden sy. **A**lren vluostende sy. En int heysers pallays had-
den sy haer parde gestelt den roemselien zibe te stande sy ver-
branden gulic tongeren en ludic **T**ucht waert al vplacht
en vbrand. **p**ruome. **s**inte renatels. **s**inte truyen. en al haspe-
goultre moeste smaken van haren rouwe **V**oert soe toghen sy
in lothric en in gallen soe dat sy quam en vmielden vlandre
sonder brugge en sint omare pictaerden en toreburch. sy le-
stalden toers en woepen alle die heichan meder En als die v
almacugen en v d vnt 4 saghen dat sy aldus geplacht waerde
vande dne en vande noordweghers doe ruppen en vaden alle die
lande om hulpe en om troest an desen heyser harte die loge
En als hy qua saghen dat heyden diet m3 soe gter moghent
heit doe maerten die denen en die noordweghers paps om ey
lylic wille wat gelle die dne en rolle sijn neue hadde hier
vord kenne 21. jaren vnt 4 saze geplacht en vduue soe dat
tet god selue vdurede en gaf die heyden alsulke gauen
dat sy des verhtus afstonden en geloofden doopsel tomfan-
gen en harte mastay te doene en hem te diene al haer le-
uen lanc op datme hem geu wilde dat lanc dat sy wiley
eer m3 striden wonne dat neustrem hiet **D**ese heyser harte
le was hier om blide en daer waert gemant alsulke soe
ne **I**n deser manere dat hy gilla sijn dochter rollen den noer-
wegher te wue gaf en gaf haer mede noermaden dat
eerst neustrem hiet dese waert harsen en graue zobrecht
van paris hief desen rolle ver doopen en waert na hem
gelyken zobrecht rolle wat hy van by gilla sime vulle

eenē sone die ridstert hiet en ridstert van eenē sone die ruzar
dus hiet en eenē andere die zobrecht wistard hiet Dese zobrecht
van polgen calabren en ceplun Dese zobrecht van In eenē stri
de die heyser alexius van constantinopel en die van venegen De
se zobrecht wistard van eenē bastard die willem vadnoezmad
dien hiet die ingelant van en vstoch hare co. arold En kusat
die croene van ingelant Aldus gedude dat geslachte van rolle
den noorman Item doe dese heyser karle gilla sijn dochter
rollen te wue gaf daer menich mesche bij stont en gaffer he
noormadien mede en soudet van hem te leene ontfanghen en
cussen des copinx voet Polle voutbaerdighe soe mede te hūdie
en nam des conix voet In sijn hant en wouden te monde hē
sen om te cussen daer viel die co. ouer ruy en die noorman
men warden alle lachende Mer die wile seyd dattet rolle in on
warden dede Mer rolle vonschuldichde hem en seide dattet een
seid en een rustume ware In denomarchen dat mēs daer plage
Aldus blef schelden en die dage Item in haest dese zobrecht
rolle eenē neue die gelle hiet en ontfint op die tū doopsel
mede Dese heyser karle gaf desen gelle bloys dat een borch
was daer sachde hy een burch en een stad daer hy gūe en
hære of hiet Dese gūe gelle hadde een edel vullve daer hy
an van den ouden tybaut Tabaut van an des ceften heyser
coenzards dochter eenē sone die ode hiet die sampanois was
sijn moeder lach te veld hy tybaut haren man In orloghe daer
hy gewonen wort Ode van een sone die or ode hiet En de
se ode van ij sone die een hiet tybout die ander hiet stue
Dese stue van eenē sone die gūe tybout hiet van bloys en
was die leste tybout Hier ent gelle des denens geslachte in
segghen dese oude quene en fabulacis dat die gūe van bloys
sijn come van gauzoen den vraden dz al geloghen es Te int laet
one hoch vū en luy qmen die den m3 die noozwegers ende
destruwerde al vū 7 des so qua heyser karle die calulle en

vrouwen

en condise n3 bedwinghen soe dat hy gaf sinne richen co. lo
tharus dochter die gisela hiet goduartz den noezbegher co. tot
cene wuue en men soude n3 haer geue die probincie va vrus
lant en dat gesiede En daer na en wuden die vriesen den voer
sreue haerle n3 onderdanch wesen daer hy n3 groeter moghet
heit qua en slochse en dwarse en gaf hom en smadelic eeghe
stap soe dat die vrese moeste draghen een strop van cene lust
om sin hals daer nese rechtuoert an hinghe of st hem tot e
nigher tuit setten woude Igeus des comix gte maghemheit
en coets hier na soe wart desen co. goduartz vslaghen ind
betou n3 menighen dem ouermids gods wreake Daer wart
gewrochen menich kersten bluet dat sy in vortiden gedoot
hadden It In laer ons heren viii En lxxxi wart dat ludiac
van sinte calixtus van rome gebrocht In vranze

Willem van malmesbergh een monitz vut Ingelat
en een groot coronist daer viel wyser dichte an lig
ghen seit dat dese traerle die groue sach een vislon
op cene nacht en sin historie spract aldus Ind
name alder coningen eer wy traerle byder gracie ons heren
kerster en co. va vncz en partucius van rome op cene son
dach nacht daer ic nader metten tuit ghinc liggen rusten
quam een vreselic geluud tot mi en seyde traerle In coeter
tuit soe sal dijn ghest varen vut dijn linc Te hant was ic
minne sinne v3 troest en die mi wch word was soe vut
en claer en seken recht alst thicht dat vter staeren schijnt
een hinen cluen hadde hy in sin ham soe claer datter seken
licht daer seken vlichtende Eene draet hy daer of liet en
seyde nu nem desen draet en knopen vaste an dijn rechteren
dumme waf du moester mede ter helle gacy Als hy dit sprac
leyde hy mi na hem en ghinc selue vore en leyde mi mitten
claren draet In der helle In een dyp dal daer viel vlame vut
branden Daer sach ic swaelinge putten van petre barmede

magnus & colobus
Germynus.

In almalen

morgen

van loede en van smoute daer nam ic bissoppen die m3 my-
nen vader en m3 mine oem lotharus plaghen inden die sach
ic daer. In groeter pinc. Doen vracche ic wuer om si doech-
den sde groete tormeten en pinc. si seyd wy ware dms vaders
en dms oem bissoppen en als wy hem geiaden soude hebben
om pais en om vrede sins lauts sde souden wy oezloghe en striit
en sin wole te bestraten m3 onacht daer om doghen wy dese
tormeten der hellen daer wy blau moeten sonder ende. En die
bissoppen sellen hier mede come metten pincen die onrecht roef
en mozt mynen. Als ic sach die gte vaer quame die yselike
duuelen m3 gloyende halcy en woude my den draet ontzet-
ken die geknocht was an mine dume. Mer die clachheit des
draets was hoer vian en luyen ontzent my en vilden my
tzeche. In die swauel putten mer min leedsman diet cluey del
wart den draet ij waf ouer min stoude hy trac my na he
m sin lehout. Hier na quame wy op hoghe brughen die al-
le varende vande yseliken viere. Daer zuiere vut spronge
van ongesthen viere. En daer spronge or zuiere van
swauel van wallende metael daer nam ic sielen sonder
getal minns vaders pincen. sin manen. sin zaet en min
broeder dese waren daer Inge woepen som toten kinnen som
toten nauel dese riepen ay my vader luyen en seyden In onsen
tyden mindy wy m3 dy en m3 dme vader en m3 dme broe-
der en met dme maghen manslacht doot slaghen om
die ardsche grich. wille daer om moeten wy no luyen
bloedluyen trac ic bet vader doe hoerde die sielen swaerlic
tormeten en ic sach op die ander sude een belze vol strepen
draken en scorpioen. Daer sach ic In pincen die wilen eer my
vader min broeder en min oem die enden. Die riepen wapen
karel no sich wat swere tormeten dat wy doghen om on-
sen guetigen gewin dat wy m3 quaden anbrughen bager.

belappen

geknocht
rondom

kookken

nader by

Wapen
zee.

den En daer was een draet die wilde mij vslinde **M**er mijn
 leyder die my leyde ghinc en want my den draet ij. **W**ezue om
 me daer soe scoone licht vut ghinc dat die draet of wete
 en ware daer af vuarct doe quame wy daer in een dal daer
 die een sye vol vuez was en die ander sye schoen en vchiet
 dat in te seggen en was doe hende ic my ter syden daer seer
 doucler was en seer grullelic te sene daer sach ic som va
 myne gestachte in sware anatehze tozmete En een grullic
 lic vaer quam mij in mynen sin wat ic sach daer monghen
 swarten vuant die my woude werpen in dat swaer tozment
Mer die Abijn draet gaf my soe claer een licht dat ic sach an
 die een sye soe groeten claerlyc die mi seze blide maecte en
 ij. fonteyne daer vut spronghen daer die een of was vutne
 mende hort en die ander wel schoen en claer en wel gerimpt
 En oet sach ic daer ij. cupen en als ic darwaert ghinc en
 volchde myne draet en als ic die een cupe sach an die een sy
 de die al vol wallens wazer was d in sach ic myne vader
 den co. loxwre die dat zint van almaengen menich tinte
 sat hy stont op en ghinc sitten in dat horte bat tot ouer
 den nauel toe daer ic groeten zoulde om hadde En riep ay
 mij haerle co. vuarct vuz om myne wille Ic wort wel en
 bin des vzoet dat din gheest die hier was toze tuzzen
 sal ten heljame daer sy vut grome es god heeft dy daer
 toe vhozen dattu tot onse pine come puz om dattu aen
 sien souste onse bittere tozmete die wy hier daghe om on
 se sonden des een daerhe moet ic in dit wallende bad ende
 des andere daerhe int sachte en dit coe al byder bede sinte
 pieters en sinte wimms wat haer tavier bede doet dat
 onse gestachte van haerle den groeten keyser onsen oud
 vader regnerie mach **M**er wiltu mij in staden stacn en
 dijn bystoppen aptry en clergien in offer hande In bed in

kokeniden

eens daags

helfen

aemissen te geue In salmen te lesen die herlyghe kerck te be-
sthemene en in allen goed saken Ic sal haestlic come vut
desen herten bade **W**at min broeder lotharius en lodewic sin sone
sin goquit en vlost by sinte pieters bede die huer by my saten in
deser pmen **D**oe sach ic ter rechter syden ij. diepe waten seer groe-
telic wallende en seyde tot my dese ij. diepe waten sin din of du
maeste dy bezon of din sonden laten **D**oe want ic soe seze ver-
uact **M**er min leyder wort des geltens dat my die vaer soe seze
wee dede **E**n seyde volch my na iongelinc ten viden dale ter rech-
ter syden ten aerdschen paradise als wy verch ghyngen **D**oe sach
ic in groeter claerheit val comigen sleten in groeten vloedden
Ic sach mine oem lotharius op een steen die een edel toe pat **D**oe
seer groet en schoone en my een diebare coeme daer by sat lo-
tharius sin sone oec chuelike getroet **D**oe by my sach zuep hy my an
guedertweliche en doe ic by hem qua sprac hy haerle du bist min
erue **I**n roemfche zier en die dede van my **E**n du bist wy in cor-
ter tuit huer comen. doer die stad der helsther toemden daer du
in saghest lodewic mine brueder dinc vader om onsen sonde
sin wy huer gewist **M**er bider ontfamlycht ons herren soe sal
dinc vader sach seyden als by sinte pieters en sinte zennis bede
sullen sy vlost sin want god haest hem die macht gegeue ouer
ons comigen ouer ons newe en ouer holt ved vne 4 groete mach-
ten der hemelscher vloedden **W**at hadden sy in gebide ouer ons
geslachte soe ware die merre heop vdoet **E**n ic wert wel dume
dy in corter stont of uene sal dat roemfche zier **L**odewic heez-
de hem tot my en seyde thepse zier darty van rechter oer is an-
gestruud dat sal hebben lodewic min dochter sone **E**n alchaut
dochtens dat lodewic dat hinc daer qua **M**in oem lotharius
seyde tot my ontbint van dinc dume den thindzaet en ghes-
ouer dinc kinde die macht van dinc zier daer du hore of bist
doe dede ic dat min no moer en dinc daer gelic der sonne

Keset

kokenre

spoorig

erf
overheer

schijn qua daer in sijn hant geconen En na dit visioen soe qua
min ghest vnder in sijn vleische En it was moede siet ende
sare rouwe om dat min ghest soe zere want gepint ende
dse hysse harde lefde cume ij. jaer na dit visioen en starf int
jaer ons heren viii. en tughemich

vij

Arnoud die eerste besat dat zic xij. jaer dese qua van
daer boue hie meder by Worms op een water dat hie
die yle Daer vslach hy alsoe veel herden dinc en noer
mans die vuez lothric om ludich en om mens alafar
geplaecht hadden en vnielt soe dat hy etwar vltid m3 hie
bluede wat daer bleffer alsoe vslaghe soe dat me lode noch
wriet en vanc die die mare te sepe trochte hoe vte die her
dens die vslaghe ware Item int leste soe was dse hysse
arnoud besmet m3 vme sichte soe dat me m3 gheue medicin
gehelen conde hy en wort gegaten en starf vande lusen int jaer
ons heren ix. en iii. Item achter dse tuit soe merden die d
me en die noerwegers soere die die lande geplacht en ghest
hadden xl. jaer Item na dse hysse arnoud qua int zic lo
dewic sine soue Mer hy en wart m3 gecroent int hysse
soe dat dse hysse arnoud was die leste van puppinc geslachte
te soe datter dse lodewic m3 by conde come onder misdact
wille die puppinc geslachte misdact hadde hieghen die heilige
kerche En dit geslachte besaten dse hysse lude croene
jaer en xi. Nu is hem die croene ontfic om dat sy die heili
ghe kerche gecranctet hebben en daer om soe waer die fran
soysen ontfyt die hysse lude croene en is gebleue int duitsche

verzuken

Indelwice die derde regnerde vi. jaer **M**acht
vime sine tyden soe begonde te regner die van y
talien want hysse tuit was geseide en ontgange
vande francoysen tot den volke van ytalien na die
sementie dat die romeyne gegene hadde om dat die francoys

sen m3 en holpen studen die romeyne kigen die lombardē welche
lombardē die romeyne seer pynlic en hart ware En om deser
saken wille soe begonste binne dese heysere tyden loed winc dat
dat zier wart gedult want dwer word heysere die alleene reg
merde In ytalien en die andere In almaengen En dit duerde
tot heysere otten tyden toe dat sy m3 ij. heysere regmerde **I**
Dese heysere loed winc vnaechde berengiere die In ytalien regmer
de en doen hy ouer berengiere begonste te regiere soe waer hy
geuaen tot verone en wart blinc gemact en dese berengier
wart weder omme Int zier geset **I** In iac ons heen viii.
en xci. die co. edlfudus van iugelat dde op hanghe vele
gulden armborsken daer die wach In vize ghinc soe dat alle
die ghene die den wach leden en verly ghingen soe en dorste
niemēt boghe wach draghen noch tans soe stont die wach om
te wacht **I** In sinte marzins lichaem waer vdraghen vnael
hoorne tot anhoere daer sijn lichaem inden wach en rypel en
en blinde gesont maecte kigen hare wille en die vdrerde struce

Beringarius werst die eerste // die word groene
besat dat zier iij. iac hy was winc en vnaem ten
wapene en hy stont tegen die romeyne binne sime
tyden was gesicht en maect dat clacht clongy en
het sichte wille die milde pnce van bouzongen In iac ons heen
ix. en xii Coenraed een duutsche besat dat zier viii iac noch
tans en wart hy m3 getroent Int getal vande heysere om dat
hy m3 en regmerde In ytalien en daer om deser hy die bondie
re der heysere binne sime tyden soe destruerde die sarasine
pacten Calabrien en al ytalien dese heysere coenraed re signeer
de sijn zier In sijn vii. iac eenen heymit otte sone der hioge

Onnit heymit van sassen die eerste // van sassen
wart heysere en besat zier xviii. iac In almaengen
en dese en is oec m3 geset Int getal vande heysere om

Castij

kwamen

gondur

Leon en heer
S. 800

dapper

dat hy n3 en regnerde In ytalien en oer om dat hy n3 getoet
 en was vande paus Item In desen tyde die hitoeth spiritigius
 va keme die betoerde hem ten kerste geloue Welke spiritigius
 al was dat sake dat hy was moypitus nochtan soe was hy voer
 alle die andere een gheoert puer en heyluch en na hem soe qua
 woufelant sijn sone een gerechtich man soe dat sijn broeder lo
 desclanus dat kende en sloch hem door int laer ons heren ix
 en xxiii. Int eerste laer van heyster orten en nam sijn zier dit
 wilde heyster orten wreken en oerloothde legthen hem xiiii. laer
 lang soe dat hyne vilban en dstruerde keme en dese woufelant
 vorst was soe deuot dat hy des nachts opstont n3 een tmedyt
 alloue en toech In sijn bosch en brochte gedragthen hout op sijn
 scoeder dat hy sijnachs voer die arme lud doeren leyde he
 melike Item soe plach hy selue dat toech binden ind vel
 de dat hy selue dorsthe n3 sijn hand en daer na dede hie
 malen en marter osten of die gap hy weth ouer alle die
 kercken En dese heyster die staef int laer ons heren ix en
 xx. En orten sijn sone detste wart gecroent na hem Itē cō
 traete die simple vā vintz wart versant tot pezoene gemer
 telit gedoot vande graue hubart van viondoys int laer
 ons heren ix en xxvi. Item beringsarius die dide wart
 heyster en besat tuit vij. laer vinnē sijn tyden soe was groot
 stesma en geschel In ytalien Dese beringsarius noch oer die an
 der en vunden n3 geset ind getale vande kerste ouermids
 dat sy alleen regnerde In ytalien

III Otharius die ander regnerde ij. laer En In sijn
 tyden soe was die sonne geschapen als bliet waer na
 dat qua een groet manslachte van volche int laer
 ons heren ix en xxxviii. sinter oustacen ardebisop
 van canborch was In desen tuit en hy was van gorden louen hy
 sichte dat moster tot ghesoene hy sach den inghel seraphim doe

antiffen

hy seue soude En hy leide vanden Inghel seraphim De se antiffen
De rex genou dñator om̄ ppter sedm̄ maiestatie tue da nobis indulgē
nam rex xpc pcedit allā En hy sach die maghet maria m̄ hare ge
sellinne doc hy seue soude Item berngarius die vierde regnerde
In ytalien xi. Jaer welche berngarius bedruue al ytalien En hy hilt
gelaten In den kercker Aeldt bidde de keyser lotharius vordulle woz h
Mer een otte van almaengen co- die qua m̄ gter macht In ytalie
En stac berngarius vten rike en vloste die coninginne vier ker
ker Welc hy nā tot enē wue Mer huer na crech berngier gena
de an oten soe dat hy hem weder gaf lombardien vutgenomē m̄ ste
den als marchia. treuecma. veronencia en aquilua En cois huer
na dat berngarius hlant van lombardien In hadde soe quamen
ij. legaten vten stoel van rome In lombardien en vraechden den key
ser oten Waer hy den tyran berngarius gelaten hadde soe dat de
se keyser otte te rome qua om gtraent te sijn En als hy qua in
lombardien woz soe vint hy berngarius en vlande tot cesone
In alenden En qua tot rome daer hy crech ontfanghen wort en
geroent metter kersteliker croem vande paus en vande romeyn
Item In den tyde In walscomā was een meyslin geboren die vanden
auel opwart ij. vischeeden lichame hadden en van welcke hoefde
als dat en at soe sluy dat ander en lre fde beyde langhe tūt te
gader mer sy en stuzue m̄ beyde op een tūt

tyde man:

auel. navel

Otte van sassen die eerste regnerde xii Jaer Hy was
die eerste duitsche keyser en dat keyserin waer
genomē en afgesmeē van die van ytalien en die
duitschen begonde doc te regnerē welc heeft ge
duert toten daghe van heden toe En om dat dese keyser mach
tich was In sassen en oer langhe tūt In almaengen gregnerde had
den soe sanden enigen vanden cardinalen m̄ hulpe der romeyn
tot hem m̄ xij. psonē biddende dat hy soude come tot rome om
proffit der heyligher kercke En dese keyser trac tot rome wort

ouer tuscanē m̄ groeter macht En doe hy binne qua wart hy
 eerliken en Wel ontfanghen vande paus en vande romeynen
 en wart daer gecroent en begaefde groetelic die heylige ker-
 ke En doe kerde hy weder in sassen m̄ sijnē wuue daer hy
 eenē sone an nam die na hem zinnē kēsat En hy hiet otte nade
 vader welch kint hy dede neme tot eenē wuue theysers dochter
 van constantinopel die getome was vande blude der romeynē
 dese heyser qua menich wēf tot rome om te merzen die staet
 der heyligher kercken En hy dede maken tot madenburch in
 sassen een schoen kercke in die ere van sinte mauricius in
 jaer ons heren 1195 en tveensstich

begiftogde

Ote die ander m̄ otten sijnē sone kēsat dat zint 22
 jaer dese heyser als hy die gricken persequerde
 in calabren daer vloos hy sijn ridders en hy machte
 cūme ontblēn van groeter armoede vut hare hande
 Mer daer na voubarde en begaderde een groot machtych heer
 en sloch hem weder en bestalde die stat van bōneuenten welc
 hy nam en vanc daer binne dat gebernte van sinte bartholo-
 meus dat hy m̄ hem werde tot rome en is daer noch huden
 daerhs Item dese heyser otte liet sijnē sone in sassen en hy
 trac m̄ hulpe der conigen m̄ eenē groeten here tot rome hi
 dende doer ytalien en qua binne rome en daer wart hy wel
 ontfaen en hoerhinc en ware daer lyde gecroent hy en die hey-
 serinne sijn wuif vande paus benedictus en hy starf tot rome
 en wart begrave tot sinte pieters Item in desen tyden leefde
 sinte aelbicht van benen en was een bishop tot purganis en
 god dede hem vstaen dat hy qua in ongeren en wel lude mit
 hem en daer na qua hy in prusky daer hy p dichte tgheloue
 en daer starf hy marcklar Item in desen tyden sinte edulwart co-
 va ingelāt wart doot geslaghe van sijnē stiefmoeder d̄ groot m̄
 zake om gestude Item graue bondin vā vlaenderē die calalle

rijp
 herpūte
 bestadlen

Van eenen sone die arnout hiet die groete en nam een wiif des
graue dochter van vinnendoye die adelic hiet en nam an haer den
Jonghen boudin van troos en van wolouos Dese arnout die ghe
erde en veteerde seere die heylighe kercke Item xii. canonicen
prouende hy tot sinte donacs te brugge hader canesun En was
graue xlv. jaer en starf int jaer ons heren ix. en lxxviii. en
leit begrave tot sinte puters te ghent Item boudin die soe
groet arnouds sone nam een wiif hiet machtel des htooghen
harmas dochter van sussen daer hy an nam den Jonghen arn
noud Dese boudin die Jonghe regnerde mer iij. jaer En starf
int jaer ons heren ix. en lxxvii. en was begrave t sinte luc tot
ghent Item Arnoud die Jonghe nam te wuue herigiers docht
die eerste keiser vande loerde en was int iij. jaer en sy hiet
sufanna daer hy an nam boudin mitten baerde Dese arnoud
regnerde xx. jaer en starf int jaer ons heren ix. en lxxviii.

Boudin van vlaendre mitten baerde nam te wuue
des graue ghysbricht docht van sluisenburgh die
ogine hiet daer hy an nam een sone die boudin
van rissle hiet want hy die stede van rissle creest
maecte En stichtede daer een canonie daer hy in begrave wart.
Dese boudin was graue van vlaendre xlviij. jaer en starf int
jaer ons heren xj. en xliij. Item int jaer ons heren xj. en xxv.
sint fulbaertus die martelaer die die moeder gods vstierde
in sijn doot bedde en van hare heylighe melc soe ge nas hy

Boudin van rissle was graue van vlaendre en had
de te wuue adelic des cox. dochter van vnrz Dese
boudin van an haer ij. sone Die ouste hiet bou
din en die ioneste hiet robricht Mer altoes ont
sich die jonck eusten den ionsten broeder Dese boudin nam
en verzachtede an hem al slant van ouer schelt Aelst en ge
raete berichte dat den keiser hemre aut int m3 weder en con

te bringhen dese graue boudin konamt hem En dese keyser
 heimze was m3 groter moghentheit by vlaendre tot ghent
 om desen boudin te vdrue vut vlaendre En boudin volhde he
 na tot nymaghen toe en vbarrede die stede En ten lesten soe soen
 de hy metten keyser heimze waf en wart sijn man van sijn
 lands dat den keyser toe te hoerde in vlaendre En die keyser
 gaf hem daer toe iij ambachten en walchere Dese moghende
 wyse graue boudin van ziftele hy stichtde en campeie tot zif
 tele en tot aclebeche daer die iij forestruzer ligghe alst vorst
 is Item dese boude die graue stichtde die kerche tot mersen
 en daer leyt die graefinne adelic sijn vullve. xxxij. Jaer was hy
 graue va vlaendre en starf int jaer ons hech 47. en lxxvij en
 int begraue tot zifelen in choor

vapel

Graue boudin de graue boudins sone van ziftele hadde
 een wif die hier zekuld en haer was an gestruue hene
 goulle van haren vader harman daer si een graefin
 ne of was Aldus was graue boudin graue va vlae
 dre en van henegoullen hy wan an zekuld sijn wive Die een
 huet armoud en dander boudin Dese boudin douste broeder
 van zobrecht was soe goedertien en vreedfien en men maecte
 zydende m3 een spawair op die hant en hy en was mer iij.
 Jaer graue en wart begraue tot hamon int jaer 47. en lxxij.

Robrecht graef boudins ioneste sone van ziftele
 waf nam te wue ghartruid de htoche dach
 ter van sassen die graef flous wedulle va hol
 land was en si vuoethe hollat ij. Jaer van die
 dree hacht sene wighen dat een jour brint was Te alle
 die van hollant en van zeelant sworen en hulden desen zo
 bricht wer eens moeac behoude die graue flous hoer zeh
 ten Aldus soe bleef hy verht metten wedullen vij. Jaer en
 die hyle maecte graef boudin eer hy starf om dat hy zobrecht

Huwelyken

liende stapper en wyser dan boudin den ousten sone voerh soe hylie
 ten den vader butens lande. Om dat hy des soeghe hadde dat hy sine
 brueder boudin vdruien soude of sins gebrake. En die vader die
 dede desen zobrecht sworen voer alle die ridderschap vande lande va
 vlaendrie tot ende narden. ne mer meer te vheffen tegen sinen
 brueder boudin of sin kindre. En dese zobrecht hietme zobrecht
 die vrie. Mer in sin vrede jaer van sinre hylie qua hem boer
 scap dat sin vader graue boudin doot was. En sin brueder voerh
 behult vlaendrie en henegouwaren en boudin starf naden vader in
 jaer en die landen quamen op boudin en arnoude sin ij. sone
 Mer zuld die moeder behult die ouerlant boue vrede haer sone
 soe dat haer moeder al vlaendrie ~~hollande~~ pindichde vme
 zen en seer vdrflie was dat haer swazlic vghinc in leste Ie
 in jaer ons heren m. c. en. li. qua die builziggede gouaert vander
 moske van lothinc en van ardenne en m. bisop wille va vrecht
 quame m. een groot machtych har en studen tegen desen zobrecht
 die vrie soe dat zobrecht verloos en zuinde hollant en qua
 tot ghent en sloch daer neder m. vroue en m. kindre soe dat al
 vlaendrie oren en hulden zobrecht die vrie tot crme harte en
 dese hartoch gouaert was hollants behoeder. In jaer en want ver
 moert en starf tot vrecht. En zuld voerh cracht co. philip
 pus in vnc. In haer hulpe zobrecht oem. En dese zobrecht
 tocht m. een swyden har va vlaminge duutsthe holladers tus
 chen cassel en sint omers te studen tegen sine oem den co. van
 vnc. In ghen zuld en hoer ij. sone boudin en arnoude. Mer
 die co. want vluchtych en arnoude wart vslaghe en louden en
 westmen m. waer hy bleef. Zuld vurd geuagen en dese
 zobrecht bleef m. richte har va vlaendrie en hadde vlaendrie
 xxij. jaer in handen. In dese graue zobrecht dacht aldus
 al wast hem wel vgaen mitten stude die co. sine oem want he
 vel te swaer en hadde gacinc an sin vrienstap getwest en

gebeyd

groot

m. hem gesoent

met hem gesoent En vernam dat die heysen hem nu tot coele
 ware comen en sande boden anden heysen dat hem die co. phs
 van vncz seer fel was oft daer toe quame dat hy hem hulpe
 lic wesen soude of soene mitten co. Was hy sin laut een gt del
 vande heysen hilde Als dese graue zobrechts raed quame ouer die
 mase soe gemoetde sy een schoen joncvouwe soe dat die joncvou
 we hem luden groetde en die soue bulbe vracchte hem waer sy
 woude en om wat saken sy vut gecome waren. sy seyde dat sy
 te coelen woude wesen en en dorsten haer n3 onderken wat sy
 doen souden Die joncvou seyde Ic wart al v bootstap wel want
 ghi wilt wesen tot den heysen hem nu van graef zobrechts bege
 om dat hy hem gehulpe lic soude wesen tegen den co. phs va
 vncz sine oem Mer hy sal die vruinstap wel ontfaen mer
 dit coemt hem noch te voren den oet die hy swaer tot oude
 naerde dat hy nimmermeer Ighen sine broeder bouddin noch
 tegens sin sine doen en soude noch tants vdruid soe dat sin
 sone sone sonder oer sal sruue en daer sal een deme comen
 en worden een graue van vlaenderz En dan sullen daer ij. co
 men een van oesten en een van wesen en sullen om t hant stri
 den Mer die van oesten salt wyne en die sine sullen besit
 ten toet vrese vander wazelt toe En mycmet en wiste wyse
 dese sulbe was mer noch heeft sy waer geset Dese graue
 zobrecht wan an sine wue gertzuden ij dochter die daer die
 one af hiet adede die ander was een abdesse tot mase En a
 dele werf nam den co. van den marcten te manne daer hy een
 sone by van die hazle hiet en wart hiet na een graue van
 vlaenderz Die derde dochter hiet gertzuid die voor hare
 straten mitten hore van elken daer sy een sine an vande
 duerde hiet die d' na een graue van vlaenderz wt
Dese graue zobrecht werf hadde een sine by gher
 zuid sine wue die zobrecht die vrese hiet en

waerhem

hies

Nota
 vlaenderen an hings van
 coltenrijck tot vnde die
 wicelt. Ligo sine s. b. i. o. r.
 7 vocandit an hinc tuit
 in ordt ultima AV.

D

Was d'eerste vanden vlaemshen graue die ouer meer voer in
was graue naden vader xviii jaer En stichtde tot castel sinte pi-
ters kerke hi was m3 goduaght van buloem In der heyligher
vart en halp winne' antiochien merre en nich in milenouer
tharhu van sint ious iherusale en m'nich steden En hi was
sind groeten stude tot aschalen en men huten sint ious soene on-
der die turcken en arabien soe stoue plaghen sy hem tot sene
hi brochte m3 hem vten lande sint ious arm En hi nate woue
des h'toghen willms dochter van ~~h'ten~~ buergongen d' hi hi
wan een' sone die bouidin haptim hiet En dese zobrecht storf
int jaer ons heren xi. en xi. en wt begue' h' sinte kerke tot aech-

Boudin haptim zobrechts sone wart g'ue' vā vlaenderen
een eucl nam hem cleue' soe dat hi een stant m'nicke
wart en stoue vlaenderen af en g'ast s'ins vaders
moyen sone die kerke hiet en was des coninx k'auits sone
van denmarcke en adele' dochters sone des outs vriesen en hi
was viii jaer graue van vlaenderen en storf int jaer ons heren
xi. en xix kerke van denmarcken wart graue vā vlaenderen
en was adele' dochters sone des outs vriesen voerh' Dese was een
goet gewichtich graue en om s'ins gewertich' en docht soe wt
hi v'slaghen tot brugge int sinte donars kerke Dair om
s'ins wille gesiede veel myraculen viii. jaer hadde hi graue vā
vlaenderen gewest en sonder hint soe bleef hi doot voer toulact
dair hi v'slaghen wart croep een croepel doer s'ins bluet die ter
sonte ginas dair veel lud' aensaghen dair tochte god dat
hi storf s'ins marrelaer en storf opten anderē dach vā marre
en wart begruen tot s'ins rustoffels tot brugge int jaer xi. en

Wille van normā dien die wilde g'ue' ixviii.
van vlaenderen v'esen mer s'ins ouder moeder hiet
m'achtel en was s'ins des outs vriesen Dese wille
begonde te regneren soe dat die vlaminge begon-

den te nummeren op desen Willem En dese vlaemgen hael-
 den des vriesens dochter soen die ghebruut des vriesen doch-
 ter gelvonen hadde an hartoverly druc haren man dese druc
 qua in vlaenderen en beschuet m3 eenē stride wyē dat haer
 des lants soude bliue tusthen willem vā noezmandien ende
 hem mer willem wart vslaghen en hadde vlaendzē in
 handē gehad x. jaer en wart begrave t sine bairins in
 die abdē tot ghent int jaer ons heren xi. en lxx.

Druc van elsatē bleef machtelich graue van vlaendzē
 xlii jaer En nā te wiue Ephylicū die sand hem
 die cō. van iherim daer hy eenē soue an van die pte
 hiet en iii. jaer hier na soe starf die graue druc en wart
 begrave tot wakenē in en goeds huus dat hy selue stichtē
 de allmē sraef haer ons heren xi. en lxx.

Dhylyps graef druc soue was graue xxi. jaer soe
 machtelich en hadde veel in handen hy was goeds
 vruchtich en wisteden hy was graue van vlaen-
 den en van artoys en hy nam te wiue die
 graefinne van vimeudoys en hy en racht gheen kint
 In synen tyde soe ghynt in vlaendzē die alre hoerlyste
 vluet diemen ye wiste en het vloyde te brugge In die
 stede soe dat dese graue maken dede tegen die ste cendān
 dat nu den dāme hiet en hy gaf vrucht opte dāme
 soe vā datter poorter op volder wardē dat hy ouer al vlaen-
 den vry en quere wesen sal van allen ongeldē Ite int
 jaer ons heren xi. en lxxx. soe gaf dese graef philips
 den vlaemgen al haer wetten en hantvesten Ite in dese
 graefinne van vimeudoys sijn wif die starf en hy nā
 een ander vullbe en hadde gellust een coninginne van
 portingale die machtelich hiet en an jaer van hy een
 leint en hy var ouer die zee met cō. zedact vā iuge

lant en die co. philips van vnoz metten eenē oghe en si besa-
ten alreus int heylidj lant. En dese philips starf buiten int heer
opten eersten dach van junio int jaer ons heen xi. en xci. En waer
van daen gebzacht en begrave tot cloeuwans int cloester. Item dese ghe
philips en woude die ende wapen metten gezomerden schildē nē lāger
draghen. En nam an te draghene van goude eenē leeuwē van san-
dabel geclaut van haer en geuoedit van siluer en starf sonder kind
En dit lant quā op sinre suster margariete der graue houdens wijs
van henegoulbe en si le sattet iii. jaer. Item na hoer soe quā bou-
dijn haer sone en hy nam tezure an te brugghe en voer ouer meer
en besat vlaenderē en henegoulben. Sin wijs was tgraue docht
van sampaengen. An haer van hy ij. dochtere daer die ouste of
hiet janne en die sonste margariete. Hy van constantinopel en wart
daer geroent heiser. xi. jaer was hy graue van vlaenderē. Dese
hiet gheene sone dan ij. dochten daer die ouste of hiet janne en
wart graefinne van vlaenderē en van henegoulbe. En sy hadde ij.
mānen en en hadde nye kind. Daer die eerste man hiet farrand
en was der cony sone van poortingale en hy starf sonder kind
int jaer ons heen xii. en xxiii. Item dese janne nam een ander
man en hiet thomas en was tgraue sone van sauyen en starf
sonder kind alsme screef. xii. en xxvi. en leghet tot markt
en sy hadde graefinne gelveest xxxix. jaer. En hiet margariete
haer suster alle hoer landen. Item dese margariete besat vlac-
dren en henegoulbe xxxv. jaer. En sy hadde eenē sone hiet
ghyot die was graue van vlaenderē vij. jaer int jaer vā xii. en
tte die derde regnerde int zic xix. jaer. **Axxxii**
hy was den andere osten sone en hy quā tot rome
en wart geroent vande paus gregorius. Item tot
eenē tyden als hy varen soude van rome tot poelgen
een badvaert ten heylighen ingele en hy kerde weder doer bo-
neventen daer nam hy hem dat lichaem van sint paulinus en

keel

brochten tot rome Item tot een tyden als dese keyser ytalien ge
 vifwerd hadde daer lieerde hy weder in sassien doer gallien doe
 vlaechde een hiet ctesencius den paus gregorius die vijfste vur
 rome en hy maecte eenē guet tot paus en hiet in bispop tot pla
 senfen die wel stats en gheltes hadde En doe dit die keyser inam
 soe sat hy op en toech tot rome in groeten toorne en ctesencius
 liep op engelen burch daer viel dese keyser over en wamen daer
 of en deden onthoefden En hy dede den paus in sin oghen vur
 stelen en alle sin ledē braken En als hy alle sin dinc geordmaect
 hadde die een keyser toe behoert Doe nam hy in hem die edelste
 van rome en lieerde weder in sassien visentende die stad di
 sinte aelbricht rustede in poelen en daer nam hy den arm van sinte
 aelbricht en lieerde weder tot rome en stacten in een kercke daer
 me seit dz leit dat lichaem van sinte bartholomeus Doe dit ge
 daen was doe begonde die keyser te stichtene een groot pallas
 binne rome In julius cesar pallas waer om die romeyne sterc
 segens waren en maecte daer omē groot geschal Doe dat die key
 ser om die groete persecucie die hem die romeyne daer om dede
 coets huer na om stant Item dese in othen ware keyseren achter
 een doe en wouden die wijsheit vande groeten herzen in gedoghen
 dat dat keyserne wert mer soude cruen vande vader opten
 sone En wilden eenē keyser hiesen in vij lantsheer die daer
 mits toe waren by hoere sielen Item ind' eersten in caelien
 dat die bispop van mens caelien ouer germannen ouer des rics
 steden Item die bispop van cuelen aerdsch caelien in ytalien
 ouer des keyseres steden Item die bispop van triezen aerdsch can
 celien in gallien ouer des keyseres steden Item die palom graue
 es des keyseres drossate of sin hofmeester Item die hartoch
 van sassien die draecht dat edel swaert werden keyser en es sin
 eif maectstalc Item die margraue van brandenburch es des
 keyseres camerling Item die co. van bemen es des keyseres eif

Mo

Kamerling

115
 scouder Magüemensis. Treuerensis. colomensis. Cuiuslibet
Imperij sit cællarius hoz. Et palentinus dapifer. dux portuo
ensis. Marchio ppositus camere. pncipua tohemis. Vj statuit dnm
fructus secula sumu. Item In desen tyden was fulbartus bispop
 In sinre maicsteit en maecte. solem iusticie. stryp. Xsse. Chorus no
ue. ihrlm. Item die 2 edel kersten hartoerch goduacert van bulioo
 co. van ihrlm die een voulden leuade vslodij die starf int jaer
 ons heren xi. Item die co. na vincy robricht. maecte die
 sequencie sancti spūs assit nob grā en dat respons. o iuda r ihrlm
K En int die eerste besat dz int xxii. jaer en v. maen
 den en tziit stont ij. jaer sonder hoere. En in des
 tyden so wart die mane getreid in bluede ende
 hets te wtere datter getou gelveest hebben mer
 heinuten tot comigen dan tot treysere en daer om ist te wtere
 alsmen seziit of lert heint die eerste dats te vstane die eerste
 heint vand' zure. Item sine condeyont was dese heysere heint
 die wif en sy stuzue beyde maecht. Item int jaer ons heren
 xj. en iii. dese heysere heint verban die wandel en dat middel
 van germanien. En die ongeren plaghen in die tyde afged
 aen te lidden. Die bekerde dese heint suster voers die gilla
 hiet ten heyligen geloue. Item die co. skue van ongere wart
 doe gedoopt daer wel onizaculen af gesiede van grater
 bliem. Item in lothreit so vkerde een fonteyne in bluede
 Item int jaer ons heren xj. en vii. htoerch goduacert vanden
 moeste wort geuagen in oestruylant vand' vriesen daer hy
 in hulpe was eens graue duerix van hollat. Dese heysere was
 een hartoerch in hanc en hy wart daer na van alle den volcke
 tot een heysere gecoren en vele studen van hy in hoerhalmae
 gen in bemen en in ytalien. En int leste stont hy alle dinc
 af en ledich en diende gode en sichede dat bisdom van boom
 burch en gaf den co. skue van ongeren sijn suster te wue.

en ligghe beyde In die kerke tot boomburch Anno m.c. en xv.
Oemard die eerste besat dat iij. jaer en tiii.
 bleef sonder hore ij. jaer hy maecte veel witten
 en loyen En om dat hy pape woude hebben In sine
 lande soe maecte hy een gebot vye ompays of wedy-
 ten maecte datmen dien doen soude welc gebod was een graue
 hiet lupaldus en wart gevroecht voerden heyser soe dat hy om
 aere wille sins hijs vloec hy m3 sine wiue en m3 sin kinde-
 ren In een groet wildernisse daer hy langhe tii In woerde ge-
 hie een heremite soe dat myme en wiste waer hy geuare was
 soe dat op een tii geuuel dat dese heyser reet lagen In genen
 woude daer dese graue In was soe dat hy soe verre den wild-
 geuolcht was dat hy vdwacht was alleene van sine gestime
 en hy en wiste m3 waer hy was en het begonste te nalen ter
 dijnster nacht soe dat dese heyser seere besocht was en In gte
 vare waer hy hene soude soe dat hy geraecte ten huse daer de
 se graue lupaldus In woerde daer hy wel en ort moede lizen
 ontfanghen was En Inder nacht als dese heyser en wemity
 geslapen hadde soe genas des graues wiif een jonghe sone
 soe dat dese heyser en stemme hoorde seggen als dat dit kind
 soude noch hebben des heysers dochter te wiue en na hem be-
 suten dat heyser wii welche stemme die heyser eerst veruen
 vnaerde en vtonderde Mer daer na als hyst ander waf hoor-
 de doe stont hy op des morghe vroe en besach dat kind seer
 wel Mer altoes gedachte hy des kints aensichte en reet van
 daer Daer hem sin volch bekgende en hadden seere gesocht
 en reet thuis daer die hy tot hem comen ij. van sin heyme
 liefen kerchten en twal hem wien dat sy soude gaen int wout
 daer dat kind was en dat sy dat kind ymer dooden soude op
 haer hijs En dat sy hem dat harte vande kinde soude brin-
 ghen soe dat dese ij. kerchten daer hene toghen daer siii

lozen
witten

geneten
bevalten

vraag

vertrouwen

op kercklyf

figuur

hant vonden en nament waer en hadden groete ontfarmenisse op die
hant soe dat sint m. en dooden en licent liggen In den Woude en nament
thare van een hase en brochtent tot den keyser te lytelyken dat sy
emmer hant gedoot hadden Daer geuelt doe sy vande hant gestey
den Ware dat daer qua ridende een hartoch heimur soe dat hy hoorde
weem dat hant en doen hy daer by qua en aensach die slychheit
des hants soe dat hem dat hant hem seere wel behaghyde Hy hieft
op en voerdt sine wue die ontzuchtbaer was en nye hant gehad
en hadde En hy beual haer dat sy dat hant op woden soude ende
segghen dat hoer hant ware en hieft na hem heimur En als dat
hant was gecome tot sinder ouden soe geuelt dat dese hantoch heim
ur te houe qua byden keyser en doe den keyser die hant aensach
doe pensde hy om hants oude en om taensicht dat hy sach In die wou
de soe dat die keyser seyde tot den hartoch heimur wue des jongen
vader was En lut hem dat die jongelint by hem bliue mochte soe
dat hem die hartoch heimur daer liet Mer het was tegens si
nen wille dz hy dit dede Doe bygoude dese keyser te dencken
haer dat hy dien jongelint heymeliken mochte bringhe ter doot
soe dat dese keyser desen jonghen soude m. ene beflon beue
tot der keyserinne sine wue en naestelike wuelend om al
dat hy heghens haer vdiene hadde of emmermeer vdiene moch
te dat sy die jongen opten selue dach also vroe als hy tot haer
quamme al heymelike soude doen dooden En als desen jonghen
opten iberch was come te riden m. sine beue ter keyserinne soe
geuelt dat hy des nachts vnaechtede tot een priesteres huus welcke
bruf die die jonghe hadde In sin tasche daer hy lach en sliep op
haer en besach tot sinre groeter salicheit Want daer In stou datme
rechter wort doode soude dat dede desen priester subtylken vut ende
streef weder In der seluer skiden als datme opten seluen dach minre
dorbter geue soude soe dat die rechter wort gedaen wort waer of
hoer die keyserinne seze wonderde welcke dinghen als die die

heyser vnommen hadde daer na hem altegzoerliken v wonderde
 Mer als hi vstaen hadde wiens die jongelinc was en dat sijn va-
 der een edel graue was van groeter geboerten En om die steme
 die hem eens snachs te voren seyde In den woude. Welcke Jonge die
 heyser waende dattet een carles some gelwaest hadde Doer liet
 hinc goet wesen en settede hem te vreden Item In Jaer van
 1170 en 1171. In des heyses coemacde tyden soe was In ytalien een
 groot constenaer meyster sanger die ghyde hiet die vserde
 ceest en vant die hundert den sijn byden vingeren vt. 20. mij-
 fa. sol. la. En daer na soe wort dese Jongelinc heimic heyser
 en stichtde een cloester In den woude op die selue stad daer hi
 geboren wort Item dese heyser coemacde starf tuticht In Jaer
 ons heren 1170 en 1171. sijn Inge wat is bleue ind' dom en heimic
 sijn swagher wort heyser gecoren

Hem die ander besat tzeit xvij. Jaer en was gelie-
 ten coemacde some voers Tot een' tyden als
 dese heyser quam In ytalien doe vint hi pandol-
 fus pinte vande capanen en voerde hi hem en
 settede In sijn stede een ander pandolf een graue van tharchumesh
 binnen desen tyden soe qua gode frut In ytalien die welcke die
 romyne achteruolchden van rome tot aquitamen Item binne
 desen tyden soe toghen die noormannen binne ytalien en pandul-
 fus stact tegens hem In sijn puerz marasth Item In des
 tyden soe wort binne rome gevonde een lichaem algeheel van
 een' groeten gigan die gheten was pallas en en hadde meer-
 dan een woude In sijn linc vichtalve voete lanc En een haerse
 was geuonden bezuende staende tenden sijn' hoefde In een lantier-
 ne duene hi vut mochte doen noch hi vrende noch hi vureze.
 Mer men maecte hi een gruffe een gat onder die vlame daer
 die lucht In ghinc doe ghinc die carse vte En doome desen
 doode op en neder settede doe sloch sijn hoest loue der mure va

vzf

gruffe

rome En desen zofte waer v̄slaghen van cō-tuzmus van tuscane
als hier w̄d̄ geset is en hadde daer gelegen xxi. Jaer na abra-
ham viii. en xxix. Jaer inder d̄rden etact En doe dese zofte die
sonne bestharen en hem die lucht an wayde daer viel hy inder
te puluer v̄n filius euandri pallas que lance tūm militer
occidit more suo Jaet hier Item In desen tyden stont een calu-
ne In poelgen van marber daer een copzen bant om thoest
ghint daer an gescreue stont In latijn kalendis may oron-
te sole habebis caput aureū Welche wordē beduden In d̄uit-
sche In die calendē van maye ter sonne op gant In die selue
v̄re sulstu hebben een gulden hoeft v̄le scr̄yft een sarasin
die daer geuāgen was van robbard wiscard d̄et verstuēt als
dat hy op die calendē van maye ter sonne op gant In die selue
v̄re vanc een ontelliken stat daer hy hem mede quide v̄er

H Emit die d̄rde besat dat v̄r Vangemissen
xl. Jaer Hy quā tot rome optē xxv. dach van
maye Binnen sinē tyden was een groot honger
Jaer en groete sterfte In allen landē Hy lach v̄er
die stad v̄bertina iii. daghe lanc In hopenaet Item In desen
tydē soe was een groot moghende man onlehangen en be-
zinghet vande musen Tot eenē tydē sat hy en soude eten
m̄ veel luden Welche musen an v̄x̄mē en quame noch en be-
ten dan an hem soe dat hem geset was v̄er hy ter zee hy
soude haer quite warden Mer doe hy In die zee quā daer
volchden die musen die stepen en linaechdent strip en bitent
doer datter dat waker In liep doe settense die man opt lat
daer v̄stordē die musen en bitene doot In Jaer .oij. en xlvj.
Item Inmē desen heyste tyden soe nam men dat ruce an om
te varen op die tuzchen die Welche die darwarts toghē m̄
groeten arbeide en p̄men quame si tot constantinopel en van
daer tot antiochiē van Welchen volche Ware capiteyne

hartoech goduacit van lothreic en van bulgoen Eustack sijn
 brueder en baldewijn graue robrecht van vlaendrie die vrie-
 sene sone die graef stue van bloys en die gve van sint gil-
 lis datter m3 hem luden toghen meer dan vi. duysent volx
 en wonen iustm En dese goduacit wart doe co. gemaect
 van iustm En hy starf daer int jaer van sijn rike In dat
 ander jaer int jaer ons heren ay. en xxix. Item int jaer ons
 heren ay. en lxxij. soe was en vulke in noormandien die van ij-
 machdetrins genas die vande nauel opwaert heel ware ende
 hadden ij hoefden en dat een droch dat ander iij. jaer doot
 Item die co. robrecht van vnoz leefde en raecte den arme die
 hant en starf in deser tuit Item die graef willu van noormadie
 die sloch den co. arolf doot van ingelat en lxxat tuit int jaer
 ons heren ay. en lxxij. Item dese heyser heinric was milde sime
 aelmissen en in deser tuit was soe groete aert beuige Men sach
 ij. sonne en men sach die sterre comen heelen dach Anno ay. en v.

Heynric heinric sone die wurde besat tuit xv. jaer
 Item als dese heyser dat tuit ontfange hadde soe
 dede hy sijn vader dooden inder vagemissen Item
 in desen tyden soe wgnerde hugo de sco victore
 tot paris En in deser seluer tuit soe began die oerd vande
 teplierie die gemaect ware vande ridders van iustm vanden
 tempel Item in desen tyden soe starf die paus calixtus die
 maecte en boor vander historien en myracule van sint iacob
 om die liefte die hy tot hem hadde en maecte een aed bisdom
 van sijn bisdome om die liefte van hem en die bispop tulpijn
 van niem lesteef haerles historien Item om die reden dat
 dat dese heyser sijn vader die smadenisse en die ommer ge-
 daen hadde soe starf hy sonder oer vten rechten vagemisse
 gods en na hem quam int rike lothaus Item op hasprou-
 we was en wif die genas een tuit dat ij. lichame hadde

genesen van

met verlicke aensichten en die lichamen te samen en adhr
hadden sy een aensicht gelic een hont. Item dat ordn
vande premonstreten maecte en began eerst norbartus int
jaer ons heren xi. en xxv.

Withaus die vierde wart keiser en lasat zine xi. jaer
In sine tiden was groet hongher ouer al ytalien
Item als hi keiser gemaect was soe vgaerde hi
een groet heer en trac In ytalien en brochte di
pauz Innocencius m. vel archybisoppen tot zome en daer wt
des keiser geroent vande pauz Innocencius sine jans te la
tramen Des keiser int eerste jaer van sine zike als hi orlooch
de op die van beyde doe wart hi vraden van een sinne pinc
soe dat hem vel ridders af geslegen worden. Itē vint hur na
dat hi geroent was doe wart hi onstic vander minen
gode soe dat hi offende seze die heylige kercke. Int jaer
ons heren xi. en xxiii die verd saem huge die ander abt m.
den pmonstreten en die co. bouddin vinen ihytm en daer
gestied een groete strifte en een haer winter en een gt rom
pest In der lucht en chirus die stad wart geuone vande
kerken. Item In desen tiden soe was een groet heyljaer In vncz
soe dat vne vdrocht alle manere van water fonteyne
uieren putten soe dat vnt groeter herten vier qua vnt der
aerde. Welc vnt dat m. In ij. jaer daer na noch m. zeghen
noch m. coude noch m. grene dinghen en conde gelischen

Oemac die ander lasat dz. zine xvi. jaer. Itē int jaer
xi. en xxxv. starf iohes de teporibus die gelicst
haddē. CCC. jaer on lxi. en haddē ge wurst gte
kavle wapentuer. Itē een heinz de conje lod.
vices vā vncz huuder wart mōnir In dat selue jaer. Itē des
keiser coemac nam an tezure tot vntreuoert om ouer meer
te vare als die co. lod. vnt vā vncz die co. zidant vā inge
lant die htooth van lothznt en die graue van vlaenderen

heyljaer

wapentuer

en voeren ouer meer wel m^z **Al** steyen **En** desen huyser ha
 uende tot proeme m^z venne groete monichte van welcke **En**
 die w. lode w^r van vinez toech door ongeren soe dz hy en die
 syne dorthe^d groot vduet vanden gruelen die welcke cal me
 gede onder haer mede daer sy hoer broor of bickren daer hylael
 velle mede vloos en ten lesten soe quame sy int hyllich laut daer
 sy oerloothde vliteliken en corre h^r na dese huyser coenzaed
 doe hy vnder gecome was van ouer soe soe stonf hy **En** al was
 dat sake dat hy xvi jaer wymerde nochmans soe en hadde hy
 m^z ontfangen die huyserlike be medice vande paus **Ite** In de
 sen tiden soe was die stad van ascalon geloken vande kristene
 doeme streef xi. en xxxix. **En** dese huyser want ontfanghen
 van sinte barnard m^z wel groete pinen en van hem geseghet
 vande caractere des heylighen cruces **Ite** In des t^{it} soe was
 in sin vortuut ridsart de sco victore **En** in desen tiden soe
 was getraflaret Jan damaschen boer int latin **Item** int
 jaer xi. en xlix soe was een man die condalus hiet in ingelat
 die wel weder sacht inder hollen en in hemelrike Anno xi. en
Undeer die eerste besat z^{it} xxxviij. jaer . lxx.
 hy was geroent tot rome in sinte pictore kerche
 vande paus aduaen m^z groeter hoerh. en blistap
 hy dede vnder op make die stad van tiburtina en
 hy d^{er} stuwede spolenen hy was milde edel en wel sprekende
 in alle syne werche glouoc **Ite** int jaer ons heer xi. ende
 leij. soe was mylaen gedestuwert van desen huyser daer
 hy seue jaer vore sat soe dat die hoghe muir^e vande meder
 gelwoep en alle ander dinghe vande verbrant **En** in
 dit selue jaer wart dat heyllich graff geuonne **Item** doe
 dese huyser geroent was als h^r voren geset is en als
 hy dor vanden paus geseide was ouer mroos plaats se doe
 velted en laechden die romeyne sⁱⁿ gesinde en sloghen
 se also dat sy gedronghen worden in die poorte angelus

baken

sanctus en volcheden hem tot die keyser tenten toe En dat groe
te gerufte dancet was soe v'gadrede die duusthen ouer een te same
en sloeghen op die romeyne en w'adstense soe selliden en v'ingen
se Item in s'nd' tyden soe ward' gesien die man' en in die mid
delste een cruce en in s'nd' sachmen en daer wand' ij. pausenge
coren doe Item die edel vultw' die cox dochter van spaenge cox
lod. w'icx w'icx va w'icx s'eyd' van deser w'arelt doem' straf
xi. en. lx. Item die co. van castilgen wart veruorne vand'
co. der moabren in spaengen daer. l. dusem' kersten v'slaghe
warden int jaer van xi. en. xcv. Item d' keyser toech in pa
sen en brochte daer vut die drie conigen tot costantnopol
en s'inc eustriguis brochte by myraculen tot mylaen en doe
mylaen ged' struert wort als huer vord' g'ofit is doe brochte
die aerdbisop rodolphus tot euelen Item d' keyser d' em
te in aumenen in een cleme ketze daer hi hem soude w'asche
en dat hadde een heremite geprofaerd en wit b'gine' tot an
thochien in die kerche s'inc picters m'z groeren w'arne int jaer
xi. en. xc. Item v'inc' d' keyser tyden soe wart s'inc thoas
v'slaghen tot satelberch in s'inc kerche en was g'ecanem' s'inc
vand' paus alexius Item int jaer ons heren xi. en. xcix dat
cruce ons heen en die van tzipoli co. van iherlm en al t'folr van
iherlm ward' geuagen en w'ort geuort als by v'raet hez hi
ghen van saladin den heyden soudaen Item die paus gregoi
die achtste die p'edite dat cruce an te neme' En die keyser v'ic
d' die co. p'hs w' d' v'ic. die graef flous van vlaend' die
graue van bloys en die graue van harr En die co. rid' s'inc v'ad
ingelat die h'och van boungon die graef v'ed'ric van swa
uen en die h'och coenzaed van osterm'ic en ander v'ell'hen
en p'nen name cruce an tot p'ison int jaer ons heren xi.
en. lxxviii. Item die graef flous van hollat starf daer en
wart b'grauc tot anthochien by d' keyser v'ed'ric En die co.

phie van vincy starf Die graef van bloys die graue tybout vnd
cleermot en die hertoch van bourgon bleue vorst besit van d
hert doot In laer ons heren xi en xvi.

Hier die vijffste besat dat zint xviii laer hy
was gecroent op die calend van aprilte opt
andere dach na pasdach En inder seluer maect
soe destruceerde hy mitten romeyne tustame en
hy brocht an zome en in deser seluer maent soe lue die son
ne haer schijne opten xii^{ten} dach van hoymaect welcke diuis
teylheit geduerde vanden moeghen ter sime opganc tot de no
men toe Dese keyser In eerste laer als hy gecroent was tzeer hy
In aelien en van al dant tot napels toe en doe belach hy na
pels en lach daer in. maenden voren Daer wart sin volc alsoe
soe dat sy buans alle sturuen en hy wart selue sic en stit
van daer en hy nam te wue constantien des ier. dochter van
ceylien In vierde laer van synen zake soe maecte hy hem al
poelgen ondrdaen en als hy doot was soe was en groote
oerloghe onder die heren vorsten van almaengen want een
rehand heren zoren ofte hertoch van sassen tot een keyser
Emghe andere heren zoren hertoch philips van swaue mer
otte was gecroent van keule en gebot des paus van zome
mer daer na besat philips zint alvorn In de stede die hy had
de tusthen desen hartoch orten van sassen en philips daer
een pays of gemaect was Welcke philips vradelic doot ge
slaghen wart vande lam graue van hessen En otte wylt
trichte was die paus innocencius die philips contrarie was
om keyser heimrix wille sin broeder welcke keyser heimrix
persequerde aerd bishopen en bishope In ceyleen en was
ken tyran der heyligher kercken Waer om die paus Inno
cencius vocch hem vband en alle sin hulper en bleef by
desen otte van sassen en wart gecroent op sine stuel taken

En philips die hroech van swaue die had in een groet deel
van almaengen tot sine wille Item Int Jaer ons heen xii^e
als constantinopel gelvoren was vande fransoyfen en vanden
vnedziamen soe was die graue bouddin van vlaender tot ce
nen keysler gecoren tot constantinopel Item Int Jaer ons heen
xii^e en xi die co. p^his va vnc 4 dstruceide al vlaender en nam
ghyslele vut brugge en vut ghent en nam ghyslele in hem in
vnc 4 En sinte dominicus was in desen tyden in sinre lezinghe
hy was een vinder der predicare oerde of der iacopine *an xii^e*

Otte die vuerd was geboze van sassen en *ii en xiii^e*
was gecroent tot rome in sinte pieterse kerche vanden
paus innocencius den vuerd Mer om sinre woesh^e wille
soe en ware hem gheen iare bescreue toe van sinre reg
nacen Mer also gezinge als hy gecroent was doe stiet hy met
ten romeyne En hy trae int iur van poelgen tegen den paus wil
le wele iur hy ontiae vrede iur van ceyleien soe datten die paus
vbande En Int vuerde Jaer van sine rike soe coere die vij. coer
vorsten van almaengen vone vrede iur tot vone roemsche co. die
velde qua in vaxl steyen tot rome en was daer groeteliken
en ezuliken ontfangen vande paus en van alle die romeynen
En als hy qua in almaengen soe stied hy tegen den keysler ottoen
en want hem lap Int Jaer ons heen xii^e en xxxix.

Aledur die ander wart gecroent tot rome vande paus
honorius in sinte pieterse kerche hy was die conetne
ghenste keysler die gewerst haen na octauaen augus
tus die die eerste keysler was En dese keysler regnar
de xxi. Jaer hy was van sine hinfche daghe op gelvoud byder
heyligher kerche gelic als thint ce byder moeder Mer also dese
keysler otte vbande was Doe wart dese keysler vrede iur gepromouent
ter eren en sat ind keyslerlike staet In welken staet hy die ker
ke in en ofende gelic vone moeder Mer hy vsmadse gelic en

*spoedig
k. d. ghe. ad. d.*

stiefmoeder waer om die paus honorus dse heyst. vredeux sone
vint die hemer hiet die die id. vid almaegen was die voer hemge
vroecht was van pünthede en vspiden in poelgen daer hy storf
in een hercher. **A**chter dien dat dse heyst vrede int voer van de
sen paus honorus vande heystre vlate was soe coez die coez
visten tegen hem een langue van duringen vele die coez na
dat hy geore was storf. **E**n na he. soe wt geore tot een roesthe
id. tot woeringen vande paus en vande coezvisten een graue
wille van hollant als ghy hier na wd hoeren sult hoet in hem
vghinc en regerde tzeit vii. jaer dat ghyen van desen twaan had
den die benedixie vander heystre her coem. **I**tem dse heys
ter vrede int voer als hy aldus ontst was van sine ziele en ond
alle die stede va lombardie ghyen stede hem soe ster legen en was
als permen soe viel hy daer voren en bestalse van welker stede hy
vande paus vande logak en vande lude die daer binne ware lichte
en stoffelike vstoer was en vdrue en vloos daer sijn goet en
al sijn stat en herid wder omme in poelgen en daer storf hy son
der sacrauet en penitencie. **I**nt jaer ons heren xii. en xxxix. **I**t
doem storf xii. en xx. doe destruce die tartare tzeit va arm
men dat doe hersten was en die groete stat van anj daer az. her
hen in stonde en **CC.** bewoende hysen en buun der stad soe
leit die hoghe berch anath daer noes arche op stot en daer bene
den soe stact die stad laudine die noe selue maecte in armenien
It damiaten die stad wt gewonen vande hersten dat dat slot
was vande comencie van egypten daer die heyd vslaghe van
den lxxx. en iii. geuagen doem storf xii. en xix. **I**tem
men storf xii. en xxiii. doe die machoghe id. pte va vney sey
de van deser warelt en hy maecte een seer wonderlic bestam
Item id. lodewic sijn sone nam tzeit an op die van albani
en hy was seer gelouich en van groeter heylich. en hy ruste in
gode doe men storf xii. en xxvii. **I**tem sinte elizabet de coe

verwoest

dochter van ongeren die een lantgraefinne was van hessen
starf In dat selue jaer **I**tem int jaer ons heren xiiij. en xl. by des
pauus celestinus tyde die vurde soe was een yzere **h**ey jaer vanden
messen sonnedaech na kerisdach tot des groeten hylighe cruus
dach soe datter tot come mit haghelsteene vier lucht viden daer
ons her god in geruust stont gedruet en daer boude op m3 guld
lettre gestreue ihus nasareng rex iudoy **I**tem int jaer ons her
aen xiiij. en xlvij die co. lodwinc van vncz wer ouer meer en m3
hem die crisaem odoysoulanus luyt de stede van rome en legat
en comen lodewinc in broedere als die gwe robricht van artoys
en graue harte van ayoerden en alfonse den drien graue van
peutere en sy wenne die stat van damaten mit den co. va cupes
en dseu co. lodwinc sicut sime broeder weder ouer In vncz dat
hy sijn moeder der coninginne troosten soude int jaer ons heren xiiij.
en l. **I**tem die graefinne van vlaender margarete en valere
gouelle hadde een man hiet willeme van dampier daer sijn van
eene willeme ghyot en nam sy sette de voer alle die hiey vanden
lande willeme horen ousten sone her des lante te sime merst holt
die macht In die hant en hynam des hieghen hemix dochter van
brabat te wue die tot vliere luyt en dse hadde te voer ge
hadt den lantgraue van duringen En dse graefinne margare
te besat vlaender xxxv. jaer In groeter moeghentide En starf mit
bedacht haer sime alsme streef xiiij. en lxx. **I**tem willeme hoer so
ne voer ouer mit metten co. lodwinc van vncz en wart geuagen
tot messone en qua weder In vlaender en starf sonder linc ende
wart lague tot marhet int jaer ons heren xiiij. en liij. **I**tem na he
se wart gwe sijn broeder ghyot en was een machtich gwe van vlae
dere allene en wart geuagen en In sijn wet gewont In een stede
tot westrapele In walchre van co. willems broeder werf die flo
re die droffate hiet daer der vlamigen. l. v. slayten vunde en
l. v. v. drenten en l. v. geuagen te sime gebonde als coppel stapen

hey jaer

hy

en al naert ouer gesant in vlaendrie en si plorten int **V**elt
 groen auweten en ledeten haer stamtheit daer mede **D**u hy
 stierf int jaer ons heyl xij^e en lxxxvi. En hier enden die cor
 nyken va vlaendrie Item als die tartare ouente besaten
 en conder gebrocht hadden doe deden sy hem in ij. staren die oen
 staren toet in ongrien en die ander in polgen daer si sille we
 ghen vonden in beyde die lande en tolmānus de cor. broeder va
 ongrze die stierf jegry hem en wt daer vslaghen en oen he
 toet hem die edel htoet van die slezie die wart vslagen
 in polgen En alle dat ande wole die tot dese staden in en waz
 beyde mānen en wue die waz vslaghen van dēn tartare en
 destruceerde want se staze en sonderlinge ongruen se dat die moe
 dze die hūdre moeste cten van noot hongre en vele lude gebrūit
 ten sauel van eenē kizhe voor meel Item binne de luyster 2 am
 viedrie tyden vorch se stozde en berch in bouzgen daer onder
 vsmoerde hy vi^e wole wat oen groet berch steyde vande andre
 berch stozde in en groete valeyre menige mylen lanc In waltie
 valeyre destruceerde alle die sted die daer binne waz en Item
 troemsthe zint achtē dien dat dese heyster viedrie waz die an
 der outst wart vande zibe achter dien dat hy doot was se le
 gonske tuit te vgaen en na die doot vande lantgrie va dwin
 gen en na die doot ed. willeb van hollat se deilde hem die vij
 coelwysen in turen die oen partie cten tot eenē ed. van almae
 gen den ed. van castilgen en die andere cor die gūe va cor
 zuaelgen de cor broeder van ingelā wole geschil duerde me
 nich jaer int jaer ons heyl xij^e en lvi. die edel herten ed.
 lodwinc va vnez die omicruert was en getroest de groete
 arbeits en cost die hy voermactē gulede hadde ouer mar wil
 ne wode zeyen en nam in hem sijn ij. sone en den ed. van
 auerne in veel prelaren der heyligher kercken en in wel gte
 hore se dat sy landē anden stad van cartagen in affrica

Soe dat hy daer staef m̄ en van sinen sone en m̄ eno' lyaerw
come en wude daer lyaerw In ceryken Item haerle die co. vā
celyken des co. lodewics broeder werck die voer mede m̄ en mach
tyghen heer en een edulbar des co. sone van Ingelat m̄ eno' gte
velche van vriesen en sy wānen tzie van bolhemer Item doeme
saerf xiiij. en lxxvij. die heystre rodolf van tzie van wānen Tre
heer swor van wānen van inde selue lare m̄ en luttal luden die stad
van veracht soe dat wy neyghent en vanden lyaerw In allen ouden
hystorien m̄ en luttal volx sonder vrac alfulche stat te wānen
Item inden selue lare doe word amersford geuōnen vbrat en v
werf van graef otte van gelre Item een laer daer na soe was
ser en roemsche co. gecoren die aelbricht hiet van oeskyrre die
hier weder qua tot wānen En wude hollant in mē en sere
Alse alsment vanden zule hilt soe wart come en gesturue ant
zue als van gne yan en graef floze van hollant die wēdie wa
ren gesturion sonder luttal en was gesturue op graue lan van
hem goulben graef ians moyen sone die graue ians sone van
andres was Int laer ons hōden xiiij. en xxiij.

Adolf die eerste gebore van nassoulle wt gecoren
tot eno' roemsche co. Dese was vrom en goet ten
wapen en een vordachtich pnce En hy staef sone
die heystlike coene Int xviii. jaer sinne regna
nen bider stad van spuez en wut celyke lyaerw tot alsom In
die stad Int laer ons hōden 17. CC. en xxiij. op eno' tūt soe viga
arden optot vromheuet die coe uorsten en cōren dāsen adolf
grauē vā nassoulle tot eno' roemsche co. en lare die vrom
en stout was en wapene mer hy en was m̄ eno' altematich soe dat
op eno' tūt gstaede dat dese co. adolf hadde vga dert een alvsten
heer lyaer dāsen hōden aelbricht vā oeskyrre die co. rodulphus
voers sone was Dese stude lyaer en soe dat dese co. adolf ver
staighen wart inden stude en alle die m̄ eno' quamē die lyaer

werch int jaer ons heren **17. CC. en** siffentwighemich

Dese aelbrecht van oestrenzie die eerste waer ge-
 coren m3 en drachtich vande vij. cooruorsten
 tot ahem tot eenē roefthen cō. van almaengen
 int jaer ons heren **xii. en** xlviii. Item int jaer
 ons heren **17. CCC.** lach dese heyser aelbrecht voerf tot myma-
 gen daer dese heyser m3 hem brochte die vij. cooruorste des
 zins van almaengen m3 vol pinen Daer Jegenus qua graef ian
 van henegoullben en van hollat tot hufwardt benede myma-
 gen daer hy sijn tenken op sloch m3 hertacht opten outber
 vanden wale en dede bespichen die ruere tot vol shiden
 waer hy lest ouer mochte comē m3 sijn har om des cō har
 te bespichen mer die cō. die vande coerue nader sach tot myma-
 gen die volheit der bāniere dat groete slyde har inder nacht
 alle die vier pame dat groete vier en geuifte soe waunde hy
 dat hem die zeelandre bedrogthen hadde en tocht achtzuert
 en riuinde tot ramburch toe op dat hy des midre daghes
 tochte tot oestrenzie wart Die bistop van coelen om des conis
 eer te beuaren daengde daer tusthen eenē vrede en seydre en
 stogthen af Als dat die gure soud eenē man eed doen in hol-
 land en van zeelat en hem roude te wesen en die cō. behyde
 hem dat graef stap En als dit gedaen was heride die coor-
 vosten weder omme tot hare lande En in desen selue jaer ge-
 boor een man al Adle in hollat dat sy hem wapenē soud ende
 lopen harseliken opten outber vander zee en herde die vian-
 den en huer om liep al teghemer volc op der sie om die vande
 te wederstane en saghe die zee vūilt m3 ontrillike stope en
 die stopen bleue alle vloze daerme toe sach en die man bleef
 werch oft een draem ge lwest hadde Item als men strop **17. at**
 en een op sinte batherme dach soe quame hy een die cooruorste
 tot vūchenidert en core m3 groter vendrachtich tot eenē roe

kerk

aan

6 Jan.

op

Maal
hongerjaar

scken ^{grave} en van almaengen heinric van luesemburch den siften hein-
 ric En binne desen seluen jare soe wint hy geroent tot alen opten
 heylighen xiii. dach Mer tot linc ontfinc hy sijn kuyserlike croone
 van goude. van iii. cardinalen en tot meylan ware hy geroent
 vande ghede des paus demes die viifste En tzie hadde gestan
 van heyser vaders tyden tot des goeden kuyser heinric tyden toe
 dat was lxx. iac. En doe dese goede heinric heyser wint doe staef
 mey. ay. ccc. en xii. en opten heyligen xiii. dach sloch hy tot meyl-
 lan. cc. ridders Hy was in allen ridderslike dinghen vroem En
 hy was vader van ed. Jan van bene en ouer vader van heyser
 haerde die vrede Item dese heyser ordinerde en sette veel
 goeder statute in ytalien en hy maecte paus en vrede ouer die
 zee en ouer al clare Item doeme staef ay. cc. en xiii. dese
 gloriose heyser en ontwoonen verhoer qua in tuscanie en nam
 daer dat heylige stein en waer daer vergeue va comen la
 coppin Int iac. ons hoch ay. cc. en xv. opclarede he en steure
 en een comite in langhen zeyen dat viel een tephon wat der
 jamerlike plaghen want daer qua een sterflic hongher iac.
 alsoe groot soe dat veel armer luden ouer al sterue sonder ge-
 tal inde veld en men graefte sonder kuyserlike vutuerit.
 Waer om dat dese jamerlike plaghe van heremas des aphten
 wone in en stilden dan alken dat die moeder haer kinder in
 en coerten en haer vlesch van hongher in en aten Mer mey
 want die wil liggen die leude kinder sugende der dooder moe-
 der borsten en hadden hem die spen af gelnagen En int iac.
 daerna ontfemde onse here des menschen en gaf milde graue sijn
 re goederticheit en dat in des ander iare alsoe veel vruchte
 wuften datme een mude rogighe cochte wer x. oud tornoyse
 gte datme te vor cochte om lx anno ay. cc. en xxviii.

N A desen heyser heinric van luesemburch vande gero-
 ren by an drachtich. tuer zoem sehe comite die

een was vut beyen en die ander vut oesterzie Daer quamt soe
 veue dattet gaderly tot eenē groeten stride tusthen hem byde om
 die heyschlike croene te vberue soe dat die van beyen striat se-
 gen den ander en was hem af en bleef geweldich roemsch comē
 en wart getraent tot alen en van daen toech hy tot rome endē
 wart daer getraent vande paus Jan die xxij^{te} mitter heyschlike
 croene inde jare ay. cc. en xviii op die calende van Januarius.
 Item die paus Janne geloue vuer stad van carmo marcke cenor-
 dimancie van x. cardinalen **D**et setende hy viel oerbacliche recht
 en statuten soe dat dese paus marcke viel proassien mē schere
 tyden mē openbaerden dach vruen legens desen heysch loedwinc
 van beyen wofsch die mē distoot en wedersegghē getoē wart tot
 eenē roemsche cō. en daer om soe en wart sijn coere mē vast ge-
 maect van stool van rome als gewonliken en recht is **E**n nach-
 tans hilt hy hem vuer en heysch **H**y en comparerde mē vuer dz
 recht als hy vande paus gedaecht was soe datten die paus be-
 roefde van allen rechte die hy totter coere mochte hebben **V**ort
 soe wart hy te banne gedaen en toe gewijst te wesen en lesar-
 miger der ouge loughe hertve en der heydenē die welke dē
 se heysch loedwinc vuer heysch gewoente en quade rade hy hem
 vhuif legens desen selue paus en en vuarus gods is legens
 die andracht der heyligher kercken menichuoudelic en wordē
 liden vhuif **E**n doe hy tot rome quaē dede hy make mē vhuif
 der ellan en ordnancie en weder paus en was en minre brood
 die hy mē dede vmaledien dan gekenedien **W**elken wederpaus
 desen heysch eere en reuerencie bevenfde recht als den ouer-
 sten paus en hy hilt hem mē maghender hant paus. en ouer-
 laet sijn tū In groeter schenmissen der heyligher kercken **J**er
 Jaer ons heren ay. cc. en xlviii. soe rade dese heysch loedwinc
 Jagen na en wile swijn en viel van sijnē paerde en starf **I**tem
 In desen seluen jare soe was soe groeten strafte ouer al die lande

wet / uo en / paus

doorbrengen

Subula
mas

soe datter volc sonder getal int velt ende in boschen en in staten
neder storteden vander ghe doot in desen seluen jare soe slochmen
die ioden ouer al En inden seluen jare soe ghingen die andere
cruisbroedren. Dit boeck was gheent by my meester claus gde
ten sone tot haemste int laer ons heren ay. m. en. lxxii. opten
xviii^{te} dach van maerte. en heeft doen scriue jacob simon danc
haerte sone scrijver van westenstouwe. ✓ ✓

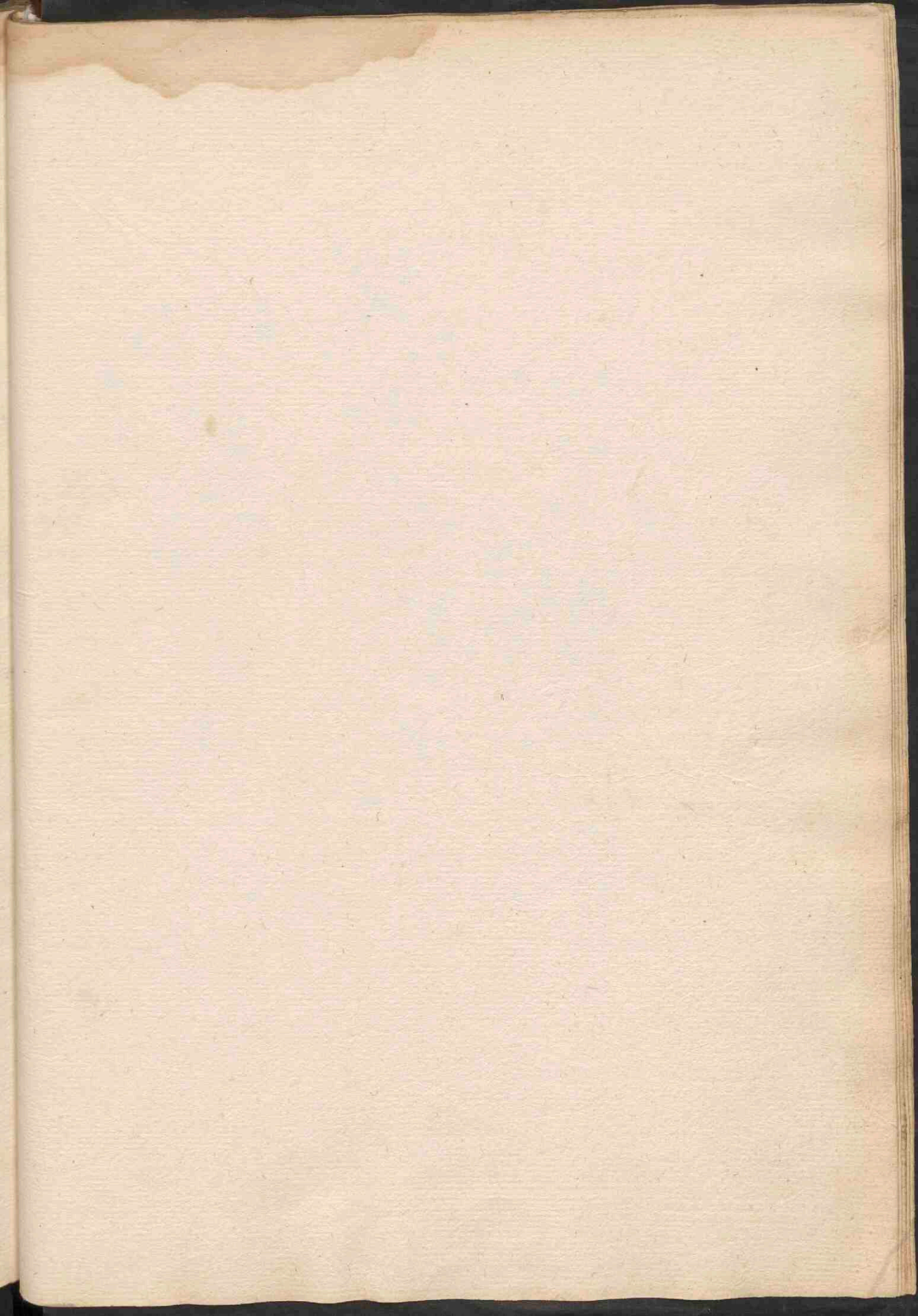
St. Lukes in 1711
Tarnegau - 71 a

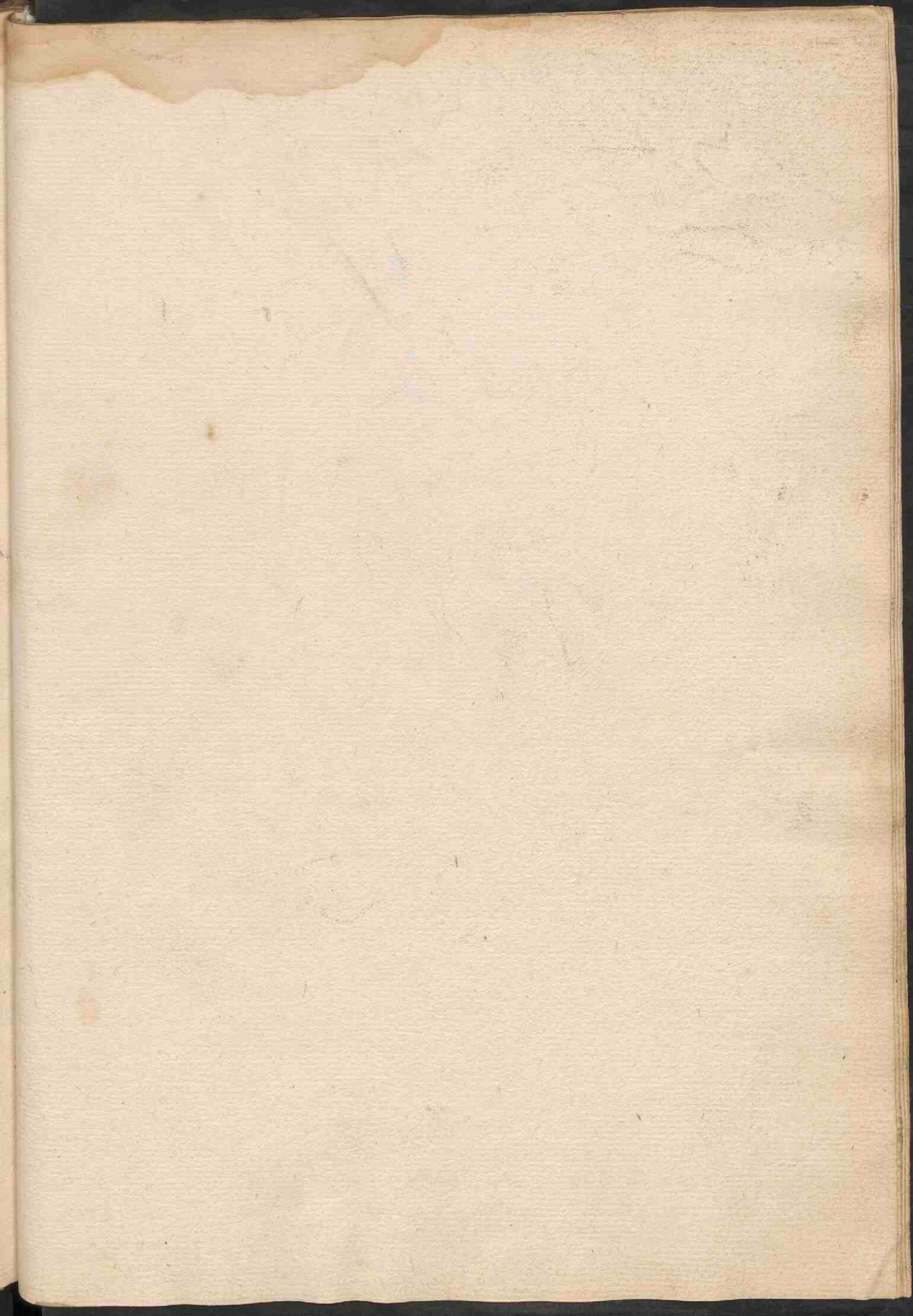
Doctor and member
72. a.

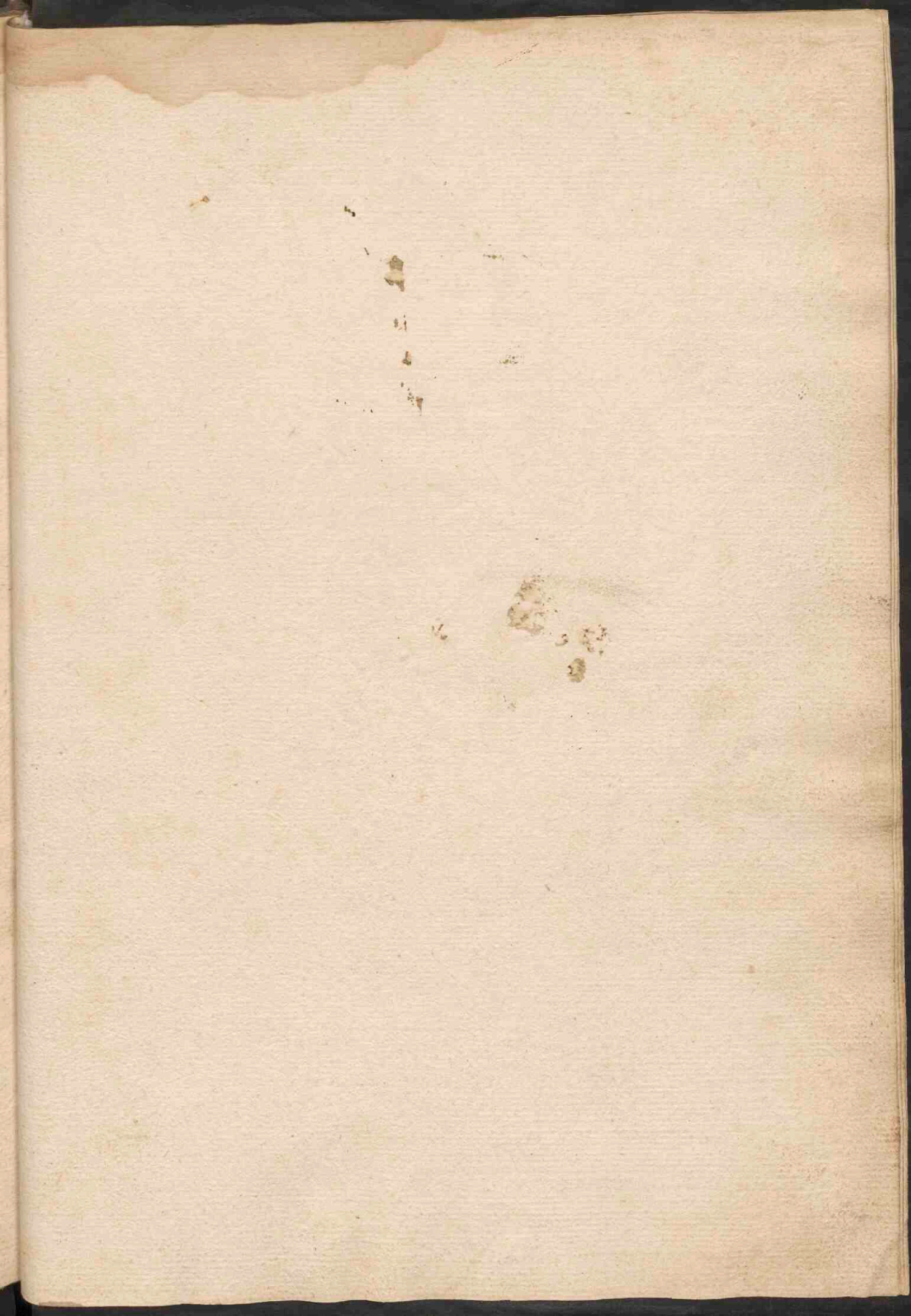
vice presi 173. a

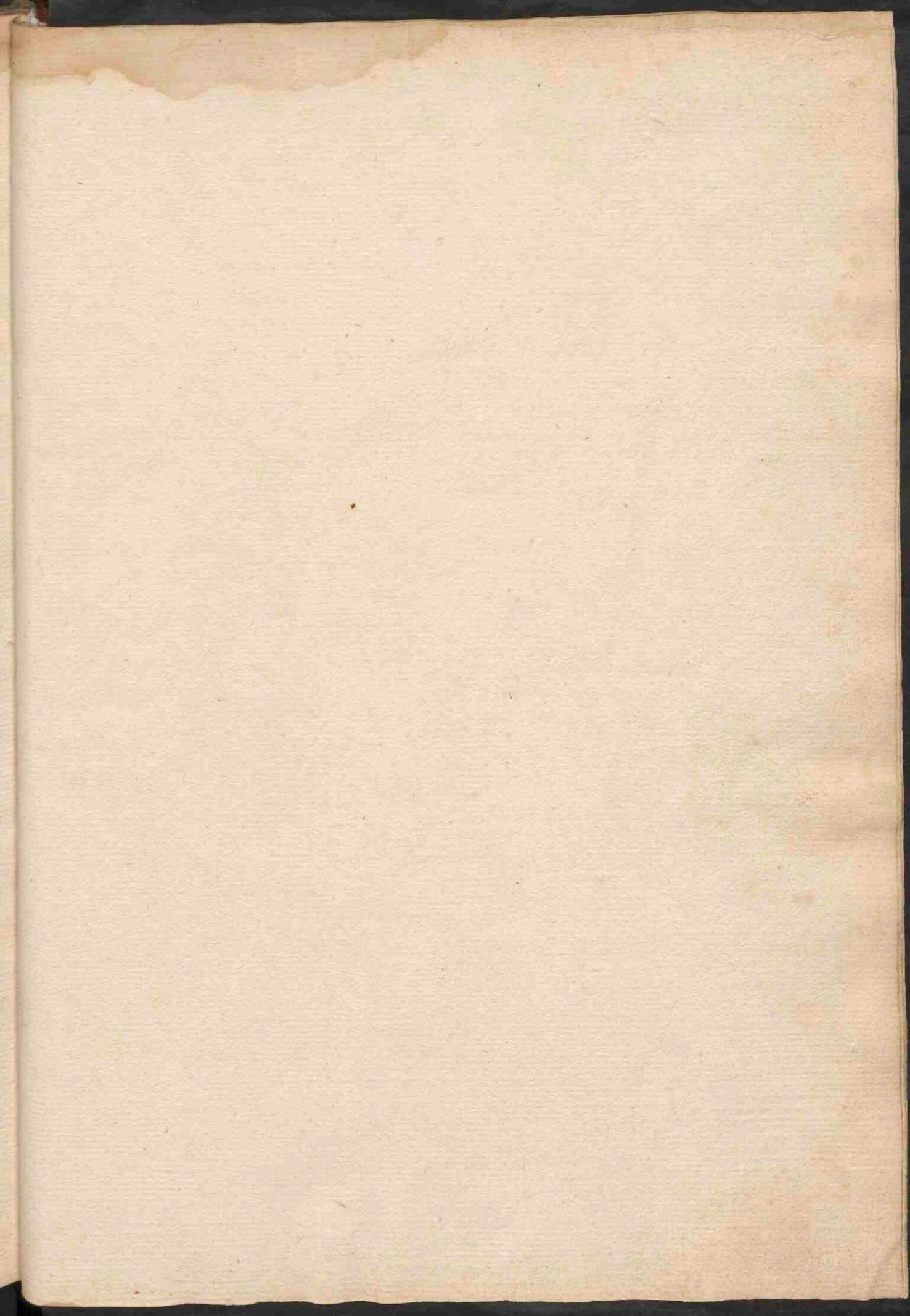
Wife and her
wife 173. a

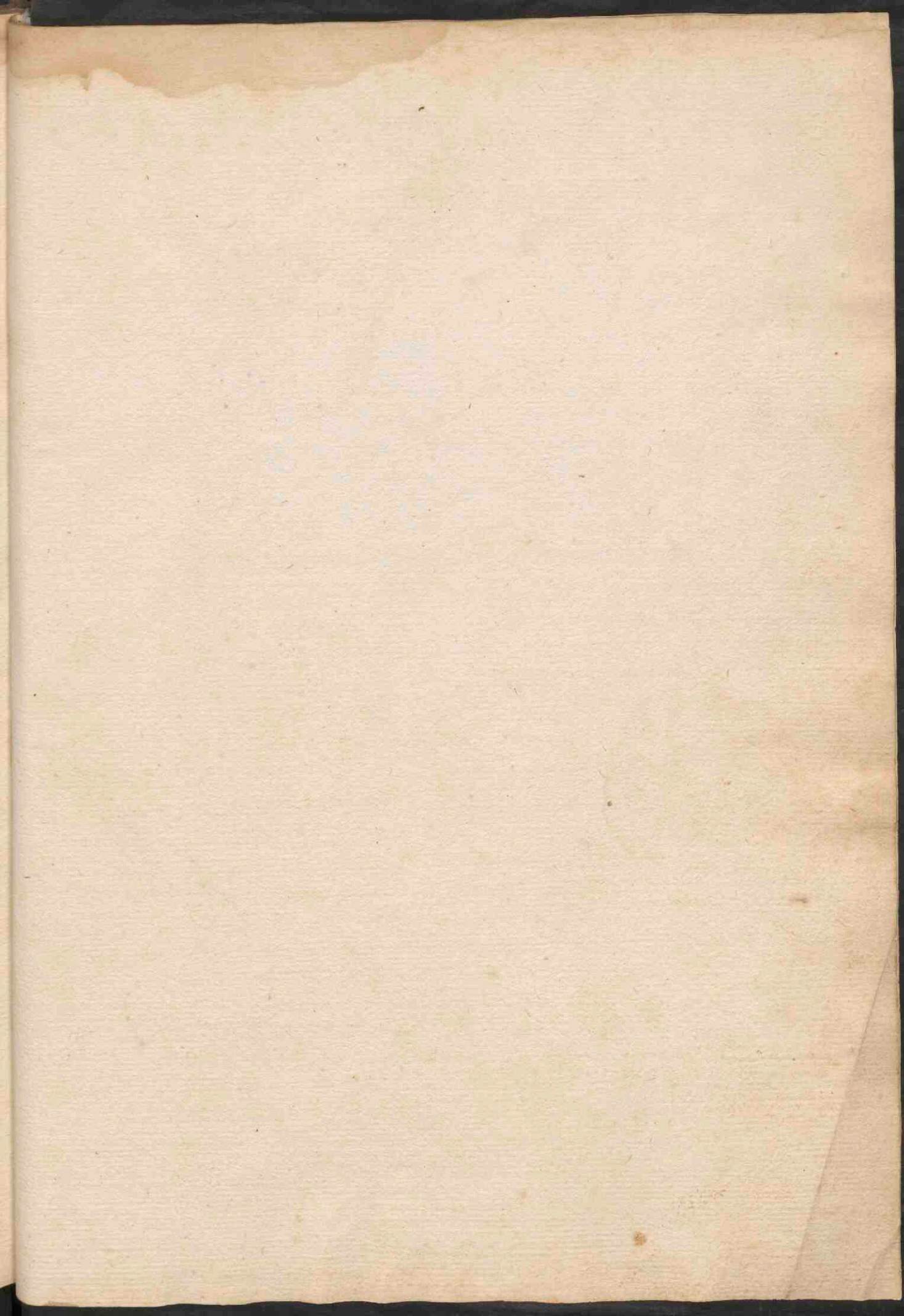
Master class guests of 1711

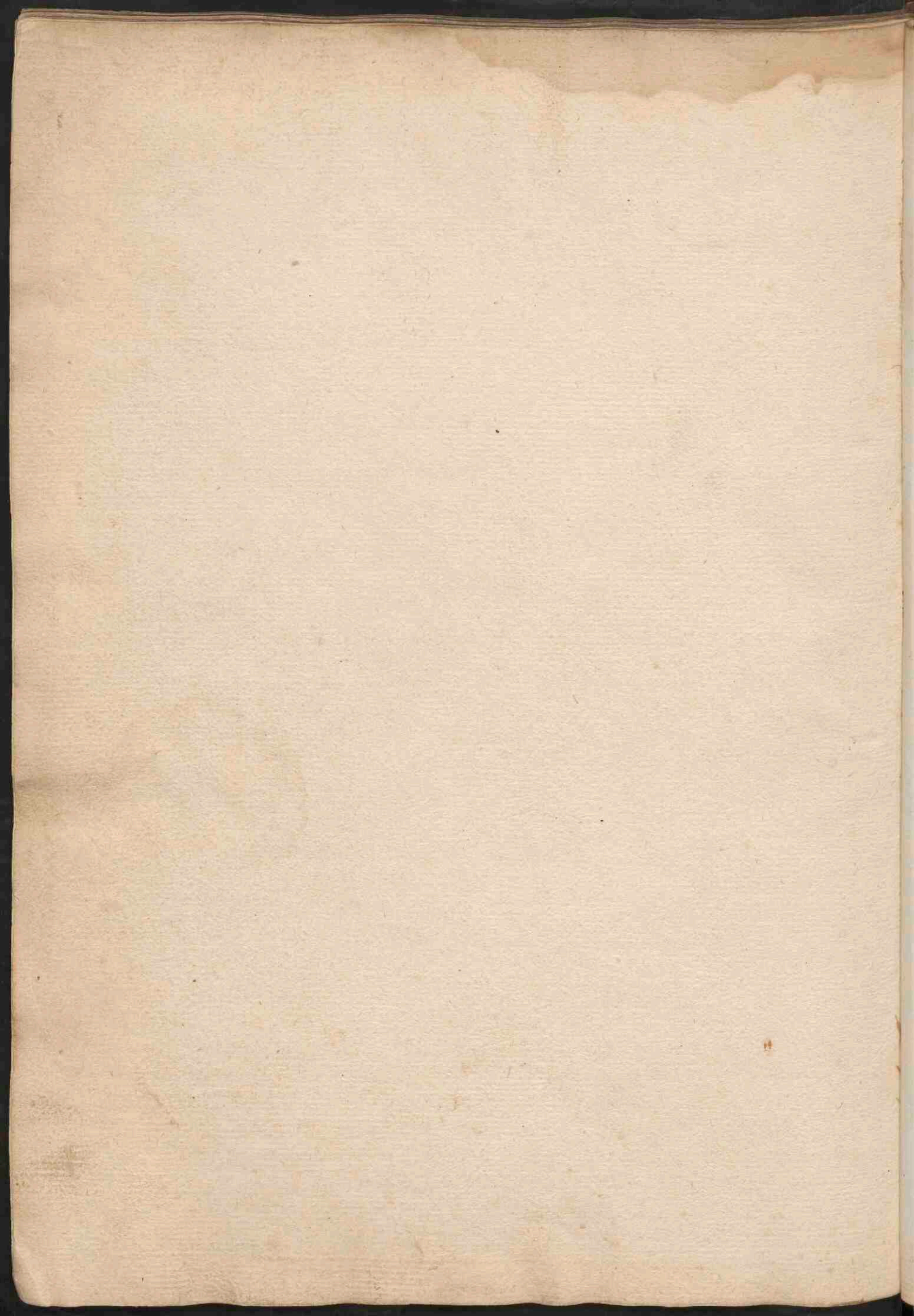

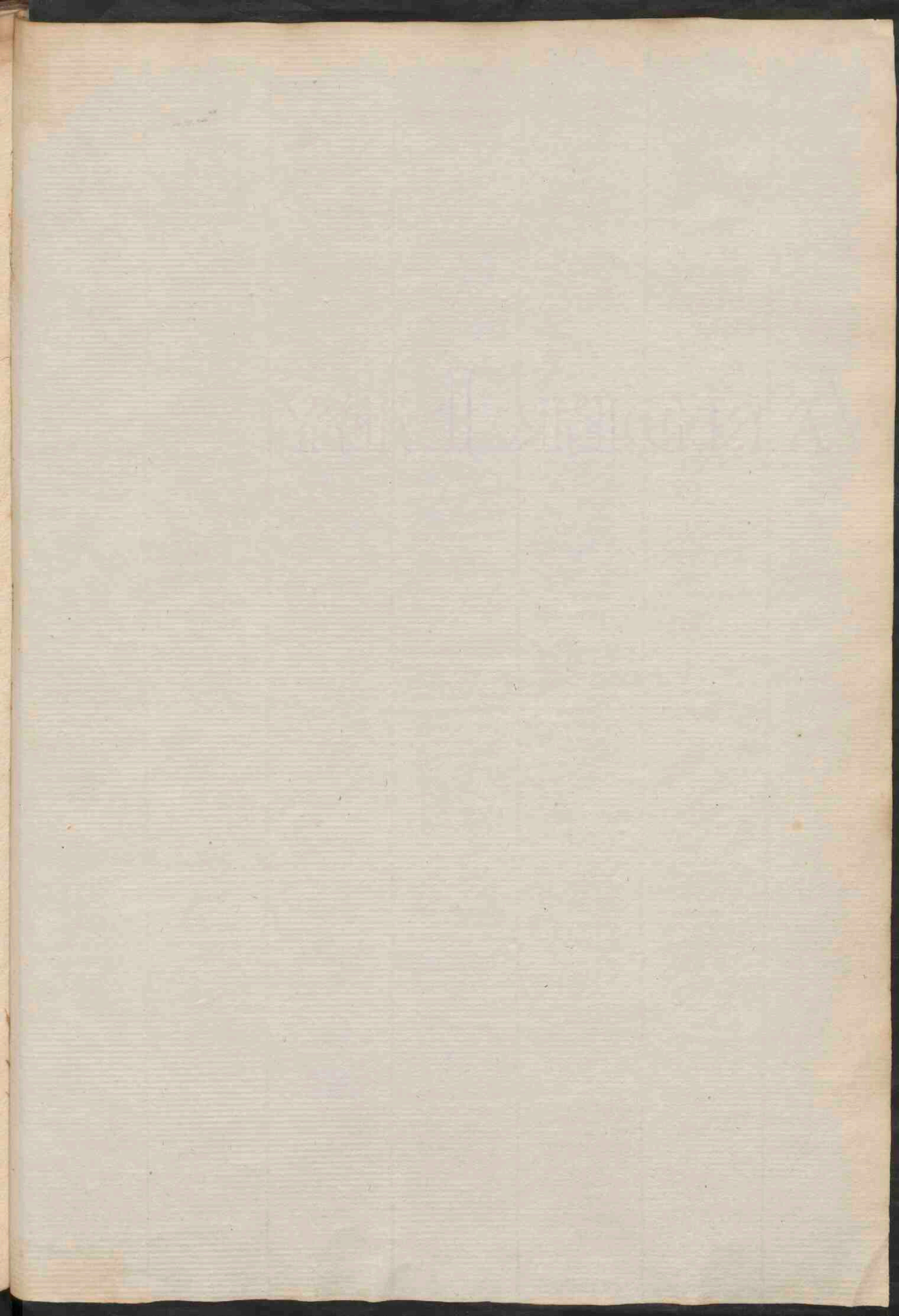

Wel Edet Hoogel. Heer.

Ik heb door mijn jongste zoon vernomen dat de Maatschappij geen belang stelde in mijne M.S. Chronyck, doch U.M.G. dezelve tegen uitreiking van f10- wel wilde accepteren, die U.M.G. hem ter hand stelde en waar voor twee nevens quitantie.

De gelegenheid waarbij ik dat Staak verkreeg, was mij, zoo wel als den daar voor betaalden prijs, geheel ontgaan, doch het uitsluitend gehangen van U.M.G. heeft mij het eerste herinnert. — als mede dat de abusieve benaming van S. Goeten's Chronyck, op den ⁱⁿ Catalogus voorkomende, oorzaak was dat de kundigen het boek minder dan anders zou hebben plaats gehad, opmerkten.

Wanneer mijne financiële aangelegenheden niet zoo merkelyk tegen de vroegere waren veranderd zoude ik waarlyk geen geld voor het boek gevraagd hebben, maar het plegtmatig hebben geacht U.M.G. dat als een geschenk aanbieden, voor de zoo wel willende als edelmoedige jeugtingen tot vestiging van mynen zoon aangewend, en het is de wereld... ring daar van welke verbiedig van U.M.G. verzocht wordt door een ongelukkig huisvader die ernstlemin steeds een eer in zal stellen zich te noemen.

Uw Edet Hoogel. Zier W.D.

Dyswyck 16 Mei 1848.

aangekocht M.S. inhoudende twee oude op papier beschreven Hollandsche Chronycken.

Dyswyck den 16 Mei 1848.

f10:—

Ontrangen van den Welld. Hoogel. Heer M. H. W.
Tydeman, de Somme van tien gulden, voor over-
neming van een mij toebehoorend en uit de boekver-
zameling van dylen den Heer Jacobusius in der tyd
aangekocht M. S. inhoudende twee oude op papier
beschreven Hollandsche Chronyken.

Dysoyk den 16 Mei 1848.

710. —

J. P. J. J.

